

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ARKEOLOJİ ANABİLİM DALI**

AMİK OVASI M.Ö. II. BİNYIL SERAMİKLERİ

Zehra ÇAKAN

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ADANA / 2014

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ARKEOLOJİ ANABİLİM DALI**

AMİK OVASI M.Ö. II. BİNYIL SERAMİKLERİ

Zehra ÇAKAN

Danışman: Yrd. Doç. Dr. K. Serdar GİRGİNER

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ADANA / 2014

Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü'ne,

Bu çalışma jürimiz tarafından Arkeoloji Anabilim Dalı'nda YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Başkan: Yrd. Doç. Dr. Kazım Serdar GİRGINER
(Danışman)

Üye: Yrd. Doç. Dr. Elif GENÇ

Üye: Prof. Dr. Halil ÇAKAN

ONAY

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim elemanlarına ait olduklarını onaylarım.
...../...../2014

Prof. Dr. Yıldırım Beyazıt ÖNAL
Enstitü Müdürü

Not: Bu tezde kullanılan özgün başka kaynaktan yapılan bildirişlerin, çizelge, şekil ve fotoğrafların kaynak gösterilmeden kullanımı, 5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserler Kanunu'ndaki hükümlere tabidir.

ÖZET

AMİK OVASI M.Ö. II. BİNYIL SERAMİKLERİ

Zehra ÇAKAN

Yüksek Lisans Tezi, Arkeoloji Anabilim Dalı

Danışman: Yrd. Doç. Dr. K. Serdar GİRGİNER

Nisan 2014, 171 Sayfa

Bu çalışmanın amacı M.Ö. II. binde Amik Ovası'nda bulunan yerli ve yabancı kültürler, bu kültürlerin birbirleriyle olan etkileşimlerini seramik malzeme açısından değerlendirmektir.

Amik Ovası M.Ö. II. binyıl seramiği hakkındaki bilgilerin sınırlı olması ve bu konuda henüz kapsamlı bir çalışmanın bulunmaması bu çalışmanın yürütülmesindeki temel nedenler olmuştur.

Çalışma malzemesi Amik Ovası M.Ö. II. binyıl seramiği üzerine yapılmış yayınlardan faydalanarak oluşturulmuştur. Bu bağlamda bölgenin M.Ö. II. binyıl seramiği birçok yerleşmede tespit edilmiştir. Çalışma kapsamında Alalakh/Tell Atchana, Tell Cüdeyde ve Çatal Höyük'ten elde edilen seramik malzemeler değerlendirilmiştir. Söz konusu yerleşmelerde bulunan yaklaşık 100 adet Orta ve Geç Tunç Çağı seramiği incelenmiştir. Bunların 25 adeti yerel, 75 adeti ithal seramiklere aittir. Orta ve Geç Tunç Çağı seramiği yerel ve ithal olmak üzere iki ana başlık altında değerlendirilmiştir. Buna göre bölgede M.Ö. II. binyılın başlarından itibaren güçlü bir yerel seramik geleneği olduğu ve bu yerel seramik geleneğinin Geç Tunç Çağı boyunca muhafaza ettiğini görülmektedir. Yine aynı şekilde bölgenin özellikle Orta Anadolu (Hitit), Mezopotamya (Mitanni), Kıbrıs ve Grit (Minos) ile ticari ve kültürel etkileşim içinde olduğu söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Amik ovası, orta tunç çağı, geç tunç çağı, seramik

ABSTRACT**AMUQ VALLEY CERAMICS OF 2nd MILLENNIUM BC****Zehra ÇAKAN****Master Thesis, Department of Archaeology****Supervisor: Asst. Prof. K. Serdar GİRGINER****April 2014, 171 Pages**

The purpose of this study is to evaluate the domestic and foreign cultures in 20th century BC in Amuq Valley and the interactions between these cultures in terms of ceramic material.

The basic reasons for carrying out my study are that the knowledge on 20th century BC ceramics of Amuq Valley is limited and there is not any extensive study on this subject, yet.

Study material was constituted with the publications on the 20th century BC ceramics of Amuq Valley. Within this context, 20th century BC ceramics of the region were detected in many settlements. However, sufficient information on the ceramics of that period could not be obtained. Therefore, the study was limited with the ceramic materials found in Alalakh/Tell Atchana, Tell Cüdeyde and Çatal Höyük. Approximately 100 pieces of ceramics belonging to Middle and Late Bronze Age that were found in these settlements were evaluated within the scope of study. 25 of them belong to domestic ceramics and 75 of them are imported ceramics. Ceramics of Middle and Late Bronze Age were evaluated under two main headings as domestic and imported. Accordingly, it is understood that there was a strong domestic ceramic tradition from the beginning of the 20th century BC and this domestic ceramic tradition was maintained during Late Bronze Age. Similarly, it can be said that the region had trade and cultural interactions with Middle Anatolia (Hittite), Mesopotamia (Mitannia), Cyprus and Crete (Minoan).

Keywords: Amuq valley, middle bronze age, late bronze age, ceramic

ÖNSÖZ

“Amik Ovası M.Ö. II. binyıl Seramikleri” başlığı altında sunduğumuz bu tez çalışmasında söz konusu ovanın Orta ve Geç Tunç Çağlar’ına tarihlenen seramik kapları değerlendirilmeye çalışılmıştır. Amik Ovası’nın Orta ve Geç Tunç seramiği hakkındaki bilgilerin sınırlı olması, bu konuda henüz kapsamlı bir çalışmanın almaması bizi bu çalışmaya yönlendiren nedenler olmuştur. Çalışmamızın her yönüyle mükemmel olduğu iddiasında değiliz. Ancak bizden sonra yapılacak olan yeni çalışmalara öncülük edebileceği kanaatindeyiz.

Bu çalışmanın gerçekleştirilmesinde birçok kişinin katkısı bulunmaktadır. Öncelikle, bu çalışmaya beni yönelten, araştırmalarım sırasında fikir ve eleştirilerini benimle paylaşan, manevi ve bilimsel olarak destekleyen hocam ve danışmanım Sayın Yrd. Doç. Dr. Kazım Serdar GİRGİNER başta olmak üzere Yrd. Doç. Dr. Elif Genç, Prof. Dr. Halil ÇAKAN’a teşekkürlerimi sunmayı bir borç bilirim. Ayrıca bana zaman ayırdığı ve yönlendirdiği için Arş. Gör. Özlem OYMAN GİRGİNER’e sonsuz teşekkürlerimi sunarım. Son olarak çalışmalarım sırasında manevi desteğini hiçbir zaman esirgemeyen Uzm. Arkeolog Özlem DOĞAN KONYALI ve can yoldaşım İsa ÇAKAN ile oğlum Deniz ÇAKAN’a çok teşekkür ediyorum.

Zehra ÇAKAN

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ÖZET	iii
ABSTRACT.....	iv
ÖNSÖZ	v
KISALTMALAR LİSTESİ.....	x
TABLOLAR LİSTESİ	xii
EKLER LİSTESİ.....	xiii

BÖLÜM I

GİRİŞ

1.1. Çalışmanın Amacı.....	3
1.2. Çalışmanın Önemi	3
1.3. Çalışmanın Kapsamı	3
1.4. Çalışmanın Yöntemi	4
1.5. Önceki Çalışmalar.....	5

BÖLÜM II

AMİK OVASININ FİZİKİ, TARİHİ COĞRAFYASI İLE KRONOLOJİSİ

2.1. Fiziki Coğrafya	7
2.2. Tarihi Coğrafya.....	9
2.3 Amik Ovası Kronolojisi.....	19

BÖLÜM III

AMİK OVASI'NDA M.Ö. II. BİNYIL SERAMİKLERİNİN ELE GEÇTİĞİ YERLEŞMELER

3.1. Sistemli Kazılar.....	23
3.1.1. Tell Alalakh	23

3.1.2. Tell Cüdeyde.....	26
3.1.3. Çatal Höyük	28
3.2. Yüzey Araştırmaları.....	28
3.2.1. Tell Matta/Maltah	28
3.2.2. Tell Kızıl Kaya /Gavurköy	29
3.2.3. Tell Baytarlı/Topraklı	29
3.2.4. Karatepe	29
3.2.5. Boztepe	30
3.2.6. Tell Keleş	30
3.2.7. Tell Bahlilah	30
3.2.8. Beşaslan/Tell Hamda/Hamitah	30
3.2.9. Tell Hıjar.....	31
3.2.10. Atıcı Tepe.....	31
3.2.11. Alalakh/Tell Atchana	31

BÖLÜM IV

AMİK OVASININ M.Ö. II. BİNYIL SERAMİKLERİ

4.1. Orta Tunç Çağı.....	32
4.1.1. Yerel Seramikler	32
4.1.1.a. Seramik ve Teknik Özellikler	35
4.1.1.b. Kap Formlar	35
4.1.1.b.1. Kapalı Formlar	35
4.1.1.b.1.a. Amik-Kilikya Boyalı Seramiği	36
4.1.1.b.2. Açık Formlar	38
4.1.1.b.2.a. Amik-Kilikya Boyalı Seramiği	39
4.1.2. İthal Seramikler.....	40
4.1.2.1. Habur Seramiği (Khabur Ware).....	40
4.1.2.1.a. Seramik ve Teknik Özellikler	43
4.1.2.1.b. Kap Formları.....	43
4.1.2.1.b.1. Kapalı Formlar	43
4.1.2.1.b.2. Açık Formlar	44
4.2. Geç Tunç Çağı	45
4.2.1. Yerel Seramikler	45

4.2.1.a. Seramik ve Teknik Özellikler	46
4.2.1.b. Kap Formları.....	46
4.2.1.b.1. Kapalı Formlar	46
4.2.1.b.2. Açık Formlar	47
4.2.2. İthal Seramikler.....	48
4.2.2.1. Nuzi Seramiği (Nuzi Ware)	48
4.2.2.1.a. Seramik ve Teknik Özellikler	51
4.2.2.1.b. Kap Formları.....	52
4.2.2.1.b.1. Kapalı Formlar	52
4.2.2.1.b.2. Açık Formlar	52
4.2.2.2. KPÇYS (RLW- made Ware)	54
4.2.2.2.a. Seramik ve Teknik Özellikler	56
4.2.2.2.b. Kap Formları.....	56
4.2.2.2.b.1. Kapalı Formlar	56
4.2.2.2.b.2. Özel Formlar	57
4.2.2.3. Halka Dipli I Seramik Grubu (BR I-Ware)	58
4.2.2.3.a. Seramik ve Teknik Özellikler	58
4.2.2.3.b. Kap Formları.....	59
4.2.2.3.b.1. Kapalı Formlar	59
4.2.2.3.b.2. Açık Formlar	60
4.2.2.4. Halka Dipli II Seramik Grubu (BR II-Ware).....	60
4.2.2.4.a. Seramik ve Teknik Özellikler	60
4.2.2.4.b. Kap Formları.....	61
4.2.2.4.b.1. Kapalı Formlar	61
4.2.2.4.b.2. Özel Formlar	61
4.2.2.5. Beyaz Astarlı I Seramik Grubu (WS I-Ware).....	61
4.2.2.5.a. Seramik ve Teknik Özellikler	62
4.2.2.5.b. Kap Formları.....	62
4.2.2.5.b.1. Kapalı Formlar	62
4.2.2.5.b.2. Açık Formlar	62
4.2.2.6. Beyaz Astarlı II Seramik Grubu (WS II-Ware).....	63
4.2.2.6.a. Seramik ve Teknik Özellikler	64
4.2.2.6.b. Kap Formları.....	64
4.2.2.6.b.1. Açık Formlar	64

4.2.2.7. Tek Renkli Seramik Grubu (Monochrome).....	65
4.2.2.7.a. Seramik ve Teknik Özellikler	65
4.2.2.7.b. Kap Formları.....	66
4.2.2.b.1. Açık Formlar.....	66
4.2.2.8. BPÇSG (WLW-made Ware)	66
4.2.2.8.a. Seramik ve Teknik Özellikler	66
4.2.2.8.b. Kap Formları.....	66
4.2.2.8.b.1. Kapalı Formları.....	66
4.2.2.9. White Shaved Ware	67
4.2.2.9.a. Seramik ve Teknik Özellikler	67
4.2.2.9.b. Kap Formlar	67
4.2.2.9.b.1. Kapalı Formlar	67
4.2.2.10. Bucchero Ware	67
4.2.2.10.a. Seramik ve Teknik Özellikler	67
4.2.2.10.b. Kap Formlar	68
5.2.2.10.b.1. Kapalı Formları.....	68
4.2.2.11. Siyah-Baskı Bezemeli Seramik Grubu	68
4.2.2.11.a. Seramik ve Teknik Özellikler	68
4.2.2.11.b. Kap Formlar	69
4.2.2.8.b.1. Açık Formlar.....	69
4.2.2.12. Miken Kapları	69
4.2.2.12.a. Seramik ve Teknik Özellikler	69
4.2.2.12.b. Kap Formlar	70
4.2.2.12.b.1. Kapalı Formlar.....	70
4.2.2.12.b.2. Açık Formlar.....	70
4.2.2.12.b.3. Özel Formlar	71

BÖLÜM V

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

5.1. Sonuç	82
KAYNAKÇA	72
EKLER	89
ÖZGEÇMİŞ	170

KISALTMALAR LİSTESİ

ADALYA	: Antalya Suna-İnan Kıraç Akdeniz Medeniyetlerini Araştırma Enstitüsü Yayını, İstanbul.
AJA	: American Journal of Archaeology Baltimore
ANMED	: Antalya Suna-İnan Kıraç Akdeniz Medeniyetlerini Araştırma Enstitüsü Yayını, İstanbul.
AS	: Anatolian Studies, London
ASOR	: American Schools of Oriental Research.
AST	: Araştırma Sonuçları Toplantısı. Ankara
AÜDTCFTB	: Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Tarih Bölümü, Ankara.
AVRP	: Amuq Valley Regional Projects/Amik Vadisi Bölgesel Projesi.
BAR	: British Archaeological Records.
Belleten	: Belleten. Türk Tarih Kurumu, Ankara.
BR (ware)	: Base Ring (ware)
BASOR	: Bulletin of the American School of Oriental Research.
Bkz.	: Bakınız
BPÇYS	: Beyaz Parlak Çark Yapımı Seramikler
Çev.	: Çeviren
ÇÜ SBED	: Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Adana
Ed.	: Editör/ler
ETÇ	: Erken Tunç Çağı
Fig.	: Figür
Hrt.	: Harita
GK	: Geç Kıbrıs
GTÇ	: Geç Tunç Çağı
Haberler	: Türk Eskiçağ Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
Kat.	: Katalog
KPÇYS	: Kırmızı Parlak Çark yapımı Seramik Grubu
KST	: Kazı Sonuçları Toplantısı, Ankara
Lev.	: Levha
M. Ö.	: Milattan Önce

MKÜ SBED	: Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Hatay.
No.	: Numara
OIP	: Oriental Institute Publications, Chicago, Illinois.
OTÇ	: Orta Tunç Çağı.
Res.	: Resim
RLW-m (ware)	: Red Lustrous Wheel-made (ware)
SBBS	: Siyah-Baskı Bezekli Seramik Grubu
Şek.	: Şekil
Taf.	: Tafel
TEBE	: Türk Eskiçağ Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
TTKY	: Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara
TÜBA-AR	: Türkiye Bilimler Akademisi Arkeoloji Dergisi
vd.	: ve devamı
yak.	: Yaklaşık
yy	: Yüzyıl
WLW-m (ware)	: White Lustrous Wheel-made (ware)
WS (ware)	: White Slip (ware)

TABLOLAR LİSTESİ

	Sayfa
Tablo 1. Swift’te göre Amik Ovası’nın “M”, “L” ve “K” Evreleri. (Swift, 1958, s.58, Tablo 5)	21
Tablo 2. Pruss’ a göre Amik Ovası’nın “M” ve “N” Evreleri. (Fink, 2010, s.111).....	22
Tablo 3. Haines a göre Amik Ovası’nın “K”, “L”, ”M” Evreleri. (Haines, 1971, Tab. 1)	25
Tablo 4. Alalakh Kronolojisi. (Woolley, 1955, s. 399).....	27
Tablo 5. Alalakh Kronolojisi için Çeşitli Bilim İnsanları Tarafından öne Sürülen Görüşler. (McClellan, 1989, s. 183, Fig. 26).....	28
Tablo 6. Tell Cüdeyde Kronolojisi. (Braidwood, 1937, s. 6).....	30

EKLER LİSTESİ

	Sayfa
EK A. KATALOGLAR	
Katalog No: 1.....	89
Katalog No: 2.....	89
Katalog No: 3.....	90
Katalog No:4.....	90
Katalog No:5.....	91
Katalog No:6.....	91
Katalog No:7.....	92
Katalog No:8.....	92
Katalog No:9.....	93
Katalog No:10.....	93
Katalog No:11.....	94
Katalog No:12.....	94
Katalog No:13.....	95
Katalog No:14.....	95
Katalog No:15.....	96
Katalog No:16.....	96
Katalog No:17.....	97
Katalog No:18.....	97
Katalog No:19.....	98
Katalog No:20.....	98
Katalog No:21.....	99
Katalog No:22.....	99
Katalog No:23.....	100
Katalog No:24.....	100
Katalog No:25.....	101
Katalog No:26.....	101
Katalog No:27.....	102
Katalog No:28.....	102
Katalog No:29.....	103
Katalog No:30.....	103

Katalog No:31	104
Katalog No:32	104
Katalog No:33	105
Katalog No:34	105
Katalog No:35	105
Katalog No:36	106
Katalog No:37	106
Katalog No:38	107
Katalog No:39	107
Katalog No:40	107
Katalog No:41	108
Katalog No:42	108
Katalog No:43	109
Katalog No:44	109
Katalog No:45	110
Katalog No:46	110
Katalog No:47	111
Katalog No:48	111
Katalog No:49	112
Katalog No:50	112
Katalog No:51	113
Katalog No:52	113
Katalog No:53	114
Katalog No:54	114
Katalog No:55	115
Katalog No:56	115
Katalog No:57	116
Katalog No:58	116
Katalog No:59	117
Katalog No:60	117
Katalog No:61	118
Katalog No:62	118
Katalog No:63	119
Katalog No:64	119

Katalog No:65	120
Katalog No:66	120
Katalog No:67	121
Katalog No:68	121
Katalog No:69	122
Katalog No:70	122
Katalog No:71	123
Katalog No:72	123
Katalog No:73	124
Katalog No:74	124
Katalog No:75	125
Katalog No:76	125
Katalog No:77	126
Katalog No:78	126
Katalog No:79	127
Katalog No:80	127
Katalog No:81	128
Katalog No:82	128
Katalog No:83	129
Katalog No:84	129

EK B. HARİTALAR

Harita I: Hatay İlinin Coğrafi Haritası (Haines, 1971, Pl, I).....	130
Harita II: Araştırma Alanı ve Çevresinin jeoloji Haritası (Öner, 2008, Şek. 2)	131
Harita III: Amik Ovasının Lokasyonu ve Fiziki Haritası. (Korkmaz 2009, s. 60, Şekil 1)	132
Harita IV: Amik Ovası’ndan M. Ö.II. Bin-I. Bin Boyunca Kullanılan Ana Yollar ve Ana Kavşak Noktaları. (Verstraete-Wilkinson 2000, s.189, Fig. 1).....	133
Harita V: M.Ö. II. Binde Anadolu’nun Siyasi Coğrafyası. (Bryce ,2002, Map 1)	134
Harita VI: Yamhad Krallığı, (Havare, 2003)	135

EK C. PLANLAR

Plan Ia: Alalakh'ın Genel Görünümü (Yener 2009c, s. 48).....	136
Plan Ib: Alalakh'ın Topoğrafisi (Pamir, 2009, s. 283, Harita 4).....	136
Plan II: Tell Cüdeyde'nin Topografisi (Swift, 1958, s. 226, Map 1)	137
Plan III: Çatal Höyük'ün Topografisi (Swift, 1958, s. 225, Map 2)	138

EK D. LEVHALAR

Levha Ia: Alalakh	139
Levha Ib: Alalakh	139
Levha Ic: Alalakh	139
Levha Id: Alalakh	139
Levha Ie: Alalakh	139
Levha If: Tell Cüdeyde	139
Levha IIa: Alalakh	140
Levha IIb: Alalakh	140
Levha IIc: Alalakh	140
Levha IId: Alalakh	140
Levha IIE: Alalakh	140
Levha IIIa: Tell Cüdeyde	141
Levha IIIb: Alalakh	141
Levha IIIc: Alalakh	141
Levha IIId: Alalakh	141
Levha IVa: Alalakh	142
Levha IVb: Alalakh	142
Levha IVc: Tell Cüdeyde	142
Levha IVd: Alalakh	142
Levha IVE: Alalakh	142
Levha IVf: Alalakh	142
Levha IVg: Alalakh	142
Levha Va: Tell Cüdeyde	143
Levha Vb: Alalakh	143
Levha Vc: Alalakh	143

Levha Vd: Alalakh	143
Levha Ve: Alalakh	143
Levha VIa: Alalakh	144
Levha VIb: Alalakh	144
Levha VIc: Alalakh	144
Levha VId: Tell Cüdeyde	144
Levha VIe: Alalakh	144
Levha VI f: Çatal Höyük	144
Levha VIIa: Tell Cüdeyde	145
Levha VIIb: Tell Cüdeyde	145
Levha VIIc: Alalakh	145
Levha VIId: Alalakh	145
Levha VIIe: Alalakh	145
Levha VIIa: Çatal Höyük	146
Levha VIIb: Çatal Höyük	146
Levha VIIc : Çatal Höyük	146
Levha VIId: Alalakh	146
Levha VIIe: Alalakh	146
Levha VII f: Alalakh	146
Levha VIIg: Alalakh	146
Levha VIIh: Alalakh	146
Levha VIIi: Alalakh	146
Levha VIIj: Alalakh	146
Levha IXa: Alalakh	147
Levha IXb: Alalakh	147
Levha IXc: Alalakh	147
Levha IXd: Alalakh	147
Levha Xa: Alalakh	148
Levha Xb: Alalakh	148
Levha Xc: Tell Tayinat	148
Levha Xd: Alalakh	148
Levha Xe: Çatal Höyük	148
Levha Xf: Alalakh	148
Levha XIa: Alalakh	149

Levha XIb: Alalakh	149
Levha XIc: Alalakh.....	149
Levha XId: Alalakh	149
Levha XIe: Alalakh.....	149
Levha XIIa: Alalakh.....	151
Levha XIIb: Alalakh.....	151
Levha XIIc: Alalakh	151
Levha XIId: Alalakh.....	151
Levha XIIIa: Alalakh	151
Levha XIIIb: Alalakh	151
Levha XIIIc: Alalakh.....	151
Levha XIId: Alalakh	151
Levha XIIIe: Alalakh.....	151
Levha XIIIf: Alalakh	151
Levha XIVA: Alalakh.....	152
Levha XIVb: Alalakh	152
Levha XIVc: Alalakh.....	152
Levha XIVd: Alalakh	152
Levha XIVE: Alalakh.....	152
Levha XIVf: Alalakh	152
Levha XVa: Alalakh	153
Levha XVb: Alalakh.....	153
Levha XVc: Alalakh	153
Levha XVd: Alalakh.....	153
Levha XVe: Alalakh	153

EK D. GRAFİKLER

Grafik 1.....	154
Grafik 2.....	154
Grafik 3.....	154
Grafik 4.....	155
Grafik 5.....	155
Grafik 6.....	155

Grafik 7	156
Grafik 8	156
Grafik 9	156
Grafik 10	157
Grafik 11	157
Grafik 12	157
Grafik 13	158
Grafik 14	158
Grafik 15	158
Grafik 16	159
Grafik 17	159
Grafik 18	159
Grafik 19	160
Grafik 20	160
Grafik 21	160
Grafik 22	161
Grafik 23	161
Grafik 24	161
Grafik 25	162
Grafik 26	162
Grafik 27	162
Grafik 28	163
Grafik 29	163
Grafik 30	163
Grafik 31	164
Grafik 32	164
Grafik 33	164
Grafik 34	165
Grafik 35	165
Grafik 36	165
Grafik 37	166
Grafik 38	166
Grafik 39	166
Grafik 40	167

Grafik 41	167
Grafik 42	167
Grafik 43	168
Grafik 44	168
Grafik 45	168
Grafik 46	169

BÖLÜM I

GİRİŞ

Arkeolojik araştırmalarda geçmişten günümüze ulaşabilen en eski ve en önemli maddi kültür kalıntısı hiç kuşkusuz seramik kaplardır. Pişmiş topraktan yapılan bu kaplar; uygarlığın erken dönemlerinde insanoğlunun günlük hayatına girmiş ve günümüze kadar kesintisiz olarak kullanımını sürdürmüştür.

Seramik kavramı Yunanca *Kremos* sözcüğünden üretilmiş olup kil, killi toprak, çömlekçi toprağı ve topraktan yapılmış kap anlamına gelir (Ökse, 1999, s. 1). Arkeolojik açıdan kil kolayca işlenebilir bir hammadde olarak tanımlanmıştır. Jeolojide ise kil, su ve ısı farklılıkları ile hareketlilik gibi etkenlerle ufalanmış taşlar olup, doğadaki diğer canlı ve cansız maddelerle karışık biçimde doğal kil yataklarında ve nehir yataklarında bulunmaktadır (Yalçın-Özfırat, 2006, s. 543).

Pişmiş toprağın en önemli özelliğı 400 derecenin üzerinde bir ısıda pişirildikten sonra artık eski plastik/esnek durumuna geri dönüşmemesi, bir başka deyişle, kırıldıktan sonra tekrar kullanılmaması ve böylece zamanla yok olmayan atık olarak günümüze kadar kalabilmesidir. Bu nedenle pişmiş toprak kaplar arkeolojik araştırmalarda ele geçen en yaygın teknoloji ürünü olarak önem kazanmaktadır.

Arkeolojik araştırmalarda ele geçen pişmiş toprak kapların değerlendirilmesinde çıkacak sonuçlar, bu malzemeyi kullanmış olan topluluklar hakkında önemli bilgiler edinilmesini sağlar. Seramik hamurunun yapısı, pişirme ve biçimlendirme teknikleri, kap biçimleri ve yüzey görünümleri incelendiğinde kullanıldıkları çağın gereksinimleri, ulaştıkları teknik düzeyi, beğenileri, farklı toplumların birbirleriyle olan ilişkileri, sosyal ve etnik farklılıkları, bu toplumların yaşadıkları bölgenin sınırları ve yaşam süreçleri anlaşılabilir (Ökse, 2002, s. VII). Gerek seramiğın niteliğı ve gerekse kap biçimleri bir grubun niteliğini ve işlevini, farklı kültürlerin etkilerini taşıyan “ithal” ya da “taklit” örneklerde o toplumun uluslararası ilişkilerini ortaya koyması açısından önemlidir (Ökse, 2002, s. VII). Bu bilgiler özellikle yazılı kaynakların yeterli bilgi vermediğı çağlar ve bölgelerin ekonomik ve politik geçmişlerinin rekonstrüksiyonunun yapılmasında da önemli veriler oluşturmaktadır (Ökse, 2002, s. 1; Ökse, 2003, s. 30).

Amik Ovası, Prehistorik dönemlerden günümüze kadar uzanan bir zaman dilimi içerisinde birçok farklı etnik yapının doğduğı ve birlikte yaşamayı başardığı çok kültürlü bir yapıya sahiptir. Anadolu ve Suriye topraklarını birbirine bağlayan ve bir

geçiş noktası üzerinde yer alan ova, Asi nehri deltası üzerinden denize olan uzantısı ile Doğu Akdeniz kültürlerinin etkileşim içinde olduğu ekonomik, kültürel ve politik bir hareketliliğe sahiptir. Dağlarla çevrili yarı izole yapısı ile M.Ö. II. bin yılda yerel bir yönetime sahip olan ova bölgesel bir güç olan Mukiş Krallığı tarafından yönetilmiştir (Akar, 2010, s. 56). Amik Ovası'nda Asi Nehri'nin kenarında yer alan Alalakh kenti ise bölgedeki en büyük Orta ve Geç Tunç Çağı yerleşkesi olup bölgesel bir krallık olan Mukiş'in başkentidir. (Akar-Yener, 2013, s. 4). Mukiş krallığı, dönemi içerisinde Anadolu'da Hitit, Suriye'de Yamhad (Kinal, 1967, s. 191-211) ve sonrasında Mitanni (Bülbül, 2010, s. 15-27) ve güneyde Mısır gibi büyük devlet ve imparatorlukların etkileşim ağı içerisinde kalmıştır.

Amik Ovası'nın M. Ö. II. bin yıl hakkındaki bilgilerimiz oldukça sınırlıdır. Bölgede şu ana kadar yapılan arkeolojik kazı ve yüzey araştırmalarında M.Ö. II. binyılın varlığı birçok yerleşkede saptanmıştır (Casana, 2009, s. 15; Tab. 1). Söz konusu döneme ilişkin yazılı kaynaklar Alalakh'ın M.Ö. 18. yy'la tarihlenen VII. ve M.Ö. 15. yüzyıla tarihlenen IV. tabakasında ele geçmiştir (Kinal, 1967, s. 197). Orta ve Geç Tunç Çağlarına tarihlenen bu belgeler Akadca, Hurri ve Hitit/Luvite dillerinde yazılmıştır. VII. tabakada bulunan belgelerden Alalakh'ın M.Ö. II. binyılın başında Halep'teki Yamhad Krallığına bağlı olduğu anlaşılmaktadır. IV. tabakada çivi yazılı tabletlerin yanı sıra, Alalakh'ın meşhur krallarından biri olan İdrimi'nin yazıtı da bulunmuştur. İdrimi'nin yazıtı, M.Ö. 15. yy'da Alalakh'ın siyasi tarihi hakkında bilgiler aktaran en önemli belgedir. Söz konusu yazıt, Halep kralı İlim-İlimma'nın oğlu İdrimi'nin anlaşılamayan nedenlerle Emar'a kaçmak zorunda kaldığını anlatmaktadır (ayrıntılı bilgi için bkz. Bülbül, 2010, s. 15-27). Alalakh'ın IV. tabakasında bulunan çivi yazılı metinler ise bölgenin M.Ö.15. yüzyıldaki siyasi tarihi ve ekonomisi hakkında zengin kayıtlar içermektedir (Casana, 2009, s. 11). Ayrıca bu tabakadaki arşiv metinleri M.Ö. II. binyıl ortalarındaki Eski Yakın Doğu'nun sosyal, kültürel ve etno-linguistik tarihine ilişkin önemli bilgilere ışık tutmaktadır (Bülbül, 2010, s. 16).

Amik Ovası'nda yer alan Alalakh, Tell Cüdeyde, Çatal Höyük'te yapılan sistemli kazılar ile ova genelinde sürdürülen yüzey araştırmaları söz konusu coğrafyanın M. Ö. II. bin yıl (OTÇ-GTÇ) seramiği hakkında veriler sunmaktadır. Ancak ovada gerçekleştirilen arkeolojik kazı ve araştırmaların sonuçları raporlar halinde sunulmuştur. Bu nedenle M.Ö. II. bin seramiği hakkında yeterli bilgiler edinilememektedir. Amik Ovası'nın M.Ö. II. bin yılı hakkındaki bilgilerimiz her geçen gün artmaktadır. Kutlu Aslıhan Yener başkanlığında Alalakh'ta 2003 yılından beri devam eden arkeolojik

kazılar ise Amik Ovası'nın yeniden değerlendirilmesini sağlaması açısından son derece önemlidir.

1.1. Araştırmanın Amacı

Amik Ovası'nda 1930'larda ve 1995–2002 yılları arasında gerçekleştirilen yüzey araştırmaları sırasında toplam 346 yerleşke (Höyük) tespit edilmiştir (Braidwood, 1937, s. 20-37; Casana,-Wilkinson, 2005, s. 203-281). Bu höyüklerin birçoğunda M.Ö. II. binyıla ait izler saptanmıştır. Söz konusu dönemi belgeleyen en önemli buluntu topluluğu ise şüphesiz çanak çömleğidir. Bu nedenle “*Amik Ovası M.Ö. II. Binyıl Seramikleri*” başlığı altında sunulan bu çalışmada M.Ö. II. binyılda Amik Ovası'nda bulunan yerli ve yabancı kültürleri ve bu kültürlerin birbirleriyle olan etkileşimlerini seramik buluntuların ışığı altında değerlendirilerek ortaya konmaya çalışılacaktır. Ancak Amik Ovası'nda gerçekleştirilen arkeolojik kazı ve araştırmalar günümüzde hala devam ettiğinden bu bilgilerin birçok yeniliğe açık olduğu bir gerçektir. Buna karşın çalışmamızın Amik Ovası M.Ö. II. binyıl seramikleri ile ilgili yapılacak ileriki çalışmalara bir katkı sağlayacağı kanaatini taşımaktayız.

1.2. Araştırmanın Önemi

Amik Ovası'nda, M.Ö. II. binyıl yerleşim yerleri özellikle seramikleri çok iyi bilinmemektedir. Bu nedenle “*Amik Ovası M. Ö. II. Binyıl Seramikleri*” başlıklı bu çalışmada, çok iyi bilinmeyen ve araştırmaların yetersiz kaldığı dönem seramiğinin incelenmesi açısından son derece önemlidir. Bu döneme ilişkin seramiklerin değerlendirilmesinde çıkacak sonuçlar bu malzemeyi kullanmış olan topluluklar hakkında önemli bilgiler edinilmesini sağlayacaktır. Anadolu Orta Tunç Çağı'nda yazılı tarihe geçilmiş olmasına rağmen, Amik Ovası'nın coğrafik konumu ve diğer bölge yerleşimleri ile olan ilişkileri henüz tam olarak anlaşılamamıştır. Bu durum tezin önemini arttırmaktadır.

1.3. Çalışmanın Kapsamı

“*Amik Ovası M.Ö. II. Binyıl Seramikleri*” başlığı altında sunulan bu çalışmanın konusu belirli bir coğrafyayı ve dönemi kapsayan yerel ve ithal seramik kapların araştırılıp incelenmesidir.

Bu çalışma kapsamında incelenen coğrafik bölgeyi, kuzeyde Güneydoğu Toroslar, batıda Kızıldağ ve Akra Dağları'nı içine alan Amanos dağ silsilesi, kuzeydoğuda Kurt Dağı ile çevrili olan Amik Ovası oluşturmaktadır.

Tez konusunun kapsadığı zaman aralığı M.Ö. II. binyıldır. Anadolu'da M.Ö. II. binyıl Orta ve Geç Tunç Çağları'nın yaşanmış olduğu zaman dilimidir. Orta ve Geç Tunç, Amik'in K-L ve M evreleriyle çağdaştır. Bu evreler M.Ö. 2000-1200 yılları arasına tarihlenmektedir (Akar, 2010, s. 71). K ve L evreleri Orta Tunç'a (Verstraete-Wilkinson, 2000, s. 185) M evresi ise Geç Tunç'a tarihlenmektedir (Verstraete-Wilkinson, 2000, s. 185).

Bilindiği üzere Arkeolojik çalışmalar yürütülürken belli bir kronolojik sistem içerisinde çalışılması gerekmektedir. Bu nedenle M.Ö. II. bin yıl seramikleri çalışılırken bu süre Orta ve Geç Tunç Çağı olmak üzere iki ayrı dönem olarak ele alınmıştır. Söz konusu dönemlere ait seramikler ithal ve yerel seramikler olmak üzere iki ana başlık altında incelenmiştir.

Bu çalışmada başta Alalakh olmak üzere Tell Cüdeyde ve Çatal Höyükte ele geçen yaklaşık 100 adet seramik kap değerlendirilmiştir.

1.4. Çalışmanın Yöntemi

Bin yıllık uzun bir zaman dilimini ve geniş bir coğrafi alanı kapsayan bu tez çalışmasında, gerekli olan veriler kütüphane çalışmalarıyla elde edilmiştir. Bu konuda bugüne kadar yapılmış olan yorumlar Türkçe, İngilizce, Almanca, literatür taranarak elde edilmiştir. Bu çalışmalar başta Çukurova Üniversitesi Arkeoloji Bölümü Kütüphanesi olmak üzere BIAA Ankara Kütüphanesi (British Institute of Archaeology at Ankara), Bilkent Kütüphanesi ve Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi'nin kütüphanesinde gerçekleştirilmiştir.

Çalışmanın ilk bölümünü oluşturan giriş kısmında; çalışmanın kapsamı, amacı, önemi, yöntemi ve önceki çalışmalara yer verilmiştir.

İkinci bölümünde Amik Ovasının fiziki ve tarihi coğrafyası ve kronolojisi üzerinde durulmuştur. Coğrafyanın uygarlıklar üzerinde tesiri su götürmez bir gerçektir. Şüphesiz bölgenin fiziki yapısı, iklimi, bitki örtüsü ve yer altı zenginlikleri antik dönemlerden beri insanları etkilemiştir. Özellikle akarsuların uygarlıklar üzerindeki tesiri yadsınamaz.

Amik Ovası'nda 1930'lu yıllar ile 1995-2002 yılları arasında yapılan yüzey araştırmalarında toplam 346 höyük tespit edilmiştir (Casana-Wilkinson, 2005, s. 203-281). Höyükler ovasın doğusunda Afrin Vadisinde, ovanın kuzeyinde Karasu Vadisinde, ovasının batısında Amanos Dağları'nın alçak eteklerinin ovaya kavuştuğu kısımlarda ve Amik Gölü'nün güneyinde ve doğusunda yoğunlaşmaktadır. Ovadaki höyüklerin büyük çoğunluğunu akarsu vadileri ve göl kenarında yoğunlaşması bu duruma güzel bir örnektir.

Tarihi coğrafya kısmında ise M.Ö. II. bin yılda Amik Ovası'nda yerel bir krallık olan Mukiş Krallığının dönemi içerisinde Anadolu'da Hitit, Suriye'de Yamhad, Mitanni ve güneyde Mısır gibi büyük devletlerle olan ilişkilerine ışık tutulmaya çalışılmıştır.

Üçüncü bölümde, çalışmanın konusunu oluşturan M. Ö. II. bin yıl seramiklerinin ele geçtiği merkezlerinden genel anlamda bahsedilmeye ihtiyaç duyulmuştur. Bu nedenle yerleşme yerlerinin; konumu, kazı tarihi ve stratigrafisi ayrı alt başlıklar halinde sunulmuştur. Daha önce yüzey araştırmalarında keşfedilen bu yerleşim yerleri tek tek taranarak bir harita ve tablo üzerinde gösterilmiştir.

Dördüncü bölümde; çalışmanın konusu olan Amik Ovası'nın M.Ö. II. binyıl seramikleri Orta ve Geç Tunç Çağı olarak iki ayrı dönem halinde ele alınmıştır. Bu her iki dönem içerisinde yer alan seramikler yerel ve ithal seramikler olmak üzere iki bölümde değerlendirilmiştir. Yerel ve ithal seramikler kendi içinde kap gruplarına göre ayrılmış ve formlarına göre açık (çanak, bardak, v.b.), kapalı (çömlek, testi, v.b.) ve özel olmak üzere iki grupta incelenmiş, katalog ve levhalarla desteklenmiştir. Tez kapsamında bulunan bütün yerleşim yerlerinin seramikleri kendi içinde ve çevre kültür bölgeleri ile benzerlikleri ve etkileşimleri ortaya konulmaya çalışılmıştır.

1.5. Önceki Çalışmalar

Tez konusuyla ilgili yapılan çalışmalar sırasında Amik Ovası M. Ö. II. binyıl seramikleri ile ilgili kapsamlı bir yayın ya da makaleye rastlanılmamıştır. Ovada yapılan kazılardan ele geçen buluntular hafirleri tarafından yayınlanmıştır ancak bu yayınlarda dönem seramiği genel olarak değerlendirilmiş veya bu seramiklerden hiç bahsedilmemiştir.

Amik Ovası'nda 1930'lu yıllarda Robert Braidwood tarafından gerçekleştirilen ilk yüzey araştırmalarında bölgenin arkeolojik zenginliğini kanıtlayan 178 yerleşim yeri

tespit edilmiş ve hala geçerliliğini koruyan Amik Ovası kronolojisi oluşturulmuştur. (Braidwood, 1937) . Amik Ovasının en önemli yerleşkesi olan Alalakh'da 1936-1939 ve 1946-1949 yılları arasında Woolley tarafından arkeolojik kazılar yapılmıştır. Yaklaşık 8 yıl süren çalışmaların ardından kesintisiz Orta ve Geç Tunç Çağı tabakalarının var olduğu yerleşkede açığa çıkarılan saray ve tapınak yapıları ve bu yapılarda ele geçen yazılı kaynaklar, Yakın Doğu ve Anadolu arkeolojisi Tunç Çağı tarihi ve kronoloji sorunsalları üzerine dair önemli bilgiler sunmuştur (Woolley 1955). Swift, Amik Ovası'nda yer alan Çatal Höyük, Tell Cüdeyde ve Tell Tainat yerleşkelerinde bulunan seramikleri çalışmıştır (Swift, 1958). Haines, Çatal Höyük, Tell Cüdeyde ve Tell Tainat yerleşkelerin mimari kalıntılarını ayrıntılı olarak çalışmıştır (Haines, 1971). Collon, Alalakh' ta ortaya çıkarın mühürleri çalışarak bölge ile benzer ve farklı özellikleri ortaya çıkarmıştır (Collon, 1975). Gates, Alalakh'ın VI. ve V. tabakalardaki seramikleri, mimariyi ve diğer buluntuları çalışarak bu tabakalar ile ilgili detaylı bilgiler sunmuştur (Gates, 1981). Heinz, Alalakh'ın Orta Tunç Çağı'na tarihlenen XVII.-VII. tabakalarında ele geçen buluntuları tipolojik olarak yeniden değerlendirerek kronolojik bilgiler vermektedir (Heinz, 1992). Bergoffen, Alalakh'ta ortaya çıkarılan Kıbrıs seramiklerini detaylı olarak çalışarak diğer bölgeler ile karşılaştırma olanağı bulmuştur (Bergoffen, 2005). K. Aslıhan Yener başkanlığında 1995-2002 yılları arasında yürütülen Amik Ovası Bölgesel Yüzey Araştırması bölgenin yerleşim alanları ile Amik Ovası'nda yaklaşık 346 civarında höyüğün varlığı belgelenmiştir (Yener, 2005). Alalakh, sağladığı kesintisiz Orta ve Geç Tunç Çağı tabakaları ile her ne kadar Yakın Doğu arkeolojisi için bir kilit yerleşke olsa dahi Woolley yürüttüğü kazılarda kullanılan yöntemler ve yetersiz arşivleme nedeniyle elde edilen sonuçlar, Alalakh ve M.Ö. II. binyıl sorunsallarına cevap vermemektedir. Bu maksatla sistematik olarak sürdürülen ve bilimsel yöntemlerin kullanıldığı yeni araştırmalara 2003 yılında başlanılmıştır (Akar-Yener, 2013). Kozal, Alalakh'ın 2003-2004 kazı sezonuna ait Kıbrıs seramiklerini ele almıştır (Kozal, 2010). Söz konusu höyüğün 2003-2004 kazı sezonuna ait miken seramiklerini Koehl çalışmıştır (Koehl, 2010).

BÖLÜM II

AMİK OVASI'NIN FİZİKİ, TARİHİ COĞRAFYASI İLE KRONOLOJİSİ

2.1. Fiziki Coğrafya

Çalışma alanını oluşturan Amik Ovası Türkiye'nin Akdeniz Bölgesinde, Hatay sınırları içinde yer almaktadır (**Ek B-Hrt. I**). Akdeniz'in doğusunda yer alan Amik Ovası Antakya-Kahramanmaraş grabenin en güneyinde yer alır (Korkmaz, 2009, s. 59). 180 km uzunluğunda 3-30 km genişliğindeki graben alanı, sol yanal atımın egemen olduğu Ölü Deniz ve Doğu Anadolu fayları'nın denetiminde gelişen özel koşullarda, oluşmuştur (Korkmaz, 2008, s. 21). Kıta ölçeğinde, 1.000 km uzunluğundaki Ölü Deniz fayı'nın Türkiye sınırları içinde kalan bölümü 180 km kadardır (Korkmaz, 2008, s. 21). Genel doğrultusu kuzey-güney olan bu fay, ülkemizde Gharb ve Karasu segmentleri ile temsil edilir (Korkmaz, 2008, s. 21). Gharb segmenti, Asi Nehri'nin ülkemiz sınırlarına giriş yaptığı alanda, kuzey-güney yönünde Narlı'ya kadar uzanış gösterir. Karasu segmenti ise Samandağ'dan başlayıp kuzeyde Doğu Anadolu fayı ile kesiştiği Türkoğlu'na kadar devam eder (Korkmaz, 2008, s. 21). Doğu Anadolu fayı ise Karlı Ova'nın doğusunda Kargapazarı yöresinde, Kuzey Anadolu fayı ile kesişme yerinden başlayıp kuzeydoğu-güneybatı yönünde, güneybatıya doğru Ölü Deniz Fayı ile karşılaştığı Türkoğlu'na kadar uzanır (Korkmaz, 2008, s. 21). Antakya-Kahramanmaraş grabeni, yukarıda belirtilen iki fayın denetimindeki özel koşullarda uzun ve yoğun bir tektonik süreç sonucunda oluşmuştur. Özellikle Neojen sonrası faylanmaya bağlı çökmeler ve Kvarterner'deki akarsu kapması, graben alanındaki göl ve bataklıkların oluşumunda etkili olmuştur (Korkmaz, 2008, s. 21)

Amik Ovası, Asi Nehri (Arantu-Orantes-Aksios), Karasu Çayı (Labatos) ve Afrin Çayı (Oenoparas-Aprie) vadi tabanlarının, alüvyon birikintiler ile dolması sonucunda oluşmuş bir ovadır (**Ek B-Hrt. II**) (Pamir, 2009, s. 259). Yaklaşık 1400 km² lik bir alanı kaplayan ovanın (Yakar, 2007, s. 301) kuzey-güney uzunluğu 80–90 km, doğu-batı genişliği 2–35 km olup, yükseltisi 80–250 m arasında değişmektedir (Korkmaz-Gürbüz, 2008, s. 6). Amik Ovası batıda kuzeydoğu-güneybatı uzanışlı Amanos Dağları (2250 m), doğuda aynı doğrultuda uzanış gösteren Kurt Dağları ve Suriye Platosu (825 m), güneyde ise Kuseyr Platosu, Habibineccar Dağı (509 m) ve Antakya-Samandağ grabeni (0–80 m) tarafından sınırlandırılmıştır (**Ek B-Hrt. III**) (Korkmaz-Gürbüz, 2008, s. 6). Ülkenizin en önemli geçitlerinden olana Belen Geçidi

(740 m) Amanos Dağları üzerinde yer almaktadır (Şahin, 2007, s. 67). Suriye kapıları olarak da bilinen Geçit Amik Ovası'nı İssos (Erzin-Dörtyol Ovası) ve Kilikya (Çukurova) ovalarına bunun devamında ise İç Anadolu'ya, bağlanmaktadır (Korkmaz-Gürbüz, 2008, s. 10; ayrıca bkz. Pamir, 2001, s. 24). Amik Ovasında yer alan Amik Gölü, nün M.Ö. I. binde oluştuğu, M.S. I. binin ortalarına doğru ise ovada büyük bir alana yayılarak son biçimini aldığı düşünülmektedir (Pamir, 2009, s. 259). Bu göl 1975 yılında kurutularak tamamen ortadan kaldırılmıştır (Korkmaz-Gürbüz, 2008, s. 6). Amik gölü kurutulmadan önce Karasu, Afrin, Muratpaşa, Topboğazı, Bakras, Bekirli, Karaali, Bedirge, Harim, Sarısu ve Kızılark gibi akarsular tarafından bütün yıl boyunca beslenmekteydi (Korkmaz,- Gürbüz, 2008, s. 6). Gölün fazla suları 12 km uzunluğa sahip Küçük Asi Çayı aracılığıyla Asi Nehri'ne dökülmektedir (Korkmaz,- Gürbüz, 2008, s. 6). Amik Ovası'nı Asi Nehri (Orantes) ve kolları Afrin ve Karasu sulamaktadır. İyi sulanan bu ovanın nemli toprakları, Holosen, boyunca yoğun tarıma elverişli olmayı sürdürmüştür. Çökeltilerin birikmesi nedeniyle, son 6-7000 yılda ovanın yüzeyi 3-4 m kadar yükselmiştir (Yakar, 2007, s. 302). Bu nedenle, Son Kalkolitik ve Son Tunç Çağı'na ait düz kırsal yerleşimler ve mezarlıkların bazıları alüvyon çökellerin altında kalmış olmalıdır (Yakar, 2007, s. 302). Bölgenin en önemli akarsuyu olan Asi Nehri kaynağını Lübnan dağlarından almaktadır (Zor-Şengün, 2002, s. 339). 644 km uzunluğundaki Asi Nehri Suriye Yarık Vadisi uzantısı içinden geçerek kuzeye doğru akar ve Amik Ovası'nda Alalakh yakınında, Amik Gölü güneyinde batıya döner ve Akra, Musa Dağları arasında geniş bir açıklık içinden geçerek Akdeniz sahile ulaşır (Yakar, 2007, s.302). Asi Nehri'nin kollarından biri olan Karasu Çayı kaynağını, İslahiye'nin doğu kesimlerindeki dağlık sahalardan çıkan ufak kaynaklardan alır. Asi'nin diğer bir kolu olan Afrin Çayı ise kaynağını Gaziantep'in batısındaki Sof Dağ'ı eteklerindeki kaynaklardan almaktadır (Zor-Şengün, 2002, s. 339). Bu akarsuların oluşturduğu vadiler, Amik Ovasını çevreleyen dağları ve tepelikleri keserek; bu ovayı Kuzey Suriye'ye, Güney Suriye'ye ve Akdeniz'e bağlayan doğal geçitleri oluşturmuşlardır (Pamir, 2009, s. 259; ayrıca bkz. Braidwood, 1937, s. 10). Yukarı Asi Nehri Vadisi ile Suriye güneyine ve Fenike sahillerine, Afrin Vadisi ile Halep, Hazasu (Gaziantep yöresi) ve Karkamış'a, buradan da Fırat Nehri Vadisi aracılığıyla güneydeki Mezopotamya'ya Karasu Çayı Vadisi ile kuzeyde Sam'al (Zincirli) ve Gurgum (Kahraman maraş yöresi)'a ulaşılmaktadır. Amik Ovası'nda Aşağı Asi Nehri Vadisi ile de Akdeniz'e ulaşılmaktadır (Korkmaz-Gürbüz, 2008, s. 10; ayrıca bkz. Pamir, 2001, s. 24).

Amik Ovası, Akdeniz ikliminin etkisi altında olduğu için kışlar serin, nemli ve yağışlı, yazlar ise sıcak ve kurak iklim özelliğine sahiptir. Yaz aylarının kurak geçmesinden dolayı sulama tarım için büyük önem taşımaktadır. Yörede yıllık ortalama yağışlar güneyden kuzeye doğru Amanos Dağları etekleri boyunca azalır (Antakya 1.131,5 mm, Islahiye 860 mm), orta ve doğu kesimler ise 500-600 mm yağış almaktadır (Kırıkhan 563,6 mm, Reyhanlı 541,2 mm). Amik Gölü'nün güneyinde ve batısında yıllık yağış ortalama 1000-1200 mm arasında değişir. Gölün kuzey ve doğu kısımları ile Afrin deresi havzasında yıllık ortalama yağış 850 mm'ye yaklaşır. Yağışlar genelde yağmur seklindedir. Sıcaklık değerleri genellikle 0 derecenin üzerinde olup kar yağışı nadiren görülmektedir.

Amik Ovası, Anadolu'nun en eski yerleşim merkezlerinden birini oluşturmaktadır. Bölgedeki ilk yerleşimlerin sulak alan ekosistemine göre şekillendiği görülür (Korkmaz-Gürbüz, 2008, s. 11). Amik Ovası'nda 1932-1937 ile 1995-2002 yılları arasında yapılan yüzey araştırmalarında toplam olarak 346 yerleşim yeri (Höyük) tespit edilmiştir (Casana-Wilkinson, 2005, s. 203-281). Bu höyükler, ovanın doğusunda Afrin Vadisinde, ovanın kuzeyinde Karasu Vadisinde, ovanın batısında Amanos Dağları'nın alçak eteklerinin ovaya kavuştuğu kısımlarda, Amik Gölü'nün güneyinde ve doğusunda yoğunlaşmaktadır (Pamir, 2009, s. 260). Amik Ovası'nda yerleşim Neolitik dönemde başlamakta, bu yerleşimler akarsu vadileri ile göl kenarında görülmekte iken, roma çağında geniş bir alana yayılmış ve ovanın tamamı yerleşim görmüştür. (Pamir, 2009, s, 260).

2.2. Tarihi Coğrafya

Amik Ovası, Antik çağlardan günümüze kadar uzanan bir zaman dilimi içerisinde birçok farklı etnik yapının doğduğu ve birlikte yaşamayı başardığı çok kültürlü bir yapıya sahiptir. Anadolu ve Suriye topraklarını birbirine bağlayan ve bir geçiş noktası üzerinde yer alan ova, Asi nehri deltası üzerinden denize olan uzantısı ile Doğu Akdeniz kültürlerinin etkileşim içinde olduğu ekonomik, kültürel ve politik bir hareketliliğe sahiptir (**Ek B-Hrt. IV**).

Dağlarla çevrili yarı izole yapısı ile M.Ö. II. bin yılda yerel bir yönetime sahip olan ova bölgesel bir güç olan Mukiş Krallığı tarafından yönetilmiştir (**Ek B-Hrt. V**) (Akar, 2010, s. 56). Amik Ovası'nda yer alan Alalakh kenti ise krallığın başkenti olma niteliğini Orta ve Geç Tunç Çağları boyunca korumuştur. Mukiş Krallığı, dönemi

içerisinde Anadolu’da Hitit, Suriye’de Yamhad (Kınal, 1967, s. 191-211) ve Mitanni (Bülbül, 2010, s. 15-27), Güneyde Mısır gibi büyük devletlerin etkileşim ağı içerisinde kalmıştır. Jeopolitik konumu ile Doğu Akdeniz ticaretinde stratejik bir noktada yer alan krallık, ayakta kaldığı 800 yıllık dönem içerisinde ovanın ekonomik ve yönetsel idaresini elinde tutmuştur.

M.Ö. II. binin ilk çeyreğinde Anadolu ile Kuzey Mezopotamya arasında çok kuvvetli ve yaygın bir ticaret ağı kurulmuştur (Özgüç, 2005, s. 3). Bu ticaretin yönetim merkezi, yüzlerce yıl Asur Devleti’nin siyasi, dini ve kültür başkenti olmuş Asur kenti idi.

Kökleri Neolitik Çağ’a kadar inen Anadolu ile Mezopotamya arasındaki ticaret geleneği, Orta Tunç Çağı başlarında Asurlu tüccarların kurduğu ticaret sistemi ile çok organize bir biçimde karşımıza çıkmakta ve bu dönem Anadolu tarihine damgasını vurmaktadır. Asurlar Orta ve Güneydoğu Anadolu’da, çoğu yerli krallıkların merkezinde veya önemli şehirlerde, “*Karum*” denilen birer ticaret merkezi/pazaryeri kurmuşlardır (Özgüç, 2005, s. 5; ayrıca bkz. Van Den Hout, 2013, s. 22). Bu devletin yönetim merkezlerine bağlı olarak kurdukları daha küçük Pazar yerlerine *Wabartum* deniliyordu. Karum ve Wabartum’ların birbirlerine karşı durumları bilimmemekle beraber, Wabartum’un en yakınındaki Karum’a bağlı onun yönetimindeydi (Özgüç, 2005, s. 6). Anadolu’da kurulmuş on Karum’un (koloni merkezi) başkenti/idari merkezi Kültepe (*eski Kaniş veya Neşa*) idi. Yönetim bakımından bütün Karumlar Kaniş’e, o da doğrudan Assur’a bağlıydı. Kaniş başkent Assur’la kendine bağlı bütün Anadolu Karum’ları arasında bağ kuruyordu (Özgüç, 2005, s. 6). Bu ticaret yerli beylerin denetim ve gözetiminde yapılmaktaydı.

Katırlarla yaklaşık 800 km’lik bir kara yolu üzerinden Kaniş’e varan tüccarların tekstil ürünleri ve kalay getirip gümüş, altın ve bakır gibi ham maddelerle takas yaptığını, bu ticaret merkezinde açığa çıkarılan binlerce adet çivi yazılı tabletten öğreniyoruz. Kültepe’de yapılan keşifler Orta Tunç Çağı Anadolu-Yakın Doğu ilişkilerinin vardığı boyutu göstermekle kalmayıp kültürlerarası ilişkilerinin karmaşık yapısını da gözler önüne sermiş ve çoğu bilim insanının bahsettiğinin aksine medeniyetler arası etkileşimin toplumların gelişim sürecinde oynadığı rolün hassasiyetini vurgulamıştır (Akar, 2010, s. 60). Kuşkusuz ticaret sadece Asurlular ve Anadolu’lular arasında yapılmıyordu. Gene Kültepe’de açığa çıkarılan tabletlerden edinilen bilgilere göre Halep’in güneyinde bulunan M.Ö. II. binyıl kenti Tell Mardikh/Ebla bakır ticareti ile bu zincirin içerisinde yer almaktaydı. Güneyde Mısır’da

en büyük hammadde sıkıntısı olan ahşap Biblos liman kentinden taşınan Lübnan sediri ile tedarik ediliyordu. Ege ve Yakındoğu arası ilişkilerde Girit kökenli Minos üsluplu kamares kaplarının Suriye ve Mısır kıyılarında bulunması ise ticaretin boyutunu gözler önüne sermektedir. Bu dönem içerisinde Mukış Krallığı'nın ekonomik ve politik bir güce sahip olduğu ve gelişmekte olan kara ticaret ağları içinde rol oynadığı Alalakh'ta yürütülen kazı çalışmaları sırasında anlaşılmıştır (Akar, 2010, s. 60).

Orta Tunç Çağı ile birlikte büyümeye ve gelişmeye başlayan kent devletleri bir hammadde arayışı ile birlikte gelişen politik yapı, soylu sınıfları arasında bir hediye alışverişine dönerken farklı kültürlerle ait alet ve eserler halka açık marketlerde görülmeye başlamıştır. Ancak ticaret ağları ile birlikte coğrafik ve kültürel sınırların yıkılması aynı zamanda kentleri en barbar topluluklara karşı hem de birbirleri arasında bir mücadeleye ve hatta savaş ortamına sürüklemiştir. M.Ö. 18. yüzyılın ortalarına doğru Kültepe ile Asur arasındaki ilişkiler Anadolu'da yaşanan iç kargaşa sonucu kesilir. Bir yangın tahribatının gözlemlendiği Kültepe 1b tabakasından sonra kurum bir müddet daha ayakta kalır ve terk edilir. Pithana ve Anitta ile kısa süreli olarak sağlanan Anadolu'daki Kuşşara hâkimiyetinden sonra şehir devletleri arasındaki çatışmalar devam eder. Asurlu tüccarlar ticaret ilişkilerini koparırlar ve Anadolu'da yazılı belgelerin kaybolduğu bir döneme girilir. Bu süreç içerisinde Anadolu coğrafyasına giren topluluk ise Hititler'dir.

M.Ö. II. bin yılın başlarında Anadolu'ya gelip Kızılırmak kavisi içine yerleşen Hititlerin, Anadolu'ya geliş yönleri veya nereden geldikleri mevcut araştırmalarla açıklığa tam olarak kavuşturulamamış olmasına rağmen dışardan geldikleri Anadolu'nun yerli halkı olmadıkları genellikle kabul edilen bir görüştür (Sevinç, 2008, s. 12). Söz konusu dilbilimsel incelemelerle, M. Ö. 17. yüzyıl ortalarından itibaren bu topraklarda büyük bir devlet kuracak ve Anadolu'nun M. Ö. II. binyıl tarihine damgalarını vuracak olan Hititler'in daha Assur Ticaret Kolonileri Çağı'nda Anadolu'da bulundukları saptanabilmektedir (Yiğit, 2005, s. 81). Başkentleri Hattuşa'da ele geçen zengin çivi yazılı arşiv belgelerinin okunması ve değerlendirilmesi ile M.Ö. 17. yüzyılın ortalarından krallığın M.Ö. 12. yüzyıl başlarındaki yıkılışına kadar olan Hitit siyasal tarihi ve kültürü hakkında geniş bilgiye sahip olmaktayız (Yiğit, 2003, s. 142; Yiğit, 2004, s. 220). Anadolu'da varlıkları belki de en erken M. Ö. 18. yüzyılın ortalarına dek izlenebilen Hititlerin bu topraklarda geniş çaplı kalıcı bir siyasi birlik oluşturmaları, ancak M.Ö. 17. yüzyılın ikinci yarısında gerçekleştirmiştir (Yiğit, 2006, s. 44). Merkez alanları Kızılırmak'ın Orta Anadolu'da çizdiği geniş kavisin içinde kalan

yerler olmak üzere Hititler, Anadolu'da fetih hareketlerine girişerek dört yüzyıldan fazla devam edecek krallığın temelini atmışlardır. Öncelikle Kızılırmak kavisinin güneyinde genişleyen Hitit Krallığı'nın etki alanı, daha sonra Anadolu'nun batısına, ardından güneydoğusuna doğru ilerlemiştir.

M.Ö. 17. yüzyılın ortalarında, I. Hattuşili dönemi ile birlikte başkentin Hattuşa'ya taşınması ve Güney Anadolu'ya kadar uzanan birçok kentin kontrol altına alınmasıyla krallık statüsüne ulaşan Hititler, hem saldırgan hem de politik eğilimlerini M.Ö. II. binyılın ekonomik ve kültürel cazibe merkezi olan Suriye'ye kaydırды. Hitit krallığı kurulduktan sonra dış politikada ağırlık Anadolu'nun güneydoğusu ve Kuzey Suriye'ye verilmiş ve bu durum tüm Hitit tarihi boyunca devam etmiştir. Suriye Bölgesi'nin batısında Doğu Akdeniz ve limanları, doğusunda Mezopotamya, güneyinde ise Suriye Çölü yer alıyordu. Bölge, coğrafi olarak günümüzde kabaca Torosların güneyi Güneydoğu Anadolu ve Suriye'yi kapsıyordu (Peker, De Vos, 2010, s. 86). Önasya'nın diğer iki büyük uygarlık merkezi olan Mezopotamya ve Mısır'ın Anadolu ile ilişkiye geçtiği bu bölge o çağın koşullarında stratejik bir öneme sahipti. Mezopotamya, Mısır ve Anadolu'dan gelen ticaret yollarının birleştiği, yine bu yolların Doğu Akdeniz limanlarına açıldığı söz konusu bölge ve buradan Doğu Akdeniz kıyılarına uzanan yerler o çağda gereksinim duyulan hammaddeler açısından zengindi. Bu nedenlerle Hitit Krallığı tarihinin erken dönemlerinden itibaren oraya yönelme ihtiyacı hissetmiştir.

Bu dönemde Güneydoğu ve Kuzey Suriye'de merkezi Halpa (Halep) olan ve içinde Alalakh kentinin de yer aldığı 20 küçük krallığın birlikte oluşturduğu Yamhad Krallığı bulunmaktaydı (**Ek B-Hrt. VI**). Mari kralı Zimrilim'in bir tabletinden Yamhad kralı I. Yarim-Lim'e bağlı 20 krallığın olduğunu öğreniyoruz (Woolley, 1953, s. 67). Vassallık sistemiyle yönetilen bu krallığın sınırları Fırat Nehri'nden Akdeniz kıyılarına kadar uzanmaktaydı (Akar, 2010, s. 62). Amurru kökenli bir devlet olan Yamhad Krallığına, Mari, Hattuşaş ve Alalakh'ın VII. tabaka arşivleri ışık tutmaktadır (Kinal, 1963, s. 2). Alalakh'ın VII. tabakasından ele geçen tabletlerin çoğu Babil Kralı Hammurabi ile çağdaştır ve bu tabletler Alalakh'ın kralı Yarim-Lim zamanına aittir. Bu tabakada bulunan çivi yazılı tabletlere göre Mukış Krallığı Yarim-Lim soyu tarafından yönetilmekte ve bir vasallık olarak merkezi Halep'te yer alan Yamhad Krallığı'na hizmet etmektedir (Akar, 2010, s. 62).

Yamhad Krallığı, Samşi- Adad'ın ölümünden sonra daha da güçlenmiştir (Yakar, 2007, s. 328). Halep kralı Abba-'İl (Abban) döneminde Yamhad Krallığının

toprak bütünlüğü İrridi’de çıkan bir ayaklanma nedeniyle tehlikeye girmişti. Abba-‘İl sonunda bu ayaklanmayı bastırması ve asilerin kalesi haline gelen İrridi’yi tahrip etmiştir. Yamhad Krallığının bütünlüğünü garanti altına almak ve oğlu Yarim-Lim’in İrridi’den doğan kaybını telafi etmek için de, ona krali oturma yeri olarak çevresindeki köylerle birlikte Alalakh’ı vermiştir (Yakar, 2007, s. 328). Böylece Amik Ovası’nda yeni bir politik dönem başlamıştır. Kısa zamanda, yeni köyler ve mülkler eklenmesiyle toprakları gittikçe genişleyen Alalakh önemli bir şehir devleti haline gelmiştir (Yakar, 2007, s. 328).

Ebla, Alalakh, Karkamış, Emar, Ugarit gibi kentlerle ticaret yollarını da kontrol altında tutan Yamhad Krallığı, Hititler karşısında büyük bir engeldi. Etkin bir güç olmak için Halep’in kontrol altına alınması gerektiğini bilen I. Hattuşili, Amanoslar’da yer alan Belen Geçidi’nden Amik Ovası’na Mukış Krallığı’nın başkenti Alalakh’a ulaşır ve şehri yakıp yıkar. Hititlerin Eski Krallık hükümdarlarından olan I. Hattuşili’nin Halep’e sefer düzenlediğini Hattuşaşa bulunan bu krala ait yıllıklardan bilinmektedir. Bu yıllıklardan Hitit kralının Yamhad kralı ile savaştığını ve 6. senesinde Alalakh kentini zaptettiğini öğreniyoruz (Kinal, 1963, s. 3). Daha sonra Hattuşili’nin halefi I. Murşili önce Halep’e sonra Babil’e sefer düzenlemiş (yak. M.Ö. 1550) Yamhad ve I. Babil sülalelerine son vermiştir (Kinal, 1967, s. 202; Alp, 2001, 59). Alalakh’ta 1930’ lu yıllarda yapılan çalışmalarda açığa çıkarılan VII. tabaka şehri, bu istilanın yaşandığı yapı katını temsil etmektedir (Akar, 2010, 62). Alalakh’ın Hititler tarafından tahrip edilmesinin ardından bölge Hititlerin politik yörüngesine girmiştir (Yakar, 2007, s. 328).

Kuzey Suriye’de Yamhad Krallığı’nın yıkılması bölgede politik dengesizliğe yol açmış ve Hurri-Mittanni İmparatorluğunun gelişmesine ve güçlenmesine olanak sağlayacak ortamı yaratmıştır. Alalakh’ta yapılan arkeolojik kazılar sırasında VII. tabakanın sonundaki tahribattan sonra VI. ve V. tabakalarda (1500-1400 arası) Nuzi seramikleri bulunmuştur. Bu seramikler Hurri kavimlerine atfedilmektedir (Kinal, 1967, s. 203). Bu durum Yamhad Krallığında yeni bir safhanın başladığını göstermektedir. Buna Hurri devri demek yerinde olur, zira bu devirde yalnız kuzey Mezopotamya değil, Anadolu bile Hurrilerin istilasına uğramıştır (Kinal, 1967, s. 203). Hurriler ile ilgili gerek dil gerekse arkeolojik buluntulara dayanan en son araştırmalar, bu kavmin ana vatanının Kafkasya ya da daha büyük bir ihtimalle Transkafkasya olarak adlandırılan Van Gölü, Ağrı Dağı ve Hazar Denizi arasındaki bölgede olduğunu göstermiştir (Ünal,-Girginer, 2007, s. 91). Hurriler bu dağlık bölgede M.Ö. III. binyılın sonlarına kadar

kendileriyle çok yakın akraba olan Urartularla birlikte yaşamışlardır (Ünal, 2002, s. 86). Eski Önasya'nın önemli uygarlıklarından birinin temsilcisi olan Hurriler Eski Tunç Çağı'ndan itibaren tarih sahnesinden izlenebilmektedirler. Erken Tunç Çağı'nda Doğu Anadolu, yeni bir kültürün ortaya çıkmasına neden olacak büyük bir göçe sahne olduğu görülmektedir. Erken Tunç Çağı I'in sonlarına doğru Doğu Anadolu, kuzeydoğudan, olasılıkla da Aras Vadisi yönünden gelen büyük çaplı bir göçün etkisi altına girmeye başlar. Kuzeydoğuda Transkafkasya'dan Kuzeybatı İran'daki Urmiye Gölü'ne, Batıda Divriği-Kangal çevresinden Malatya-Elazığ bölgesine, Güneyde de Doğu Toros silsinesine değin yayılan alanda son derece geniş bir kültür bölgesi (M.Ö. 4 binin sonlarından itibaren) ortaya çıkar. Doğu Anadolu'yu işgal eden bir bölümü ise, Doğu Akdeniz kıyılarına inerek Ürdün Vadisi'ndeki Khirbet Kerak'a kadar ilerlerler. Diğer yandan Doğu Anadolu'nun Van Gölü havzası ile Muş ve Malazgirt Ovaları da Hurriler tarafından yoğun olarak iskân edildiği görülür (Girginer, 1996, s. 67; ayrıntılı bilgi için bkz. Ünsal, 2008, s. 396-410). Farklı ülkelerden araştırmacılar kendi siyasi sınırları içinde bulunan toprakları bu kültürün merkezi olarak göstermişlerdir; bundan dolayı bu kültüre "Erken Transkafkasya Kültürü", "Yanık Kültürü" "Khirbet Kerak Kültürü", "Doğu Anadolu'nun Bakır Çağı" gibi tanımlamalar vermişlerdir (Ünsal, 2008, s. 399). Bu gün Khirbet Kerak seramiği olarak bilinen ve bir zamanlar Kafkaslar üzerinden geldiği öne sürülen Hitit göçlerine atfedilmek istenen seramik buluntuları ve çoğu kez bu seramikle birlikte bulunan at nalı şeklindeki ocakları ve yuvarlak ev mimarisi tiplerini Hurri göçlerinin arkeolojik izleri olarak görme eğilimi de vardır, ama bu kesin değildir (Ünal, 2002, s. 86). Nitekim filolojik açıdan Hurri varlığından çok önceleri karşımıza çıkan bu seramik, kısa bir süre sonra birden bire kaybolmuştur. Filolojik olarak, Orta Anadolu'da en geç eski Assur Ticaret Kolonileri ve Güneydoğu Anadolu'da da en eski Hitit belgelerinin ortaya çıkmasından bu yana Hurri varlığının mevcut olduğu görülür. Ele geçen belgeler bu kavmin buralara doğudan, yani Dicle Nehri'nin ötesinden göç yoluyla gelmediği, aksine Hattiler gibi yerli kavim olduğunu göstermektedir (Ünal-Girginer, 2007, s. 92). Keza Dicle Irmağı'nın doğusunda onların ana vatanı olduğunu gösteren ipuçları eksiktir ve aynı tarihi olgu, Doğu Anadolu içinde geçerlidir (Ünal-Girginer, 2007, s. 92). Burada Hitit İmparatorluğu Çağı'nın başlangıcında Azzi-Hayaşalılar olarak karşımıza çıkan, örf, adet ve kadın erkek ilişkilerindeki farklılıklar dolayısıyla Hititlerin dahi dikkatini çeken bu kavim de Hurri-Urartu veya en azından onların akrabaları olan bir kavim olmalıdır (Ünal, 2002, s. 86). Dil ve tarihi belgelere dayanarak yapılan bu gözlemlere arkeolojik verilerde

eklenmelidir. Son yıllarda Gürcistan ve Ermenistan'da bulunmuş, ancak kapsamlı yayınları yapılmamış birçok eser ve bunlar arasında yer alan Hitit sanatını anımsatan betimlemeler içeren gümüş kâselerde birtakım araştırmacılar tarafından M.Ö. 18. yüzyıla tarihlenmekte ve Hurriler'e atfedilmektedir (Ünal-Girginer, 2007, s. 93).

Hurrileri siyasi bir çatı altında birleştiren devletin adı Mitanni'dir (Ünal, 2002, s. 92). I. Tutmosis' karşı savaşmış ve III. Tutmosis'in yayılma girişimini engellemiş olan büyük Mitanni Krallığı hakkındaki bilgilerimiz oldukça sınırlıdır (Kuhrt, 2009, s. 377). Mitanni devlet adı ilk olarak Mısır'da Amenemhat'ın mezarı olarak bilinen yazıtta geçmektedir. Bu yazıt yaklaşık olarak M.Ö. 16. yüzyıla tarihlenmektedir (Ünal, 2002, s. 92). Mitanni krallı Şauşşatar'ın doğuda, Asur şehri de dahil olmak üzere, Kerkük civarından batıda Akdeniz'e kadar bütün Kuzey Mezopotamya'yı hakimiyeti altına aldığı ve hatta Mitanni nüfusunun Kizzuwatna'ya kadar yayıldığı sanılmaktadır (Kinal, 1967, 205). Kuzey Suriye'de, Tell Fakhiriye yerleşiminde ele geçen bir metinden Tell Fakhiriye'nin Washukanni olduğu ve Mitanni Krallığı'nın başkenti olduğu anlaşılmaktadır (Bataray, 2012, s. 29).

Alalakh'ın IV. tabakasında kral İdrimi'nin yazıtı ile çok sayıda çivi yazılı metinlerin ele geçtiği arşivler keşfedilmiştir. Bu arşivlerdeki yüzlerce metin, bölgenin M.Ö. 15. yüzyıldaki siyasi tarihi ve ekonomisi hakkında zengin kayıtlar içermekte (Casana, 2009, s. 11) ve M.Ö. II. bin yıl ortalarındaki Eski Yakın Doğu'nun sosyal, kültürel ve etno-linguistik tarihine ilişkin önemli bilgiler vermektedir (Bülbül, 2010, s. 16). Ayrıca, İdrimi'nin heykeli üzerine yazılmış olan metin de, İdrimi hakkında olduğu kadar, onun zamanında meydana gelen hadiseler için de temel kaynak olarak kullanılmıştır. Kendine has bir çivi yazısı stili ile yazılmış olan bu metin, bir otobiyografi olarak düzenlenmiştir. M.Ö. 15. yüzyılın başlarında Alalakh kralı olarak hüküm süren İdrimi'ye (Bülbül, 2010, s. 15) ait heykelin üzerindeki metni bazı araştırmacılar İdrimi zamanında kazıldığını, bazıları ise bu metnin heykele üç yüz yıl kadar sonra eklendiği ileri sürmektedir (Kuhrt, 2009, s. 378). Şu anda İngiltere'nin başkenti Londra'daki British Museum'da teşhir edilen İdrimi'nin yazıtı, bize M.Ö. 16. yüzyılın sonunda Mitanni krallığına bağlı olan Halep sarayının oğullarından birinin geçmişini anlatmaktadır (Kuhrt, 2009, s. 379, 380). Söz konusu yazıttaki anlatıya göre (Bülbül, 2010, s. 21-22). İlim-ilimma'nın oğlu İdrimi, genç iken, ailesinin başına gelen kötü bir hadise dolayısıyla baba evi olan Haleb'i terk etmek ve annesinin akrabalarının hükmettiği Fırat boyundaki Emar/Meskene kentine sığınmak zorunda kalmıştır. Ağabeyleri ile birlikte Emar'da bir süre ikamet eden İdrimi, burada oturmanın kendisine

hiçbir şey kazandırmayacağını düşünerek ve baba mirasına yeniden sahip olabilme amacıyla Emar'ı terk ediyor. Yanında atı, harp arabası ve seyisi dışında hiç kimse olmadığı halde, çölü aşarak Kuzey Kenan'daki Ammiya'ya ulaşmayı başarıyor. Burada yaşayan insanlar, İdrimi'nin, beylerinin oğlu olduğunu anlar anlamaz, hemen onun etrafında birleştiler ve İdrimi de kendisini bu insanların önderi olarak ilân etti. Ammiya'da Habirular'ın arasında yedi yıl geçiren İdrimi, yedinci yılın sonunda Fırtına Tanrısı'nın yardımıyla gemiler inşa etti ve adamlarını bu gemilere bindirerek Mukiş memleketinde karaya ayakbastı.

Memleketinin insanları, beylerinin ülkeye geri dönmeyi başardığını öğrendikleri zaman ona büyük ve küçükbaş hayvanlar getirdiler. Ni'i, Nuhaşşe, Mukiş ve Alalakh şehirleri İdrimi ile hemen anlaştılar. Müttefikleri de İdrimi'nin yanına gelerek, onunla ittifak ettiler. Fakat iş bununla bitmiyordu. Çünkü yedi yıldan beri korkulu rüyası olan Hurri muhariplerinin kralı Barratarna ile de anlaşması gerekiyordu. Barratarna ile eşit şartlara dayalı bir antlaşma yapması imkânsızdı. Eğer İdrimi ülkesinde kral olmak istiyorsa, mutlak surette Mitanni kralı Barratarna'ya bağlılık yemini etmek ve onun vasalı olmak zorundaydı. Nitekim o da böyle yaptı. Anwanda isimli bir adamını Mitanni kralına göndererek onu ikna etmeyi başardı. Barratarna, İdrimi'yi yeminle kendisine bağladı ve onu Alalakh kentinin kralı olarak tahta oturttu. Ancak Alalakh'ın etrafındaki düşmanlar İdrimi'ye karşı cephe aldılar ve ona karşı saldırıya geçtiler. Fakat anlaşıldığı kadarıyla İdrimi, düşmanlarının saldırısını önlemeyi başardı. Daha sonra Hatti ülkesine bağlı yedi şehri yağmalayan İdrimi, bu kentlerden topladığı ganimeti vatandaşlarına, dostlarına ve akrabalarına dağıttı. Ardından Mukiş memleketine dönen İdrimi, başkenti Alalakh'ta kendisi için bir saray inşa etti. Kentini, Eski Yakın Doğu'nun kralları gibi idare eden İdrimi, kardeşlerini kralların kardeşleri, oğullarını kralların oğulları, akrabalarını kralların akrabaları gibi yaptı. Halkını güven içinde yaşattı, evi olmayanları ev bark sahibi yaptı. Memleketini düzenli bir şekilde organize eden İdrimi, atalarının, Alalakh tanrıları için yaptığı ritüelleri ve kurbanlar sunma geleneğini devam ettirdi. Oğlu Adad-Nirari'yi de bu işlere memur etti. Yazıtının son kısmında İdrimi, heykeline zarar verecek olanlara Tanrılar huzurunda lânet ederken, onu koruyacak olanlara dua etmektedir. İdrimi ayrıca, bu kitabenin metin yazarı olan Şarruwa'yı tanrıların koruması ve himaye etmesi dileğinde bulunmaktadır. İdrimi, otuz yıl hüküm sürdüğünü ifade ederek, başından geçen her şeyi ve icraatlarını heykelinin üzerine yazdırdığını, halkının bu metni okumasını ve mütemadiyen kendisini hatırlamasını temenni etmektedir.

Yazıtta Mitanni kralı Barratarna'nın adı geçmektedir. Bu kralın hangi memlekette ve şehirde olduğu belirtilmiyor. Fakat bütün Kuzey Mezopotamya'ya ve güney Anadolu'ya yayılmış olan Hurrilerin kralı olduğunu açıkça ifade ediyor. M. Ö. 15. yüzyıl başında Parattarna'nın yönetimi altında, Mitanni güçlü temelini Akdeniz sahilinin batısına doğru genişletmiş ve Halep Krallığı, Niya (Nii), Ama'u (Amae) ve Mukiş gibi diğer küçük devletler de bünyesine katmıştır (Yakar, 2007, s. 329). Mitanni yönetimindeki Alalakh'ın ilk kralı olan İdrimi'den Alalakh dışında hiçbir kaynakta söz edilmez. IV. tabakada bulunan tabletlerden yalnızca birkaçı onun iktidarı dönemine aittir. Bunlardan AT 3 numaralı tablet, Kizzuwatna kralı Pilliya ile İdrimi arasında yapılan bir antlaşmaya ait olup, söz konusu antlaşma, Mitanni kralı Barratarna'nın himayesi altında yapılmıştır (Bülbül, 2010, s. 16; Ünal, 2002, s. 126; Kinal, 1967, s. 204). Antlaşmanın karşılıklı eşitlik ilkesine dayanması önemli bir noktadır, keza metinde mültecilerin karşılıklı olarak iade edileceği kayıtlıdır. Mutlak surette bu antlaşma Hitit yayılmacılığına karşı ortak bir savunma amaçlanıyor olmalıydı (Ünal, 2002, s. 126). Bundan böyle Kuzey Suriye, Kizzuwatna ve Amik Ovası, II. Tuthaliya (M.Ö.1420) veya I.Suppiluliuma'ya kadar (M.Ö.1400 veya M.Ö.1370) bağımsız bir devlet olarak kalacaktı (Ünal, 2006, s. 24) Alalakh'ın IV. tabakasında bulunan tabletlerden, İdrimi'ye oğlu Niqmepa'nın halef olduğu, Niqmepa'ya da daha sonra oğlu İlimilimma (II ?)'nın halef olduğunu öğreniyoruz (Bülbül, 2010, s. 23; Ünal, 2002, s. 126). Alalakh kralı Niqmepa'nın Mitanni kralı Şauşşatar zamanında yaşadığını Wiseman 13 numaralı vesikadan biliyoruz (Kinal, 1967, s. 205) Alalakh kralı İlimilimma'nın da Sauşşatar'ın oğlu I. Artatama zamanında yaşadığı bilinmektedir (Kinal, 1967, s. 206). Niqmepa döneminde, Mitanni baskısı altındaki Alalakh'ın çevresindeki şehirlerle iyi ilişkilere sahip olmadığını, sınır konusunda anlaşmazlıklar yaşandığını, ATT 8/44 kazı numaralı tabletten anlıyoruz (Havare, 2003, s. 53). Mitanni kralı Şauşşattar tarafından dinlenen davada Alawari şehrinden bahsedilmektedir. Buna göre Niqmepanın Şunaşşura'ya bir dava açtığını görüyoruz. Herhangi bir sınır anlaşmazlığında bölgeye hakim olan Mitanni yönetiminin bu davalara baktığını ve son kararı verdiğini anlıyoruz. Şunaşşura'nın Kizzuwatna'lı bir kral olduğu tahmin edilmektedir. İlimilimma ve İdrimi'nin saltanatları arasında Mitanni Devletine düzenli olarak vergi ödendiğini AT 395 numaralı tabletten öğreniyoruz (Havare, 2003, s. 53).

I. Murşili'nin Halep'i zaptından (yak. 1550 M.Ö.) II. Tuthalia'nın idaresine kadar geçen zaman dilimi içinde Halep şehrinin ve Kuzey Suriye'nin, Hititlerin Hannigalbat dedikleri Mitanni krallarının hâkimiyeti altında olduğunu görüyoruz

(Kinal, 1967, s. 207). II. Tuthalia tahta geçince hemen Kuzey Suriye ile ilgilendi. Eski Krallık döneminde görüldüğü gibi bu Hititlerin geleneksel politikası idi. Buna şimdi daha çok gerek vardı. Çünkü kendisinin tahta çıkmadan önceki yıllarda II. Thutmosis (M. Ö. 1494-1400) Mısır ülkesinin etki alanını Fırat dirseğine, Karkamış'a değin yaymış ve Hititlerin o bölgedeki çıkarlarını sakıncalı duruma sokmuştur (Akurgal, 2000, s. 67). Bu yüzden II. Tuthaliya Kizzuwatna'ya ve Suriye'de Kargamış ile Halpa'ya seferler düzenledi ve Hitit ülkesinin bu bölgelerdeki çıkarlarını emniyet altına aldı (Akurgal, 2003, s. 70). Kizzuwatna ve Halpa memleketleri Hitit ve Mitanni devletleri için iki çok önemli etki bölgesi idi. Bu nedenle her ikisi de onları elde tutmayı zorunlu görüyorlardı. Talmi-Şarruma Antlaşması'nın giriş bölümündeki satırlar bu karşılıklı çabaları yeterince göz önüne sermektedir (Akurgal, 2000, s. 68). Bu antlaşmanın giriş bölümünde büyük kral Tuthaliya'nın Halep kralı ile bir antlaşma yaptığını ancak daha sonra Halep kralının Hannibalgat (Hurri) Ülkesinin kralı ile ilişki kurduğunu, bunun üzerine II. Tuthaliya'nın Hannibalgat Ülkesi'nin kralını ve Halpa Ülkesi'nin kralını, memleketleri ile birlikte Halpa Kenti'ni tahrip ettiğini öğreniyoruz (Akurgal, 2000, s. 68). III. Tuthaliya zamanında Hitit devletinin büyük bir iç kriz geçirdiğini, vassal beylerin dört bir taraftan Hattuşaşa karşı taarruza geçtiklerini KBo VI 28 metinden öğreniyoruz (Kinal, 1967, s. 208). Bu zor ve sıkıntılı seneler ne kadar sürdü, bilmiyoruz Ancak I. Şuppiluma'nın Hitit tahtına oturmasıyla Anadolu'da siyasi bunalım sona ermiş ve Şuppiluliuma Hitit devletinin kuzey Suriye'deki eski haklarını Mitanni devletinden geri almak için gerek diplomatik, gerek fiili olarak teşebbüse geçmişti. Şuppiluliuma Mitanni Devleti ile yaptığı savaşlarda başta yenilgiye uğramış olmakla birlikte sonunda Mitanni kralı Tuşratta'yı yenerek Hurri Ülkesini ele geçirdi ve Mitanni kralı Tuşratta'nın oğlu Mattiwaza ile bir antlaşma imzaladı (Akurgal, 2000, s. 75). Ancak akıllı bir devlet adamı olarak Mitanni devletinin kendisini yok etmedi; aksine Tuşratta'nın oğlu Mattivaza'yı tahta çıkararak bu bölgeyi Asurlulara karşı korunma bölgesi olarak kullandı. Kukla kralı tahta oturtma görevini Büyük Kral I. Şuppiluliuma'nın oğlu Halep Kralı Piyassili'ye verdi (Akurgal, 2000, s. 76). Böylece Mitanni Devleti resmi olarak yıkılmış ve Mukiş, Halep, Nuhase krallıkları Hitit kontrolü altına geçmiştir (Akar, 2010, s. 69). Mitanni'nin bölgesel bir süper güç olarak bertaraf edilmesinden sonra, Mukiş M. Ö. 14. yüzyılda tamamen Hitit kontrolü altına girmiştir (Yakar, 2007, s. 329). Mısır hâkimiyeti altındaki topraklara kadar ulaşan Hititler, Ugarit gibi Doğu Akdeniz'deki en büyük ticaret limanı ile ortak ilişkilere girerek imparatorluğun sınırları hem ekonomik hem de politik anlamda

genişletmişlerdir. Bu sürecin izlerini Alalakh'ta da görmek mümkündür. IV. tabaka saray yapısının yakılıp yıkılmasıyla birlikte bir sonraki kültür tabakalarında Hitit  ğeleri görülmeye başlar (Akar, 2010, s. 69).

2.3. Amik Ovası Kronolojisi

Bölgenin arkeolojik zenginliğini araştırmak üzere 1930'larda ilk kez çalışmalara başlanılmıştır. Bu çalışmaların ilk ayağı yerleşkelerin tespiti için yapılan yüzey araştırmaları olmuştur. Bu baēlamda ovada Braidwood tarafından yürütülen geniş kapsamlı yüzey araştırmaları sırasında Neolitik  aēdan İslami Dönem'e kadar uzanan 178 yerleşim yeri tespit edilmiştir (Braidwood, 1937, s. 20-37). Amik Ovası'nda gerçekleştirilen yüzey araştırmalarında gözle görülebilir bütün yerleşkeler tutarlı ve geniş kapsamlı olarak kaydedilmiş; böylece gelecekte Anadolu'nun birçok yerinde yapılacak olan yüzey araştırmaları için model oluşturacak arkeolojik metodoloji oluşturulmuştur (Yener, 2005, s. 5).

Arkeolojik araştırmaların ikinci ayağını ise yüzey araştırmaları sırasında tespit edilen  atal Höyük (168), Tell Cüdeyde (176) ve Tell Tayinat'ta (126) (Yener, 2005, s. 5), Tulail al- Sharqi (135), Tell Tayinat al-Saghir (127), Tell Kurcoēlu (55), Wadi al-Hamman maēarası, Tell Kurdu (94) ve Tell Dhahab (177) gibi yerleşkelerde gerçekleştirilen arkeolojik kazılar oluşturmaktadır.

Bölgede gerçekleştirilen bu arkeolojik araştırmalar sonucunda Braidwood, Anadolu tarihöncesi arkeolojisi için bir ilk olan ova ya da y re safhalaşmasını Amik Ovası kültürlerine uygulamıştır. Ovadaki h y klerden toplanan seramik ve k  k k buluntular ile yukarıda bahsedilen höyüklerde yapılan sondaj çalışmaları sırasında elde edilen arkeolojik buluntulardan yola çıkılarak alfabetik kodlamayla Neolitik dönemden (Amik A) İslamiyet'e (Amik V) kadar uzanan toplam 22 evreden oluşan Amik Kronoloji oluşturulmuştur. Neolitik  aēdan Erken Tunç  aē'ı sonuna (M. . yak. 6000-2000) tarihlenen Amik Ovası'nın ilk 10 evresi (A-J), yerleşim yerlerinin karşılaştırılmalı stratigrafisi ve elde edilen buluntuların tipolojisi temel alınarak oluşturulmuştur (Yener, 2005, s. 5). Bu 10 evreye ait en önemli bilgiler Tell J deyde açılan sontaj (JK 3) ve step trenchten (TT 20) elde edilen arkeolojik bulgulardan saēlanmıřtır (Braidwood, 1937, s. 4; Pucci, 2013, s. 90). Ovanın en erken kronolojisi belirlenirken Tell Cüdeyde temel alınmış, kimi ayrıntılar ise  atal Höyük, Tell Tayinat'tan, Dhahab, Tell Kurdu, Wadi al Hammam, elde edilen arkeolojik buluntularla açıklanmıştır. (Braidwood, 1937, s. 4;

Braidwood,-Braidwood, 1960, 20, 21; Tab: 1; Haines, 1971, s. 1-2; Tab. 1). Buna göre Amik'in "A" evresi Tell Cüdeyde, Dhahab ve Wadi al Hammam "B " evresi Tell Cüdeyde, "C" evresi Tell Kurdu, "D" evresi Tell Kurdu, "E" evresi Tell Kurdu, "F" evresi Tell Cüdeyde, Çatal Höyük, Dhahab, "G" evresi Tell Cüdeyde, Dhahab, "H" evresi Tell Cüdeyde, Çatal Höyük, Tell Tayinat, Dhahab, "I" evresi Tell Cüdeyde, Çatal Höyük, Tell tayinat, " J" evresi Tell Tayinat gelen buluntulara göre oluşturulmuştur (Braidwood,-Braidwood, 1960, s. 20, 21; Tab.1). "K" evresi Tell Cüdeyde, Çatal Höyük "L" evresi Tell Cüdeyde, Çatal Höyük, M evresi ise Tell Cüdeyde, Çatal Höyük ve Tell Tayinat yeleşmelerinde elde edilen verilere göre açıklanmıştır (Swift, 1958, s. 10; Tab. 1) Gustavus F. Swift, Amik'in K-L-M evrelerini M.Ö. 2000-1400 yılları arasına yerleştirmektedir. Araştırmacıya göre K evresi Orta Tunç IIA, L evresini Orta Tunç IIA, M evresi ise Geç Tunç I ile çağdaştır. Murat Akar çalışmanın dönemini oluşturan Orta ve Geç Tunç Çağlar'ını temsil eden Amik K-L-M evrelerini M.Ö. 2000-1200 yılları arasına tarihlenmektedir (Akar, 2010, s.71).

Verstraete, J- Wilkinson, T. J. göre Amik Ovası'nın Orta Tunç kültürü K ve L evreleri ile (Verstraete-Wilkinson, 2000, s. 185) Geç Tunç kültürü ise M evresi ile temsil edilmektedir(Verstraete-Wilkinson, 2000, s. 187). Dönemi içerisinde devrim niteliği içeren bu çalışmalar, geçerliliğini korumakla beraber kendi içinde eksiklikler ve hatalar barındırmaktadır. Amik Ovası'nın K-L-M evrelerinin tarihlendirilmesinde çeşitli bilim insanları tarafından öne sürülen görüşler Tablo 1, 2 ve 3 gösterilmektedir.

Tablo 1

Swift’te göre Amik Ovası’nın “M”, “L” ve “K” Evreleri

Suriye Araştırmaları					Woolley’in Kazıları		
Evre	Yak. Tarih	Filistin-Suriye		Mezopotamya	Site	Tabaka	Woolley’in yak. Tarih
		Period	Site				
M	1550-1400	GTÇ I	Hama G	Mitanni	Alalakh	III	1370-1350
					Alalakh	IV	1447-1370
					Alalakh	V	1595-1447
					Alalakh	VI	1750-1595
					Alalakh	VII	1780-1750
L	1900-1780	OTÇ IIA	Hama H Tarsus OTÇ Mersin XI-IX		Alalakh	VIII-XIV	3100-1780
K	2000-1900	OTÇ IIA			Alalakh	XV-XVII?	3400-3100

Tablo 2

Pruss’a göre Amik Ovası’nın “M” ve “N” Evreleri

Evre	Yaklaşık Tarih	Period	Çatal Höyük		Tell Cüdeyde	Alalakh
			I	II		
M	M. Ö. 1550-1400	GTÇ		12- 13	12-15	V IV
	M. Ö. 1400-1180	GTÇ II				III II-I
N	M. Ö. 1180-1000/950	DÇ I	7-10	9-11	9-11	0

Tablo 3

Haines'e göre Amik Ovası'nın "K", "L", "M" Evreleri

Evre	Yak. Tarih	Tell Cüdeyde	Çatal Höyük
M	M.Ö. 1600-1200	VI	V
L	M.Ö. 1800-1600	VII	
K	M.Ö. 2000-1800	VIII	

BÖLÜM III

AMİK OVASI'NDA M.Ö. II. BİNYIL SERAMİKLERİNİN ELE GEÇTİĞİ YERLEŞMELER

3.1. Sistemli Kazılar

3.1.1. Alalakh/Tell Atchana

Alalakh, Hatay'a bağlı Reyhanlı ilçe sınırları içinde, Antakya'ya yaklaşık 20 km. uzaklıkta yer almaktadır (**Ek C-Plan Ia, Ib**) (Yener, 2008, s. 171). Asi Nehri kenarına konumlanan ve yaklaşık 22 hektarlık bir alanı kaplayan höyük 750x325 m. boyutlarında ve 9 m. yüksekliktedir (Yener, vd., 2005, s. 45).

Höyük ilk olarak 1930'lu yıllarda Chicago Üniversitesi, Doğu Bilimler Enstitüsü tarafından gerçekleştirilen Suriye Yüzey Araştırmalarında 136 numaralı yerleşme olarak tespit edilmiştir (Braidwood, 1937, s. 34). Alalakh'ta 1936-1939 ve İkinci Dünya Savaşı'nı izleyen 1946-1949 yılları arasında British Museum ve Oxford Üniversitesi adına Sir Leonard Woolley tarafından arkeolojik kazılar yapılmıştır (Yener, 2007a, s. 223). Bu kazılar sırasında Orta ve Geç Tunç'a tarihlenen 17 kültür tabakası açığa çıkarılmış; VII. ve IV. tabakalarda saray binaları, tapınaklar, kale kalıntıları, evler ve önemli buluntular tespit edilmiştir (Woolley, 1955, s. 399; Yener, vd. 2005, s. 45; Akar, 2010, s. 71). Söz konusu tabakalarda açığa çıkarılan saray ve tapınak yapıları ve bu yapılarda ele geçen yazılı kaynaklar, Yakın Doğu ve Anadolu arkeolojisi Tunç Çağı tarihi ve kronoloji sorunsalları üzerine dair önemli bilgiler sunmuştur (Akar-Yener, 2013, s. 4). Günümüzde ise höyükteki arkeolojik kazılar 2003 yılından itibaren Amik Ovası Bölgesel Projesi kapsamında K. Aslıhan Yener başkanlığında yürütülmektedir (Yener, vd. , 2005, s. 45). Yeni dönem kazılarının en önemli amaçlarından biri Woolley tarafından çıkarılmış yapı katları ve kültür tabakalarının yeni kazı metotları ve analizleri ile arkeolojinin en büyük sorunlarından biri olan tarihlendirme sorunlarına cevap aranmasıdır. Alalakh kentinde muhtemelen M.Ö. 2200-1300 yılları arasında yaşanmıştır (Yener, 2007a, s. 223). Orta ve Geç Tunç Çağlarına tarihlenen arşivlerden Mukış Krallığı'nın başkentinin Alalakh olduğu bilinmektedir. Akatca, Hurrice ve Hitit/Luvite yazılan belgeler Alalakh'ın II. binyılın başında Halep'teki Yamhad Krallığı'na bağlı olduğu anlaşıyor (Yener, vd. 2005, s. 45). M. Ö. II. binyılın ortasında, Hurro-Mitanni krallarının müttefiki olarak tanımlanıyor. Alalakh, Hitit kralı I. Şuppiluliuma tarafından Hitit İmparatorluğu'na dahil edilmiştir (Yener, 2007a, s. 224). Woolley yayınlarında IV.

tabaka sarayının yakılıp yıkılması ile kentte Hitit hâkimiyetinin başladığını ileri sürmektedir. Yener ise Hitit tabakalarını saraylar bölgesinde yer alan anıtsal bir kale yapının (Alalakh Period 2/Woolley III-II tabakaları) inşası ile tanımlamaktadır (Akar-Yener, 2013, s. 8). Woolley, Alalakh kentinin M.Ö. 13. yy'da terk edildiğini savunmaktadır. Bun savını desteklemek içinde I. tabakada Geç Hellas IIIB seramiğinin varlığına işaret etmiştir. Yeni dönem kazılarda güvenilir olmayan kontektsten bir Geç Hellas IIIB seramik parçası bulunmuştur. Çok sayıda Geç Hellas IIIB çanak çömleğinin bulunmayışı Alalakh'ın M.Ö. 13. yy'da iskân görmediğini kanıtlamaz, fakat M.Ö. 1300-1295 arasında bir boşluğu ya da terk edildiğini akla getirebilir (Yener-Akar, 2013c, s. 270). M.Ö. 14. yy'ın sonu veya 13. yy'ın başında terk edilen höyükte yerleşimin M.Ö. 13 yy'da sadece tapınak alanıyla sınırlı olduğu düşünülmektedir (Yener-Akar, 2013a, s. 339). Geç Hellas IIIA:2 Miken çanak çömleğinin yoğun olarak tesbit edildiği Alalakh'ın son tabakalarında kentin terk edildiği görüşünü desteklemektedir (Akar-Yener, 2013, s. 10). Alalakh'ta yeni dönem kazılarında Demir Çağı I-II'ye ait çanak çömlekler de bulunmuştur. Bu veriler bize Alalakh kentinin 14. yy'ın sonlarında terk edilmiş olsa da özellikle kentin İştâr kült merkezi olması nedeniyle bir dini merkez olarak kullanımının küçük ölçekli bir alanda devam ettiğini düşündürmektedir (Akar-Yener, 2013, s. 10).

Woolley tarafından 1930'lu ve 40'lı yıllarda gerçekleştirilen arkeolojik kazılarda höyükte 17 kültür tabakası ortaya çıkarmıştır. Bu tabakalar Tablo 4'te gösterilmektedir (Woolley, 1955, s. 399). Alalah kronolojisi için çeşitli bilim insanları tarafından öne sürülen görüşler Tablo 5'te gösterilmektedir.

Tablo 4
Alalakh'ın Tabakalanması

Tabakalar	Woolley'in Tarihlendirmesi
0	yak. M.Ö. 1140
I	M.Ö. 1273-1194
II	M.Ö. 1350-1273
III	M.Ö. 1370-1350
IV	M.Ö. 1447-1370
Vb	M.Ö. 1527-1447
Va	M.Ö. 1595-1527
VI	M.Ö. 1750-1595
VII	M.Ö. 1780-1750
VIII	M.Ö. 1900-1780
IX	M.Ö. 2050-1900
X	M.Ö. 2200-2050
XI	M.Ö. 2350-2200
XII	M.Ö. 2700-2350
XIII	M.Ö. 2900-2700
XIV	M.Ö. 3100-2900
XV	M.Ö. 3200-3100
XVI	M.Ö. 3300-3200
XVII	M.Ö. 3400-3300

Tablo 5

Alalakh Kronolojisi İçin Çeşitli Bilim İnsanları Tarafından Öne Sürülen Görüşler.

YEARS BC	Smith 1940	Woolley 1953-55	Lados- berger 1954	Kanir 1956	Abright 1957a, b	Goetze 1957	Howton 1958	Rowton 1962	Colton 1975	Williams 1975	Naaman 1976 Kempinski 1993	Gates 1981, 1987	Dever 1985
1900									XVII				
75				IX									
50		VIII		VIII									
25										XVI			VIII
1800			?		?								
75	VII	VII								XV	VIII		
50			VII										
25				VII						XIII			
1700										XII			
75			VI							XI			
50	VI	VI								IX			
25										VIII			
1600													
75			V										
50				VI									
25	V	V		V									
1500													
75			IV										
50													
25	IV	IV	III										
1400			II										
75		III											
50	III												
25		II											
1300													
75													
50	II												
25		I											
1200	I												

3.1.2. Tell Cüdeyde

Hatay İli, Reyhanlı İlçesi'nin 1.5 km. güneydoğusunda yer almaktadır. Höyük yaklaşık olarak 370 x 250 m boyutlarında, 31 m yüksekliktedir (**Ek C-Plan II**) (Haines, 1971, s. 26). Kuzey kısmında günümüzde kurutulmuş olan küçük bir gölet bulunmaktadır. Doğu kısmında ise eski Amik Gölü'nün bataklıklarında son bulan Kızıl Ark veya Nahr el Cüdeyde adlı bir dere akmaktadır.

Tell Cüdeyde, 1930'larda Chicago Üniversitesi, Doğu Bilimleri Enstitüsü tarafından gerçekleştirilen Suriye Yüzey Araştırması'nda 176 numaralı yerleşim yeri olarak tespit edilmiştir (Braidwood, 1937, s. 37). Höyük ilk olarak 1934-36 yıllarında Braidwood tarafından kazılmıştır (Haines, 1971, s. 26). Bu dönemde Amik Ovası'nda

yer alan Çatal Höyük ve Tell Ta'yinat gibi yerleşkelerde de arkeolojik kazılar yapılmıştır. Söz konusu bu üç yerleşim yerinde yapılan kazılarda en iyi stratigrafi Tell Cüdeyde'den elde edilmiştir (Braidwood, 1937, s. 4). Bu nedenle bu höyüğün tabakaları (I-XIV), Amik Kronolojisi oluşturulmadan önce yüzey araştırmaları sonuçlarını değerlendirmek, tespit edilen yerleşim yerlerini dönemlere ayırmak için kullanılmıştır (Braidwood, 1937, s. 6). Tell Cüdeyde'de sontaj (JK 3) ve step trench (TT 20) olmak üzere oldukça geniş bir alanda kazı yapılmıştır (Yener, 2005, s. 5). Höyüğün zamanla yoğun bir tahribata uğraması kazıların aynı enstitü tarafından tekrar başlatılmasını zorunlu kılmıştır. 1995 yılında Amik Ovası Bölgesel Projesi kapsamında höyükte kurtarma kazısı yapılmıştır (Yener-Wilkinson, 1997, s. 414). Höyükte gerçekleştirilen bu kazılar sondaj kazısı niteliğinde ve daha çok tahrip edilen yerlerdeki kalıntıların belgelenmesine yöneliktir.

Tell Cüdeyde'de Braidwood tarafından gerçekleştirilen arkeolojik kazılarda 14 kültür tabakası tespit edilmiştir. Söz konusu höyüğün tabaklanması ve tarihlendirilmesi Tablo 6 gösterilmektedir. (Braidwood, 1937, s. 6,7, Tab. 1.).

Tablo 6

Tell Cüdeyde'nin Tabakalanması

I	M.S. 600-350	Erken Hristiyanlık
II	M.S. 350-M.Ö. 64	Roma provincial
III	M.Ö. 64-500	Helenistik
IV	M.Ö. 500-1000	Geç Helenistik
V	M.Ö. 1000-1200	Syro-Hitit
VI	M.Ö. 1200-1600	
VII	M.Ö. 1600-1800	
VIII	M.Ö. 1800-2000	
IX	M.Ö. 2000-2400	
X	M.Ö. 2400-2600	
XI	M.Ö. 2600-3100	
XII	M.Ö. 3100	
XII		
XIV		

3.1.3. Çatal Höyük

Antakya'nın kuzeydoğusunda; Reyhanlı'nın 4 km kuzeybatısında; Reyhanlı-Kırıkhan karayolunun doğusunda yer almaktadır (**Ek C-Plan III**). Karayolu hemen höyüğünün yanından geçmektedir. Bu açıdan ulaşımı kolaydır. Afrin Çayı'nın güney kenarında yer almaktadır. Çanak çömlek dağılımına göre höyüğün boyutlarının 430x265 m olduğu belirtilmektedir. Oval biçimde olan höyük ova tabanından yaklaşık 25 m yüksekliktedir.

Çatal Höyük 1932-1938 yılları arasında Chicago Üniversitesi Doğu Bilimleri Enstitüsü tarafından gerçekleştirilen Suriye Yüzey Araştırması'nda 167 numaralı yerleşim yeri olarak tespit edilmiştir. Höyükte 1933-36 yılları arasında arkeolojik kazılar yapılmıştır (Haines, 1971, s. 3). Bu kazılar sırasında höyüğün V 16 ve W 16 açmalarında eski tabakalara kadar ulaşılmıştır. Höyüğün kuzeydoğu yamacında sontaj olarak açılan W 16 açmasında saptanan 9 yapı evresi bize höyükteki yerleşmeler hakkında bilgiler sunmaktadır (Braidwood, 1937, s. 37). Kutlu Aslıhan Yener başkanlığında yürütülen Amik Ovası Bölgesel Projesi kapsamında 1995 yılında başlayan yüzey araştırmalarında ilk olarak Çatal Höyük ele alınmıştır (Yener-Wilkinson, 1997, s. 414). Çatal Höyükte gerçekleştirilen arkeolojik araştırmalar sonucunda söz konusu höyükte Geç Tunç ile Demir Çağı'na ait bulgular tesbit edilmiştir (Pucci, 2013, s. 89, 90; Pucci, 2008, s. 17).

3.2. Yüzey Araştırmaları

3.2.1. Tell Matta/Maltah

Hatay kentinin kuzeydoğusunda; Kırıkhan İlçesi'nin kuş uçuşu 6 km. güneydoğusunda; Karadurmuşlu Köyü'nün 2.7 km güneyinde yer almaktadır. Höyük 240x150 m. boyutunda, 3.5 m. yüksekliktedir. İlk kez 1930'lu yıllarda Braidwood tarafından Chicago Üniversitesi, Doğu Bilimler Enstitüsü adına gerçekleştirilen yüzey araştırmalarında 28 numaralı yerleşme olarak kaydedilmiştir (Braidwood, 1937, s. 22). Söz konusu höyükte 1995-2002 yılları arasında gerçekleştirilen Amik Ovası Bölgesel Projesi kapsamında yeni bir yüzey araştırması yapılmıştır. Bu yüzey araştırmaları sırasında Orta Tunç ve Geç Tunç Çağı'na ait omurgalı kaplar ele geçmiştir (Casana-Wilkinson, 2005, s. 210).

3.2.2. Tell Kızıl Kaya /Gavurköy

Hatay il merkezi olan Antakya'nın kuzeydoğusunda; Kırıkhan İlçesi'nin 14 km güneydoğusunda; Muratpaşa Köyü'nün hemen kuzeybatısında yer almaktadır. Höyük 100x80 m. boyutlarında, 16 m. yüksekliktedir. Doğu Bilimleri Enstitüsü tarafından 1930'lu yıllarda gerçekleştirilen Suriye Yüzey Araştırmaları sırasında 36 numaralı yerleşme olarak saptanmıştır (Braidwood, 1937, s. 23). 1995-2002 yılları arasında gerçekleştirilen Amik Ovası Bölgesel Projesi kapsamında höyükte yeni bir yüzey araştırması gerçekleştirilmiştir. Bu yüzey araştırmasında büyük olasılıkla M.Ö. II. binyıla ait bir tane Suriye şişesi bulunmuştur (Casana-Wilkinson, 2005, s. 212).

3.2.3. Tell Baytarlı/Topraklı

Höyük 130x100 m. boyutunda, 8.5 m. yüksekliktedir. Doğu Bilimleri Enstitüsü tarafından 1930'lu yıllarda gerçekleştirilen Suriye Yüzey Araştırmaları sırasında 40 numaralı yerleşme olarak saptanmıştır (Braidwood, 1937, s. 23). Kutlu Aslıhan Yener tarafından 1995-2002 yılları arasında gerçekleştirilen Amik Ovası Bölgesel Projesi kapsamında höyükte yeni bir yüzey araştırmasını yapılmıştır. Bu araştırmaya göre höyük Orta Tunç Çağı, Geç Tunç Çağı ve Erken Demir Çağı'na tarihlendirilmektedir (Casana-Wilkinson, 2005, s. 213). Braidwood ise bu höyüğü Orta ve Geç Tunç Çağı'na tarihlemektedir (Casana-Wilkinson, 2005, s. 213). Höyükte yapılan yüzey araştırmasında Kıbrıs kökenli White Slip II'ye ait kap parçaları ele geçmiştir.

3.2.4. Karatepe

Hatay ili, Kumlu İlçesi'nin 9.1 km. batı-kuzeybatısında; Karatepe Köyü'nün hemen kuzeyinde yer almaktadır. Amik Ovası'nın batı ucundaki yerleşme ilk olarak Doğu Bilimleri Enstitüsü tarafından 1930'lu yıllarda gerçekleştirilen Suriye Yüzey Araştırması sırasında 86 numaralı yerleşme olarak tespit edilmiştir (Braidwood, 1937, s. 29). Höyük 350x325 m. boyutlarında, 13 m yüksekliktedir. Söz konusu höyükte 1995-2002 yıllarında Amik Ovası Bölgesel Projesi kapsamında yeni bir yüzey araştırması yapılmıştır. Erken Tunç Çağı sonları ile M.Ö. II. binyılın erken dönemlerine ait çoğunlukla devetüyü renkte, tarak bezemeli, çark yapımı kaplar ile Amik-Kilikya boyalılarına ait seramik parçaları bulunmuştur (Casana-Wilkinson, 2005, Pl. 4B).

3.2.5. Boztepe

Höyük 150x140m boyutlarında, 6 m. yüksekliktedir. İlk olarak 1930'lu yıllarda Doğu Bilimleri Enstitüsü tarafından gerçekleştirilen Suriye Yüzey Araştırmaları sırasında 89 numaralı yerleşme olarak tespit edilmiştir (Braidwood, 1937, s. 29). 1995-2002 yıllarında Amik Ovası Bölgesel Projesi kapsamında höyükte gerçekleştirilen yüzey araştırmalarında Orta Tunç Çağına ait çok sayıda çanak çömlek tespit edilmiştir.

3.2.6. Tell Keleş

Hatay ili, Reyhanlı ilçesi'nin batısında, Gazimürseltepesi Köyü'nün 3.4 km. güneyinde yer almaktadır. Amik Ovası'ndaki büyük boyutlu höyüklerden biridir. Höyük 180x150 m. boyutlarında, 46 m. yüksekliktedir. Höyüğün hemen batısında Antakya-Reyhanlı yolu geçmektedir. İlk olarak Chicago Üniversitesi Doğu Bilimleri Enstitüsü tarafından 1930 'lu yıllarda gerçekleştirilen Suriye Yüzey Araştırmaları sırasında 124 numaralı yerleşme olarak tespit edilmiştir (Braidwood, 1937, s. 32). Söz konusu höyükte 1995-2002 yıllarında Amik Ovası Bölgesel Projesi kapsamında yeni bir yüzey araştırmasını gerçekleştirilmiştir. Bu yüzey araştırmaları sırasında M.Ö. II. binyıla ait boya bezemesiz kaplara rastlanmıştır (Casana-Wilkinson, 2005, s. 226).

3.2.6. Tell Bahlilah

Hatay ili, Reyhanlı İlçesi'nin güneybatısında Beşarslan Köyü'nün kuzeybatısında yer almaktadır. Türkiye-Suriye sınırın hemen kuzeyindedir. Höyük 140x90 m. boyutunda, 2.5 m. yüksekliktedir. İlk olarak Doğu Bilimleri Enstitüsü tarafından 1930'larda gerçekleştirilen Suriye Yüzey Araştırmaları sırasında 133 numaralı yerleşme olarak tespit edilmiştir (Braidwood, 1937, s. 34). Höyükte 1995-2002 yılları arasında Amik Ovası Bölgesel Projesi kapsamında yeniden yüzey araştırması yapılmıştır. Bu araştırmalar sırasında Tell Bahlilah'ta Orta Tunç Çağı seramiklerine ait kırık parçalar bulunmuştur (Casana-Wilkinson, 2005, s. 229).

3.2.8. Beşarslan /Tell Hamda /Hamitah)

Hatay il merkezi Antakya'nın kuzeydoğusunda; Suriye-Türkiye sınırında; Antakya'yı Yenişehir'e bağlayan karayolunun 2 km güneyinde; Reyhanlı İlçesi'nin 9.5 km batı-güneybatısında; Beşarslanköyü'nün olduğu yerdedir. Amik Gölü'nün bataklıklarında kaybolan Nahr al Fuwar deresi höyüğün hemen yanında geçmektedir.

Höyük 180x100 m boyutlarında, 5 m yüksekliktedir. İlk kez Chicago Üniversitesi Doğu Bilimleri Enstitüsü tarafından 1930 'lu yıllarda gerçekleştirilen Suriye Yüzey Araştırmaları sırasında 143 numaralı yerleşme olarak tespit edilmiştir (Braidwood, 1937, s. 35). K. Aslıhan Yener tarafından 1995-2002 yıllarında Amik Ovası Bölgesel Projesi kapsamında höyükte yeni bir yüzey araştırmasını gerçekleştirilmiştir. Orta ve Geç Tunç Çağı seramiğine ait parçalar bulunmuştur (Casana-Wilkinson, 2005, s. 231).

3.2.9.Tell Hıjar

Höyük 240x150 m boyutlarında. 1 m. yüksekliktedir. Amik Ovası'nda 1995-2002 yılları arasında K. Aslıhan Yener başkanlığında gerçekleştiren yüzey araştırmaları sırasında 180 numaralı yerleşme olarak tespit edilmiştir (Casana-Wilkinson, 2005, s. 238). Höyük yüzeyinde Erken Tunç Çağı sonları ile M.Ö. II. binyılın erken dönemlerine ait çark yapımı, devetüyü renkte, tarak ve kazı bezemeli kaplar ele geçmiştir (Casana-Wilkinson, 2005, Pl. 4A; Verstraete-Wilkinson, 2000: Fig. 11).

3.2.10. Atıcı Tepe

Hatay ili Kırıkhan İlçesi'nin kuzeydoğusunda; Abalık Köyü'nün hemen doğusunda yer almaktadır. Amik Ovası'nda 1995-2002 yılları arasında K. Aslıhan Yener başkanlığında gerçekleştiren yüzey araştırmaları sırasında 195 numaralı yerleşme olarak tespit edilmiştir (Casana-Wilkinson, 2005, s. 241). 175x175 boyutlarındaki höyük 6,5 m yüksekliğindedir. Höyükte Orta Tunç Çağı'na ait çok sayıda çanak çömlek parçası ele geçmiştir.

3.2.11. Alalakh/Tell Atchana

Amik Ovası'nda 1995-2002 yıllarında Aslıhan Yener başkanlığında gerçekleştiren yüzey araştırmaları sırasında hayvan başlı bir kap bütün olarak bulunmuştur (Yener, 2007b, s. 227, Fig. 3 a-f). Kap büyük olasılıkla bir aslan, domuz bir ayıya ait olmalıdır. Bu kapın benzerleri Ugarit ve Kültepe'de görülmüştür (Casana-Wilkinson, 2005: Pl. 8A, B. C. ; Yener, 2007b, s. 227, Fig. 4, 5)

BÖLÜM IV

AMİK OVASI'NIN M. Ö. II. BİNYIL SERAMİKLERİ

4.1. Orta Tunç Çağı

4.1.1. Yerel Seramikler

Orta Tunç'a tarihlenen yerel seramikler Amik'in K ve L evrelerinde görülmektedir. K evresinde sert, açık devetüylü hamurlu, Açık renkli seramik grubu (*Simple ware*) diğer seramiklere göre çoğunluktadır (Swift, 1958, s. 13). Genel olarak M.Ö. III. binden itibaren Suriye ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde yoğun olarak kullanılan, astarsız, boyasız, açık renk hamurlu ve çark yapımı seramik için *Plain Simple ware* terimi kullanılmaktadır (Ezer, 2008, s. 26). Robert Braidwood Amik G evresinde görülen açık renk hamurlu, astarsız ve perdahsız seramik grubunu *Plain Simple ware* olarak adlandırmıştır (Braidwood, B. J.- Braidwood, L. J., 1960, s. 264). Sonraki I ve J evrelerinde görülen ve *Plain Simple ware* olarak adlandırdığı seramik ile aynı hamur özelliği gösteren ancak daha hızlı çarkta üretilen seramiğe ise *Simple ware* demiştir. Araştırmacıya göre Açık renkli seramikler *Simple Ware* G evresindeki *Plain Simple Ware*'den üretilmiştir (Braidwood, B. J.-Braidwood, L. J., 1960, s. 406).

Bu evrede Çikolata kahvesi renkte, mineral katkılı seramik grubu (*Chocolate-brown grit-tempered ware*), mutfak kapları ile sığ çanak formları içinde, Gri seramik grubu (*Gray ware*) az miktarda çanak formları içinde saptanmıştır (Swift, 1958, s. 13). Amik-Kilikya boyalı seramiği ise çanak formları içinde tesbit edilmiştir. K evresinde kapların yüzeyi boya veya tarak bezemelidir.

L evresinde Açık renkli seramik grubu K evresinde olduğu gibi çoğunluktadır (Swift, 1958, s. 15). Bu evredeki kapların form, kulp ve ağız kenarları K evresine göre belirgin farklılıklar göstermektedir. Kulplar genelde yuvarlak kesitlidir. Bu kulpların bazıları derince bir yivle oyularak, neredeyse çift halkalı bir form kazandırılmıştır. Burada ayrıca karakteristik iki veya üç burguyla sarılmış halat kulplar da mevcuttur. Kaplar tarak, ip ve boya bezemelidir.

L evresinde çikolata kahve seramiklerin hamurunda katkı maddesi olarak ezilmiş deniz kabuğu bulunmaktadır. Yine bu seramik grubu mutfak kapları ve sığ çanak formları içine saptanmıştır.

Küçük bir grubu oluşturan iyi perdahlı gri seramik grubu, ağız kenarı içe doğru yuvarlatılmış küçük çanak formlarıyla, Amik-Kilikya boyalı seramiği ise testi formları içinde tespit edilmiştir.

Amik-Kilikya boyalı seramiğinin Kuzey Suriye/Kilikya ve Amik Ovası kökenli olduğu düşünülmektedir (Dündar, 2008, s. 28; ayrıca bkz. Tubb 1981, s. 403). Bu seramikler gözlü, yonca ağızlı testiler, omurgalı, kaideli veya kaidesiz çanaklar ile karakterize edilmektedir. Açık renk zemin üzerine koyu renk boya bezemelidir. Kaplar çarkta (Heniz, 1992, s. 54) ve elde yapılmıştır (Seton-Williams, 1953, s. 58). Amik-Kilikya seramiği gerek form, gerekse boyama stilliyle kolayca tanınabilmektedir. Bezemeler genellikle kapların ağız, boyun ve omuz kısmına uygulanmıştır. Krem renkteki astar mattır, bazı durumlarda ise bu astar hafif parlak olarak karşımıza çıkar (Heinz, 1992, s. 54). Tubb'a göre, renk ve sertlik derecesi bölgesel kil farklılığı ile değişim göstermektedir (Tubb, 1981, s. 403). Bu nedenle bu tür kapların tamamının üretildiği tek bir merkez yoktur (Dündar, 2008, s. 22). Kaplara uygulanan boya bezemeler kırmızımsı kahverengi, bazen kahverengimsi siyah renklerde bir eğilim görülmektedir (Tubb, 1981, s. 403; Woolley, 1953, s. 326). Normalde bezemeler tek renkte, ama bazen, olağandışı durumlarda, çift renkte boya bezemelerde bulunabilir (Garstang, 1953, Fig. 143 no. 5).

Grubun ilk temsilcisi olarak sayılabilecek örnekler Kültepe IV. tabakada (M.Ö. 2100) (Özgüç, 1950, s. 84), Gözlü Kule Transisyonel Erken Tunç III/Orta Tunç ve Orta Tunç'a ait tabakalarda ele geçmiştir (Dündar, 2008, s. 23). Ancak bunlara rağmen malzemelerin başlangıç kronolojileri tartışma konusudur. Ayrıca Seton-Williams ve Hrouda söz konusu seramiğin son üretim tarihini M.Ö. 15. yüzyıl olarak önermektedir (Seton-Williams, 1953, s. 64-65; Hrouda, 1957, s. 28-30). Amik Ovası'nda bu boyalıların gelişimini gösteren en iyi tabakalaşma Alalakh'ta görülmektedir. Alalakh'ın XVI. (M.Ö. 19. yüzyılın sonu) ve VII. (yak. 1650-1575) tabakaları arasında bu boyalıları ait örneklerle rastlanmaktadır (Heinz, 1992, s. 208). Yeni dönem arkeolojik kazılarda Amik-Kilikya boyalılarına ait yonca ağızlı bir testi Alalakh'ın 3c yapı katında ele geçmiştir. Yener eldeki bulgulara ve radyokarbon tarihlere dayanarak 3c yapı katını M.Ö. 19. yüzyılın ilk yarısına tarihlendirmektedir (Yener, 2011, s. 71). Braidwood, Tell Cüdeyde'nin VII-VIII. tabakalarından ele geçen Amik-Kilikya boyalı seramiklerini M.Ö 2000-1800 yılları arasına tarihlemektedir (Braidwood, 1937, s. 6; Seton-Williams 1953, s. 57). Tell Cüdeyde'de bu tür boyalı kaplara Amik'in K ve L evrelerinde rastlanılmıştır (Swift, 1958, s. 206, Fig. 1, 2). Swift, Amik'in K evresi Orta Tunç IIA

(M.Ö 2000-1900), L evresi ise Orta Tunç IIA (M.Ö. 1900-1780) tarihlenmektedir (Swift, 1958, s. 58: Tab. 5). Ayrıca L evresi Hama H, Tarsus Orta Tunç ve Mersin'in IX-XI tabaları ile çağdaştır (Swift, 1958, s. 58, Tab. 5). Amik- Kilikya boyalıları Kinet Höyük Orta Tunç II'de (Gates, 2001, s. 206, III. 4) Tilmen Höyük Orta Tunç IB (Marchetti, 2008, Fig. 10) ve Kültepe IV-II. tabalarında ele geçmiştir (Dündar, 2008, s. 23). Anadolu dışında Amik-Kilikya boyalıları Tell Mardikh/Ebla'da Orta Tunç II'ye ait kraliyet mezarlarından bilinmektedir (Gates, 2001, s. 206). Yüzey araştırmaları sırasında Zeytinbeli Höyükte bulunan Amik-Kilikya boyalıları höyüğün hemen doğusunda yer alan Kinet Höyük'ten elde edilen stratigrafik veriler ve karbon 14 sonuçlarına göre M.Ö. 1725-1450, yıllarına tarihlendirilmektedir (Gates, 2001, s. 206; Konyar, 2006, s. 21; Konyar-Sayar, 2006, s. 24, Res.5).

Bu seramik grubu Anadolu'da özellikle Kilikya ile Amik Ovası'nda, Kuzey Suriye ve iç kesimlerindeki yerleşkelerde görülmektedir. Amik Ovası'nda bu seramikler Alalakh (Woolley, 1955, Pl. LXXXIV-LXXXV, XC-XCIII; Heinz, 1992, Taf. 72, 75, 82-85; Yener, 2006, Fig. 7; Yener, 2011, Res. 2a-b), Karatepe (Casana-Wilkinson, 2005; Pl. 4B), ve Tell Cüdeyde'de ele geçmiştir (Swift, 1958, s. 206, Fig. 1, 2). Kilikya bölgesinde ise Gözlükule (Goldman 1956, Fig. 287, 291, 295, 297, 311 no. 882, 889 Fig. 369 no. 859-859, 865 Fig. 370, 372 no. 898 Fig. 374 no.887, 888), Mersin/Yümüktepe (Garstang, 1953, 143,2; 144, 13), Kinet Höyük (Gates, 2000, III.4; Gates, 2005, s. 165; Gates, 2011, s. 194: Fig. 12), Tatarlı Höyük (Girginer, vd. , 2011, s. 65-66) Kazanlı, Domuztepe (Seton-Williams, 1953 s. 132), Alapınar, Yenice Höyük (Seton-Williams, 1953, Fig. 2:7, 4:7) Zeytinbeli Höyük, Tılan Höyük ve Tırmıl Höyük'te görülmüştür (Konyar, 2006, s. 21). İslahiye bölgesinde, Tilmen Höyük (Marchetti, 2008, Fig. 10), Lidar Höyük (Çatalbaş, 2008, s. 108, Fig. 17 a, c), Gedikli/Kara Höyük (Akım, 1979, s. 141), Sakcagözü, (Engin,1997, Lev. III:8), Tilmesar (Dündar, 2008, s. 23), Kültepe (Özgüç, T.- Özgüç,- N., 1950, Lev. IX: 327; Özgüç, - T., 1955, Res. 29; Gerstenblith, 1983, Fig. 23:3), Göksu Vadisinde bulunan Maltepe'de (Dündar, 2008, s. 23) ele geçmiştir. Gjerstad'ın Kilikya yüzey araştırması sonuçlarına göre, bu seramikler Silifke'ye kadar uzanmaktadır (Dündar, 2008, s. 23). Kuzeybatı Suriye'de Tell Mardikh/Ebla (Heinz, 1992, Taf. 77: 1, 2, 4; Gates, 2000, s. 206), Ugarit (Heinz, 1992, Taf. 84: 1, 2, 5, 6) ve Emar gibi II. binyılın ilk yarısının önemli yönetim merkezlerinin saraylarında söz konusu malzeme grubu *in situ* olarak bulunmuştur (Konyar-Sayar, 2006, s. 25). Ayrıca Mishrifé-Qatna, Kadesh (Tubb, 1981, s. 405), Ras el-Ain ve Tell Rifa'at'daki yüzey araştırmaları sırasında bu gruba ait

örneklere rastlanmıştır (Tubb, 1981, s. 403, Fig. 230). Bu seramik grubunun en batıdaki örneği Kıbrıs'taki Ayia-Paraskevi'de bulunmuştur (Seton-Williams, 1953, Fig. 3:3).

4.1.1.a. Seramik ve Teknik Özellikler

Açık renkli seramikler diğer seramiklere göre çoğunluktadır. Kap formları olarak, testicik, çanak, çömlek, şişe ve testiler görülmektedir. Bazı kapların hamuruna katkı maddesi olarak ezilmiş deniz kabuğu konulmuştur. Kap yüzeyleri boya, tarak ve ip bezemelidir.

4.1.1.b. Kap Formları

4.1.1.b.1 Kapalı Formlar

Bu tür formlar Alalakh ve Tell Cüdeyde ele geçen örneklerle temsil edilmektedir. Söz konusu höyüklerde ele geçen kapalı formlar testicik, çömlek ve şişe gibi kap formlarından oluşmaktadır.

Testicik formundaki iki örnek Alalakh'ta ele geçmiştir. Bunlardan ilki kahverengi hamurlu, tek şerit kulplu, armut gövdeli ve düğme diplidir. Ağız kısmı kalıpta biçimlendirilmiş olan kabın dış yüzeyi elle dikey olarak perdahlanmıştır (**Ek A-kat. 1, Ek D- lev. Ia**). Suriye'nin Orta Tunç Çağı toplulukları için tipik olan bu testiciğin benzerleri Kuzey Levant'ta görülmektedir (Mullins, 2010, s. 55). İkinci form kırmızımsı sarı hamurlu, oval gövdeli, çift şerit kulplu, düğme diplidir. Gövdesinin üst kısmı koyu kırmızımsı gri ve kırmızımsı kahve boya bantlıdır (**Ek A-kat. 2, Ek D-lev. Ib**).

Çömlekler omurgalı veya oval gövdeli olmak üzere iki formda görülür. Bunlar pembe, çok soluk kahverengi hamurdan yapılmıştır. Dış yüzeylerinde herhangi bir bezeme görülmez. Omurgalı örneklerden ilk pembe renkte hamurlu, yivli kısa silindirik boyunludur (**Ek A-kat. 3-lev. Ic**). Bu çömleklerin boya bezemesiz ve boyun kısmının sıg veya derin yatay yivli olması tipiktir. (Mullins, 2010, s. 53). Boyun kısmı yivli benzer çömlekler Orta Tunç Çağı'nda Halep-Ansari (Suleiman, 1984: Pl. V, 57-59) ve Tell Mardik'te bilinmektedir (Nigro, 2002, s. 118, Pl. XLVIII: No. 28, 29, 30, 31). İkinci örnek çok soluk kahverengi hamurlu düz, dışa dönük uzun boyunlu, düz içbükey diplidir (**Ek A-kat. 4, Ek D-lev. Id**). Bu formun yakın benzerleri Şaraga Höyük'te (Ezer, 2008, s. 74, Lev. 40: 2) Suriye'de Geç Tunç Çağı I ile Kuzey Suriye'nin iç kesimlerindeki Orta Tunç Çağı merkezlerinde görülmektedir (Mullins, 2010, s. 53,

Akkermans-Schwartz, 2003, s. 332, Fig. 10.3, I). Son omurgalı çömlek ise çok soluk kahverengi hamurlu, dışa dönük uzun boyunludur (**Ek A-kat. 5, Ek D-lev. Ie**). Bu çömleğin form olarak yakın benzerleri Orta Tunç Çağı'nda Tell Mardik (Nigro, 2002, s. 128: Pl. LVI: No. 91) ve Ugarit'te (Williams, 1975, Fig. 554, c; Fig. 555, a) bilinmektedir. Tell Cüdeyde'den omurgalı çömleklere ait tek bir örnek gelmiştir. Bu form Açık Renkli seramik grubu içinde saptanmıştır (**Ek A-kat. 6, lev. If**). Küçük silindirik akıtacaklı, düz diplidir. Woolley'in Alalakh'taki Tip 91b'siyle yakın benzerlik göstermektedir. Ancak Tip 91b'ye ait çömleğin akıtacağı yoktur (Woolley, 1955, Pl. CXVII). Oval gövdeli çömleklere ait tek örnek Alalakh'da tespit edilmiştir. Pembe renkte hamurlu, dışa çekik ağızlı, oval gövdeli, dış kısmı boya banyo astarlıdır (**Ek A-kat.7, lev. IIa**)

Şişe formları Alalakh'tan gelmektedir. Bunlar oval, küresel gövdeli ve omurgalı olmak üzere üç formda görülür. Bunlar kırmızımsı gri, açık kahverengimsi gri, açık gri, pembemsi gri, gri, kırmızımsı kahverengi ve çok soluk kahverengi, hamurdan yapılmış olup astarlı ve perdahlıdır. Oval gövdeli olanlar mezar buluntusu olarak bulunmuştur (**Ek A-kat. no: 8, 9, Ek D-lev. IIb**). Halka dipli olan bu şişelerin dış yüzeyleri iyi perdahlanmıştır. Oval şişeler Orta Tunç Çağı'nda Halep Ansari ve Hama J 5-6' da özellikle mezarlarda ele geçmiştir (Mullins, 2010, s. 53). Kırmızımsı gri hamurlu şişenin form olarak (**Ek A-kat. no:8, lev. IIc**) yakın benzerleri Hama H' de mezar buluntusu olarak ele geçmiştir (Williams, 1975, Fig. 582 a/6A302; Fig. 581, b/5B382). Hama'da ele geçen şişeler küresel gövdeli, halka dipli, omuz kısmı tarak bezemelidir. Omurgalı şişelerden bir adet mevcuttur. Çok soluk kahverengi hamurlu, düz ağızlı dışa dönük boyunlu, halka diplidir (**Ek A-kat. no:10, lev. IId**). Kendi renginde boya banyo astarlı, omuz kısmı yatay olarak yerleştirilmiş kahverengi bantlıdır. Bu şişenin benzerleri Orta Tunç Çağı'nda Kuzey Suriye'nin iç kesimlerinde bulunmuştur (Mullins, 2010, s. 55). Küresel gövdeli şişelerden bir adet bulunmuştur (**Ek A-kat. no: 11, lev. IIe**). Açık gri hamurdan yapılmıştır. Dış yüzeyine astar, perdah ve tarak bezeme uygulanmıştır.

4.1.1.b.1.a. Amik-Kilikya Boyalı Seramiği

Tell Cüdeyde ve Alalakh'tan gelen üç örnekle temsil edilmektedir. Bu gruba ait kapalı formlar yonca ağızlı testilerden oluşmaktadır. Bu testiler oval ve omurga gövdeli olmak üzere üç formda görülmektedir. Yonca ağızlı testiler küresel veya oval gövdeli,

tek kulpludur. Dış kısımları perdahlı ve boya bezemelidir. Bezemeler testilerin ağız, boyun, gövde ve kulp kısmına yapılmıştır. Bu formların ağız kısmının her iki yüzeyinde “göz” motifi (*hawk eye*) bulunmaktadır. Bu özelliğinden dolayı bu tür kaplara “Gözlü Testi” adı verilmektedir. Ağız ve kulpların üst kısmı kesik kısa çizgi bezemelidir. Omuz bezemeleri çift yatay çizgilerle birbirinden ayrılmış iki bölümden oluşmaktadır. Bezemeler çoğunlukla stilize, dört ayaklı boynuzlu hayvan veya kuş figürleri, birbiri ardı sıra gelen kafesli üçgenler, içi noktalı kelebek veya çift balta motifi, dikey olarak yerleştirilmiş zikzaklar, dış kısmı noktalarla çevrili daireler içeren yatay bantlarlar sınırlandırılmış dikey çizgi gruplarından oluşan panellerdir.

Bu forma ait ilk örnek Tell Cüdeyde’de bulunmuştur. Yonca ağızlı, dar boyunlu, küresel gövdeli ve tek kulpludur. Boyundan omza inen kulp yuvarlak kesitlidir. Dış yüzeyi boya bezemeli ve perdahlıdır (**Ek A-kat. no: 12, Ek-D-lev. IIIa**). Alalakh’ta bu formdan üç adet ele geçmiştir. Bunlarda ilki Woolley’in Tip 70’ine aittir. Bu form uzun silindirik dar boyunlu, küresel gövdelidir (**Ek A-kat. no: 13, Ek D-IIIb**). Tell Cüdeyde ele geçen örneğe form olarak oldukça benzemektedir. Tip 70 Alalakh’ta erken dönemlerde standart bir tip olarak karşımıza çıkmaktadır. Formundaki ayrıntılarından dolayı birçok çeşidi bulunmaktadır. Örneğin boyun kısmı orantılı olarak daha uzun veya daha keskin omuzlu olabilmektedir. Yine de yonca ağız kenarı üzerine yapılan göz bezeme, küresel gövde, eğimli kulp, düz veya halka dip bu testilerde en çok görülen özelliklerdir. Çoğunlukla devetüyü veya pembemsi devetüyü renkte hamurdan yapılmışlardır. Testiler genellikle kırmızı renkten kahverengimsi siyaha değişen renkte boya bezemeli ve perdahlıdır. Bezemeler çoğunlukla stilize, dört ayaklı boynuzlu hayvan veya kuş figürleri içeren yatay bantlarlar sınırlandırılmış dikey çizgi gruplarından oluşan panellerdir. Kulplar düz şerit şeklinde veya iki şerit burma kulp şeklindedir. Bu testiler Alalakh’ın XVI. tabakasından XII. tabakasına kadar yaygın olarak kullanılmıştır. Ayrıca VIII. tabakada da kullanılmaya devam edildiği görülmektedir (Woolley, 1955, s. 326). Alalakh’tan gelen diğer iki örnek testi ise oval gövdeli, dar uzun boyunlu ve tek kulpludur. Kulp, boyun en üst kısmından omuza bağlanmıştır (**Ek A-kat. no:14, lev. IIIc, Ek D-lev. IIId**).

Gözlü testiler Mersin (Garstang, 1953, Fig.143,10), Tarsus (Goldman, 1956, s. 174, No: 860), Kinet Höyük (Gates, 2001, s. 206, 220: Fig. 4; Gates, 2011, s. 194: Fig. 12a, b,c,e,f), Tatarlı Höyük (Girginer, vd., 2011, s. 65-66), Kültepe (Seton-Williams, 1953, Fig. 3:6), Tilmen Höyük (Marchetti, 2008, s. 401: Fig. 10), Ebla (Heinz, 1992; Taf. 77:1), Ugarit (Heinz, 1992, Taf. 84a: 2; Einwag, 1998, Abb. 64: 2), Mishrife

(Seton-Williams, 1953, Fig. 3:4), Qatna (Einwag, 1998, Abb. 64:3-4) Ayia-Paraskevi (Seton-Williams, 1953, Fig. 3:3) gibi yerleşim yerlerinde ele geçmiştir. (Gözlü testilerin yayılım alanları ile ilgili ayrıntılı bilgi için bkz: Jamieson, 2005, s. 79 vd).

4.1.1.b.2. Açık Formlar

Alalakh ve Tell Cüdeyde'den gelen örneklerle temsil edilmektedir. Açık formlar çanak, kadeh, krater ve tabaklardan oluşmaktadır. Çanak formundaki kaplar omurgalı, yarı küresel ve dışa açılan düz gövdeli olmak üzere üç formda görülmektedir. Omurgalı çanaklara ait tek örnek Alalakh'tan gelmiştir (**Ek A-kat. no: 15, Ek D-lev. IVa**). Kırmızımsı kahverengi hamurlu, sık halka diplidir. Ağız kenarının dış kısmı belirgin bir şekilde yiv veya olukludur. Bu çanaklar geç Orta Tunç Çağı'nda Kuzey Suriye'de tipiktir (Mullins, 2010, s. 54). Tell Hadidi ve Hama tabaka H 5'de olduğu gibi hemen hemen Suriye'deki her büyük yerleşim yerinde bu çanağın benzerlerine rastlanılmıştır (Mullins, 2010, s. 54). Benzer formdaki çanaklar Lidar Höyük'te görülmüştür (Ezer, 2008, s. 50, Lev. 12: 1) Yarı küresel gövdeli çanaklar Alalakh ve Tell Cüdeyde'den ele geçmiştir. Alalakh'tan gelen tek örnek çok soluk kahverengi hamurlu, düz ağız kenarlı ve düz disk şeklinde diplidir (**Ek A-kat. no: 16, Ek D-lev. IVb**). Ağız kenarının dış kısmına iki belirgin yatay yiv uygulanmıştır. Benzer formdaki çanaklar Lübnan'daki Tell Arqa'nın 13. tabakasinda Orta Tunç Çağı geçiş evresinden bilinmektedir (Mullins, 2010, s. 54). Bu forma ait ikinci örnek Tell Cüdeyde'de bulunmuştur. Gri seramik grubu içinde yer almaktadır. Ağız kısmı içe doğru kıvrımlı, dışa açılan hafif küresel gövdeli, halka diplidir (**Ek A-kat. no: 17, Ek D lev. IVc**). Dışa açılan düz gövdeli çanaklara ait tek örnek Alalakh'ta ele geçmiştir. Pembemsi gri hamurlu, içe doğru kalınlaştırılmış ağız kenarlı ve kaide diplidir (**Ek A-kat. no: 18, Ek D-IVd**).

Kadehlere ait tek örnek Alalakh'ta görülür. Çok soluk kahverengi hamurdan yapılmıştır (**Ek A-kat. no: 19, Ek D-lev. IVe**).

Kraterlere ait tek kap örneği Alalakh'ta bulunmuştur. Grimsi kahverengi hamurlu, dışa çekik ağız kenarlı, orta noktası keskin omurgalı ve halka diplidir (**Ek A-kat. no: 20, Ek D-lev. IVf**). Ağız kenarının altına ve omuza ray şeklinde bezeme uygulanmıştır. Kabın dış ve iç yüzeyi pembemsi gri renkte boya banyo astarlıdır.

Tabaklara ait tek örnek Alalakh'ta görülmektedir. Bu form çok soluk kahverengi hamurlu, içe kalınlaştırılmış ağız kenarlı, dışa açılan düz gövdeli ve düz diplidir (**Ek A-kat. no: 21, Ek D-lev. IVg**).

4.1.1.b.2. a. Amik-Kilikya Boyalı Seramiği

Bu grubun açık formları çanaklardan oluşmaktadır. Söz konusu çanaklar Alalakh ve Tell Cüdeyde'den gelen örneklerle temsil edilmektedir. Bunlar hafif dışa dönük ağızlı, omurgalı, ayaklı veya ayaksız çanaklardır. Ağız kenarlarının hemen altına yatay iki bantla sınırlandırılmış alan içine birbiri ardı sıra gelen sağa sola eğimli çizgi grupları, iç kısmı noktalı kelebek motifleri, iç kısmı tamamen boyalı kum saati motifleri uygulanmıştır Dudak kısımları ise kesik kısa çizgi bezemelidir. Bazı kapların ağız kenarının hemen altında yatay iki bantla sınırlandırılmış dikey çizgi grupları ile panellere bölünmüş boş paneller bezeme olarak uygulanmıştır.

Tell Cüdeyde'den gelen tek örnek kumlu ve gözenekli hamurdan yapılmıştır. Ağız kenarı hafif dışa dönük, düz diplidir. Çanağın ağız kenarının hemen altına yatay iki bantla sınırlandırılmış birbiri ardı sıra gelen sağa sola eğimli çizgi grupları bezeme olarak uygulanmıştır (**Ek A-kat. no: 22, Ek D-lev. Va**). Bu kap örneği form olarak Alalakh'tan gelen Woolley'in Tip 23a'sına ait çanağa oldukça benzemektedir (Woolley, 1955, Pl. CX). Çanak üzerinde görülen bezemenin yakın benzerleri Yümüktepe'de ayaklı çanaklar üzerinde (Garstang, 1953, Fig. 144:4; Fig. 148: 1), Gözlükule'de kırık bir kaba ait ağız parçası üzerinde görülmüştür (Goldman, 1956, Pl. 297 no.878). Alalakh'ta ele geçen bu tipe ait ilk kap örneği pürüzsüz bir yüzeye sahiptir (**Ek A-kat no: 23, Ek D-lev. Vb**). Bu çanağın form ve bezeme olarak yakın benzerleri Yümük Tepe'de bilinmektedir (Garstang, 1953, Fig. 144: 15; Seton-Williams, 1953, Fig. 2: 1). Alalakh' tan gelen diğer omurgalı çanak ağız kenarı dışa dönük ve kaide diplidir (**Ek A-kat. no: 24, Ek D-lev. Vc**). Bu höyükten gelen Amik-Kilikya seramiğine ait son örnek mat renkli, yüzeyi çok düz ve kaide diplidir (**Ek A-kat. no: 25, Ek D-lev Vd**). Bu çanağın form olarak yakın benzerleri Yümük Tepe (Garstang, 1953, Fig. 144:3) ve Gözlükule'de (Goldman, 1956, s. 169: Pl. 368, No. 791) ele geçmiştir. Bu merkezlerde ele geçen çanakların kaide şeklindeki dipleri Alalakh'takine göre eni daha kalın, boyu ise daha kısadır. Çanak üzerinde görülen dikey şeritlerle sınırlandırılmış alana yapılan iç kısmı noktalı kelebek motifi Sirkeli Höyük'te bulunan omurgalı bir kâse üzerinde de mevcuttur (Novak-Kozal, 2013, s. 416, Res.:8). Yine bu çanak üzerinde görülen bezeme Gözlükulenin Orta Tunç Çağı tabakalarından gelen iki seramik parçası ve Yenice'den gelen tek kulplu çanak üzerinde görülen bezemeye oldukça benzemektedir. Çanakların ağız kısmının hemen alt kısmı yatay bantlarla sınırlandırılmıştır. Sınırlandırılan bu alan dikey çizgi gruplarıyla panellere bölünerek iç kısmına noktalı kelebek motifleri

uygulanmıştır (Goldman, 1956, Pl. 287, No. 781, 796; Seton-Williams, 1953, s. 62: Fig. 2:7)

4.1.2. İthal Seramikler

4.1.2.1. Habur Seramiği (Khabur Ware)

Habur Deltası'nda Mitanni Krallığı öncesinde Hurri topluluklarına özgü bir seramik grubu olarak değerlendirilmektedir. Kuzey Mezopotamya'da M.Ö. II. binin ilk yarısında yaygın olarak görülen bu seramik arkeoloji literatürde “*Khabur Ware*” olarak bilinmektedir. İlk defa Mallowan tarafından Chagar Bazar'daki kazılarda saptamış ve aynı kişi tarafından Habur seramiği olarak adlandırılmıştır. Mallowan “*Habur Seramiği*” termini ilk olarak yatay bant ve geometrik motiflerden oluşan tek renkli mat boya bezemeli büyük depolama kaplarını tanımlamak amacıyla kullanmıştır (Stein, 1984, s. 4; Kozbe, 1993a, s. 7; Oguchi, 2000, s.104).

Habur seramiğinin kökeni hakkında farklı görüşler olsada, söz konusu seramiğin Kuzey Mezopotamya'da aniden ortaya çıktığı, perdahlı seramiği içeren, boya bezemenin görülmediği bir önceki yerel geleneğin yerini aldığı şeklindedir.

Bu kaplar formlarından çok boya bezemesi ile diğer çanak çömlek türlerinden ayrılmaktadır (Stein, 1984, s. 22). Çoğunlukla çark yapımı olan Habur seramiği açık zemin üzerine kırmızı, kahve ya da siyah renkli monokrom bezemesiyle tanımlanmaktadır (Baştürk, 2008, s. 155). Genellikle kabın ağız kenarı, boyun ve omuz kısmı yatay bant ve geometrik şekillerden oluşan mat kırmızı, kahve, kızıl kahve veya siyah boya bezemelidir. Karakteristik formları geniş ağızlı ve yüksek boyunlu vazolar, küresel gövdeli, alçak boyunlu çömlekler ve dışa çekik ağız kenarlı çanaklardır. Çoğunlukla devetüyü veya krem renkte astarlıdır (Kozbe, 1993b, s. 104). Mallowan Habur seramiklerini geniş ağızlı, yüksek boyunlu, küresel gövdeli ve düz dipli büyük boy depolama çömlekleri “sıvı taşıma amaçlı büyük boy vazolar” olarak tanımlamıştır (Kozbe, 1993a, s. 56; ayrıca bkz. Mallowan, 1937, s. 102-4). Kozbe, Habur seramiğinin form bakımından fazla çeşitlemeye sahip olmamasını çömlekçi ustalarının form bakımından oldukça tutucu bir yaklaşım içinde olmalarına bağlamaktadır (Kozbe, 1993a, s. 8). Habur çanak çömleğinin bezemesi de kap formları gibi yerleşim yerleri arasında homojenlik göstermez (Stein, 1984, s. 31). Welker (Welker, 1948, s. 209), Hrouda (Hrouda, 1957, s. 22) ve Kantor (Kantor, 1958, 22-3) gibi bazı bilim insanları stratigrafik kanıtlara ve sitilistik incelemelere dayanarak Habur seramiğini “erken”

(older) ve “geç” (younger) adı altında iki gruba ayırarak incelemişlerdir (Stein, 1984, s. 4). “Erken” grup genellikle kalın cidarlı ve kaba seramikler olarak tanımlanırken “geç” grubun daha itinalı yapılmış, ince cidarlı küçük boy kapları içerir. Erken olarak nitelendirilen Habur türü kaplarda yatay bantlardan oluşan bezeme görülmektedir. Geniş ağızlı, kısa ve geniş boyunlu, küresel veya oval gövdeli çömlekler bu evrenin tipik formunu oluşturur. Genellikle “erken” Habur kapları gibi bant şeklinde bezeme düzeni olan “geç” Habur kapları enderde olsa “erken” Habur ile Nuzi seramikleri arasındaki geçişin bir özelliği olarak düşünülen hayvan ve figürlü motifler ile bezenmişlerdir (Stein, 1984, s. 4). Bu bezeme şekli yeni bir etkinin işaretidir (Kozbe, 1993a, s. 10). Düğme dipli, omuzlu kaplar ve ayaklı kadehler “geç” Habur seramiğinin en yaygın formlarıdır (Kozbe, 1993a, s. 10). Ancak söz konusu formların Güney Mezopotamya kökenli içki kapları olduğunu, kuzeyde yöresel bir geçmişe sahip olmadığını ve bu kullanımdan dolayı Nuzi seramiklerinin gelişimine daha büyük bir yakınlık gösterdiğini savunarak her iki kap formunu da Habur seramik formlarının repertuarına dahil etmeyen araştırmacılar vardır (Stein, 1984, s. 13, 23). Bununla birlikte omuzlu kapların ilk örneklerinin “erken” Habur çanak çömlek geleneğinde var olduğuna inanan bilim adamları da bulunmaktadır (Kozbe, 1993a, s. 10). Oguchi ise; Habur seramiğini dört evreye ayırmıştır. Bunların dışında Kantor, Tell Fakhariyah malzemesinden yola çıkarak “transisyonel Habur-Mitanni keramiği” adını verdiği bir geçiş grubu önerir (Kantor, 1958, s. 23-4).

Habur çanak çömleği kronolojik olarak M.Ö. 1900-1550 yıllarına tarihlenmektedir (Baştürk, 2008, s. 155). Daha öncede bahsedildiği gibi bazı araştırmacılar Habur çanak çömleklerini “Erken” ve “Geç” olmak üzere iki evreye ayrılmaktadır. Erken Habur çanak çömleğinin kronolojik sınırları için yaklaşık olarak M.Ö. 1900-1665, Geç Habur boyalıları içinse M.Ö. 1665-1550 yılları önerilmektedir (Baştürk, 2008, s. 155). Bu seramiğin kronolojik olarak ortaya çıkışı, Assur Ticaret Kolonileri olarak adlandırılan döneme denk gelmektedir (Baştürk, 2008, s. 157). Erken Assur döneminin en ünlü kralı olan I. Şamsi Adad’ın tahta geçmesiyle yeniden yoğunluk kazanan söz konusu ticaret faaliyetleri ilk kez M.Ö. 1900’de başlayıp 1755’te sona ermiştir (Baştürk, 2008, s. 157). Assur kenti ile Kayseri’deki Kanis karum arasında malların getirilip götürülmesi esasına dayanan bu ticaret ağı Habur seramiğinin yayılımındaki temel neden olarak kabul edilmektedir. Nitekim Anadolu’da İmikuşağı (Sevin-Köroğlu, 1986, s. 171, Res. 12), İmamoglu (Uzunoğlu, 1987, s. 217, Res.14), Tilmen Höyük (Baştürk, 2008, s. 157) ve Girnevaz (Erkanal, 1991, s. 278-280, Res. 1)

gibi Habur seramiklerinin bulunduğu ve yayılım alanı içinde periferi bölgeler olarak tanımlanan merkezlerin konumları incelendiğinde, bölgeler arası ticarete geçiş için son derece önemli alanlarda yer aldıkları görülmektedir. Alalakh, Dinkha Tepe, Mari ve Nuzi gibi ana yayılım alanı dışındaki merkezlerde Habur seramiklerinin ele geçmesi olması da benzer ticaret faaliyetlerin varlığı ile açıklanmaktadır.

Oguchi, Habur seramiğini dört evreye ayırmaktadır. Tell al-Rimah ve Tell Taya buluntularına dayanarak, Habur seramiğinin I. Şamsi – Adad döneminden önce görüldüğünü belirtmekte ve bu dönemini de Habur Seramiği Evre 1 (yak. M.Ö. 1900 – 1814) olarak kabul etmektedir (Oguchi, 1998, s. 199). Habur çanak çömleklerinin I. Şamsi Adad’ın tahta geçişinden sonra, (yak. M.Ö. 1813-M.Ö 1700) yılları arasına tarihlenen örnekleri 2. evre adıyla tanımlamıştır (Oguchi, 1998, s. 199). “Esas evre” olarak nitelendirilen bu evrede Habur çanak çömleği kendi modasının doruğuna ulaşmıştır. 3. ve 4. evrede ise, (yak. M.Ö. 1700-1400) yılları arasına tarihlemektedir (Oguchi, 1998, s. 120). Oguchi bu dört evreyi tarihlerken orta kronolojiyi esas almıştır (Oguchi, 1998, s. 199). Kozbe ise yazılı kaynaklardan yola çıkarak Habur çanak çömleklerini Assur kralı I. Şamsi Adad’ın M.Ö. yaklaşık 1815’te tahta çıkışı ile Babil kralı Hammurabi’nin M.Ö. 1750’deki ölümüne kadar süren 65 yıllık ya da kabaca 100 yıllık bir döneme önermektedir (Kozbe, 1993a, s. 65). Ancak daha geniş anlamda düşünüldüğünde Habur çanak çömleğinin M.Ö.2000-1900 yıllarına tarihlendiren Kaniş Karum II’de olmamasına dayanarak başlangıç tarihi için M.Ö. yak. 1900 yılı; Nuzi, Tell Brak ve Chagar Bazar’da Nuzi seramiğinin M.Ö. yak 1550’de görülmeye başlamasına dayanarak bitiş tarihi için ise M.Ö. 1550/1500 yılları söylenebilir (Kozbe, 1993a, s. 66). Nitekim bu dönem için Dinkha Tepeden alınan radyokarbon tarihllemeler M.Ö. 2000-1600 yıllarını kapsayan zaman dilimini verir (Kozbe, 1993a, s. 66).

Habur seramiklerinin yayılımı, uzun bir zaman dilimini değil fakat geniş bir alanı kapsamaktadır (Kozbe, 1993a, s.7). Habur seramiğinin ele geçtiği bölgeler, ana yayılım alanı ve periferi bölgeler olmak üzere iki kısımda incelenebilir (Oguchi, 1997, s. 205-206). Tell Brak (Stein, 1984, s. 16-19), Chagar Bazar (Stein 1984, s. 7-10) ve Tell el Rimah (Postage, vd. 1997) gibi Habur çanak çömleği veren başlıca yerleşimlerin yer aldığı, Suriye’nin Yukarı Habur Vadisi ve Kuzey Irak’ı kapsayan Kuzey Cezire Bölgesi, bu seramik grubunun ana yayılım alanını oluşturmaktadır. Söz konusu bölge batıda Fırat, doğuda Dicle ve Zağroslar, kuzeyde Hakkari, Tur Abdin ve Matalya’nın güneyindeki Toroslar, güneyinde ise Sincar ve Abdülaziz Dağları’nın oluşturduğu bir yayla ile çevrelenmektedir (Baştürk, 2008, s. 155). Periferi bölgeler ise ana yayılım

alanı dışında kalan Nuzi, Mari, Alalah, Dinkha Tepe, Elazığ'daki İmikuşağı, Kültepe, Tilmen, Girnevaz, İmamoğlu gibi yakın ya da uzaktaki ikincil yayılım alanlarından oluşmaktadır. Periferi bölgelerin genel özelliği, burada ele geçen Habur çanak çömleğinin sayıca daha az ya da büyük bir kısmının ana yayılım alanında ele geçen örneklerden farklılık göstermesidir (Baştürk, 2008, s. 155). “İlusu ve Karkamış Baraj Gölleri altında Kalacak Kültürel Varlıkların Belgelenmesi ve Kurtarılması Projesi” kapsamında gerçekleştirilen arkeolojik çalışmalar, Yukarı Dicle ve Botan Vadisi'nin Habur Çanak Çömleğinin yayılım alanındaki bir başka periferi bölge olarak kabul edilebileceği ortaya koymaktadır (Baştürk, 2008, s. 155). Dicle Havzası'nda yer alan Üçtepe, Kavuşan Höyük, Salat Tepe, Gricano, Ziyarettepe ve Hirbemerdon gibi kazı yapılan höyüklerde M.Ö. II. binyılın ilk yarısına tarihlenen yapı katları tespit edilmiştir (Baştürk, 2008, s. 156). Bir kısmı tahrip olmuş olan bu Orta Tunç Çağı yapı katlarında, kırmızı-kahve astarlı Mallarla birlikte Habur ya da Habur benzeri çanak çömlek parçaları açığa çıkarılmıştır (Baştürk, 2008, s. 155). Söz konusu dönem içinde bölge genelindeki baskın mal grubu “Red Brown Wash Ware” olarak adlandırılan kaplar olsa da, elde edilen arkeolojik veriler Habur çanak çömleğinin bölgedeki varlığını kanıtlar niteliktedir (Baştürk, 2008, s. 156).

4.1.2.1.a. Seramik ve Teknik Özellikler

Bu boyalıların bölgeye ithal yoluyla geldiği veya ithal edilen kapların etkisinde kalınarak yapıldığı düşünülmektedir. Heinz'e göre söz konusu kaplar Alalah'ın X.-IX. ve VIII. tabakalarında ele geçmiştir (Heinz, 1992, s. 62-64). Bu höyükte ele geçen Habur seramiği çömlek ve bardaklardan oluşmaktadır.

4.1.2.1.b. Kap Formları

4.1.2.1.b. 1.Kapalı Formlar

Kapalı formlar çömleklerden oluşmaktadır. Alalah'ın IX. tabakasında ele geçen bir çömlek üzerine yatay şerit bezemesi uygulanmıştır (Heinz, 1992, Taf.40: 66). Bu kap örneği Dinkha Tepedeki Habur kapları ile karşılaştırılabilir (Heinz, 1992, s. 63). Alalah'dan gelen ikinci kap örneği VIII. tabakada ele geçmiştir. Çömleğin gövde kısmına boya ile farklı uzaklıklarda birbirine paralel yatay şeritler kabın ağız kenarının üst kısmına ise kısa kesik çizgiler uygulanmıştır (Heinz, 1992, s. 63, Taf. 22: 37). Bu çömlek form ve boyama olarak Chagar Bazar'da bulunan bir kapla benzerlik

göstermektedir (Heinz, 1992, s. 63; ayrıca bkz. Mallowan, 1937, Abb. 24). Söz konusu tabakada ele geçen diğer üç çömlek boyama olarak birbirlerine oldukça benzemektedir; yatay bantlarla bezenmiş olan bu kaplar Dinkha Tepe'deki Habur seramiklerine atfedilen boyalı çömleklere benzemektedir (Heinz, 1992, s. 63, Taf. 23: 45, 46, 48). Alalakh'ın VI. ve V. tabakalarının kronolojisini araştıran Gates, boya bantlı omuzlu kapları Geç Habur boyalıları olarak değerlendirmiştir (Gates, 1981, s. 16; Oguchi, 2000, s.113). Bu kaplar boyalı yatay bantlı, omurgalı çömleklerden oluşmaktadır (Gates, 1981, s. 13; Çizim 2: m-p). Alalakh'ın V. tabakasından gelen omuzlu/omurgalı çömlek haki renkte hamurlu, omuz ve ağız kısmı kahverengi bantlıdır (**Ek A-kat. no: 26**). Gates bu çömleği Geç Habur boyalıları içinde değerlendirmiştir (Gates, 1981, s. 13; Çizim 2: O). Tell Billa'nın 3. tabakasından gelen omuz kısmı üç yatay bant bezemeli bir kap, form ve bezeme olarak bu çömleğe oldukça benzemektedir (Stein, 1984, Pl. XV:10).

4.1.2.1.b. 2. Açık Formlar

Açık formlar bardaklardan oluşmaktadır. Geç Habur kaplarında açık zemin üzerine koyu renkte boya ile yapılan genellikle yuvarlak başlı, nokta şeklinde gözlü, sarkık kuyruklu stilize kuş motifleri farklı bir üslupta yapılmıştır. Bu desen genellikle devamlı frizler içinde düzenlenmiştir (Oguchi, 2006, s. 45). Kuş motifleri genellikle geometrik desenlerle birlikte düz veya içbükey bardaklar, testiler, çömlekler, çanaklar, tabaklar, kap altlıkları ve ayaklı kadehler üzerine uygulanmıştır (Oguchi, 2006, s. 45). Koyu renkte boya bezemeli Habur seramiği üzerinde böyle karakteristik kuş motiflerinin bulunması Helen J. Kantor'un "Transisyonel Habur-Mitanni" seramiği kavramının temelini oluşturmaktadır (Oguchi 2006, s. 45). Alalakh'ın VI. ve V. tabakalarında ele geçen düz veya içbükey kenarlı bardakları Joan Oates, karakteristik stilize kuş motiflerinden dolayı Geç Habur boyalılarına ait örnekler olarak önermektedir (Oguchi, 2000, 114; Fig. 5: 8, 9; Gates, 1981, Çizim 4,a,b). Stilize kuş motifleri Tell al Rimah (Soldi, 2008; Fig. 2:a,e), Tell Brak (Soldi, 2008, Fig. 4:a,b,c,d,e,f), Tell Jidle'nin (Soldi, 2008, Fig. 8: a,b), Tell Mohammed Diyad (Soldi, 2008, Fig. 9: a,b,c), Tell Leilan (Oguchi, 2006, Fig. 1: 11,12) ve Tell Hamad Agha as-Saghir'de (Oguchi, 2006, Fig. 1: 14) bilinmektedir.

4.2. Geç Tunç Çağı

4.2.1. Yerel Seramikler

Daha önceki evrelerde görülen açık renkli, boyalı, kahverengi ve gri seramikler M evresinde de mevcuttur. Bu evrelerden gelen çanak çömleklerde ortak bir yerli gelenek süregelmektedir (Swift, 1958, s. 15). Söz konusu bu yerli gelenek Açık Renkli seramik grubunun form ve hamurunda, kullanımı devam eden tarak ve ip bezemelerde, boya bezemeli seramiklerin teknik ve bezemelerinde, daha az görülen Gri ve Çikolata kahve seramik grupları içinde tespit edilmiştir.

M evresinde Açık Renkli seramik grubu yine çoğunluktadır. Bu seramikler açık turuncu ile çok soluk yeşil renkler arasında değişen parlak devetüyü hamurdan yapılmıştır. Söz konusu evrede az miktarda perdahlı gri ve kırmızımsı kahve seramik grubuna ait parçalara da rastlanmıştır.

M evresinde kapların hamur yapısı ve katkı maddeleri büyük ölçüde değişmiştir. Çoğunlukla küçük çömlekler kaliteli, büyük kaplar ise orta veya çok kaba hamurludur. Kaplar saman ve taşçık katkılıdır. Kap yüzeyleri astarlı veya astarsız olabilmektedir. Bu evrede tarak ve ip bezeme L evresine göre daha azdır. Kazı veya çizgi bezeme nadirdir. Kaplar elle veya çarkta perdahlanmıştır.

Boyalı ve açık renkli seramikler benzer hamur yapısına sahiptir. Bunların büyük kısmı daha kaliteli minyatür vazolardan oluşmaktadır. Ancak kimisi K evresi kaplarını anımsatacak kadar kabadır. Kaliteli olan gövde boyası siyah, kahverengi ve kahverengimsi kırmızı renktedir. Çok sayıda çanak çömleğin ağız kenarının üst kısmına kısa eğik kesik çizgi bezeme, aşağı kısmına ise yatay bir bantla bezemeler yapılmıştır. Ayrıca omuz kısımlarına yapılan yatay bantlar arasına dörtlü ve on beşli gruplar ile çok eğik kesik çizgi grupları uygulanmıştır. Bu çizgi grupları dönüşümlü olarak sağa ve sola doğru eğiktir. Kaplarda görülen diğer bezemeleri çift yatay ve dikey bantlar, kısa çizgiler veya nokta sıraları ya da ağ motifi şeklinde bantlar ve dalgalı hatlar oluşturmaktadır. Çömleklerin ağız kenarının alt kısmına ayrıca kafesli üçgen motifleri uygulanmıştır.

Kahverengi seramiklere, kabaca keskin taneli kuvars ve mika gibi katkı maddeleri katılmıştır. Bu katkı maddeleri sığ kâse ve mutfak kapları formları içinde kullanılmaya devam etmektedir.

Perdahlı gri seramiklerde ağız kenarı kıvrımlı küçük çanak formları, az miktarda saptanmıştır. Bunlar L evresindeki çanaklarla benzerlik göstermektedir. M evresinde, bunların yanı sıra farklı çeşitlerde boya ve kazı bezekli gri seramik parçaları gelenek içinde farklılık göstermektedir. Bunların ithal parçalar olduğu düşünülmektedir.

Bu evrenin yeniliklerinden biri de perdahlı, kırmızı astarlı seramik grubuna ait kapların ortaya çıkmasıdır. Birçok kap örneği kırmızı ile koyu kırmızı renklerde. Diğer kaplar ise daha çok kahverengi renktedir. Çömlek formları el ile çanak formları ve bardaklar ise çarkta perdahlanmıştır.

4.2.1.a. Seramik ve Teknik Özellikler

Açık renkli, boyalı, kahverengi ve gri seramik grupları görülmektedir. Bu seramikler içinde Açık renkli seramik grubu çoğunluktadır. Kap formları çanak, çömlek, testi ve tabaklardan oluşmaktadır. Kaplarda mika, kuvars, saman, taş gibi katkı maddesi kullanılmıştır. Kap yüzeylerine boya, ip, tarak ve kazı bezek uygulanmıştır.

4.2.1.b. Kap Formları

4.2.1.b.1. Kapalı Formlar

Amik Ovası'nda Alalakh, Tell Cüdeyde ve Çatal Höyükte ele geçen örneklerle temsil edilmektedir. Kapalı formlar testi, testicik, çömlek gibi formlarından oluşmaktadır. Testiler yonca ağızlı, küresel, oval ve omurga gövdelidir. Bu formlar kırmızımsı sarı, çok soluk kahverengi hamurlu, astar veya astarsızdır.

Alalakh'tan gelen iki yonca ağızlı testi çok soluk kahverengi hamurdan yapılmıştır. Bunlar oval (**Ek A-kat. no:27, Ek D. Lev. VIa**) ve küresel gövdelidir (**Ek A- kat. no:28, Ek D-lev. VIb**). Her ikisinin kulpu ağız ile omuz arasına eklenmiştir. Oval gövdeli testi kırmızımsı sarı hamurlu, dışa dönük uzun boyunlu, halka diplidir (**Ek A-kat. no: 29, Ek D-lev. VIc**). Tell Cüdeyde'de ele geçen bir testiye form olarak oldukça benzemektedir (Swift, 1958, s. 210, Fig. 15). Omurgalı testilere ait tek örnek Tell Cüdeyde'de ele geçmiştir (**Ek A-kat. no: 30, Ek D-lev. VIId**). Açık renkli seramik grubu içinde yer alan bu testi kısa geniş boyunlu, omurgalı ve ağızdan omza inen tek kulpludur Söz konusu testi form olarak Woolley'in Tip 67b'sine oldukça benzemektedir (Woolley, 1955, Pl. CXV).

Testicik formuna ait tek Alalakh'ta ele geçmiştir (**Ek A-kat. no:31, Ek D-lev. VIe**). Pembe renkli hamurlu, kısa dar boyunlu, oval gövdeli, düğme diplidir. Boya bezemesiz olan kapın dış yüzeyi kırmızımsı kahverengi renkte astarlıdır.

Çömlekler omurgalı veya oval gövdeli olmak üzere iki formda görülür. Bunlar açık kahverengi, çok soluk kahverengi, gri renkte hamurdan yapılmıştır. Bazılarına astar uygulanmıştır. Omurgalı çömlekler Çatal Höyük, Tell Cüdeyde ve Alalakh' ta ele geçmiştir. Çatal Höyük'te gelen çömlek Açık renkli seramik grubu içinde yer almaktadır (**Ek A-kat. no: 32, Ek D-lev. VI f**). Kısa dışa açılan boyunlu, omurgalı çömlek Woolley'in Tip 106b'sine yakın bir formdur (Woolley, 1955, Pl. CXIX). Tell Cüdeyde'den gelen iki omurgalı çömlektten bir tanesi (**Ek A-kat. no: 33, Ek D-lev. VIIa**) Woolley'in Tip 104b'sine (Woolley, 1955, Pl. CXIX), diğeri ise (**Ek A-kat. no: 34, Ek D-lev. VIIb**). Woolley'in Tip 91b'sine (Woolley, 1955, Pl. CXVII), form olarak oldukça benzemektedir (Swift, 1958, s. 27-28; Tablo 3). Alalakh'tan gelen omurgalı çömlek açık kahverengi hamurlu, koyu kırmızımsı kahve renkte astarlıdır (**Ek A-kat. no: 35, Ek D-lev. VIIc**). Oval gövdeli çömleklere ait iki örnek Alalakh'ta bulunmuştur. Bunlardan ilki çok soluk renkli hamurlu, oval gövdeli, kısa dışa dönük boyunlu ve astarlıdır (**Ek A-kat. no: 36, Ek D-lev. VIId**). İkincisi ise oval biçimli, gri hamurlu ve astarlıdır (**Ek A-kat. no: 37, Ek D-lev. VIIe**).

4.2.1.b.2. Açık Formlar

Bu tür kaplar Alalakh ve Çatal Höyükte ele geçen örneklerle temsil edilmektedir. Bu höyüklerde ele geçen açık formlar çanak, tabak ve bardaklardan oluşmaktadır. Çanak formları sığ, yarı küresel gövdeli ve minyatür olmak üzere üç tipte görülür. Çatal Höyük'ten gelen üç çanak örneği Açık renkli, Kahverengi ve Kırmızı astarlı seramik grupları içinde yer almaktadır (**Ek A-Kat. no 38, 39, 40, Ek D-lev. VIIIa**). Bu kapların bir tanesi düz, ikisi halka diplidir. İlk kap örneği (**Ek A-kat. no:38, Ek D-lev. VIIIb**) Woolleyin Tip 3b'siyle (Woolley, 1955, Pl. CIX), ikincisi (**Ek A-kat. no: 39, Ek D-lev. VIIIc**) Woolley'in Tip 4c' siyle (Woolley, 1955, Pl. CIX), üçüncü kap örneği ise (**Ek A-kat. no: 40, Ek D-lev. VIId**) Woolley'in Tip 14b (Woolley, 1955, Pl. CX) benzerlik göstermektedir (Swift, 1958, s. 27; Tablo 3). Alalakh'ta bulunan iki sığ çanak örneği çok soluk kahverengi hamurdan yapılmıştır (**Ek A-katalog no: 41,42, Ek D-lev. VIIIE**). Bunlardan bir tanesinin dudak altı ince veya hafif olukla belirtilmiştir, her ikisinin iç ve dış yüzeyi boya banyo astarlıdır.

Alalakh'ta ele geçen minyatür çanak örnekleri pembe, çok soluk kahverengi, açık kırmızımsı kahverengi hamurdan yapılmıştır (**Ek A-kat. no: 43-44-45, Ek D lev. VIII f).**

Tabak formundaki iki kap örneği Alalakh'ta ele geçmiştir. Konsantrik daireli bu tabaklar pembe renkte hamurdan yapılmıştır (**Ek A-kat. no: 46-47, Ek D-lev. VIII g).** Tabaklardan birinin iç yüzeyi ile dış ağız kenarı kırmızımsı kahverengi boya ile konsantrik daireler bezeme olarak uygulanmıştır (**Ek A-kat. no: 46, Ek D-lev. VIII h).** Bu tabaklar Alalakh'ın IV. tabakası için karakteristiktir (Mullins, 2010, s. 57). Benzer tabaklar Tell Brak'ın I. tabakasında da ele geçmiştir (Wallowan, 1947, s. 191, Pl. 43: 5). Benzer bezeme üslubu Filistin'de birkaç buluntu merkezinde görülmüştür (Mullins, 2010, s.57).

Bardak formundaki kaplar Alalakh, Çatal Höyük ve Tell Cüdeyde de ele geçmiştir. Bunlardan iki tanesi Alalakh'ta mezar buluntusu olarak ele geçmiştir. Kaplar açık kahverengi hamurdan yapılmıştır. İlk kap örneğinin ağız çapı 7cm. dip çapı 4cm. dir (Yener-Yazıcıoğlu 2010b, s. 230; Kat. A03-R2041). İkinci örneğin ise ağız çapı 10 cm. dip çapı ise 6 cm dir (Yener-Yazıcıoğlu 2010b, s. 233; Kat. A04-R557). Tell Cüdeyde bu tip bardaklar M evresinde bulunmuştur (Swift, 1958, s. 27; Tab. 3; Fig. 9, 10). Bunlar Kırmızı astarlı, boya bezemeli seramik grubu içinde yer almaktadır. Form olarak Woolley'in Tip 94a ve Tip 94b'sine oldukça benzemektedir (Woolley, 1955, Pl. CXVIIa-b). Ancak bu bardakların profilleri Alalakh'taki halka dipli bardaklara göre daha düz kenarlı, keskin alt kontörleri daha yuvarlaktır (Swift, 1958, s. 25; fig. 9, 10). Bu tip bardakların en iyi örnekleri Orta ve Geç Tunç Çağı'nda Kuzey Suriye içlerinde görülür (Mullins, 2010, s. 58; ayrıca bkz. Akermans-Schwartz, 2003, s. 332; Fig. 10.3, o

4.2.2. İthal Seramikler

Geç Tunç Çağı'na ait ithal seramikler ovaya dışardan gelen veya başka kültürlerin etkisiyle yapıldığı düşünülen seramik kaplardır.

4.2.2.1. Nuzi Seramiği (Nuzi Ware)

Arkeoloji literatürte *Nuzi Ware* olarak adlandırılan bu seramik Kuzey Suriye ve Kuzey Mezopotamya'da Geç Tunç Çağı'nda ortaya çıkmıştır. Nuzi seramiği ilk kez Kuzey Irak'ta Yorgan Tepe'de (Nuzi) bulunmuştur (Woolley, 1955, s. 437; Mullins, 2010, s. 60). Mallowan bu seramiği ilk buluntu yerine göre "*Nuzi Ware*" olarak

adlandırmıştır (Stein, 1984, s. 4; Kozbe, 1993a, s. 64). Bazı araştırmacılar Nuzi boyalılarını Mitanni Krallığı ile ilişkisini temel alarak “*Mitanni Seramigi*” isimini kullanmıştır (Stein, 1984, s. 4; Kozbe, 1993a, s. 64; Oates, 1997, s. 196).

Nuzi boyalıları Mitanniler’e atfedilmiştir (Mallowan, 1947, s. 242; Kantor, 1958, s. 23; Swift, 1958, s. 23; Kınal, 1967, s. 203). Bu seramik yaklaşık olarak M.Ö. 15.-14. yüzyıllarda Mitanniler boyunca, ancak nadiren çok sayıda görülmüştür. Bu bağlamda muhtemelen lüks bir kap olduğu ve Mitanni elit sınıfının bir belirteci olarak değerlendirilebilir (Mullins, 2010, s. 60). Nuzi seramiğine ait omuzlu fincanlar ile kadehlerin prototipleri Babil’de III. Ur ve İsin/ Larsa döneminde görülen bezeksiz benzer formlardan bilinen belirgin Mezopotamya tipleridir (Stein, 1984, s. 26). Bu nedenle bu kapları daha çok Mezopotamya’ya özgü, bölgede kendiliğinden ortaya çıkmış bir seramik grubu olarak değerlendirilmektedir. Bazı boyalı bezekler Tell Billa ve Tepe Gawra gibi merkezlerde M.Ö. III. binyılda da bilinmekte olup, bu gelişmeyi tabakalar arası boşluk olmaması destekler (Speiser, 1934, s. 50).

Nuzi seramiklerinde iki karakteristik özellik söz konusudur. Bunlardan ilki koyu zemin üzerine açık renk boya bezemeli, diğeri ise en çok görülen ayaklı kadehler, omuzlu fincanlar ve uzun bardaklardan oluşan standart kap formlarıdır (Stein, 1984, s. 23). Söz konusu seramik grubunda küçük düz ya da düğme dipli uzun bardaklar, dışa açık ya da düz basit ağızlı, düz, içbükey ya da oval gövdeli olmak üzere farklı formlar göstermektedir. Uzun bardaklar dışında boyunlu çömlekler, sepet kulplu ve akıtacaklı kaplar, uzun boyunlu kaplar, yuvarlak, sivri ya da düz kaideli derin çanaklar, düz yuvarlak, sivri ya da düz uzun kaplar bu grubun başlıca kap formlarını oluşturur. Geniş dipler genellikle düz ya da ince düz kaide şeklindedir. Boyunlu çömlekler şişkin ve uzun gövdeli ya da şişkin ve basık olup, genellikle ince düz kaidelidirler. Bazı örnekler çift dikey kulpludur. Sık görülmeyen formlar arasında dar uzun boyunlu, şişkin yuvarlak gövdeli ve yuvarlak dipli kaplar yer alır. Ayrıca bileşik ve hayvan biçimli kaplara da rastlanır. Kaplar çark yapımı olup, ince hamur yapısına sahiptir. Hamurları ince kum katkılıdır. Nadiren Hamur yapısında taşçık ve saman gibi katkı maddeleri de görülür. Kapların çoğu ince cidarlı olup çok iyi pişirilmiştir. Koyu renk zemin üzerine açık renkte bezemeli örnekler karakteristik olmakla birlikte, açık renk zemin üzerine koyu renkte bezemeli kap örneklerine de rastlanmaktadır. Siyah zemin üzerine beyaz boyama geleneği hakimdir. Bazen kaplarda zemin oldukça farklı renklerde olabilir. Örneğin Alalakh’ daki kaplarda kırmızı, yeşilimsi devetüyü, kırmızımsı kahverengi, kahverengi, portakalimsi kahverengi, morumsu kırmızı, gri ve siyah gibi farklı zemin

renkleri kullanılmıştır (Woolley, 1955, s. 348). Erken Nuzi örnekleri açık renk zemin üzerine boyalıyken, karakteristik Nuzi seramiğinin fincanlar ve vazolar gibi belirgin formları koyu renkte zemin üzerine beyaz renkte boyalıdır. Erken evrenin siyah boyalı örnekleri, geç Habur geleneklerinin devamını yansıtan ve çoğu paralel bantlardan oluşan bezeklere sahiptir. Bunlarda paralel şerit bantlar, kapların üst kısmına ve çoğunlukla ince çizgiler arasında bir kalın banttın yer aldığı düzende yapılmıştır. Mallowan, Habur bölgesinde ele geçen kırmızı renkte geniş bant bezekli birçok pembemsi renkte kil çanakları ve tabakları da bu grupta ele almıştır (Mallowan, 1947, s. 78). Bezekler hiçbir merkezde aynı olmadığı gibi, hiçbir kap bezeme açısından diğerinin tam benzeri değildir. Bu nedenle bezekler sınıflandırılmamaktadır (Stein, 1984, s. 28). Bu seramik grubuna ait kap formları üzerine geometrik, bitki motifleri ve hayvan figürleri gibi bezeme öğeleri uygulanmıştır. Geometrik bezekler çoğunluktadır. Spiraller, çeşitli üçgen düzenlemeleri, daireler, su dalgası ve zikzak gibi bezeme öğeleri yaygın olarak kullanılmıştır. Nadir olarak balık pulu motifine de rastlanır. Yuvarlak noktalar, noktalı ve konsantrik daireler, üçgenler, şerit bantlar, zikzaklar, devam eden spiraller ve çarpı işaretleri başlıca geometrik motifler arasındadır. Habur ve Amuk-Kilikya boyalıları üzerinde rastladığımız kum saati motifi de Nuzi boyalılarında bezeme ögesi olarak kullanılmıştır. Çoğunlukla geometrik desenlerle kullanılan bitki motifleri spiraller, papyrus ve lotus benzeri bitki motifleri, çift ağızlı balta ya da kelebek motifi, yuvarlak şekilli çiçekler ile kompozit bitki motifleri görülür.

Bu boyalıları Nuzi'nin II. tabakasında bulunan Mitanni kralı Sausattar'ın mektubunda elde edilen bilgilere dayanılarak M.Ö. 1500/1475'lere tarihlenmektedir. (Stein, 1984, s. 11). Bu tarih, bu boyalıların ortaya çıkışı ile ilgili önerilen tarihlere yaklaşık olarak uymaktadır. Mallowan bu tarihi M.Ö.1450 olarak belirtmekte ve Nuzi boyalılarının bu tarihten biraz daha erken ortaya çıktığını ileri sürmektedir (Mallowan, 1947, s. 240). Kuzey Mezopotamya'da bir başka merkez olan Tell Fakhariyah'da Nuzi kaplarının ele geçtiği safhayı Kantor, Mitanni evresi olarak değerlendirmiş ve bu dönemi M.Ö. 15-14. yy'lara tarihlemiştir (Kantor, 1958, s. 21, 23). Amik Ovası'nda yer alan Alalakh'ta ise IV. tabakada ele geçen Nuzi kaplarının başlangıç tarihi olarak M.Ö. 1430 kabul edilmiştir (Woolley, 1955, s. 349). Tell Brak'ta 3. tabakanın tarihlendirilmesi Nuzi seramiğinin başlangıcına bağlı olarak kabaca M.Ö.15. yy. olarak belirlenmiş, ancak bu tabakada Nuzi boyalıları ile birlikte az oranda temsil edilen geç Habur kaplarının da görülmesine dayanarak, bu tabakanın M.Ö. 1550'den sonra başlayabileceği düşünülmüştür (Mallowan, 1947, s. 79).

Söz konusu seramik Doğuda Dicle'nin bir kolu olan Zap Suyu vadisine, batıda Amik Ovası ile Asi Deltasına, güneyde ise Babil'e kadar uzanan geniş bir coğrafyada görülmektedir (Stein, 1984, s. 24). Bazı araştırmacılar Mitanni Krallığının hakim olduğu bölgeler ile bu boyalı kapların yayılım alanları arasında bir ilişki olduğunu düşülmektedirler (Stein, 1984 s. 28). Mallowan, Nuzi seramiğinin görüldüğü merkezleri Assur bölgesi, Habur vadisi, Habur ve Balih bölgeleri arasındaki vadiler, Balih vadisi ile Asi vadisi ve Amik Ovası olmak üzere başlıca beş bölgeye ayırmaktadır (Mallowan, 1937, s. 242).

4.2.2.1. a. Seramik ve Teknik Özellikler

Bu seramik Alalakh, (Woolley, 1955, s. 347; McClellen, 1989, s. 210; Fig. 35; Mullins, 2010, s. 60) ve Çatal Höyük'te (Swift, 1958, s. 23; Fink, 2010, s. 133; Fotoğraf 24) ele geçen örneklerle temsil edilmektedir. Koyu zemin üzerine açık renk boya bezeme ile karakterize edilen bu kapların yabancı kökenli (Mitanni) olduğu düşünülmektedir (Woolley, 1955, s. 347; Swift, 1958, s. 23). Bu seramiği Woolley, Alalakh'ın V.- II. tabakaları arasına tarihlemektedir. Araştırmacı, V. tabakada bulunan üç parça Nuzi seramiğini IV. tabakaya ait olması gerektiğini düşünmektedir. Ayrıca I. tabakada Nuzi seramiğinin olmadığını savunmaktadır. Alalakh'ta yapılan yeni dönem arkeolojik kazılarda hem V. hem de I. tabakada Nuzi seramiğinin varlığı tesbit edilmiştir (Bataray, 2012, s. 40).

Woolley yayınlarında bu seramiğin Alalakh'a ilk olarak dışardan geldiği, belli bir süreden sonra bu kaplardaki üslubun yerel çömlekçiler tarafından hızla benimsediğini ve yerel üretime geçildiğini öne sürmektedir (Woolley, 1955, s. 347). Alalakh'ta bulunan Nuzi çanak çömleklerinde yapılan analizler bu düşüncüyü doğrulamaktadır. Yeni kazılar kapsamında analiz örneği olarak alınan 10'a yakın Nuzi çanak çömleğinin tamamının yerel üretim olduğu anlaşılmıştır (Bataray, 2012, s. 16). Ayrıca Nuzi seramiklerinin dağılım merkezleri üzerine yapılan kimyasal analizlerde Alalakh'ta bulunan bütün örneklerin yerel üretim olduğu kanıtlanmıştır (Akar-Yener, 2013, s. 8). Alalakh'ta Nuzi seramiği , ayaklı kadehler, kraterler, yarı küresel gövdeli çanaklar, şişeler, kap altlıkları, amphoralar, testiler, bardaklar ve zoomorfik kaplar içinde saptanmıştır (Woolley, 1955; Pl. CII-CVII). Bezemeler kırmızı, yeşilimsi devetüyü, kırmızımsı kahverengi, kahverengi, portakalimsi kahverengi, morumsu kırmızı, gri ve siyah gibi farklı zemin renkleri üzerine yapılmıştır (Woolley, 1955, s.

348). Alalakh'ta ele geçen Nuzi kaplarının üzerinde görülen floral/çiçek desenlerinin Ege etkisinin bir sonucu olarak ortaya çıktığını belirten Woolley bu motiflerin uygulandığı kaplara “*Atchana Ware*” terimini kullanmıştır. Atchana Ware kapları su dalgaları, stilize papyrus bitki grupları, lotus benzeri bitki motifleri ve çift ağızlı balta şeklindeki çiçekler, stilize hayvan figürleri ile karakterize edilmektedir (Woolley, 1955, s. 350). Bu seramikler üzerinde görülen desenler M.Ö.17. yy'da Minos kaplarında kullanılan desenlerin farklı yankıları gibi görünmektedir (Smith, 1940, s. 46; Woolley, 1955, s. 350).

4.2.2.1.b. Kap Formları

4.2.2.1.b.1. Kapalı Formlar

Alalakh'tan bulunan iki örnekle temsil edilmektedir. Bunlardan ilki geniş boyunlu, oval gövdeli iki kulplu çömlektir. Kulp boyunun en üst kısmı ile omuz kısmına eklenmiştir (**Ek A-kat. no: 48, Ek D-lev. IXa**). Çömleğin dış kısmına koyu zemin üzerine beyaz boya bezeme uygulanmıştır. Yatay düzenleme ile yapılan bezemeler açık renkle sınırlandırılmış üst üste üç bölümden oluşmaktadır. Üstteki bölüme devam eden spiraller, birbirini izleyen içi taralı kum saati motifi ve bu kum saatlerinin birleşmesiyle oluşturulan alana daire şeklinde motifler yapılmıştır. İkinci bölüme ise yine devam eden spiral motif bulunmaktadır. Alt kısmındaki üçüncü bölüme devam eden spiraller, zincir, iç içe ikili daireler, dalga motif ile stilize kuş figürleri uygulanmıştır. İkinci kap örneği kısa dar boyunlu, küresel gövdeli şisedir. Çarkta, devetüyü renkte kilden yapılmıştır (**Ek A-kat. no: 49, Ek D-lev. IXb**). Koyu renk zemine uygulanan devam eden spiraller, noktalı daireler, içi noktalı paralel çizgiler, iç kısmı tamamen açık renkte boyalı olan daireler ve zik zak gibi motifler itinayla yapılmıştır.

4.2.2.1.b.2. Açık Formlar

Açık formlar kâse, kadeh, krater, silindirik bardak ve çaydanlık gibi kap biçimlerinden oluşmaktadır. Kâse formundaki kaplara ait tek örnek Alalakh'ta bulunmuştur. Yarı küresel gövdeli ve boya bezemelidir. Koyu zemin üzerine açık renk boya ile yapılan bezemeler Atchana üslubunda yapılmıştır. Bezemeler rozetlerle kombine edilmiş ayrıntılı papyrus desenleri ve zik zak motiflerinden oluşmaktadır (**Ek A-Kat. no: 50-Ek D-lev. IXc**). Kadehler Alalakh (Woolley, 1955, s. 337) ve Tell Tainatta ele geçmiştir (Swift, 1958, s. 28; Tab. 3; Kantor, 1945, s. 581). Alalakh'ta ele

geçen ayaklı uzun kadehler (Woolley'in Tip 118b) geç dönemlerde başlıca lüks seramik kaplar arasındadır (**Ek A-kat. no: 51-52, Ek D-lev. Xa-b**). Bezemeler yatay düzende yapılmıştır. Koyu zemin üzerine açık renk boya ile yapılan bezemeler rozetlerle kombine edilmiş ayrıntılı papyrus desenleri, zigzag, noktalı daireler, spiral, içi noktalı üçgen gibi geometrik desenler ve stilize kuş motiflerinden oluşmaktadır. Alalakh'ta bulunan ayaklı kadeh (**Ek A-kat. no: 52, Ek D-lev. Xb**) form ve bezeme olarak Tell Tainat'tan gelen örneğe oldukça benzemektedir (**Ek A-kat. no: 53, Ek D-lev. Xc**). İki kabın bezemeleri Atchana üslubunda yapılmıştır. Amik Ovası dışında bu tür kapların (Woolley'in Tip 118b) form olarak yakın benzeri Tell Billa (Stein, 1984, Pl. IX: 15,16,17), Tell Brak (Stein, 1984, Pl. XII: 4, 5, 6, 7, 8, 9), Nuzi (Stein, 1984, Pl. VI: 11; Pl. VII: 10, 12, 13) ve Tell al Rimah'ta (Postgate- Oates, D.-Oates, J., 1997, Pl. 68) görülmüştür.

Krater formundaki kaplar Alalakh'tan gelen tek bir örnekle temsil edilmektedir. Krater küresel gövdeli, geniş boyunlu ve kulpludur (**Ek A-kat. no: 54, Ek D-lev. IXd**). Koyu zemin üzerine açık renk boyalı ile yapılan bezemeler kabın tamamına uygulanmıştır. Kapın geniş boynu bir dizi panellere ayrılmıştır. Her bir panelde ayrıntıları biraz farklı olan benzer motifler bulunmaktadır. Söz konusu motifler stilize papyrus bitkisi, lotus benzeri çiçekler/rozet ve zik zak vb. desenlerden oluşmaktadır. Kompozisyonlu bu panel tipi Mitanni bezemesinin karakteristik bir özelliğidir (Kantor, 1945, s. 584). Bu panellerin birbirini izleyen bitki motifleriyle birlikte kullanımı Nuzi duvarlarında kullanılan çok daha karmaşık kompozisyonu hatırlatmaktadır (Kantor, 1945, s. 584).

Bardak formundaki kaplar Alalakh ve Çatal Höyük'te ele geçmiştir. Alalakh'tan gelen ilk örnek kap silindirik, omuzlu bardaktır (**Ek A-kat. no: 55, Ek D-lev. Xd**). Dış yüzeyi boya bezemelidir. Koyu zemin üzerine açık renkle yapılan bezemeler iç kısmı noktalı üçgen ve iç içe yarım dairelerden oluşmaktadır. Söz konusu kap Woolley'in Tip 94a'sına aittir. Çatal Höyük'ten gelen bu seramik grubuna ait bir bardak Woolley, in Tip 94a'sına biçimsel olarak oldukça benzemektedir (**Ek A-kat. no: 56, Ek D-lev. Xe**). İkinci kap örneği soluk sarı renkte hamurdan yapılmıştır. Dış yüzeyi kendi renginde astarlıdır. Boya bezemeler kahverengi zemin üzerine açık renkle yapılmıştır. Bezeme olarak kuş motifi kullanılmıştır. Ağız çapı 9 cm; dip çapı 5.5 cm olan bardak Atchana seramik grubuna aittir (Yener-Yazıcıoğlu 2010b, s. 229; Kat. A03-R2009). Bu tür bardaklar Chagar Bazar (Stein, 1984, Pl. IV:6,10), Nuzi (Stein, 1984, Pl. IV:11,12,) Tell Asmar (Stein, 1984, Pl. 21, 22), Tell Billa 3 (Stein, 1984, Pl. IX: 13), Tell Brak

(Stein, 1984, Pl. XII:4), Tepe Gawra (Stein, 1984, Pl. XV:21) Dinkha Tepe (Stein, 1984, Pl. IV:13) ve Tell al Rimah'ta (Postgate -Oates, D.-Oates-J.,1997, 1997, Pl. 77, 78) bilinmektedir.

Çaydanlık formundaki kaplar Alalakh'tan bulunan bir örnekle temsil edilmektedir. Haki renkte hamurdan yapılmıştır. Sepetkulplu, kısa geniş boyunlu, küresel gövdeli, süzgeçli oluk akıtacaklıdır (**Ek A-kat. no: 57, Ek D-lev. Xc**). Bezemeler kabın boyun, gövde, kulp ve akıtacak kısmına yapılmıştır. Boyunun en alt kısmını yatay bir çizgi ile sınırlandırılarak yan yana üç dikey çizgi ile panellere bölünmüştür. Bu panellerin içi nokta bezemelidir. Kulp kesik kısa bezemelidir. Kabın gövdesinin üst kısmında ve akıtacağında tek merkezli üst üste gelen iki yarım dairenin iç kısmına yine nokta bezeme uygulanmıştır. Boyama tekniği yine diğer Nuzi kaplarda olduğu gibi koyu zemin üzerine açık renk boya bezemelidir. Bu çaydanlığın benzeri Lidar Höyük'ün Orta Tunç Çağ'ı tabalarında bulunmuştur (Ezer, 2008, s. 106). Alalakh'da bulunan çaydanlık sepet kuplu, düz geniş boyunlu, küresel gövdeli ve süzgeçli oluk akıtacaklı iken Lidar höyükte görülen boya bezemeli çaydanlık sepetkulplu, düz ve uzun boyunlu keskin omurgalı karınlı, gövdeden akıtacaklı ve halka diplidir (Kaschau, 1999, s. 264; Taf. II/66:1).

4.2.2.2. Kırmızı Parlak Çark Yapımı Seramikler (RLW-m Ware)

Arkeoloji literatürde *Red Lustrous Wheel-made (ware)* olarak adlandırılan bu kapların kökeni ve kil kaynakları süregelen bir tartışma konusudur (Kozal, 2010, s. 69). Eriksson 1993' teki yayınında bu seramik grubunun Kıbrıs'ta çok miktarda ele geçtiğini, en erken burada ortaya çıktığını, en uzun süre üretilen kaplar olduğunu ve tüm kap formlarıyla birlikte temsil edildiğini bu nedenle söz konusu seramiklerin Kıbrıs kökenli olduğunu ileri sürmektedir.

Parlak kırmızı çark yapımı kaplar sadece kaliteli yapısı ile değil kendine özgü bazı formlarıyla da dikkat çekmektedir. Bu seramik grubu iç biçimli şişeler, kol biçimli kaplar, matara biçimli şişeler, geniş çanaklar, çömlekler ve testilerden oluşmaktadır.

Kırmızı, parlak çark yapımı seramik grubu Kıbrıs'ta Geç Kıbrıs IA:2- IIIA:1 tarihleri arasında üretilmiştir (Eriksson, 1993, s. 149). Eriksson, Geç Kıbrıs IA:1 ve IA:2'yi M.Ö. 1530-1460, Geç Kıbrıs IIIA:1'ri ise M.Ö.1220-1190 yılları arasına yerleştirmektedir (Erikson, 1993, s. 4, fig. 2). Suriye/Filistin kronolojisinde Geç Kıbrıs IA:1 ve IA:2, Geç Tunç IA'ya, Geç Kıbrıs IIIA:1 ise Demir Çağı I tarihlenmektedir

(Eriksson, 1993, s. 4, fig. 2). Ayrıca Geç Kıbrıs IA M.Ö. 1575-1525'e, Geç Kıbrıs IIIA:1 ise M.Ö. 1220/10-1190 yılları arasına tarihlenmektedir (Dikaïos, 1971, s. 496). Woolley'in kazıları sırasında bu kap grubu Alalakh'ın V.-II. tabakalarında ele geçmiştir (Bergoffen, 2005, s. 46-48; Kozal, 2010, s. 69). Woolley V. tabakayı M. Ö. 1595-1447'ye, II. tabakayı ise M. Ö. 1350-1273'e tarihlemektedir (Swift, 1958, s. 58; Tab. 5). İğ biçimli şişelere ait bir parça Alalakh'ın VII. tabakasındaki Yarım-Lim sarayının 16 nolu odasının tabanında bulunmuştur (Woolley, 1955, s. 358). Woolley bu sarayı yaklaşık olarak M.Ö. 1780-1750 yıllarına, Gates ise VII. tabakayı yaklaşık olarak M.Ö. 1650-1575 yılları arasına yerleştirmektedir (Eriksson, 1993, s. 121). Gates göre "RLM-m Ware" ait iğ biçimli şişeler Alalakh'ın IV. tabakasının en son dönemlerine ait olmalıdır; O bu tabakayı yaklaşık olarak M.Ö. 1525-1469 tarihleri arasına yerleştirmektedir (Eriksson, 1993, s. 121). Çatal Höyükte iğ biçimli kapların geldiği mezar Çatal Höyük'ün V. periyoduna tarihlendirilmektedir. Swift'e göre bu dönem Tell Cüdeyde'nin VI. tabakasına Alalakh'ın V-II. tabakalarına denk gelmektedir (Swift, 1958, s. 24) Eriksson ise V. periyodu Amik'in M evresine tarihlemektedir (Eriksson, 1993, s. 127). Amik' in M evresi yaklaşık olarak M.Ö. 1550-1400 yılları arasına, Suriye/Filistin Kronolojisinde Geç Tunç I'e karşılık gelmektedir. İyi korunmuş durumda olan mezar, muhtemelen Alalakh'ın Vb-IV. tabakalarıyla aynı zaman dilimine aittir (Eriksson, 1993, s. 127).

Bu seramik grubuna ait örnekler Anadolu'da, Alalakh (Woolley, 1955, s. 354), Çatal Höyük, Tell Cüdeyde (Eriksson, 1993, s. 108), Alaca Höyük, Alishar, Beycesultan, Boğazköy, Çingantepe-Mut, Eskiyapar, Korucutepe, Kozlubulak, Kültepe-Kaneş, Maltepe-Mut, Maşat Höyük, Mersin, Örentepe-Mut, Porsuk, Tarsus, Tekirköy, Tepecik, Tömükkale, Troy (Eriksson, 1993, s. 130, Fig.37), Soli Höyük (Yağcı, 2007, s. 51. Res. 89), Filistin'de Amman, Askalon, Azor, Bahan, Gezer, Hazor, Jericho, jerusalem, Lachish, Meggiddo, Pella, Shechem, Tell Abu Hawam, Tell el-Ajjul, Tell el-Hesy, (Eriksson, 1993, s. 100, Fig. 31), Lübnan ve Suriye'de Byblos, Kamid el-Loz, Khirbet Selim, Minet el-Beida, Ras el -Bassit, Ras Shamra, Sarepta, Sidon, Tell Nebi Mend ve Tyre'de (Eriksson, 1993, s. 108, Fig.33) ele geçmiştir. Ayrıca Mısır, Nubia'da (Eriksson, 1993, s. 60, Fig. 16), Girit ve Rodos'ta (Eriksson, 1993, s. 136, Fig. 38), bu gruba ait örneklerle raslanılmıştır.

4.2.2.2.a. Seramik ve Teknik Özellikler

Bu seramik grubuna ait kaplar Alalakh'ın VII.-V.-IV.-III. ve II. tabakasında, Çatal Höyük'ün V. tabakasında ve Tell Cüdeyde'nin VI. tabakasında ele geçmiştir (Eriksson, 1993, 121-127; ayrıca bkz Woolley, 1955, s. 358). Alalakh'ta söz konusu seramik grubu kol biçimli kaplar, şişeler, iç biçimli testiler, matara biçimli kaplar ve çömleklerden oluşmaktadır.

4.2.2.2.b. Kap Formları

4.2.2.2.b.1. Kapalı Formlar

Kapalı formlar iç biçimli şişelerden oluşmaktadır. Bu kaplar Alalakh'ın VII.- V. ve IV. tabakasında, Çatal Höyük'ün V. ve VI. tabakasında (Eriksson, 1993, s. 210-212), Tell Cüdeyde'nin VI. tabakasında ele geçmiştir. Eriksson'a göre Alalakh'tan görülen iç biçimli şişeler yerel olarak üretilmiştir (Eriksson, 1993, s. 157). Bu kaplar perdahlı ve astarlıdır. Dış yüzeylerine uygulanan astar kırmızı veya morumsu kırmızı renktedir. Söz konusu höyükte Kıbrıs'ta görülen bu tip şişelere ait yakın formlar olduğu gibi (Woolley Tip 48a) daha yerel karakterli olan formlar da (Woolley Tip 48c) bulunmaktadır (Woolley, 1955, s. 324). Alalakh'ta bir mezarda ele geçen bu gruba ait iki iç biçimli şişe pembemsi gri renkte hamurdan yapılmıştır (**Ek A-kat. no: 58, Ek D-lev. XIa**). Bu kapların dış yüzeyi kırmızı renkte astarlı ve elle dikey olarak açılmıştır. Her ikisinin ağız ve dip çapı aynı ölçülerdedir. Testilerden birinin dip kısmına karakteristik çömlekçi işareti uygulanmıştır (**Ek A-kat. no: 58, Ek D-lev. XIa**) (çömlekçi işareti ile ilgili ayrıntılı bilgi için bkz. Symington, 2001) Mezar buluntusu olarak ele geçen şişe veya testilerin bira ya da şarap içerdiği düşünülmektedir (Yener-Schloen, vd. 2005, s. 48). Çatal Höyük'te iç biçimli şişelerden üç tanesi bütün, yedi tanesi ise kırık olarak ele geçmiştir (Swift, 1958, s. 25; Eriksson, 1993, s. 127). Bu şişelerden ikisi mezar buluntusu olarak gömütün hemen yanında yan yana bulunmuştur (McEwan, 1937, s. 8, Fig. 1). Som balığı renginde hamurdan yapılan şişeler elle dikey olarak perdahlanmıştır. Bu şişeleri Swift Suriye şişeleri başlığı altında değerlendirmiştir (Swift, 1958, s. 24). Tell Cüdeyde'de bu şişelere ait kırık parçalar bulunmuştur (Eriksson, 1993, s. 127).

'Spindle bottle' olarak Arkeoloji literatürüne geçen bu tip şişeler Kıbrıs'ta Akaki-Trounalli, Akanthou-Rombos, Akhera, Alassa-Pano Mandilaris, Arpera, Ayia İrini, Ayia-Paraskevi, Ayios Dhimitrianos-Vouni, Dhekelia, Enkomi, Hala Sultan

Tekke, Kalavassos, Katydhata, Kazaphani, Kourion-Bamboula, Maroni-Tsaroukas, Myrtou-Pigadhes, Palaepaphos-Teratsoudhia, Stephania, Angastina, Ayios Sozomenos-Nikolidhes, Ayios Theodoros-Petra Stiti, Dhali-Kafkallia, Dhekelia-Steno, Kition, Millia, Politiko-Tamassos'ta ele geçmiştir (Eriksson, 1993, s. 185-189, 197-212). Anadolu'da Amik Ovası dışında Alaca Höyük, Porsuk Höyük V. tabakada (Eriksson, 1993, s. 1991), Boğazköy Aşağı Şehirde J/20 i/2 a, tabaka 2'de ve Yukarı Şehir tapınak 8'de (Eriksson, 1993, s. 212) Lübnan'da Byblos, Kamid el-Loz'da, Sidon-Dakerman, Tyre, Filistin'de, Askalon, Azor, Bahan, Gezer, Pella, Hazor, Jerusalem, Shchem, Tell Abu Hawam, Tell el-Heys, Suriye'de Minet el-Beida, Ras el-Bassit, Ras Shamra'da (Eriksson, 1993, s. 194-197, 217-220) tespit edilmiştir. Bu yerleşkelerin dışında Grit, Mısır/Nubia, Rodos'da bu kaplara rastlamak mümkündür.

4.2.2.2.b.2.Özel Formlar

Alalakh'ta bulunan örneklerle temsil edilmektedir. Özel formlar kol biçimli kaplardan oluşmaktadır. Fincan tutan sağ el biçiminde yapılan kol şeklindeki bu kapların gövde kısmı çarkta şekillendirilmiştir. Genellikle bilek kısmına kalıpta şekillendirilmiş üç tane sivri kesitli kabartma şerit uygulanmıştır. Bu kap formları içinde en çok düğme ve halka dipler görülmektedir. Bu diplerin yanı sıra basit dışbükey kap diplerine de rastlanmak mümkündür. Bu kapların uzunluk ölçüleri farklılık göstermektedir. Kapalı formda olan bu kaplar muhtemelen sıvı taşımak için kullanılmış olmalıdır (Eriksson, 1993, s. 27). Kol biçimli kaplardan iki tanesi Alalakh'ın IV. tabakasından gelmiştir (Woolley, 1955, Pl. CXXVa). Kırmızı renkte hamurdan yapılmış olup perdahlıdır.

Kol biçimli kaplarına ait örnekler Kıbrıs, Mısır, Filistin, Suriye ve Türkiye'de rastlanmıştır. Uzun olan kaplar en çok görülen tiplerdir. Çok yoğun olarak Boğazköy'de ele geçmiştir. Aşağı Şehrin 1-2. tabakalarında ve Büyük kalenin III. ve IVa tabakalarındaki içyapılarda ve tapınakta bulunmuştur (Eriksson, 1993, s. 27). Bu veriler bize bu seramik grubunun Geç Tunç Çağı II dönemi boyunca kullanımda olduğunu göstermektedir (Eriksson, 1993, s. 27). Tarsus'ta Geç Tunç Çağı IIA da bu seramik grubuna ait kırık parçalar bulunmuştur (Eriksson, 1993, s. 27). Söz konusu kap formları Kilise Tepede (Kozal, 1999; Pl. 7: 1a, 1b, 3), Porsuk Höyükte, Geç Tunç Çağı'na tarihlenen V. tabakada, Kuşaklı-Sarissada M.Ö. 16-14. yy'lar arasında tarihlenen III. tabakada (Girginer, Ö., 2008, s. 53), Maşat Höyükte ise I. Hitit katında (Eriksson, 1993,

s. 260) ve Soli Höyük'te ele geçmiştir (Yağcı, 2010, s. 335, Res. 6). Bu yerleşim yerleri yerleri dışında, kol biçimli kaplara ait birçok parça Alishar, Eskiyapar, Beycesultan, Troyada, Mersinde, porsukta, Korucutepe bulunmuştur (Eriksson, 1993, s. 131-133).

4.2.2.3. Halka Dipli I Seramik Grubu (Base Ring I Ware)

Halka Dipli seramik grubu Kıbrıs'ın tipik Geç Tunç kapları arasındadır. Bu seramik grubu el yapımı ve kahverengi-gri kaplardan oluşmaktadır. Arkeolojik literatürde *Base Ring Ware* olarak adlandırılan bu kaplar iki grupta ele alınmıştır (Woolley, 1955, s. 356 vd; Bergoffen, 2005, s. 40-46). Genel olarak Halka Dipli I seramik grubuna ait kaplar parlak yüzeyli ve kabartma bezeklidir. Halka Dipli I kapları yaklaşık olarak M.Ö. 1625- 1400 yılları arasına tarihlendirilmektedir (Vaughan, 1991, s. 128). Bu seramik grubuna ait kaplar Kıbrıs'ta Geç Kıbrıs I-IIA' da üretilmiştir (Kozal, 2010, s. 68; ayrıca bkz. Åström, 1972, s. 700). Halka Dipli I-II seramikleri Amik Ovası'nı Alalakh (Bergoffen, 2005, s. 86-94) ve Çatal Höyük'te (Swift, 1958, s. 24), Asi deltasındaki Sabuniye'de (Pamir, 2011, s. 301), Meskene/Emar (Caubet, 1982, fig. 55) ve Megiddo'da (Shipton, 1939, Pl. 1:28, Pl. 3: 20) gele geçmiştir.

4.2.2.3. a. Seramik ve Teknik Özellikler

Halka Dipli I seramikleri Alalakh (Woolley, 1955, s. 356; Kozal, 2010, s. 68) ve Çatal Höyük'ten (Swift, 1958, s. 24) gelen örneklerle temsil edilmektedir. Söz konusu seramik grubu Alalakh'ta çanak ve testi formundaki kaplar içinde tespit edilmiştir. Gri, koyu gri, kırmızımsı kahverengi, açık kahverengi, kahverengi ve pembe renkli hamurdan yapılmıştır. Kap yüzeyi astarlı ve bezemelidir. Astar turuncu-kahverengi, kırmızımsı kahverengi, kahverengi-siyah, gri-siyah ve siyah renktedir. Bezemeler kabartma bezek şeklindedir.

Woolley kazıları sırasında bu seramik grubuna ait kap formlarını Alalakh'ın V. ve IV. tabakasında bulmuştur (Bergoffen, 2005, s. 40-44). Woolley V. tabakayı M.Ö. 1595-1447, IV. tabakayı ise M.Ö. 1447-1370 yılları arasına tarihlemektedir (Swift, 1958, s. 58, Tab. 5). Alalakh'ın 2003-2004 kazı sezonunda gelen Kıbrıs seramiklerini çalışan Kozal alan 1 ve 2' ait kontekstlerinden gelen Kıbrıs çanak çömleklerini Geç Tunç Çağı II'ye alan 3' ten gelenleri ise Geç Tunç Çağı I'e tarihlemektedir (Kozal, 2010, s. 71). Bu alanlardan Halka Dipli I seramiklerine ait birçok kap formu ele geçmiştir. Çatal Höyük'te Amik'in M evresine tarihlenen tabakalarda Halka Dipli I seramik grubuna ait

bir testi ele geçmiştir (Swift, 1958, s. 24). Amik'in M evresi Geç Tunç I'e (1550-1400) tarihlenmekte ve bu evre Alalakh'ın V. ,IV. ve III. tabakalarına karşılık gelmektedir (Swif, 1958, s. 58; Tab. 5).

4.2.2.3. b. Kap Formlar

4.2.2.3. b. 1. Kapalı Formlar

Alalakh'tan gelen örneklerle temsil edilmektedir. Kapalı biçimler testi ve testicik formundaki kaplardan oluşmaktadır. Testi formları pembe, açık kırmızı kahve, koyu kırmızı hamurdan yapılmıştır. Dış yüzeyleri astarlı ve kabartma bezeklidir. Bu seramik grubuna ait ilk testi örneği uzun boyunlu, küresel gövdeli, halka dipli ve tek kulpludur. Kulp boyunun üst kısmı ile omuz arasına eklenmiştir (**Ek A-kat. no: 59, Ek D-lev. XI b**). Bezemeler kabın boyun ve gövde kısmına yapılmıştır. Boyun kısmında yatay kabartma şerit gövde kısmına ise birbirine zıt yönde yerleştirilmiş spiral şeklinde kabartma bezek görülmektedir. Bu testinin form ve bezeme olarak benzeri Woolley'in kazıları sırasında IV. tabakada mezar buluntusu olarak gelmiştir. Kırmızı renkte hamurdan yapılmış olan testinin gövde kısmına sarmal şeklinde kabarma bezek uygulanmıştır. Woolley bu testi Halka Dipli II seramikleri içinde değerlendirmiştir (Woolley, 1955, s. 357; Pl. CXXV:g). İkinci kap örneği yuvarlak ağızlı, oval gövdeli, halka diplidir. Ağız kenarından omza inen bir kulpu bulunmaktadır (**Ek A-kat. no: 60, Ek D-lev. XIc**). Bezemeler kabın boyun, gövde ve kulp kısmına uygulanmıştır. Boyun kısmında yatay olarak yerleştirilmiş kabartma bezek, gövde kısmında birbirine zıt yönde yerleştirilmiş spiral şeklinde kabartma bezek, kulpun arka kısmında ise iki dar yiv bezek bulunmaktadır. Astar kısmı oldukça yıpranmış olan metalik kaplardandır. Son kap örneği ise gaga ağız akıtacaklı, uzun boyunlu ve omuz kısmı çok keskin omurgalıdır (**Ek A-kat. no: 61, Ek D-lev. XIId**). Kulp boyunun yukarı üst kısmı ile sırt kısmı arasına yerleştirilmiştir. Gövde kısmında iki tane sarmal şekilde kabartma bezek görülmektedir. Kabın dış yüzeyi çok yıpranmıştır.

Bu seramik grubuna ait tek testicik örneği küresel gövdeli, hafif içbükey boyunlu, dışa dönük huni biçiminde ağızlı, halka diplidir. Kulp boyun üst kısmı ile kabın sırt kısmına eklenmiştir (**Ek A-kat. no: 62, Ek D-lev. XIe**). Bezemeler boyun ve gövde kısmına yapılmıştır. Gövdesinin ön kısmındaki sırt bölümde dikey olarak iki paralel çizgi şeklinde kabartma bezek görülmektedir.

4.2.2.3. b. 2. Açık Formlar

Açık formlar koni şeklindeki kraterlerden oluşmaktadır. Kraterler Alalakh'tan gelen tek bir örnek ile temsil edilmektedir. Boyun kısmı yukarı doğru inceltilmiş olan krater ince cidarlıdır. Kraterin iki dikey şerit kulpu ve çan ayak şeklinde dibi bulunmaktadır (**Ek A-kat. no: 63, Ek D-lev. XI f**). Oldukça parlak olan kraterin dış yüzeyi kırmızımsı siyah, koyu kırmızı ve kırmızı renklere sahiptir. Dış yüzeyi perdahlıdır. Kabın gövde kısmı zıt yönlerde spiral şeklinde kabartma bezeklidir. Kulpların üst kısmına balık kılçığı motifi, çapraz tarama, alt kısmı ise çapraz tarama şeklinde kazı bezek uygulanmıştır.

4.2.2.4. Halka Dipli II Seramik Grubu (Base Ring II Ware)

Halka Dipli II seramigi oldukça kaba hamurlu, mat yüzü beyaz boya bezemelidir. Bu seramik grubu yaklaşık olarak M.Ö. 1400-1150 yılları arasında tarihlendirilmektedir (Vaughan, 1991, s. 128). Bu kaplar Kıbrıs'ta Geç Kıbrıs IIA-C'ye tarihlendirilmektedir (Kozal, 2010, s. 68; ayrıca bkz. Åström, 1972, s. 700). Woolley'in kazıları sırasında bu seramik grubuna ait kap formları Alalakh'ın IV-VI/III. tabakalarında ele geçmiştir (Bergoffen, 2005, s. 40-44). Woolley III. tabakayı M.Ö. 1370-1350'ye, IV. tabakayı M.Ö. 1447-1370'e, VI. tabakayı ise 1750-1595'e tarihlemektedir (Swift, 1958, s. 58, Tab. 5). 2003-2004 kazı sezonunda bu seramik grubuna ait kaplar Alalakh'ın 2. ve 3. Alanlarından gelmiştir (Kozal, 2010, s. 73-73; kat.21, 35). Alan 2, Geç Tunç II' Alan 3 ise Geç Tunç I'e tarihlenmektedir. Geç Tunç Çağı'na tarihlenen Uluburun batığında Halka Dipli II seramik grubuna ait 19 adet halka-kaideli kase bulunmuştur (Pulak, 1995, s. 224). Bu grubun çanak formları Kıbrıs'ın Geç Tunç Çağı'nda ihraç ettiği tipik ürünler arasında yer alır (Hirschfeld, 2006, s. 106).

4.2.2.4. a. Seramik ve Teknik Özellikler

Alalakh'tan gelen örneklerle temsil edilmektedir (Woolley, 1955, s. 357; Kozal, 2010, s. 68). Bu seramik grubu testi, testicik, çanak ve zoomorfik kaplardan oluşmaktadır. Gri veya kırmızımsı-kahverengi hamurdan yapılmıştır. Dış yüzeyleri astarlı ve boya bezemelidir. Astar kırmızı/turuncu-kahverengi, kahverengi- siyah ve siyah renklere sahiptir. Bezemeler ise koyu zemin üzerine beyaz boya ile yapılmıştır. Nys' çalışmalarında zoomorfik kapların Kıbrıs'ta GK IIA-III A1 tarihleri arasında üretildiğini

ancak Kıbrıs'a Levant'tan GKIIA1-IIIC1 tarihleri arasında ithal yoluyla geldiğini belirtmektedir (Kozal, 2010, s. 68; ayrıca bkz. Nys, 2001, s.101).

4.2.2.4. b. Kap Formları

4.2.2.4. b.1. Kapalı Formlar

Bu kaplar testi, testiçik ve minyatür testilerden oluşmaktadır. Testi formundaki kaplara ait tek örnek kırmızımsı gri renkte hamurdan yapılmıştır (**Ek A-kat. no: 64, Ek D-lev. XIIa**). Kulp kısmı kırık olan testi uzun silindirik boyunlu, küresel gövdeli ve halka diplidir. Astarlı ve beyaz boya bezemelidir. Boyun ve gövde çevresine yatay bantlar ve çapraz tarama şeklinde bezeme yapılmıştır. Testicik formundaki kaplara ait tek örnek bulunmaktadır. Gri renkte hamurdan yapılmıştır. Küresel gövdeli, hafif iç bükey boyunlu, dışa dönük huni biçiminde ağızlı, halka diplidir (**Ek A-kat. no: 65, Ek D-lev. XIIb**). Astarlı ve boya bezemelidir. Boyun ve gövde çevresine açık renkte boya ile yatay bantlar, zigzak ve çapraz tarama şeklinde bezeme yapılmıştır.

Minyatür testilere ait tek örnek kap koyu mavimsi gri renkte hamurdan yapılmıştır. Küçük halka dipli olan testinin ağız kısmı cam şişelerde olduğu gibi disk şeklindedir (**Ek A-kat. no: 66, Ek D-lev. XIIc**). Yüksekliği 10.1cm olan testi metalik bir yapıya sahiptir.

4.2.2.4.b.2. Özel Formlar

Özel formlar boğa şeklinde kaplardan oluşmaktadır. Bu forma ait tek örnek Alalakh'ta ele geçmiştir. Dış yüzeyi astarlı ve boya bezemelidir. Bezemeler dikey çizgilerden oluşmaktadır (**Ek A-kat. no:67, Ek D-lev. XIId**).

4.2.2.5. Beyaz Astarlı I (White Slip I Ware)

Beyaz Astarlı seramik grubu Kıbrıs'ın tipik Geç Tunç kapları arasındadır (Yağcı, 2003, s. 1). Günümüzde bu seramik grubu biçim ve bezeme açısından Kıbrıs Orta Tunç Beyaz Boyalı seramiginin bir süreci olarak görülmektedir (Yağcı, 2003, s. 2). Beyaz Astarlı I seramigi Kıbrıs'ta Geç Kıbrıs IA-B boyunca yoğun olarak görülmektedir (Kozal, 2010, s. 67; ayrıca bkz. Åström 1972, s. 700, 752).

Beyaz Astarlı I, II türü kaplar Kuzey Levent'ta özellikle Ras Bassit, Ras Shamra (Ugarit), Tell Sukas, Tell Simiriyan, Tell Kazel, Tell Arqa, Tripoli, Tell Arde, Byblos, Beirut, Sidon, Dakerman, Tyre gibi liman kentlerinde ve daha iç bölgelerde ele

geçmiştir (Yağcı, 2003, s. 4). Batıda Suriye-Filistin dışında Orta Akdeniz’den en belirgin örnekler yine seri üretim olarak, halka kaidelilerle birlikte ticaret gemileriyle Ege’ye; Atina, Aegina, Thera, Rodos ve Grit (Kydonia) gibi merkezlere taşınmıştır (Yağcı, 2003, s. 4).

4.2.2.5.a. Seramik ve Teknik Özellikler

Bu seramik grubu Alalakh’ta gelen kap örnekleriyle temsil edilmektedir (Woolley, 1955, s. 359; Bergoffen, 2005, 97-100; Kozal, 2010, s. 67). Beyaz Astarlı I seramikleri çanak ve testi formundaki kaplardan oluşmaktadır. Woolley’in kazıları sırasında bu gruba ait 43 parça Alalakh’ın VI-II. tabalarında bulunmuştur (Bergoffen, 2005, s. 48-54). Araştırmacı VI. tabakayı M.Ö. 1750-1595’e II. tabakayı ise M.Ö.1350 - 1273’ e tarihlemektedir (Swift, 1958, s. 58, Tab. 5). Kozal, 2003-2004 kazı sezonunda Alalakh’ta Alan 1 ve 2 ‘de bulunan Beyaz Astarlı I’e ait çanak parçalarını Geç Tunç II’ye tarihlenmektedir (Kozal, 2010, s. 67-68, 72-73).

4.2.2.5.b. Kap Formları

4.2.2.5.b. 1. Kapalı Formlar

Kapalı formlara ait tek örnek küresel gövdeli, hafif içbükey boyunlu, dışa dönük huni biçiminde ağızlı, düz dipli testidir. Oval şeklindeki kulp orta boyun ile omuz arasına yerleştirilmiştir (**Ek A-kat. no: 68, Ek D-lev. XIIIa**). Astarlı ve boya bezemelidir. Bezemeler yatay ve dikey düzende yapılmıştır. Açık zemin üzerine koyu renkle yapılan bezemeler paralel çizgi grupları, kafesli bantlar ve baklama motiflerinden oluşmaktadır.

4.2.2.5.b.2. Açık Formlar

Açık biçimler çanak formundaki kaplardan oluşmaktadır. Süt çanakları olarak ta bilinen bu kaplar yarı küresel gövdelidir. Lades kemiği şeklinde kulpu vardır. Gri, koyu gri, koyu kahverengi, kahverengi ve kırmızı- kahve renkte hamurdan yapılmıştır. Çanakların dış yüzeyi tipik krem renkte astarlıdır. Koyu renkte yapılan bezemeler paralel ve dalga çizgilerden oluşmaktadır. Alalakh’ta gelen bu gruba ait bir kap örneği çok az miktarda küçük taş katkılı, gri renkli hamurdan yapılmıştır (**Ek A-kat. no: 69, Ek D-lev. XIIIb**). Yarı küresel gövdelidir. Lades kemiği şeklinde bir kulpu bulunmaktadır. Parçalar halinde bulunan çanağın büyük bölümü restore edilmiştir.

Kabın dış yüzeyi astarlı ve boya bezemelidir. Koyu renkle yapılan bezemeler dalgali hatlardan ve noktalardan oluşmaktadır.

4.2.2.6. Beyaz Astarlı II Seramik Grubu (White Slip II Ware)

Beyaz Astarlı II'ye ait kaplar el yapımıdır. Bu grubun en karakteristik formları Kıbrıs süt çanakları (milk-bowl) olarak adlandırılan basit, çoğunlukla yarı küresel gövdeli, yuvarlak dipli ve lades kemiği şeklinde kulpu olan çanak veya kâselerdir. Beyaz Astarlı II'de süt çanaklarının yanı sıra krater, tankard, testi ve şişe gibi kap formları da görülmektedir. Genelde krem renkte astar üzerine kahverengi-siyah renkte boya bezeme yapılmıştır. Paralel çizgiler, dalgali hatlar, merdiven bezeği, kenarları çizgilerle sınırlandırılmış baklava motifi ve çengelli zincir gibi motifler kaplara bezeme olarak uygulanmıştır. Beyaz Astarlı II seramik grubunun önemli özelliğinden bir tanesi merdiven bezeğidir. Teknolojik olarak; Beyaz Astarlı I, II kapları düzenli ve yüksek dereceli bazı durumlarda 1080 dereceyi aşan ısılarda fırınlanmıştır.

Beyaz Astarlı kapların Kıbrıs'ta çoğunlukla ölü armağanı olarak kullanılması, ölü kültü ile ilişkili oldukları savının öne sürülmesine yol açmıştır (Yağcı, 2008, s. 154). Malmgren çoğunluğu gömülerde ele geçse de bu tür kapların hem sunu hem de sofraya kabı olarak kullanılmış olabileceği düşüncesidir (Yağcı, 2003, s. 3). Anadolu'da Kıbrıs Beyaz Astarlı II kaplarının ölü armağanı olarak kullanıldı pek görülmez (Yağcı, 2008, s. 154). Bietak ise Beyaz astarlıların olasılıkla amphora ya da diğer depolama kapları dışında sıvıların saklanması için kullanılan kap tiplerinden olduğu savındadır (Yağcı, 2003, s. 2). Kozal'a göre Uluburun Batığı'nda, Beyaz Astarlı II kâselerinin bir pithos içerisinde yığınlar halinde bulunmuş olması bu kapların ticaret eşyası olduklarını göstermektedir (Kozal, 2003, s. 70).

Beyaz Astarlı II'ye ait kaplar Kıbrıs'ta çoğunlukla Geç Kıbrıs IIA-C'de üretilmiştir (Kozal, 2010, s. 70; ayrıca bkz. Åström 1972, s. 700). Bu seramik grubu Kıbrıs kronolojisine göre Geç Kıbrıs IIA:1'de ortaya çıkmış; M.Ö. XIV. yy.' da Levant'da yaygınlaşmıştır (Yağcı, 2003, s. 4). Söz konusu seramiğin kazılarda ele geçen örneklerine göre; M.Ö.13. yy'da sayılarının iyice arttığı gözlenmekte ve M.Ö. 13. yy. sonu M.Ö. 12. yy başında ortadan kalktıkları görülmektedir (Yağcı, 2003, s. 4).

Standart Beyaz Astarlı II seramiği M.Ö. 14. yy'da tüm Doğu Akdeniz kesimine ihraç edilmiştir (Hirschfeld, 2006, s. 106). Bu seramiğe ait süt çanakları Orta Akdeniz'den Mısır, Suriye-Filistin kıyılarına dek yayılmaktadır (Yağcı, 2008, s. 154).

Asi nehri vadisinde Sabuniye’de (Pamir, 2011, s. 301; Pamir, 2005, s. 82-83; Fig. 3.7:1-4). Kilikya ‘da Soli Höyükte, Erken İmparatorluk Dönemi ait büyük ocaklı anıtsal yapıların üzerinde (Yağcı, 2003, s. 18: Res. 2,3; Yağcı, 2005, s. 416), Kinet Höyük, Tabarsa (Yağcı, 2003, s. 9), Gözlükule ve Yümük Tepe’de ele geçmiştir.

4.2.2.6. a. Seramik ve Teknik Özellikler

Bu seramik grubu Alalakh (Woolley, 1955, s. 359; Kozal, 2010, s. 70), Tell Cüdeyde ve Çatal Höyük’te (Swift, 1958, s. 23) bulunan örneklerle temsil edilmektedir. Woolley’in kazıları sırasında Beyaz Astarlı II’ ye ait kaplar Alalakh’ın VII-II. tabakları arasında ele geçmiştir (Bergoffen, 2005, s. 48-52). Tell Cüdeyde ve Çatal Höyük’te ise Amik’in M evresine (GT I) ait tabakalarda bu seramik grubuna ait süt çanakları bulunmuştur (Swift, 1958, s. 23). Bu seramik grubu çanak, krater, tankard formundaki kaplardan oluşmaktadır. Gri, kahverengi ve kırmızı-kahverengi renkte hamurdan yapılmıştır. Bazı kaplarda katkı maddesi olarak mika kullanılmıştır. Kapların hem iç hem de dış yüzeyine krem renkte astarlıdır. Dış yüzeyleri kahverengi-siyah renkte boya bezemelidir. Merdiven motifi en çok görülen bezeme şeklidir. Çengelli zincir motifi çok nadiren kaplara uygulanmıştır. Beyaz Astarlı II’ ye ait bir parça üzerinde iki kenarı çizgilerle sınırlandırılmış baklava dilimi motifi bulunmaktadır.

4.2.2.6. b. Kap Formları

4.2.2.6. b. 1. Açık Formlar

Alalakh, Tell Cüdeyde ve Çatal Höyük’ten gelen örneklerle temsil edilmektedir. Açık formlar süt çanakları, krater ve tankard formundaki kaplardan oluşmaktadır. Alalakh’tan gelen iki tane çanak formundaki kap yarı küresel gövdeli, lades kemiği şeklinde kulpludur. Dış yüzeyleri astarlı ve boya bezemelidir. İlk kap örneğine ait bezemeler yatay ve dikey düzende yapılmıştır (**Ek A-kat. no: 70, Ek D-lev. XIIIc**). Kâsenin ağız çevresine yatay düzende kafes bezemeli merdiven bezeği, gövdesine ise dikey düzende uzunlu kısıklı merdiven bezeği uygulanmıştır. Uzun olan merdiven bezeğinin iç kısmı kafes bezemelidir. Benzer bezeme şekline Uluburun’da çıkarılan lades kemiği şeklinde tek kulplu yarı küresel gövdeli süt çanağının dış yüzeyinde görülmektedir (Hirschfeld, 2006, s. 106: Res. 1). Bu höyükte gelen üçüncü çanak örneği oluk ağızlı, yarı küresel gövdelidir. Lades kemiği şeklindeki kulpun uç kısmı kırıktır (**Ek A-kat. no: 71, Ek D-lev. XIIIId**). Astarlı ve boya bezemelidir. Bezemeler yatay ve

dikey düzende yapılmıştır. Çanağın dış yüzeyine yatay düzende yapılmış kalın bordürlü dört çizgili merdiven bezeği ile çerçevelenmiş eşkenar dörtgen zincir bezemesi, dikey düzende uzunlu kısıklı merdiven bezekleri uygulanmıştır. Kulp kısmında ise paralel olarak yapılan çeşitli kalınlıkta çizgi grupları görülmektedir. Bu kap üzerinde görülen bezemenin yakın benzeri Soli Höyükte Beyaz Astarlı II'ye ait bir çanak parçası üzerinde görülmüştür (Yağcı, 2003, s. 18-19: Res. 2 no.2, Res. 5).

Beyaz Astarlı II'lere ait süt kâseleri Amik Ovası dışında Asi deltasındaki Sabuniye'de (Pamir-Nishiyama, 2011, s. 301). Kilikyada, Soli Höyük'te (Yağcı, 2003, s. 18, 19: Res. 2, Res. 5), Mersin Yumuktepe'de (Garstang, 1953, Pl. 58: 4,6), Tarsus Gözlükule'de Geç Tunç II tabalarında (Goldman, 1956, s. 219, 220: Fig. no. 1248-1253) ve Uluburun batığında (Hirschfeld, 2006, s. 106: Res. 1) görülmüştür.

Krater formundaki kaplara ait bir örnek bulunmaktadır. Alalakh'ta bulunan bu örnek yarı küresel gövdeli, ağız kenarı hafif içe doğru bastırılmış, lades kemiği şeklinde kulpludur (**Ek A-kat. no:72, Ek D-lev. XIIIe**). Astarlı ve boya bezemelidir. Bezemeler kafesli yatay ve dikey bantlar oluşmaktadır. Tankard formundaki kaplar Alalakh'tan gelen bir örnek ile temsil edilmektedir. Yaklaşık 17 cm. çapında boyun parçası, parçanın öz kısmı mavimsi gri renktedir (**Ek A-kat. no:73, Ek D-lev. XIIIf**). Hamuru beyaz küçük taş katkılı, orta kalınlıkta (3-5) cidarlıdır. İç ve dış yüzeyine yatay olarak perdah uygulanmıştır.

4.2.2.7. Tek Renkli Kaplar (Monochrome)

4.2.2.7. a. Seramik ve Teknik Özellikler

Bu seramik grubu Alalakh (Woolley, 1955, s. 356; Kozal, 2010, s. 68) ve Çatal Höyük'ten gelen (Swift, 1958, s. 24) örneklerle temsil edilmektedir. Woolley'in kazıları sırasında bu seramik grubuna ait kaplar Alalakh'ın VI. ve IV. tabakalarına ait kontekslerden gelmiştir (Bergoffen, 2005, s. 39-40). Çatal Höyük'te söz konusu seramik grubu Amik'in M (Geç Tunç I) evresine ait tabakalardan ele geçmiştir. Bu seramik grubu çanak formundaki kaplar içinde tespit edilmiştir. Alalakh'ta yapılan yeni dönem kazılarında bu seramik grubuna ait birçok çanak parçası ortaya çıkarılmıştır (Kozal, 2010, s. 68). Bunlar kırmızı-kahverengi, gri, kahverengi ve açık kahverengi hamurdan yapılmıştır. Kırmızı, kahverengi veya siyah renkte astarlıdır. Kozal, Alalakh'ın 2003-2004 kazı sezonunda ele geçen bu kap parçalarını GT II'ye tarihlendirmektedir (Kozal,

2010, s. 71-73). Bu seramik grubu genel olarak Kıbrıs GKI-IIIA' ya tarihlenmektedir (Kozal, 2010, s. 68; ayrıca bkz. Åström 1972, s. 700).

4.2.2.7.b. Kap Formları

4.2.2.7.b.1. Açık Formlar

Açık formlar çanaklardan oluşmaktadır. Alalakh ve Çatal höyükten gelen örneklerle temsil edilmektedir. Alalakh'tan gelen bu gruba ait bir kap örneği küresel gövdeli, içbükey dipli ve lades kemiği şeklinde kulpudur (**Ek A-kat. no: 74, Ek D-lev. XIVa**). Kırmızı ile gri renklerde alacalı mat bir astara sahiptir. Bu çanağın tamamı restore edilmiştir.

Bu seramik grubuna ait çanaklar Gözlükule'nin Geç Tunç II tabakalarından gelmiştir (Goldman, 1956, s. 220: Fig. 329,387, no.1254). Kap elde biçimlendirilmiştir. Kırmızı hamurdan yapılmıştır. Yuvarlak ağız, oval bir gövdeli, halka dipli ve lades kemiği şeklinde kulpludur.

4.2.2.8. Beyaz Parlak Çark-Yapımı Kaplar (WLW-made Ware)

4.2.2.8. a. Seramik ve Teknik Özellikler

Bu seramik grubuna ait kaplar Alalakh'ta ele geçmiştir. Söz konusu seramik grubu iç biçimli şişelerden oluşmaktadır. Literatürde *White Lustrous Wheel-made Ware* olarak adlandırılan bu kaplar Mısır'da Tuthmosis III'ün (M.Ö.1467-1413) (Eriksson, 1993, s. 4, Fig. 2) hükümdarlık dönemine ve Kıbrıs'ta GK IA-B'ye tarihlenmektedir (Kozal, 2010, s. 69). Alalakh'ta bu gruba ait iç biçimli bir şişenin ele geçtiği mezar yaklaşık olarak M.Ö 15. yüzyıla tarihlendirilmektedir (Kozal, 2010, s. 69).

4.2.2.8.b. Kap Formları

4.2.2.8.b.1. Kapalı Formlar

Kapalı biçimler iç biçimli şişelerden oluşmaktadır (**Ek A-Kat. no:75, Ek D-lev. XIVb**) Mezar buluntusu olarak ele geçmiştir. Beyaz renkte hamurdan yapılmıştır. Dış yüzeyi kendi renginde astarlı ve perdahlıdır. Perdah kaba elle dikey olarak uygulanmıştır. Bu kapın ele geçtiği mezar yaklaşık olarak M.Ö 15. yy'la tarihlendirilmektedir (Kozal, 2010, s. 69).

4.2.2.9. White Shaved Ware

4.2.2.9.a. Seramik ve Teknik Özellikler

Bu seramik grubu Alalakh'ta ele geçmiştir. Woolley'in kazıları sırasında bu kaplara ait yalnızca iki örnek bulunmuştur. Bunlar Alalak'ın IV. ve II. tabakasında ele geçmiştir (Bergoffen, 2005, s. 48). Beyaz Traşlı seramik grubu testicik formundaki kaplardan oluşmaktadır. Bu küçük testiler (yükseklik: 16-19 cm; en geniş çap: 7 cm) fırınlama işleminden sonra kremsi beyaz bir renk almışlardır (Hirschfeld, 2006, s. 105). Beyaz Traşlı seramik grubu, adını hamur deri sertliğindeyken tıraşlandığında yüzeyde oluşan tıraşlama izlerinden alır. Testiler sivri dipleri ve şişkin karınları nedeniyle iç içe istiflenerek saklanmaya uygun değildir. Söz konusu kapların başka büyük kaplardan sıvı aktarma işleminde kullanıldıkları düşünülmektedir (Hirschfeld, 2006, s. 105). Kıbrıs Kronolojisine göre bu kaplar GK IB-IIC 'ye tarihlenmektedir (Kozal, 2010, s. 69; ayrıca bkz. Åström 1972, s. 701).

4.2.2.9.b. Kap Formları

4.2.2.9.b.1.Kapalı Formlar

Kapalı biçimler testicik formundaki kaplardan oluşmaktadır. Kabın ağız ve gövdesinin bir kısmı kırıktır. Sivri dipli ve ağızdan omza inen bir kulbu bulunmaktadır (**Ek A-Kat. no: 76, Ek D-lev. XIVc**).

Bu testinin form olarak yakın benzeri Megiddo'nun VII. tabakada bulunmuştur. İyi yapılmış krem devetüyü renkte seramik grubu içinde değerlendirilmiştir. Kap kırmızı küçük taş katkılı ve bıçakla tıraşlanmıştır (Shipton, 1939, Pl. 1 no.24). Beyaz Renkli Tıraşlanmış testilere Uluburun batığında da rastlanılmıştır (Hirschfeld, 2006, s. 105).

4.2.2.10. Bucchero Ware

4.2.2.10.a. Seramik ve Teknik Özellikler

Bu seramik grubu Alalakh'tan gelen örneklerle temsil edilmektedir. Söz konusu kaplar Alalakh'ın IV. tabakasında yer alan Niqme-pa sarayında ele geçmiştir. Bucchero seramik grubu testi formları içinde tespit edilmiştir. Günlük kullanım kaplarından farklı olarak bukkhera testileri birbirlerine çok benzemektedir. Söz konusu testiler madeni kaplardan esinlenerek üretilmiş olmalıdır. Olasılıkla aynı atölyede üretildikleri düşünülmektedir (Pulak, 1995, s. 224).

4.2.2.10.b. Kap Formları

4.2.2.10.b.1. Kapalı Formlar

Kapalı formlar testi formlarından oluşmaktadır. Bu gruba ait tek kap örneği küresel gövdeli, halka diplidir. Ağızdan omza inen tek kulpu bulunmaktadır. Testinin gövde kısmında dikey düzende yerleştirilmiş kabartma şeritler bulunmaktadır (**Ek A-kat. no:77, Ek D-lev. XIVd**). Kulp üzerine yatay olarak çapraz tarama çizgileri ile kulp tabanının alt kısmına yatay olarak kazıma balık kılçığı motifi uygulanmıştır. Perdahlı olan kabın boyun tabanı yatay çizgi şeklinde kabartma bezeklidir. Bukkhero seramik grubuna ait testiler Uluburun batığında da ele geçmiştir (Hirschfeld, 2006, s. 107: Res. 3).

4.2.2.11. Siyah- Baskı Bezemeli Seramik Grubu

4.2.2.11.a. Seramik ve Teknik Özellikler

Siyah-Baskı bezemeli kaplar Alalakh'ta V. tabakada (Stein, 1984, s. 20) ve Çatal Höyük'te (Swift, 1958, s. 24) bulunana örneklerle temsil edilmektedir. Woolley bu gruba ait form ve bezemelerin daha önceki dönemlerde Alalakh'ta görülmediğini bu nedenle söz konusu kapların Alalakh'a dışardan gelmiş lüks seramikler olduğunu düşünmektedir (Stein, 1984, s. 20; ayrıca bkz. Woolley, 1955, s. 342-347). Alalak'ta ele geçen bu gruba ait kaplar oldukça homojendir. Oksijensiz fırında pişirilmiştir. Siyah veya grimsi siyah renktedir. Oldukça iyi peydahlanmıştır. Dış yüzeyleri kazıma veya baskı bezemelidir. Kazıma teknikli veya baskı ile yapılan geometrik desenler beyaz renkli hamurla doldurulmuştur. Alalakh'ta Siyah-Baskı bezekli seramik grubuna ait kaplar oldukça sınırlı sayıda ele geçmiştir. En çok görülen kap formlarını ayaklı kadehler (Woolley'in Tip 120) ve büyük krater(Woolley'in tip 82) oluşturmaktadır. Bu kap formlarının dışında Woolley'in Tip 93c'sine ait düz kenarlı bardaktan bir parça ve ağız kısmından başlayan ilmek kulplu bir çömlek bulunmaktadır. Sınırlı sayıda olan kap formlarında bezeme çok azdır (Woolley, 1955, Pl. C-CI). Kap yüzeylerine yapılan bütün motifler oldukça basittir. Ancak yüzey işlemlerinde ustaca yapılmış pek çok bireysel karakter bulunmaktadır.

Bu seramik grubu üzerinde görülen benzer tipte bezemeler Tarsus'da Geç Tunç I döneminde (yak. M.Ö. 1650- 1450) (Goldman, 1956, s. 200-201: Pl. 314, 315; Stein, 1984, s. 20), Sirkeli Höyük'te (Novak-Kozal, vd.,2009, s. 300: Res. 4) Kilise Tepe'de (Novak-Kozal, vd. 2009, s. 300) ve Nuzi'de tabaka II (Stein, 1984, Pl. VI: 1-3)

bilinmektedir. Ayrıca Levant Bölgesi'inde bilinen Tell el-Yahudiye mal grubu ile benzeşmektedir (Novak-Kozal, vd., 2009, s. 300). Tarsus ve Nuzi'den gelen kap örnekleri Alalakh'takilerle aynı teknolojiye sahiptir (Stein, 1984, s. 20). Fakat Woolley'e göre kap biçimleri ve bezeme öğelerinde görülen farklılıklar bu üç buluntu merkezinden gelen Siyah- Baskı bezekli kapları doğrudan birbirleriyle ilişkilendirilme olasılığını ortadan kaldırmıştır (Stein, 1984, s. 20). Woolley kap biçimlerinde ve desenlerde görülen farklılıkların ayrı yerel bir gelişmeye bağlamaktadır. Bu nedenle Alalakh, Tarsus ve Nuzi yerleşimlerin dışında dördüncü bir sitenin Anadolu'da var olduğunu düşünmektedir (Stein, 1984, s. 20).

4.2.2.11.b. Kap Formları

4.2.2.11.b.1. Açık Formlar

Bu tür kaplar Alalakh'ta gelen örneklerle temsil edilmektedir. Bu höyükte ele geçen açık formlar ayaklı kadeh ve kraterlerden oluşmaktadır. Bu formdaki ayaklı kadehler Alalakh'ın V. tabakasına özgüdür (**Ek A-kat. no:78, Ek D-lev. XIVe**). Krater formunda ele geçen tek örnek kap geniş boyunlu ve ağızdan omza inen iki kulpu bulunmaktadır (**Ek A-kat. no:79, Ek D-lev.XIVf**). Yüzey işlemi olarak perdah ve bezeme uygulanmıştır. Alalakh'ın geç dönemleri için karakteristik olan bu kap tipi en erken örnekleri Siyah-Baskılı seramik grubu içinde görülmektedir.

4.2.2.12. Miken Kapları

4.2.2.12.a. Seramik ve Teknik Özellikler

Bu seramik grubu Çatal Höyük (Hankey, 1967, s. 112) ve Alalakh'ta ele geçmiştir (Woolley, 1955, Pl. CXXVII-CXXIX; Akyurt, 1998, Şek. 122/k, 121/ I, 122/I; Yener, 2009b, s. 290; Koehl, 2010, s. 84, Fig. 5.1-5. 2; Akar, 2012, s. 237-238). Alalakh'ta ki Miken seramigi testiler, çömlekler, matara biçimli kaplar, alabastron, amphoroid kraterler, sığ çanaklar, maşrapalar ve rytonlardan oluşmaktadır. Bu kaplar pembe, çok soluk kahverengi, soluk kahverengi, sarımsı kırmızı, özlü; pembe, çok soluk kahverengi, beyaz, kırmızımsı sarı ve pembemsi gri astarlı; kırmızı, koyu kırmızı, çok koyu gri, çok koyu grimsi kahverengi ve koyu kırmızı boya bezemelidir (Koehl, 2010, s. 81-82; Koehl, 2005, s. 416-418). Woolley, Höyüğün I. tabakasında bulunan bazı Miken seramiklerini Geç Hellas IIIB'ye tarihlenmiştir (Hankey, 1967, s. 111). Koehl'le göre Alalakh'ta M.Ö. 13 yy'a tarihlenebilecek Geç Hellas IIIB çanak çömleği

bulunmamaktadır (Akar-Yener 2013, s. 10). Araştırmacı bu seramiği Geç Hellas IIIA:2'ye tarihlemektedir (Koeh, 2010, s. 82; ayrıntılı bilgi için bkz. Furumark, 1972, 505-522). Alalakh'ta ele geçen Miken kaplarının hemen hemen hepsi Geç Hellas IIIA:2 olarak yeniden tanımlanmıştır. Karbon 14 tarihlemelerinden de bu bilgiyi doğrular sonuçlar alınmıştır (Yener-Akar, 2013a, s. 339; Akar-Yener, 2013, s. 10).

4.2.2.12.b. Kap Formları

4.2.2.12.b. 1. Kapalı Formlar

Kapalı biçimler testi ve üzengi kulplu çömleklerden oluşmaktadır. Testi formundaki kaplara ait tek örnek kap küresel gövdeli, ağız kenarından omuza inen kulpludur. Tek kulplu testinin omuz çevresi kıvrılmış bir yılan şeklini andıran çizgi ve yatay bant motifleriyle bezenmiştir (**Ek A-Kat. no: 80, Ek D-lev. XVa**). Yeşilimsi haki/drab renkte yapıldığı için Miken kaplarının taklidi düşünülmektedir. Çömlek formundaki kaplara ait iki örnek kaptan ilki üzengi kulplu, armut şeklinde gövdeli ve dik emziklidir. Bu çömlek uzun bir forma sahiptir. Çömleğin omuz kısmı stilize çiçek motifleri ve armut biçimli gövdesi ise bantlar uygulanmıştır (**Ek A-kat. no: 81**) Üzengi kulplu bu tip çömlekler Geç Hellas III A-B içinde karakterizedir, armut biçimli üzengi kulplu çömlekler B evresinde daha az görülmektedir (Woolley, 1955, s. 372). Bu kaplara ait ikinci örnek ise üzengi kulplu, küresel gövdeli ve dik emziklidir (**Katalog No: 82, Ek D-lev. XVb**). Çömleğin omuz kısmında stilize çiçek motifleri ve armut biçimli gövdesinde ise bantlar görülmektedir.

4.2.2.12.b.2. Açık formlar

Açık Formlar Alalakh'ta bulunan üç kırık parça ile temsil edilmektedir. Bunlardan ilki amphoroid kratere ait bir ağız kenarıdır. Çok soluk kahverengi özlü ve beyaz boya astarlıdır. Dış yüzeyi çok koyu grimsi kahverengi boya bezemelidir (Koehl, 2010, s. 82, 84; Fig. 5.1.4, 5.2.4). İkinci parça sığ bir çanağa ait kulptur. Soluk kahverengi özlü, çok soluk kahverengi astarlı ve çok koyu gri boya bezemelidir (Koehl, 2010, s. 82, 84; Fig. 5.1.5, 5.2.5). Üçüncüsü ise Geç Hellas IIIA: 2'ye ait krater parçasına aittir (Yener 2010a, s. 321) (**Ek A-kat. no: 83, Ek D-lev. XVc**). Bu parça üzerine işlenmiş boğadan atlama sahnesi oldukça dikkat çekicidir. Boğanın üzerindeki figür ve pozisyonu M. Ö. II. binin ilk çeyreğinde sevilen ve geniş bir alana yayılım gösteren bir motifi sergiler. Bu motif "Minos-Miken" kültüründen bilinmekte ve "Bull-

leaping” olarak tanımlanmaktadır (Younger, 1976, s. 125; Sipahi-Yıldırım,- Ediz, 2000, s. 351; Shaw, 2009, s. 472). Boğa atlama sahneleri M.Ö. 18. yy’da Alalakh’ın VII. tabakasında ele geçen bir mühür baskısı üzerinde de görülmüştür (Yener, 2008, s. 177; Akar, 2012, s. 239). Boğa oyunları Alalakh dışında Çorum’un Sungurlu İlçesi, Hüseyindede Tepesi’nde ele geçen kabartmalı bir vazo üzerinde de tespit edilmiştir(Yıldırım, 2013, s. 228, 235). Eski Hitit Krallık Çağına tarihlenen bu vazanın boyun kısmındaki frize uygulanan kabartmalı bezemenin ana konusu, müzik ve dans eşliğinde boğa üzerinde ve çevresinde gerçekleştirilen dans veya akrobasi hareketlerdir (Sipahi, 2000, s. 81). Ayrıca benzer sahneler Grit’te bulunan Knossosda freskolar üzerinde (Younger, 1976, s. 125) Mısır’da Tell El- Dab’a, (Avaris) kazılarında duvar boyaması üzerinde (Youger, 2009, s. 479; Shaw, 2009, s. 473) , İsrail Kabri’de (Yener, 2009c, s. 49) ve Kuzey Suriye Mühürleri üzerinde görülmektedir (Sipahi- Yıldırım- Ediz, 2000, - s. 351).

4.2.2.12.b.3.Özel Formlar

Özel formlar matara biçimli kaplardan oluşmaktadır. Alalakh’tan gelen matara biçimli kaplar iki kulplu, basık gövdelidir (**Ek A-kat. no: 84, Ek D-lev. XVe**). Dış kısımlarına konsantrik daireler biçimde bezeme uygulanmıştır. Amarna’da çok yaygın olarak görülmektedir (Woolley, 1955, s. 372).

BÖLÜM V

DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

5.1. Sonuç

Amik Ovası'nın M. Ö. II. binyılı hakkındaki bilgilerimiz oldukça sınırlıdır. Bölgede şu ana kadar gerçekleştirilen arkeolojik kazı ve yüzey araştırmalarında M.Ö. II. binin varlığı birçok yerleşkede saptanmıştır (Casana, 2009, s. 15, Tab. 1). Alalakh, Tell Cüdeyde, Çatal Höyük, Tell Matta, Tell Kızıl Kaya, Tell Baytarlı, Karatepe, Boztepe, Tell Keleş, Tell Bahlilah, Beşaslan, Tell Hıjar ve Atıcı Tepe coğrafyanın M. Ö. II. bin (OTÇ-GTÇ) seramiği hakkında veriler sunmaktadır. Ancak bölgede yapılan arkeolojik çalışmaların sonuçları raporlar halinde sunulmuştur. Bu nedenle dönem seramiği hakkında yeterli bilgiler edinilememektedir.

Bu çalışmada başta Alalakh olmak üzere Çatal Höyük ve Tell Cüdeyde'de yapılan arkeolojik kazılarda ortaya çıkarılan M.Ö. II. bin seramiği ele alınmıştır. Söz konusu höyüklerde ele geçen M.Ö. II. binyıl seramikleri yerel ve ithal seramikler olmak üzere iki ana başlık altında değerlendirilmiştir. Orta Tunç Çağında (Amik K-L) bölgede üretilen yerel seramikler açık renkli (*Simple Ware*), gri renkli(*Gray Ware*), Amik-Kilikya boyalıları (*Amuk-Cilician Painted Ware*) ve çikolata kahve renkli, mineral katkılı (*Chocolate-Browngrit-Tempered Ware*) seramik grupları ile temsil edilmektedir. Amik'in K ve L evlerinde açık renkli seramik/Monokrom Seramik diğer seramiklere göre çoğunluktadır. Genel olarak M.Ö. III. binden itibaren Suriye ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde yoğun olarak kullanılan, astarsız, boyasız, açık renk hamurlu ve çark yapımı seramik için *Plain Simple ware* terminolojisi kullanılmaktadır (Ezer, 2008 s, 26). Robert Braidwood Amik G evresinde (İTÇ I-II) görülen açık renk hamurlu, astarsız ve perdahsız seramik grubunu *Plain Simple ware* olarak adlandırmıştır. Sonraki I ve J evrelerinde (İTC/OTÇ) görülen ve *Plain Simple ware* olarak adlandırdığı seramik ile aynı hamura sahip özellikleri gösteren ancak daha hızlı çarkta üretilen seramiğe ise *Simple ware* demiştir. Braidwood'a göre açık renkli seramikler *Simple Ware* G evresindeki *Plain Simple Ware*'den üretilmiştir (Braidwood, 1960, s. 406). Suriye ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde yapılan kazılarda ortaya çıkarılan M.Ö. III. ve II. bin monokrom seramiği genel olarak *plain simple ware* olarak tanıtılmaktadır (Ezer, 2008, s. 26). Bu seramik grubu M.Ö. II. binde söz konusu bölgelerin en yaygın seramik grubunu oluşturur (Ezer, 2008, s. 27).

Alalakh'ta ele geçen birçok kap formu Suriye'nin Orta Tunç Çağı kültürleri tarafından bilinmektedir. Örneğin Armut biçimli, düğme dipli, testicik (**Ek A-kat no: 1, Ek D-lev. Ia**) Suriye'nin Orta Tunç Çağı toplulukları için tipiktir. Boyun kısmı yivli, boya bezemesiz çömlekler (**Ek A-kat. no:3, Ek D-lev. Ic**) Halep-Ansari'de Orta Tunç II'de, Tell Mardik'te Orta Tunç IB'ye ait tabaka IIIA2'de, dar omurgalı, düz, dışa dönük uzun boyunlu, düz içbükey dipli çömlekler (**Ek A-kat. no: 4, Ek D-lev. Id**) Suriye'de Geç Tunç Çağı I ile Kuzey Suriye'nin iç kesimlerindeki Orta Tunç Çağı merkezlerinde, dışa dönük boyunlu, omurgalı çömleğin (**Ek A-kat. no: 5, Ek D-Ie**) form olarak yakın benzerleri Tell Mardik'in Orta Tunç Çağı IIB'sine ait tabaka IIIB2'de, Ugarit'te Orta Tunç Çağı IIIB'den bilinmektedir. Oval gövdeli, dar halka dipli şişeler (**Ek A-kat. no. 8, 9, Ek D-lev.IIb-c**) Orta Tunç Çağın'da Halep Ansari'de ve Hama J 5-6' da özellikle mezarlarda ortaya çıkmıştır. Kırmızımsı gri hamurdan yapılan şişenin form olarak (**Ek A-kat. No: 8, Ek D-lev. IIb**) yakın benzerleri Hama H' de mezar buluntusu olarak, omurgalı şişenin (**Ek A-kat. no:10, Ek D-lev. IId**) benzerleri Orta Tunç Çağ'ında Kuzey Suriye'nin iç kesimlerinde bulunmuştur. Omurgalı, ağız kenarının dış kısmı belirgin bir şekilde yivli veya oluklu çanaklar (**Ek A-kat. no: 15, Ek D-lev. IVa**) geç Orta Tunç'ta Kuzey Suriye'de tipiktir. Tell Hadidi ve Hama tabaka H 5'de olduğu gibi hemen hemen Suriye'deki her büyük yerleşim yerinde bu çanağın benzerlerine rastlanılmıştır. Yukardaki örneklerle bakıldığında OrtaTunç'ta Alalakh kentinin Suriye kültürleriyle yakın ilişki içinde olduğunu söyleye biliriz. Amik-Kilikya boyalıları Tell Cüdeyde ve Alalakh'ta ele geçmiştir. Alalakh'ta "erken yöresel boyalı seramik" olarak adlandırılan bu boyalıları XVI.-VIII. tabakalarda görülür (Woolley, 1955, s. 341). Orta Tunç Çağı'nın karakteristik bir grubu haline gelen bu seramik grubu, Amik Ovası dışında Kilikya Ovası, İslahiye bölgesi, Kuzey Suriye ve Orta Anadolu'da görülmektedir. Bu grup içinde saptanan kaplar form ve bezeme açısından birçok merkezde farklılıklar gösterir. Alalakh'ta ele geçen bu boyalıları pişirme tekniğindeki farklılıklar nedeniyle Kilikya örneklerine göre daha yeşildir (Engin, 1997, s. 41,42). Alalakh'ta fırınlarda da bu kaplara ait artık malzemelerin bulunması bunların yerel kaplar olduğunu düşündürmektedir (Seton-Williams, 1954, s. 132). Amik-Kilikya boyalıları doğuda Habur seramigi olarak tanımlanmasına rağmen, her iki grupta görülen ortak öğeler, Orta Tunç Çağında etkileşim ve ticaret ağlarının yarattığı ortak estetik üslubu yansıtmaktadır (Akar, 2013, s. 88). Kültepe gibi Orta Anadolu ticaret merkezlerinde de görülen Amik-Kilikya boyalı seramigi M.Ö. 18. ve 17. yy'da Kuzey Suriye ve Anadolu arasında gelişen ticaret hattına ait kanıtlar sunmaktadır (Akar, 2013,

s. 88). Amik'in K ve L (OTÇ) evrelerinde kullanılan açık renkli, boyalı, kahverengi ve gri renkli çanak çömleklerin M evresinde de (GTÇ) kullanıldığı görülür. Bu evrelerden gelen çanak çömleklerde ortak bir yerli gelenek süregelmektedir (Swift, 1958, s. 15). Bu yerli gelenek açık renkli seramik grubunun form ve hamurunda, kullanımı devam eden tarak ve ip bezemelerde, boya bezemeli seramik grubunun teknik ve bezemelerinde, daha az görülen Gri ve Çikolata kahve renkli seramik grupları içinde tespit edilmiştir.

Bölgede görülen Habur, Hitit, Geç Kıbrıs, Nuzi, Siyah-Baskı bezemeli ve Miken çanak çömleği ithal seramikleri temsil edilmektedir. Söz konusu seramiklerin bölgeye ithal olarak geldiği veya yabancı kültürlerin etkisinde kalınarak yapıldığı düşünülmektedir. M.Ö. II. binyılın ilk yüzyılları içinde Kuzey Mezopotamya'da boya bezemeli çark yapımı bir çanak çömlek ortaya çıkmıştır. Yukarı Dicle Vadisi ile Kuzey Suriye düzlükleri arasında önemli bir geç noktası olan Habur üçgeninde yoğun olarak ele geçtiği için bu seramikler Mallowan tarafından Habur çanak çömleği olarak adlandırılmıştır.

Habur boyalıları, Habur Deltası'nda Mitanni Krallığı öncesinde Hurri topluluklarına özgü bir seramik grubu olarak değerlendirilmektedir. Orta Tunç Çağı için tarihleyici olan bu seramik grubu genel olarak *Erken Habur* seramiği ve *Geç Habur* seramiği olmak üzere ikiye ayrılmaktadır (Stein, 1984, s. 4). Stein, Geç Habur seramiğinin, Erken Habur seramiği ile Nuzi seramiği arasındaki geçiş dönemde kullanılmış olabileceği düşünülmektedir (Stein, 1984, s. 4). Postgate ile Oates, Habur seramiğini “yaşlı” ve “genç” olarak ikiye ayırmış ve Tell Al Rimah'ta bulunan Habur seramiğininde görülen hayvan motiflerinden dolayı söz konusu seramiği Nuzi seramiği ile çağdaş tutmuştur (Postgate, vd. 1997, s. 53). Alalakh'ın VI.-V. tabakalarda görülen Habur seramikleri “geç” Habur çanak çömleğini kuvvetlice boya bant bezemeli çömlek ve kadehlerden oluşmaktadır (Kozbe, 1993a, s. 98). Alalakh, Habur türü kapları dışa dönük ağız kenarı ve basit ağız kenarı profillerine sahiptirler. Kaplar üzerindeki bezeme çeşitli kalınlıktaki çoklu, yatay bantlardan oluşmaktadır. Bezemede çoğunlukla kahverenginin tonları uygulanmıştır.

Nuzi çanak çömleği M.Ö. II. bin yılın ortalarında Mitanni egemenliği altında Habur Deltasında ortaya çıkmıştır. Mitanni kontrolü altında olduğu anlaşılan yerleşimlerde yapılan yerleşimlerde yapılan kazılarda Nuzi çanak çömleği önemli yapılarda bulunmuştur. Bu yapılar saray, tapınak gibi kraliyet ailesi ve yüksek konuma sahip insanların yaşadıkları özel mekanlardır. Bu durum Nuzi çanak çömleğinin özel kullanım amaçlı göstemesi açısından önemlidir. Amik Ovası, Nuzi çanak çömleğinin

görüldüğü en batıdaki bölgedir. Bu seramiğe Amik Ovası'nda Alalakh, Çatal Höyük ve Tell Tainat'ta rastlanılmıştır (Fink, 2010, s. 105, 108, 113). Bu seramikler Mitanni kültürü ile ilişkilendirilmektedir. Söz konusu seramik Hurriler tarafından kurulup kısa sürede güçlenen Mitanni Devletinin yayılımı ile bağlantılı olmalıdır. Nuzi çanak çömleğinin dağılım merkezleri üzerine yapılan kimyasal analizlerde ise Alalakh'ta bulunan bütün örneklerin yerel üretim olduğunu kanıtlamıştır (Akar-Yener, 2013, s. 8). Bu seramiklerin Alalakh'a ithal olarak geldikten sonra buradaki çömlekçi ustaları tarafından hızla benimsendiği görülür. Kısa bir süre sonra buradaki çömlekçi ustaları tarafından "Atchana Ware" olarak tanımlanan yeni bir kap türü üretilmeye başlanmıştır. Bu kaplar form olarak Nuzi kaplarına benzemekle birlikte bezeme anlayışı olarak farklıdır. Atchana kaplarında zengin ve doygun renkler kullanılarak yapılmış çiçek, hayvan, çift başlı balta ve papyrus bitkisi desenleri görülür. Kaplar üzerine uygulanan papyrus bitkisi Mısır kültürüne dayandırılmaktadır. Papyrus bitkisinin Mısır dışında da kullanıldığı görülmektedir. Ege dünyasında Miken ve Minos kültürlerinin papyrus bitkisini kullandıkları bilinmektedir (Bataray, 2012, s. 54). Bu bitki dışında kaplara uygulanan önemli bir diğer bezeme türü ise çift baltadır. Bu bezemenin en erken örnekleri Ege dünyasına dayandırılmakta ve Minos kültüründe yaygın olarak kullanıldığı bilinmektedir (Kantor, 1958, s. 21-41). Atchana seramiklerinde görülen bu bezemeler Miken ve Mısır kültürleri ile gelişen etkileşime örnek olmalıdır.

Alalakh'ta Orta Anadolu kökenli seramik grublarına ait izler Geç Tunç I'den itibaren arşımıza çıkmaktadır. Alalakh VI. tabakaya tarihlenen Eski Krallığına ait kabarmalı seramik parçaları Geç Tunç I'in ilk yarısında Eski Hitit Krallık ile süregelen ilişkiler hakkında bilgiler sunmaktadır (Yener-Akar, 2013c, s. 265). Alalakh'ın 14. yy'ın ikinci yarısına tarihlenen tabakaların birinde yerel olarak üretilmiş çok sayıda minyatür el yapımı kaplar bulunmuştur (Akar-Yener, 2013, s. 9). Bu minyatür kaplar Hattuşa havuzlarında bulunan gruplarla aynıdır ve Alalakh'ta sadece Hitit dönemi ile birlikte ortaya çıkmışlardır (Akar-Yener, 2013, s. 9).

İthal Kıbrıs seramiği Geç Tunç Çağı'nın en tanınmış ihraç malları arasında yer alır. Binlerce Kıbrıs seramiği parçasını bulunduğu Alalakh, sayısal olarak Doğu Akdeniz'de ithal Kıbrıs seramiğinin en çok görüldüğü yerleşkelerden biridir (Akar, 2013, s. 90). Alalakh'ın VIII. tabakasında White Painted Pendant Line üslubunda kırmızı boyalı Kıbrıs seramiği parçası bulunmuştur (Woolley, 1955, s. 313). Gates, Alalakh'ın VIII. tabakasını yaklaşık olarak M.Ö. 1720-1650/1630 yılları arasına tarihlemektedir (Merrilles 2002, s. 5). White Painted Pendant Line üslubundaki

seramikler Orta Kıbrıs III ve Geç Kıbrıs IA'ya yaklaşık M.Ö.1700-1550 yılları arasına tarihlendirilmektedir (Merrilles, 2002, s. 1). Bu seramiğe Alalakh dışında, Kültepe 1b, Sirkeli höyükte de rastlanılmıştır (Kozal, 2013, s. 217). Yener, Alalakh'ın yeni dönem kazılarında bulunan White Painted V üslubuna ait kırmızı boyalı Kıbrıs seramiği Orta Tunç II-Geç Tunç I geçiş dönemlerine tarihlemektedir(Yener, 2010a, s. 319, 329 Res.7) . Alalakh'ta ele geçen bu kaplar sayesinde Kıbrıs- Amik Ovası ticarî ilişkilerinin Geç Tunç Çağı'ndan daha erken dönemlerde de var olduğunu düşündürmektedir. Geç Tunç Çağında gelişen deniz ticaretiyle bir birlikte ovada Miken kapları da görülmeye başlar. Amik Ovası'nda Miken çanak çömleği Alalakh, Tell Cüdeyde ve Çatal Höyükte ele geçmiştir (Fink, 2010, s. 130; Verstraete-Wilkinson, 2000, s. 188). Alalakh'ta gerçekleştirilen arkeolojik kazılarda birçok Miken çanak çömleğine rastlanılmıştır. Höyüğün I. tabakasında bulunan bazı Miken kapları başta Geç Hellas IIIB'ye tarihlenmiştir (Woolley, 1955, s. 369-376). Koehl'le göre Alalakh'ta M.Ö. 13 yy'la tarihlenebilecek Geç Hellas IIIB çanak çömleği bulunmamaktadır (Akar-Yener 2013, s. 10). Araştırmacıya göre bu tabakada bulunan Miken çanak çömlekleri Geç Hellas IIIA:2'ye tarihlemektedir (Koehl, 2010, s. 82). Alalakh'ta ele geçen Miken kaplarının hemen hemen hepsi Geç Hellas IIIA:2 olarak yeniden tanımlanmıştır. Karbon 14 tarihlemelerinden de bu bilgiyi doğrular sonuçlar alınmıştır(Yener-Akar, 2013a, s. 339).

Sonuç olarak Amik Ovasının M.Ö. II. binyıl seramiklerine ait bilgilerimiz arkeoloji kazıların yetersizliği nedeniyle Alalakh, Çatal Höyük, Tell Cüdeyde ile sınırlı kalmıştır. Bu üç höyükte ele geçen Orta ve Geç Tunç seramiklerine dayanarak bölgede M.Ö. II. binyılın başlarından itibaren güçlü bir yerel seramik geleneği olduğu ve bu yerel seramik geleneğinin Geç Tunç boyunca muhafaza ettiği görülmektedir. Yine aynı şekilde Amik Ovası'nın, Anadolu ve Suriye topraklarını birbirine bağlayan ve bir geçiş noktası üzerinde bulunması, Asi nehri deltası üzerinden denize olan uzantısı nedeniyle çevre kültür bölgelerinin, özellikle de Orta Anadolu, K. Suriye ve Doğu Akdenizle ticari ve kültürel etkileşim içinde olduğunu söyleyebiliriz.

KAYNAKÇA

- Akar, M. (2010). Alalakh-unutulmuş krallık; Mukiş. M. Bezdan (Ed.) *Aktüel Arkeoloji* 15 (s. 54-73). İstanbul.
- Akar, M. (2012). *The late bronze age II city of Alalakh and ist social context in the northern levant: A re-examinaton of the post-level IV stratigraphic sequence (I-III) based on new excavations results (20003-2010)*, Yayınlanmamış doktora tezi, Floransa Üniversitesi.
- Akar, M. (2013). Krallar ve tüccarlar kenti Alalakh. M. Bezdan (Ed.) *Aktüel Arkeoloji* 33 (s. 85-93). İstanbul.
- Akar, M.-Yener, K. A. (2013). Alalakh'ta 10. yılın ardından. M. Doğan-Alpaslan-A. Özdzibay (Eds.) *Haberler* 35, (s. 4-11). İstanbul.
- Akermans, P. M. M. G-Schwartz, G. M. (2003). *The archaeology of Syria. from complex hunter-gatherers to early urban societies (ca. 16000-300 BC)*. Cambridge.
- Akurgal, E. (2000). *Anadolu uygarlıkları*. İzmir.
- Akurgal, E. (2003). *Anadolu kültür tarihi*. Ankara.
- Akyurt, İ. M. (1998). *M.Ö. 2. binde Anadolu'da ölü gömme adetleri*. Ankara.
- Alkım, H. (1979). Gedikli (Karahöyük) çanak-çömleğine toplu bir bakış. 8. *Türk Tarih Kongresi; Kongreye Sunulan Bildiriler I*, 135-142.
- Alp, S. (2001). *Hitit çağında Anadolu*. Ankara.
- Åström, P. (1972). Relative and absolute chronology, foreign relations, historical conclusions. L. Åström,- P. Åström, (Eds.) *The Late Cypriot Bronze Age, Swedish Cyprus Expedition* 4:1D. 675-796, Lund: Berlingska Bocktryckeriet.
- Baştürk, H. (2008). Habur çanak çömleğinin Siirt-Türbe Höyük verileri ışığında değerlendirilmesi. S. Cöhce-A. Çevik (Eds.), *I. Uluslararası Batman ve Çevresi Tarih ve Kültür Sempozyumu Bildirileri I*, (s.153-170).
- Bataray, N. (2012). *Aççana Höyük'te (Alalakh) 2006-2011 yıllarında bulunan Nuzi çanak çömleği*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Çanakkale.
- Bergoffen, C. J. (2005). *The Cypriot bronze age pottery from sir Leonard Woolley's excavations at Alalakh (Tell Atchana)*,Wien: Verlag der Österreichischen Akademie der Wissenschaften.

- Braidwood, R. J. (1937). *Mounds in the plain of Antioch: An archaeological survey*. OIP 48, Chicago.
- Braidwood, R. J.-Braidwood, L. J. (1960). *Excavation in the plain of Antioch, I: The earlier assemblages*, phases A-J. Chicago.
- Bryce, T. (2002). *Life and society in the Hittite world*. Oxford.
- Bülbül, C. (2009). *Alalah buluntularının M.Ö.2. binyıl Anadolu tarihindeki yeri ve önemi*. Yayınlanmamış doktora tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Afyonkarahisar.
- Bülbül, C. (2010). İdrimi zamanında Alalah krallığı. *History Studies* 2/2 15-27.
- Casana, J. (2009). Alalakh and the archaeological lanscape of mukish: The political geography and popilation of a late Bronze Age Kigdom. *BASOR*, 353, 7-37.
- Casana, J. J., & Wilkinson, T. J. (2005). Gazetteer of sites. K. A. Yener (Ed.), *The Amuq Valley Regional Projects, Vol. 1. Surveys in the Plain of Antioch and Orantes Delta, Turkey, 1995-2002*, (s. 203-281). Chicago.
- Caubet, A. (1982). La Ceramique. *A L' Ocassion D'une Exposition Meskene-Emar: Dix ans De travaux 1972-1982. (Messione Archeologique de Meskene-Emar)*, Paris.
- Cechini, S. (1965). *La ceramica di nuzi*, Roma.
- Collon, D. (1975). *The seal impressios of Tell Atchana/Alalakh*, Alter Orient und Altes Testament Neukirchen-Vluyn: Nuekirchener Verlag.
- Çatalbaş, M. (2008). *Evaluating the Oylum Höyük MBA paint ware within the frameworks of the syria cilician, levantine and khabur painted ceramik cultures*. Unpublished master's thesis, Bilkent Üniversitesi, Ankara.
- Dikaïos, P. (1969-1971), *Enkomi, excavations 1948-1958*. Vols. I-III, Mainz-am Rhein.
- Dornemann, R.H. (1979). Tell Hadidi: A millennium of bronze age city occupation. *Annual of the American Schools of Oriental Research* 44, 113-151.
- Dornemann, R. H. (1997). Amuq. *The Oxford Encyclopedia of Archoelgy in The Near East Preparet Under the Auspices of Amreacan Schools of Oriental Resarch*,1, 115–117, New York.
- Dündar, E. (2008). Some observations on a north-syrian/cilician jug in the Antalya museum. *ADALYA XI*, 21-33.
- Einwag, B. (1998). *Die keramik aus dem bereich des palastes a in tall bi 'a/tuttul und das problem der frühen mittleren bronzezeit*. München. Profil.

- Engin, A. (1997). *Kilis-Oylum Höyük buluntularının ışığı altında Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nin M.Ö.2. bin seramiği*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Eriksson, K. O. (1991). Red lustrous wheelmade ware: A product of late bronze Age Cyprus. J.A. Barlow-D. L. Bolger-B. Kling (Eds.), *Cypriot Ceramics: Reading The Prehistoric Record, University Museum Symposium Series II*, (81-96), Philadelphia.
- Eriksson, K. O. (1993). *Red lustrous wheelmade ware*. Studies in Mediterranean Archaeology, CIII, Jonsered.
- Erkanal, H. (1991). 1989 Girnevaz kazıları. *XII. KST I*, 277-292.
- Ezer, S. (2008). *Güneydoğu Anadolu bölgesi Orta Tunç çağı seramiği*. Yayınlanmamış doktora tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Fink, A. (2010). *Late bronze age Tell Atchana (Alalakh): Stratigraphy, chronology, history*. British archaeological Reports International Series.
- Furumark, A. (1972). *Mycenaen pottery analysis and classifications*. Stockholm.
- Gates, M.-H. (1981). Alalakh levels VI and V: A chronological reassessment. *Syro-Mesopotamian Studies* 4/2, 8-19
- Gates, M.-H. (2000). 1998 excavations at Kinet Höyük (Yeşil-Dörtyol, Hatay). *21. KST 1*, Ankara, 193-208.
- Gates, M.-H. (2001). 1999 excavations at Kinet Höyük (Yeşil-Dörtyol, Hatay). *22. KST 1*, Ankara, 203-222.
- Gates, M.-H.(2005). 2003 season at Kinet Höyük (Yeşil-Dörtyol, Hatay). *26. KST 1* Ankara, 163-174.
- Gates, M.-H.(2011). 2009 season at Kinet Höyük (Yesil, Dörtyol, Hatay) *32. KTS 3*, Ankara,182-195.
- Garstang, J. (1953). *Preshistorik Mersin Yümük Tepe in Southern Turkey*. Oxford.
- Gertenblith, P. (1983). *The Levant at the beginning of the middle bronze age, dissertation series*. ASOR 5, Philedelhia
- Girginer, K. S. (1996). Erzurum ilindeki arkeolojik araştırmaların tarihçesi. *Akademik Araştırmalar 3, Sosyal Bilimler Dergisi*, 62-75.
- Girginer, Ö. (2008). *Seramik buluntuların ışığı altında M.Ö. II. binde Çukurova-Orta Anadolu ilişkileri*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Çukurova Üniversitesi, Adana.

- Girginer, K. S. vd. (2011). Tatarlı höyük çalışmaları-2010. M. Doğan-Alpaslan-A. Özdizbay (Eds.), *Haberler 3, TEBE'nin Kuruluşunun 20. Yıl Özel Sayısı* (s. 65-67). İstanbul.
- Goldman, H. (1956). *Excavations at Gözlü kule Tarsus, I- II: From the neolithic through the bronze age*. Princeton.
- Haines, R.C. (1971). *excavations in the plain of Antioch Vol. 2, the structural remains of the later phases: Chatal Hoyuk, Tell al-Judaiah, and Tell Ta'yinat*. OIP 95. Chacigo.
- Hankey, V. (1967). Mycenaean pottery in the middle east: Notes on find since 1951 *Annual of the British school at Athens* 62, 109-147
- Havare, N. (2003). *M.Ö. II. bin Antakya'sının en önemli kenti Alalah*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Heinz, M. (1992). *Tell Atchana Alalakh die schichten VII-XVII*, Berlin.
- Hirschfeld, N. (2006). Uluburun batığın'da ele geçen Kıbrıs seramiği. Ü. Yalçın-C. Pulak-R. Slotta, (Eds.), *Uluburun Gemisi 3000 Yıl Önce Dünya Ticareti*, 105-110, Buchum.
- Hrouda, B. (1957). Die bemalte keramik des zweiten jahrtausends in ordmesopotamia und nordsyrian. *Istanbuler Forschungen*, 19, Berlin.
- Jamieson, A.S. (2005). A Painted Eye-Vase from Tell Ahmar and the Syro-Cilician Painted Ceramic Tradidion. P. Talon-V. Van der Stede (Eds.) *Si Un Homme. Textes Offerts En Hommage A Andre Finet*, Brepols, 79-83.
- Kantor, H.J. (1945). *Plant ornament its origin and development in the ancient near East*. Chicago, Illinois.
- Kantor, H.J.(1958). The pottery. C. W. McEwan (Ed.), *Soundings At Tell Fakhariyah*, Chicago, 21-41.
- Kaschau, G. (1999). *Lidar Höyük. die keramik der mittleren bronzezeit*. Mainz am Rhein.
- Kınal, F. (1963). Ugarit krallarının tarihi. *AÜDTCFTB Tarih Araştırma Dergisi*, 8(14),1-15.
- Kınal, F. (1967). Yamhad krallığı. *AÜDTCFTB Tarih Bölümü Tarih Araştırma Dergisi*, 5(8), 191 -211

- Koehl, R. B. (2005). Preliminary observations on the unpublished mycenaen pottery from Woolley's dig-house at Tell Atchana (Ancient Alalakh). R. Laffineur- E. Greco (Eds.), *In Emporia. Aegeans in the Central and Eastern Mediterranean (Aegaeum 25)*, 414-422.
- Koehl, R. B. (2010). Mycenaean pottery. K. A. Yener (Ed.), *The 2003-2004 Excavation Seasons, Tell Atchana, Ancient Alalakh,1*, İstanbul, 81-84.
- Konyar, E.-Sayar, M. H. (2006). Yumurtalık (Adana) arkeolojik kültür varlıkları envanteri 2005. *TÜBA Kültür Envanteri Dergisi*,5, 23-31.
- Konyar, E. (2006). Adana höyük araştırmaları 2005. *Haberler* 22, İstanbul, 20-21.
- Korkmaz, H. (2008). Antakya-Kahramanmaraş graben alanında kurutulan sulak alanların (amik gölü, emen gölü ve gâvur gölü bataklığı) modellerinin oluşturulması. *MKÜ SBED* 5(9), 21-37.
- Korkmaz, H. (2009). Amik Ovası'nda kurak devre ile buğday, pamuk ve mısır tarımı arasındaki ilişki. *MKÜ SBED*, 6(11), 56-68
- Korkmaz, H-Gürbüz, M. (2008). Amik gölü'nün kültürel ekolojisi. *Marmara Coğrafya Dergisi*, 17, 1-26.
- Kozal, E. (1999), *The Cypro-Anatolian connections in the late bronze age*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Bilkent Üniversitesi, Ankara.
- Kozal, E. (2010). Cypriot pottery. K. A Yener (Ed.), *The 2003-2004 Excavation Seasons Tell Atchana, Ancient Alalakh 1*, (s. 67-80).
- Kozbe, G. (1993a). *habur çanak çömleği ve bu çanak çömleğin yeni buluntular ışığında Anadolu'daki dağılımı*. Yayınlanmamış doktora tezi, Ege Üniversitesi, İzmir.
- Kozbe, G. (1993b). Mardin Müze'sinde bulunan habur çanak-çömleği. *X. AST*, 103-120.
- Kuhrt, A. (2009). *Eski çağ'da yakındoğu yaklaşık M.Ö. 3000-330*, Cilt I. (Çev. Şendik, D.) İstanbul.
- Mallowan, M.E.L.(1937). The excavations at Tell Chagar Bazar and an archaeological survey of the Habur region: second campaign, 1936. *Irak*, 4, 91-177.
- Mallowan, M.E.L. (1947). Excavations at Brak and Chagar Bazar. *Iraq*, 9, 1-260.
- McClellan, T. L. (1989).The chronology and ceramic assemblages of Alalakh. A.J.R. Leonard– B.B. Williams (Eds.) *Essays in Ancient Civilization Presented to Helene J. Kantor*, 181-212.
- McEwan, C.W. (1937). The syrian expedition of the oriental institute of the University of Chicago *AJA*, *XLI*, 8-16.

- Marchetti, N. (2008). The 2006 Joint Turkish-Italian excavations at Tilmen Höyük. 29. *KST 2*, 389-402.
- Merrillees R. S. (2002). The relative and absolute chronology of the cypriote white painted pendent line style. *BASOR* 326, 1-9.
- Mullins, R. B.(2010). A comparative analysis of the Alalakh 2003-2004 season pottery with Woolley's levels. K. A. Yener (Ed.), *The 2003-2004 Excavation Seasons, Tell Atchana, Ancient Alalakh 1* (s. 51-66). İstanbul.
- Nigro, L. (2000). Coordinating the MB I pottery horizon of Syria and Palestine. A. Peyronel-L. Pinnock, *First International Congress on the Archaeology of the Ancient Near East, Rome May 18th-23rd 1998*, Rome, (s.1187-1212).
- Nigro, L. (2002). The Middle Bronze Age Pottery Horizon of Northern Inner Syria on the Basis of the Stratified Assemblages of Tell Mardikh and Hama. M. Al-Maqdissi, et al (Eds.), *Céramique Del L' Âge Du Bronze En Syrie I, La Syrie Du Sud Et La Vallée De L' Orante*, Beyrouth, 97-12
- Novak, M., Kozal, E., vd.(2009). 2006-2007 yıllarında Sirkeli Höyük'te (Adana-Ceyhan) yapılan Türk-Alman kazıları. 30. *KST 3*, 297-310.
- Novak, M., Kozal, E. (2013). Sirkeli Höyük 2011 yılı çalışmaları. 34. *KST 1*, Çorum, 413-428.
- Nys, K. (2001). Base-ring bull-shaped vases in contexts. *The Chronology of Base-Ring Ware and Bichrome Wheel-made Ware, Kung. Vitterhets Historie och Antikvitets Akademien Konferenser 54*, Stockholm, 95- 122.
- Oates, D. (1970). The excavations at Tell al Rimah 1968. *Iraq, XXXII*, 1-26.
- Oates, J. (1997). An note on ubaid and Mitanni pottery from Tell Brak. D. Oates- J. Oates-H. McDonald (Eds.) *Excavations at Tell Brak. V.1: The Mitanni and Old Babylonian Periods*. Cambridge, London.
- Oguchi, H. (1997). A reassessment of the distribution of khabur ware: approach from an aspect of its main phase. *Al-Rāfidān 18*, 158-224.
- Oguchi, H. (1998). Note an Khabur ware from sites outside its main distribution zone. *Al-Rāfidān 19*, 119-133.
- Oguchi, H. (2000). The late khabur ware problem once again. *Al-Rāfidān 21*, 103-126.
- Oguchi, H. (2001). The origins of khabur ware: a tentative note. *Al-Rāfidān XXII*, 71-87.
- Oguchi, H. (2006). The date of the beginning of the khabur ware period 3: evidence from the palace Of Qarni-Lim at Tell Leilan. *Al-Rāfidān, XVII* 45-

- Ökse, A. T. (1999). *Önasya arkeolojisi seramik terimleri*. İstanbul.
- Ökse, A. T. (2002). *Arkeolojik çalışmalarda seramik değerlendirme yöntemleri*. İstanbul.
- Ökse, A. T.(2003). Eski Anadolu’da seramik üretim sistemleri. *III. Uluslararası Eskişehir Pişmiş Toprak Sempozyumu Bildiriler Kitabı*, 28-34.
- Öner, E. (2008). Asi delta ovasında alüvyal jeomorfoloji ve paleocoğrafya araştırmaları (Antakya Hatay). *Ege Coğrafya Dergisi* 17/(1-2), 1-25.
- Özgüç, T. (1953). Kültepe’de 1950 yılında TTK. adına yapılan kazılar hakkında ön rapor. *Belleten XVII*, 101-108
- Özgüç, T. (1955). Kültepe harfiyatı 1954. II. kat eserleri, *Belleten XIX/73*, 445-461
- Özgüç, T.-Özgüç, N. (1950), *TTK. tarafından yapılan Kültepe kazısı Raporu 1948*, Ankara.
- Özgüç, T. (2005). *Kültepe, Kaniš/Neša*. J. Velibeyoğlu (Cev.), İstanbul.
- Palmieri, A.-Frangipane, M. (1990). The 1988 Campaign at Aslantepe, Malatya. *XI. KST.1*, Ankara, 191-203.
- Pamir, H. (2009). Alalakh’tan Antiokheia’ya Hatay’da kentleşme süreci. Y. Bulut (Ed.), *MKÜ SBED* 6(6) 258-288.
- Pamir, H.(2001). *Selaupceia Peieria*. Yayınlanmamış doktora tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Pamir, H.-Nishiyama, S.(2011). 2008-2009 Yılı Sabuniye Höyüğü kazıları. 32. *KST. 4*, Ankara, 299-314.
- Peker, H.- De Vos, J. (2010). Hitit-Mısır. N. Karul (Ed.), *Arkeo Atlas* 7, (s. 82-105).
- Porada, E. (1965). The relative chronology of Mezopotamia, I: seals and trade (6000-1600 B.C.). W. Ehrich (Ed.) *Chronologies in Old World Archaeology*, Chicago, London, (s.133-200).
- Postgate, C.-Oates, D.-Oates-J. (1997). *The excavations at Tell Al Rimah: The pottery. Iraq archaeological reports-4*, British School of Archaeology in Iraq.
- Pucci, M. (2008). Chatal Höyük publication project. *The Oriental Institute 2007-2008. Annual Report* Oriental Institute The University of Chicago, 17-23.
- Pucci, M. (2013). Chatal Höyük in the Amuq: material culture and architecture during the passage from the late bronze age to the early iron age. K. A. Yener (Ed.), *Across The Border: Late Bronze-Iron Age Relations Between Syria And Anatolian Studies, Ancient Near Eastern Studies* 42, İstanbul, 91-112.
- Pulak, C. (1995). Uluburun batığı kazısı (Kaş) 1993 kampanyası. *XVI. KST. I*, 219-238.

- Seton-Williams, M.V. (1953). A painted pottery of the second millennium from southern Turkey and northern Syria. *Iraq* 15, 57-68.
- Seton-Williams, M.V. (1954). Cilician survey. *Anatolian Studies*, IV, 121-174
- Sevin, V.-Köroğlu, K. (1986). İmikuşağı kazıları 1984. VII. *KST*, 163-180.
- Sevinç, F. (2008). Hititlerin Anadolu'da kurdukları ekonomik ve sosyal sistem. *SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi* 17, 11-32.
- Sipahi, T. - Yıldırım, T. – Ediz, İ. (2000). 1998 Yılı Yörüklü/Hüseyindede Kazısı. 21. *KST* 1, Ankara, 349-358.
- Sipahi, T. (2000). Eine althethitische reliefvase vom Hüseyindede Tepesi, *Istanbulur Mitteilumgen* 50, 63-86.
- Shaw, M, C. (1995). Bull-leaping frescoes at Knossos and their influence on the Tell El-Dab'a murals. M. Bietak (Ed.), *Ägypten und Levante* 5, 91-120.
- Shaw, M. C. (2009). A bull-leaping fresco from the Nile delta and a search for patrons and artists. *AJA* 113, 471-477.
- Shipton, G. M. (1939). *Notes on the Megiddo pottery of strata VI-XX*. The Oriental Institute of the University of Chicago Studies in Ancient Oriental Civilization. No.17, Chicago, Illinois.
- Siynington, D. (2001). Hittites at Kilise Tepe. *Kilikia: Mekânlar ve Yerel Güçler* (M.Ö.2. Binyıl-M.S.4.y.y.), E. Jean-A.M. Dinçol vd. (Eds.) Uluslararası Yuvarlak Masa Toplantısı Bildirileri, *Varia Anatolica* XIII (s. 167-184). Paris,
- Sjöqvist, E. (1940). *Problems of the late Cypriote bronze age*. Stockholm: The Swedish Cyprus Expedition.
- Smith, S. (1940). *Alalakh and choronology*, London.
- Soldi, S. (2008). Recent considerations about the origin of “nuzi ware” in the light of its archaeological contexts, H. Kühne-R. M. Czichon&F. J. Kreppner (Eds.) *Offprint Proceedings of the 4. International Congress of the Archaeology of the Ancient Near East*, 2, 245-258.
- Speiser, E.A.(1934). The continuance of painted pottery in northern mezopotamia. *Archiv für Orientforschung*, 9, (1933-1943), 48-50.
- Stein, D. L. (1984). Khabur ware and nuzi ware: Their origin, relationship and significance. *Assur* IV/1, 1-65.
- Suleiman, A. (1984). Excavations at Ansari-Aleppo for the seasons 1973-1980. *Akkadica* 40, 1-16.

- Swift, G.F., Jr. (1958). *The pottery of the Amuq phases K to O and its historical relationships*. Unpublished Ph. D. Dissertation, University of Chicago.
- Şahin, İ. F. (2007). Belen geçidi'nde coğrafi gözlemler. *Doğu Coğrafya Dergisi* 12 (17), 65-86.
- Tubb, J. N. (1981). Report on the middle bronze age pottery. *The River Qoueiq, Northern Syria and It's Catchment: Studies Arising from the Tell Rifa'at Survey 19977-79, II*, Oxford, 403-412.
- Uzunoglu, E.(1987). Malatya-İmamoglu Höyüğünde 1985 Yılı Kazı Çalışmaları. *VIII. KST. I*, 213-230.
- Ünal, A. (2002). *Hitit devrinde Anadolu 1*. İstanbul.
- Ünal, A. (2006). Eski çağlarda çukurova'nın tarihi coğrafyası ve kizzuwatna (Adana) krallığı'nın siyasi tarihi. *K.S. Girginer-F. Erhan (Eds.), ÇÜ SBED,15(3), (Arkeoloji Özel Sayısı)* 15-44.
- Ünal, A.-Girginer, K.S. (2007). *Kilikya-Çukurova, ilk çağlardan osmanlılar dönemi'ne kadar Kilikya'da tarihi coğrafya, tarih ve arkeoloji*. İstanbul.
- Ünsal, V. (2008). M.Ö. III. binde kuzeydoğu Anadolu. *Uluslararası Sosyal Araştırma Dergisi* 1/3, 396-410.
- Van Den Hout, T. P. J. (2013). Hitit krallığı ve imparatorluğu'nun kısa tarihi. M. Doğan-Alpaslan-M. Alpaslan (Eds.) *Hititler Bir Anadolu İmparatorluğu* (s.22-47).
- Vaughan, S. J.(1991). Meterial and technical classification of base ring ware: a new fabric typology. *Cypriot Ceramics Reading the Prehistoric Record*. 119-130.
- Verstraete, J- Wilkinson, T. J. (2000). The Amuq regional archaeological survey. The Amuq valley regional project, 1995-1998. *AJA* 104, 179-191.
- Welker, M.(1948). *The painted pottery of the near east in the second millennium b.c. and it's chronological background*. Philadelphia: The American Philosophical Society.
- Williams, B. (1975). *Archaeology and historical problems of the second intermediate period*. Unpublished Ph. D. Dissertation, University of Chicago
- Woolley, L. C. (1953). *A forgotten kingdom*. Boston.
- Woolley, L. C. (1955). *Alalakh: an account of the excavations at Tell Atchana in the Hatay, 1937-1949*, London,
- Yağcı, R. (2003) "Beyaz astarlı (white slip) II kapları ve İ.Ö. II. binde Kıbrıs Soli ilişkileri. *Adalya VI*, Antalya, 1-20.

- Yağcı, R. (2005). Soli/Pompeiopolis antik liman kenti kazıları 2003. 26. *KST 1*, Ankara, 415-420.
- Yağcı, R. (2007). Soli/Pompeiopolis 2005 yılı kazıları. 28. *KST 2*, Ankara, 175-184.
- Yağcı, R. (2008). Soloi/Pompeiopolis 2006 yılı kazıları. 29. *KST 3*, Ankara, 149-166.
- Yağcı, R. (2010). Soli/Pompeiopolis 2008 kazıları. 31. *KST 2*, Ankara, 333-342.
- Yalçın, H.G.,-Özfırat, A. (2006). Anadolu ve Önasya'da çanak çömleğin gelişimi. Ü.Yalçın-C. Pulak- R. Slotta (Eds.), *Uluburun Gemisi 3000 Yıl Önce Dünya Ticareti* (s. 543-558).
- Yakar, J. (2007). *Anadolunun etnoarkeolojisi* S. Hırçın Riegel (Cev.) İstanbul.
- Yener, K. A. (1998). A view from the Amuq in south-central Turkey: societies in transformation in the second millennium BC. *The Aegean And The Orient In The Second Millennium*, Proceedings of the 50th Anniversary Symposium, 273-280.
- Yener, K. A. (2005). The Amuq valley regional projects. K. A. Yener (Ed.), *The Amuq Valley Regional Projects 1: Surveys in the Plain of Antioch and Orantes Delta, Turkey, 1995-2002*, OIP 131, Chicago, 1-24.
- Yener, K. A. (2006). Açıçana Höyüğü 2004 yılı kazı sonuçları. 27. *KST 1*, Ankara , 37-46.
- Yener, K. A. (2007a). Açıçana Höyüğü 2005 yılı çalışmaları. 28. *KST 1*, Ankara, 223-230.
- Yener, K. A. (2007b). A. zoomorphic vessel from Alalakh: diplomatic emblems in three dimensional form. G. Umurtak- Ş. Dönmez-A. Yurtsever (Eds.), *Refik Duru'ya Armağan*, 217-228.
- Yener, K. A. (2008). Alalakh (Açıçana Höyüğü) 2006 yılı çalışmaları. 29. *KST. 2*, Ankara, 171- 188.
- Yener, K. A. (2009a). Tel Açıçana Höyük'te (Antik Alalakh) 2008 kazıları. *KÜ Fener Koç Üniversitesi Araştırma Dergisi 4*, 11-13
- Yener, K. A. (2009b). Alalakh (Açıçana Höyük) çalışmaları. 30. *KST 3*, Ankara, 285-296.
- Yener, K. A. (2009c). Acrobats, bulls, and leaping scenes new Alalakh amphoroid kraters. *Near Eastern Archaeology 72-1*, 48-50
- Yener, K. A. (2010a). Alalakh (Tell Atchana) çalışmaları 31. *KST 2*, Ankara, 315-332.
- Yener, K. A. (2010b). Introduction. K. A. Yener (Ed.), *The 2003-2004 Excavation Seasons, Tell Atchana, Ancient Alalakh* (s. 1-9). İstanbul.

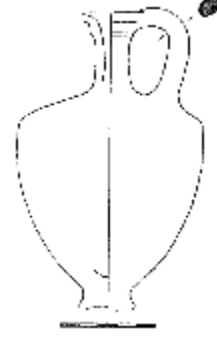
- Yener, K.A.(2011). Alalakh Kenti 2009 çalışmaları. 32. *KST 2*, Ankara, 70-81.
- Yener, K. A. vd. (1996). The oriental institute Amuq valley projects, 1995. *Anatolica* 22, 42-83.
- Yener, K.A.-Wilkinson, T. J. (1997). 1995 Chicago oriental institute Hatay Amik Ovası bölge projeleri. *XIV. AST. II*, 413-432.
- Yener, K. A.-vd. (2000). The Amuq valley regional project, 1995-1998. *AJA* 104, 163-220.
- Yener, K. A.-Schloen, D.-Fink, S.A., (2005).University of chicago, oriental institute Açıana Höyük (Antik Alalakh) çalışmaları, 2003. 26. *KST 1*, Ankara, 45-52.
- Yener, K. A.-Pamir, H.(2008) Amik vadisi bölgesel araştırmalar 2006. 25. *AST 3* Ankara, 85-102.
- Yener, K. A.-Yazıcıoğlu, G.B (2010a). Excavation results. K. A. Yener (Eds.), *The 2003-2004 Excavation Seasons. Tell Atchana, Ancient Alalakh,1* (s. 11-49). İstanbul.
- Yener, K. A.-Yazıcıoğlu, G.B (2010b). Small find catalogue. K. A. Yener (Ed.), *The 2003-2004 Excavation Seasons. Tell Atchana, Ancient Alalakh,1* (s. 215-236). İstanbul.
- Yener, K. A.-Akar, M. (2012). Alalakh antik kenti 2010 yılı çalışmaları. 33, *KST 3*, Ankara, 1-14.
- Yener, K. A.-Akar, M. (2013a). 2011 yılı Açıana Höyük, Antik Alalakh kenti kazı çalışmalar. 34. *KST 1*, Çorum, 335-348.
- Yener, K. A.-Akar, M.(2013b). Açıana Höyük, Antik Alalakh kenti çalışmaları 2012. *AKMED Anadolu Akdenizi Arkeoloji Haberleri* (Ayrıbasım),1-9.
- Yener, K. A.-Akar, M. (2013c). Alalah-Açıana Höyük. M. Doğan-Alparslan-M. Alpaslan (Eds.), *Hititler Bir Anadolu İmparatorluğu* (s. 264-271). İstanbul.
- Yıldırım, T. (2013). Hüseyinde. M. Doğan-Alparslan-M. Alpaslan (Eds.) *Hititler Bir Anadolu İmparatorluğu* (s.228-237). İstanbul.
- Yiğit, T. (2003). Hitit krallığı'nda veliahtın belirlenmesi. *AÜDTCFTB Tarih Araştırmaları Dergisi* 22(34), Ankara, 141-147.
- Yiğit, T. (2004). Hitit krallığında yönetim sistemi üzerine bir not. *AÜDTCFTB Tarih Araştırmaları Dergisi* 22(35), 219-226.
- Yiğit, T. (2005). Hitit çivi yazısının ilk ortaya çıkışı. *AÜDTCFTB Tarih Araştırmaları Dergisi* 24(37), 79-86.

- Yiğit, T. (2006). Urşu kuşatması metninin yeniden değerlendirilmesi, *Anadolu/ Anatolia* 31, 43-55.
- Younger, J. G. (1976). Bronze age representations of aegean bull-leaping. *AJA* 80, 125-140
- Younger, J. G. (2009). The bull-leaping scenes from Tell el-Dab'a. *AJA* 113, 476-480
- Zor, M.-Şengün, M. T. (2002). Amik Ovası'nın hidrografik özelliklerinde meydana gelen değişimler ve bunun sonucunda ortaya çıkan sorunlar. *Su Havzalarında Toprak ve Su Kaynakları Korunması Geliştirilmesi ve Yönetim Sempozyumu*, 18-20 Eylül 2002, Antakya. 338-343.

EKLER

Ek A-Katalog No: 1

Merkez	:Alalakh
Konteks	:Evre 2, Mutfak/İşlik
Dönem	:OTÇ
Seramik Grubu	:-----
Form	:Armut gövdeli testicik
Hamur	:Kahverengi, 7.5YR 5/3
Yüzey İşlemleri	:Perdahlı, bezemesiz
Ölçüler	:Ağız: 3cm; Dip: 2.5cm
Tanım	:Düğme dipli armut biçimli testicik, dış yüzeyi elle dikey olarak perdahlanmıştır.
Yayınlandığı Yer	:Yener-Yazıcıoğlu, 2010b, s. 220, Kat. A03-R1762

Ek A-Katalog No: 2

Merkez	:Alalakh
Konteks	:Evre 3, Mezarlık
Dönem	:OTÇ
Seramik Grubu	:-----
Form	:Oval gövdeli testicik
Hamur	:Kırmızımsı sarı 5YR 7/6
Yüzey İşlemleri	:Boya bezemeli
Boya	:Koyu kırmızımsı gri ve kırmızımsı kahverengi
Ölçüleri	:Ağız: 3cm; Dip: 3cm
Tanım	:Oval gövdeli, çift şerit kulplu, düğme dipli testicik. açık zemin üzerine koyu renkte yapılan boya bezemeler yatay düzlemlerde yapılmıştır.
Yayınlandığı Yer	:Yener-Yazıcıoğlu, 2010b, s. 218, Kat.A03-R1361

Ek A-Katalog No: 3

Merkez	:Alalakh
Konteks	:Evre 3, mezarlık
Dönem	:OTÇ
Seramik Grubu	:-----
Form	:Omurgalı çömlek
Hamur	:Pembe, 75YR 7/4
Yüzey İşlemleri	:Bezemesiz
Ölçüler	:Ağız kenarı: 6.5cm; Dip: 4cm
Tanım	:Yivli silindirik kısa boyunlu, omurgalı çömlek.
Yayınlandığı Yer	:Yener-Yazıcıoğlu, 2010b, s. 216, Kat. A03-R1191

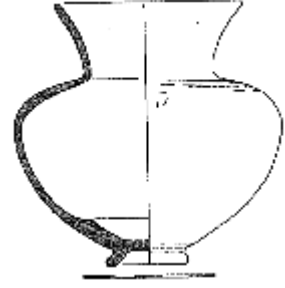
Ek A-Katalog No: 4

Merkez	:Alalakh
Konteks	:Evre 3, mezarlık
Dönem	:OTÇ
Seramik Grubu	:-----
Form	:Omurgalı çömlek
Hamur	:Çok soluk kahverengi, 10YR 7/3
Yüzey İşlemleri	:Astarlı, bezemesiz
Astar	:Çok soluk kahverengi 10YR 8/3
Ölçüleri	:Ağız kısmı: 6.5cm; Dip: 3.8cm
Tanım	:Çok soluk kahverengi hamurlu, uzun düz dışa dönük boyunlu dar omurgalı, düz içbükey dipli çömlek.
Yayınlandığı Yer	:Yener-Yazıcıoğlu, 2010b, s. 217, Kat. A03-R1300

Ek A-Katalog No: 5

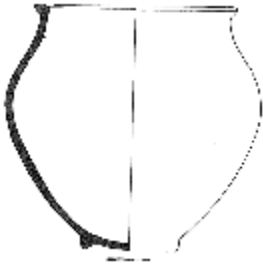
Merkez	:Alalakh
Konteks	:Evre 2, Mutfak/İşlik
Dönem	:OTÇ
Seramik Grubu	:----
Form	:Omurgalı çömlek
Hamur	:Çok soluk kahverengi, 10YR 7/3
Yüzey İşlemleri	:Bezemesiz
Ölçüleri	:Ağız: 7cm; Dip: 3.5 cm
Tanım	:Uzun dışa dönük boyunlu, omurgalı çömlek.
Yayınlandığı Yer	:Yener-Yazıcıoğlu, 2010b, s. 232, Kat. A03-R2066

Ek A-Katalog No: 6

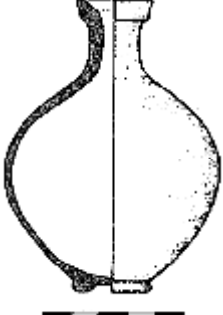
Merkez	:Tell Cüdeyde
Konteks	:Evre L, Kare, K6:4
Dönem	:OTÇ II A
Seramik Grubu	:Açık Renkli Seramik Grubu
Form	:Omurgalı, akıtacaklı çömlek
Yüzey İşlemleri	:Bezemesiz
Ölçüleri	:Yük. 7.9 cm
Tanım	:Omurgalı çömlek, düz dipli ve küçük silindirik akıtacaklıdır.
Yayınlandığı Yer	:Swift, 1958, s. 207, Fig.4

Ek A-Katalog No: 7

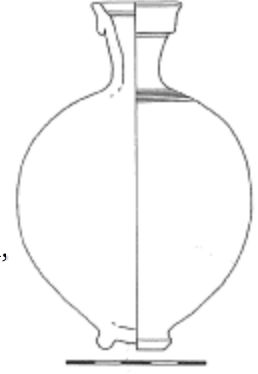
Merkez	:Alalakh	
Konteks	:Evre 2, Mutfak/İşlik	
Dönem	:OTÇ	
Seramik Grubu	:-----	
Form	:Oval gövdeli çömlek	
Hamur	:Pembe 5YR 7/4	
Yüzey İşlemleri	:Astarlı, bezemesiz	
Astar	:Çok soluk kahverengi, 10YR 8/2	
Ölçüleri	:Ağız: 22 cm; Dip: 11 cm	
Tanım	:Dışa çekik ağızlı, oval gövdeli, dış yüzeyi astarlı çömlek.	
Yayınlandığı Yer	:Yener-Yazıcıoğlu, 2010b, s. 233, Kat.A03-R570	

Ek A-Katalog No: 8

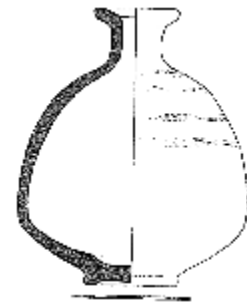
Merkez	:Alalakh	
Konteks	:Evre 3, Mezarlık	
Dönem	:OTÇ	
Seramik Grubu	:-----	
Form	:Oval gövdeli şişe	
Hamur	:Kırmızımsı gri, 2.5YR 5/1	
Ölçüleri	:Ağız kenarı: 3cm. Dip: 3cm.	
Tanım	:Kısa dar boyunlu, ağız dış kısmı yatay bir bantla kalınlaştırılmış, küresel gövdeli, halka dipli şişe.	
Yayın Yer	:Yener-Yazıcıoğlu, 2010b, s. 215, Kat. A03-R1113	

Ek A-Katalog No: 9

Merkez	:Alalakh
Konteks	:Evre 3, 03-3060 mezar
Dönem	:OTÇ
Seramik Grubu	:-----
Form	:Oval gövdeli Şişe
Hamur	:Açık kahverengimsi gri- grimsi kahverengi, 2.5Y 6/2-2.5Y 5/2
Yüzey İşlemleri	:Perdahlı
Bezeme	:Omuz kısmı tarak bezemeli
Ölçüleri	:Ağız 3 cm; Dip: 2.5 cm
Tanım	:Ağzın dış kısmı yatay bantla kalınlaştırılmış, kısa boyunlu, oval gövdeli halka dipli şişe.
Yayınlandığı Yer	:Yener-Yazıcıoğlu, 2010b, s. 227, Kat. A03-R1896

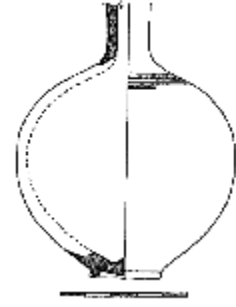
Ek A-Katalog No: 10

Merkez	:Alalakh
Konteks	:Evre 2, Mutfak/İşlik
Dönem	:OTÇ
Seramik Grubu	:-----
Form	:Omurgalı şişe
Hamur	:Çok soluk kahverengi, 10YR 7/6
Yüzey İşlemleri	:Astarlı
Astar	:Çok soluk kahverengi, 10YR 8/2
Boya	:Kahverengi, 7.5YR 4/3
Ölçüleri	:Ağız: 3cm; Dip: 4 cm
Tanım	:Şişenin dış yüzeyi boya banyo astarlı, omuz kısmı paralel Bant bezemelidir.
Yayınladığı Yer	:Yener-Yazıcıoğlu, 2010b, s. 233, Kat. A04-R556

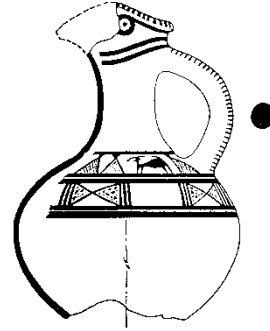

Ek A-Katalog No: 11

Merkez	:Alalakh
Konteks	:Evre 3, gömüt 03-3064
Dönem	:OTÇ
Seramik Grubu	:-----
Form	: Küresel gövdeli şişe
Hamur	:Açık gri 5YR 7/1
Yüzey İşlemleri	:Astarlı, perdahlı, boya bezemeli
Astar	:Koyu gri 5 YR 4/1
Bezeme	:Tarak bezeme
Ölçüleri	:Dip: 3 cm
Tanım	:Küresel gövdeli, ağzı kırık şişe. Dış yüzeyi astarlı ve çarkta yatay olarak açılanmıştır.
Yayınlandığı Yer	:Yener-Yazıcıoğlu, 2010b, s. 229, Kat. A03-R2008

Ek A-Katalog No: 12

Merkez	:Tell Cüdeyde
Konteks	:Evre L, Kare K6:4
Dönem	:OTÇ
Seramik Grubu	:Amik- Kilikya
Form	:Yonca ağızlı testi
Hamur	:Yeşil-devetüyyü
Yüzey İşlemleri	:Boya bezemeli, perdahlı
Bezeme	:Stilize hayvan, kelebek ve göz motifli, iç kısmı noktalı üçgen kısa kesik çizgi desenli
Tanım	: Yonca ağızlı, dar boyunlu, küresel gövdeli, tek kulplu testi.
Yayınlandığı Yer	:Swift, 1958, s. 206, Fig.2; Oguchi, 2001, s. 74, Fig. 2:5; Akerman - Schwatz, 2003, s.293, Fig. 9.3:h; Einwag, 1998, Abb. 64: 1.

Ek A-Katalog No: 13

Merkez	: Alalakh
Konteks	:Tabaka XIV
Dönem	:OTÇ
Seramik Grubu	:Amik-Kilikya
Form	:Yonca ağızlı testi
Yüzey İşlemleri	:Boya bezemeli, perdahlı
Boya	:Siyah
Bezeme	:Stilize hayvan, kelebek, göz motifli ve iç kısmı noktalı Üçgen, kısa kesik çizgi desenli
Tanım	:Yonca ağızlı, uzun dar silindirik boyunlu, küresel gövdeli, tek kulplu testi.
Yayınlandığı Yer	:Woolley, 1955, Pl. LXXXIVa, Tip 70; Ouchi, 2001, s.74, Fig. 2:1; Seton- Williams, 1953, Fig. 3:7

Ek A-Katalog No: 14

Merkez	:Alalakh
Konteks	:Tabaka XII
Dönem	:OTÇ
Seramik Grubu	:Amuk Kilikya boyalıları
Form	:Yonca ağızlı testi
Yüzey İşlemleri	:Boya bezmeli
Bezeme	:Göz ve stilize kuş motifi ile geometrik desenler
Tanım	:Yonca ağızlı, oval gövdeli, tek kulplu testi.
Yayınlandığı Yer	:Woolley, 1955, Lev. LXXXVb

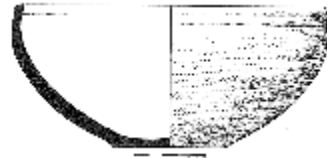

Ek A-Katalog No: 15

Merkez	:Alalakh
Konteks	:Evre 2, Mutfak/İşlik
Dönem	:OTÇ
Seramik Grubu	:-----
Form	: Omurgalı çanak
Hamur	:Kırmızımsı kahverengi, 2.5YR 5/4
Yüzey İşlemleri	:Bezemesiz
Ölçüleri	:Ağız: 40 cm Dip: 13 cm
Tanım	:Sığ halka dipli, büyük omurgalı çanak. Ağız kenarının dış kısmı belirgin bir şekilde yivli veya olukludur.
Yayınlandığı Yer	:Yener-Yazıcıoğlu, 2010b, s. 231, Kat. A03-R2047

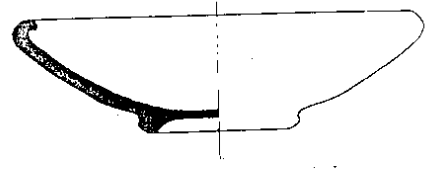
Ek A-Katalog No: 16

Merkez	:Alalakh
Konteks	:Evre 2 Mutfak/ İşlik
Dönem	:OTÇ
Seramik Grubu	:-----
Form	:Yarı küresel çanak
Hamur	:Çok soluk kahverengi, 10YR 7/3
Yüzey İşlemleri	:Bezemeli
Bezeme	:Yiv veya oluk bezeme
Ölçüleri	:Ağız: 26cm; Dip: 8cm:
Tanım	:Yarı küresel gövdeli, düz ağız kenarlı, düz disk şeklinde diplidir. Ağız kenarının dış kısmı yiv veya oluk bezemelidir
Yayınlandığı Yer	:Yener-Yazıcıoğlu, 2010b, s. 217, Kat . A03-R1339+A03-R1915

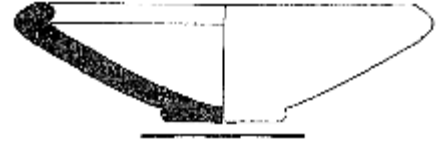

Ek A-Katalog No: 17

Merkez	:Tell Cüdeyde
Konteks	:Evre L, Kare, K6:3
Dönem	:OTÇ II A
Seramik Grubu	:Gri Seramik Grubu
Form	:Hafif küresel gövdeli çanak
Yüzey İşlemleri	:Bezemesiz, açık
Tanım	:Dışa açılan hafif küresel gövdeli, ağız kenarı içe kıvrımlı küçük çanak. İyi açılanmıştır. Halka diplidir
Yayınlandığı Yer	:Swift, 1958, s. 207, Fig.3

Ek A-Katalog No: 18

Merkez	:Alalakh
Konteks	:Evre 2, Mutfak/İşlik
Dönem	:OTÇ
Seramik Grubu	:-----
Form	:Dışa açılan düz gövdeli çanak
Hamur	:Pembemsi gri, 7.5YR 7/2
Yüzey İşlemleri	: Bezemesiz
Ölçüleri	:Ağız 11 cm; Dip: 3.5 cm
Tanım	:Dışa açılan düz gövdeli, içe kalınlaştırılmış ağız kenarlı kaide dipli, sığ çanak.
Yayınlandığı Yer	:Yener-Yazıcıoğlu, 2010b, s. 227, Kat. A03-R1916

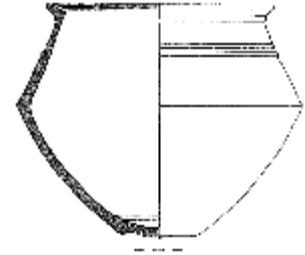

Ek A-Katalog No: 19

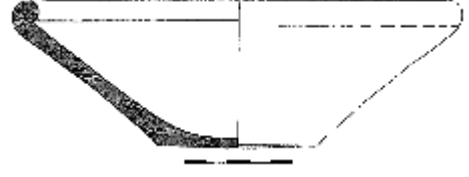
Merkez	:Alalakh
Alan 3	:Kare 45.71
Konteks	:Evre 2, Mutfak/ İşlik
Seramik grubu	:-----
Dönem	:OTÇ
Form	:Kadeh
Hamur	:Çok soluk kahverengi, 10YR 7/3
Yüzey İşlemleri	: Bezemesiz
Ölçüleri	:Ağız: 5cm; Dip: 3cm
Tanım	:Boya bezemesiz ayaklı kadeh
Yayınlandığı Yer	:Yener-Yazıcıoğlu, 2010b, s. 219, Kat. A03-R1497

Ek A-Katalog No: 20

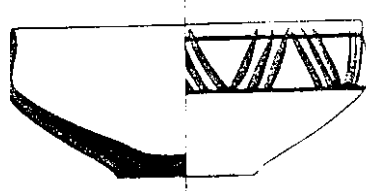
Merkez	:Alalakh
Konteks	:Evre 2, Mutfak/İşlik
Dönem	:OTÇ
Seramik grubu	:-----
Form	:Çift konik gövdeli Krater
Hamur	:Grimsi kahverengi, 2.5Y 5/2
Yüzey İşlemleri	:Astarlı, bezemeli
Astar	:Pembemsi gri, 5YR 7/3
Bezeme	: Yivli
Ölçüleri	:Ağız 23 cm; Dip: 8.5 cm
Tanım	:Çift konik gövdeli, geniş ağızlı, iç ve dış yüzeyi boya banyo astarlı. İnce birbirine paralel yivlerden, oluşturulmuş bant bezemelidir
Yayınlandığı Yer	:Yener-Yazıcıoğlu, 2010b, s. 228, Kat. A03-R1917

Ek A-Katalog No: 21

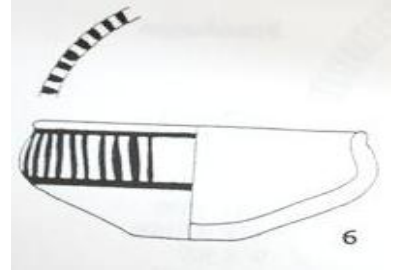
Merkez	:Alalakh	
Konteks	:Evre 3, Gömüt 03-3041	
Dönem	:OTÇ	
Seramik Grubu	:-----	
Form	:Dışa açılan düz gövdeli tabak	
Hamur	:Çok soluk kahverengi, 10YR 7/3	
Yüzey İşlemleri	:Bezemesiz	
Ölçüleri	:Ağız: 19cm; Dip: 7.5cm	
Tanım	:Düz tipli ve içe doğru kalınlaştırılmış ağız kenarlı büyük/ geniş tabak.	
Yayınlandığı Yer	:Yener-Yazıcıoğlu, 2010b, s. 224, Kat. A03-R1806	

Ek A-Katalog No: 22

Merkez	:Tell Cüdeyde	
Konteks	:Evre K	
Dönem	:OTÇ	
Seramik Grubu	:Amik-Kilikya	
Form	:Omurgalı çanak	
Hamur	:Kumlu, gözenekli	
Yüzey İşlemleri	:Boya bezemeli	
Bezeme	:Dikey çizgi grupları	
Ölçüleri	:Çapı yaklaşık 12cm; yük. 2-4 cm	
Tanım	:Omurgalı, ağız kenarı hafif dışa dönük, düz dipli çanak. Bezemeler yatay düzende yapılmıştır.	
Yayınlandığı Yer	:Swift, 1958, s. 206, Fig.1; Einwag, 1998, Abb. 64: 8	

Ek A-Katalog No: 23

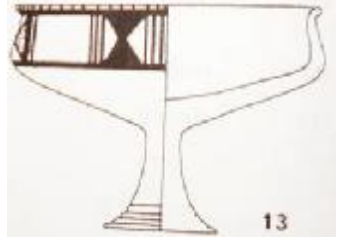
Merkez	:Alalakh	
Konteks	:Tabaka XII/ Saray XIIa	
Dönem	:OTÇ	
Seramik Grubu	:Amik-Kilikya	
Form	:Omurgalı çanak	
Yüzey İşlemleri	:Boya bezemeli	
Bezeme	:Yatay ve dikey çizgiler	
Tanım	:Çarkta yapılmış, omurgalı çanak. Bezemeler yatay düzende yapılmıştır.	
Yayınlandığı Yer	:Heinz, 1992, Tafel 72:6	

Ek A-Katalog No: 24

Merkez	:Alalakh	
Konteks	:Tabaka XIV	
Dönem	:OTÇ	
Seramik Grubu	: Amik-Kilikya	
Form	:Omurgalı, kaideli çanak	
Yüzey İşlemleri	:Boya bezemeli	
Bezeme	:Dikey çizgi grupları, kısa kesik çizgiler	
Tanım	:Omurgalı, ağız kenarı dışa dönük, kaide dipli çanak.	
Yayınladığı Yer	: Woolley, 1955, Lev. LXXXIVd	

Ek A-Katalog No: 25

Merkez	:Alalakh	
Konteks	:Tabaka VII / Saray Oda 17	
Dönem	:OTÇ	
Seramik Grubu	:Amik-Kilikya	
Form	:Omurgalı kaideli çanak	
Yüzey İşlemleri	:Boya bezemeli, parlak perdahlı	
Bezeme	:Yatay ve dikey bantlar, iç kısmı boyalı kum saati, içi noktalı kelebek motifli	
Tanım	:Omurgalı, ağız kenarı dışa dönük, kaide dipli çanak. Bezemeler yatay düzende yapılmıştır.	
Yayınlandığı Yer	:Heinz, 1992, Tafel 3:13	

Ek A-Katalog No: 26

Merkez	:Alalakh	
Konteks	:Tabaka V	
Dönem	:OTÇ	
Seramik Grubu	:Habur (Khabur Ware)	
Form	:Omurgalı vazo	
Hamur	:Haki	
Yüzey İşlemleri	:Boya bezemeli	
Boyama	:Kahverengi	
Bezeme	:Yatay bantlı	
Tanım	:Omurgalı, dışa doğru açılan ağız kenarlı, çan şeklinde diplidir.	
Yayınlandığı Yer	:Woolley, 1955, Pl. LXXXVIIa , Tip 124; Gates, 1981, s. 13; Çizim 2: O	

Ek A-Katalog No: 27

Merkez	:Alalakh
Konteks	:Alan 2/Evre 1, avluda in situ kalıntılar
Dönem	:GTÇ
Seramik Grubu	:-----
Form	:Yonca ağızlı testi
Hamur	:Çok soluk kahverengi, 10YR 8/4
Yüzey İşlemleri	:Bezemesiz
Ölçüleri	:Dip: 5.5 cm
Tanım	:Yonca ağızlı, oval gövdeli, tek kulplu testi.
Yayınlandığı Yer	:Yener-Yazıcıoğlu, 2010b, s. 226, Kat. A03-R1855

Ek A-Katalog No: 28

Merkez	:Alalakh
Konteks	:Evre 1, 03-3017 nolu mezar
Dönem	:GTÇ
Seramik Grubu	:-----
Form	:Yonca ağızlı testi
Hamur	:Çok soluk kahverengi
Yüzey İşlemleri	:Boya bezemesiz
Ölçüleri	:Dip: 5 cm
Tanım	:Küresel gövdeli, ağızdan omuza inen kulplu
Yayınladığı Yer	:Yener-Yazıcıoğlu, 2010b, s. 227, Kat. A03-R1857

Ek A-Katalog No: 29

Merkez	:Alalakh
Konteks	:Evre 1, Avluda insitu kalıntılar içinde bulunmuş
Dönem	:GTÇ
Seramik Grubu	:-----
Form	:Oval gövdeli testi
Hamur	:Kırmızımsı sarı, 5YR 7/6
Yüzey İşlemleri	:Bezemesiz, astarlı
Astar	:Kırmızı, 10R 4/8
Ölçüleri	:Ağız: 10cm; Dip: 7cm
Tanım	:Uzun dışa dönük boyunlu, yumurta gövdeli, halka dipli testi.
Yayınlandığı Yer	:Yener-Yazıcıoğlu, 2010b, s. 221, Kat. A03-R1552

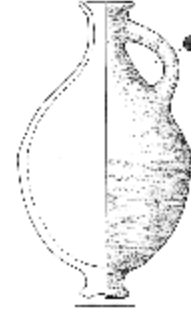
Ek A-Katalog No: 30

Merkez	:Tell Cüdeyde
Konteks	:Evre M
Dönem	:GTÇ I
Seramik Grubu	:Açık Renkli Seramik Grubu
Form	: Omurgalı Testi
Yüzey İşlemleri	:Bezemesiz
Tanım	:Kısa geniş boyunlu, omurgalı, tek kuplu testi
Yayınlandığı Yer	:Swift, 1958, s. 209, Fig.11

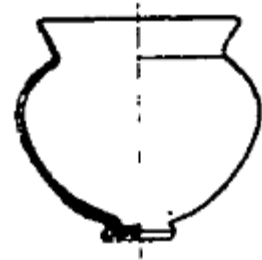

Ek A-Katalog No: 31

Merkez	:Alalakh
Konteks	:Alan 2/Evre 2, Oda A/4
Dönem	:GTÇ
Seramik Grubu	:-----
Form	:Oval gövdeli testicik
Hamur	:Pembe, 5YR 7/4
Yüzey İşlemleri	: Bezemesiz, astarlı
Astar	:Kırmızımsı kahverengi, 2.5YR 5/4
Ölçüleri	:Ağız: 5cm; Dip: 4.5 cm
Tanım	:Düğme dipli, oval gövdeli, dış yüzeyi astarlı.
Yayınlandığı Yer	:Yener-Yazıcıoğlu, 2010b, s. 220, Kat. A03-R1542

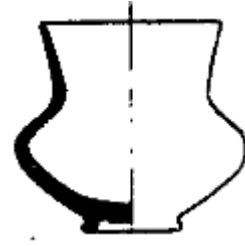
Ek A-Katalog No: 32

Merkez	:Çatal Höyük
Konteks	:Evre M
Dönem	:GTÇ I
Seramik Grubu	:Açık Renkli Seramik Grubu
Form	:Omurgalı çömlek
Yüzey İşlemleri	:Bezemesiz
Tanım	:Kısa dışa açılan boyunlu omurgalı çömlek,
Yayınlandığı Yer	:Swift, 1958, s. 209, Fig.12

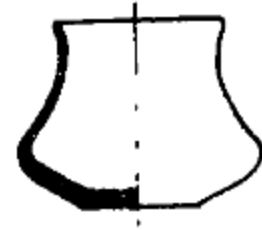

Ek A-Katalog No: 33

Merkez	:Tell Cüdeyde
Konteks	:Evre M
Dönem	:GTÇ I
Seramik Grubu	:Açık Renkli Seramik Grubu
Form	:Omurgalı çömlek
Yüzey İşlemleri	:Bezemesiz
Yayınlandığı Yer	:Swift, 1958, s. 209, Fig.13

Ek A-Katalog No: 34

Merkez	:Tell Cüdeyde
Konteks	:Evre M
Dönem	:GTÇ I
Seramik Grubu	:Açık Renkli Seramik Grubu
Form	:Omurgalı çömlek
Yüzey İşlemleri	:Bezemesiz
Yayınlandığı Yer	:Swift, 1958, s. 209, Fig.14

Ek A-Katalog No: 35

Merkez	:Alalakh
Konteks	:Evre1, Avludaki in.situ kalıntılar
Dönem	:GTÇ
Seramik Grubu	:-----
Form	:Omurgalı çömlek
Hamur	:Açık Kahverengi
Yüzey İşlemleri	:Astarlı, bezemesiz
Astar	:Koyu Kırmızımsı kahve
Ölçüleri	:Ağız: 18cm
Tanım	:Çömleğin iç ve dış yüzeyine boya banyo astarlı
Yayınlandığı Yer	:Yener-Yazıcıoğlu, 2010b, s. 224, Kat. A03-R1844

Ek A-Katalog No: 36

Merkez	:Alalakh
Konteks	:Alan 2/Evre 1, Taş temellerinin batısındaki karışık deposit
Dönem	:GTÇ
Seramik Grubu	:-----
Form	:Oval gövdeli çömlek
Hamur	:Çok soluk kahverengi, 10YR 7/4
Yüzey İşlemleri	:Astarlı, bezemesiz
Astar	:Çok soluk kahverengi, 10YR 7/4
Ölçüleri	:Ağız kenarı: 8.5cm; Dip: 4cm
Tanım	:Kısa dışa dönük boyunlu, yumurta biçiminde gövdeli çömlek
Yayınlandığı Yer	:Yener-Yazıcıoğlu, 2010b, s. 216, Kat. A03-R1182

Ek A-Katalog No:37

Merkez	:Alalakh
Konteks	: Alan 2/Evre 1, Avludaki in situ kalıntılar
Dönem	:GTÇ
Seramik Grubu	:-----
Form	:Oval gövdeli çömlek
Hamur	:Gri
Yüzey İşlemleri	:Astarlı
Astar	:Pembemsi kahverengi
Bezeme	:İp baskı
Ölçüleri	:Ağız: 14 cm; Dip: 10cm
Tanım	:Kısa silindirik boyunlu yumurta gövdeli çömlek. Dış yüzeyi boya banyo astarlı, boyun kısmı ip baskı ile yatay bant bezemeli
Yayınlandığı Yer	:Yener-Yazıcıoğlu, 2010b, s. 230, Kat. A03-R2031

Ek A-Katalog No: 38

Merkez	:Çatal Höyük
Konteks	:Evre M
Dönem	:GTÇ I
Seramik Grubu	:Açık Renkli Keramik Grubu
Form	:Dışa açılan düz gövdeli çanak
Yüzey İşlemleri	:Bezemesiz
Tanım	:Geniş ve sığ, dışa açılan düz gövdeli, basit düz dudaklı, halka dipli çanak
Yayınlandığı Yer	:Swift, 1958, s. 208, Fig. 6

Ek A-Katalog No: 39

Merkez	:Çatal Höyük
Konteks	:Evre M
Dönem	:GTÇ I
Seramik Grubu	:Açık Renkli Keramik Grubu
Form	:Dışa açılan hafif küresel gövdeli çanak
Yüzey İşlemleri	:Bezemesiz
Tanım	:Geniş, sığ, dışa açılan hafif küresel, düz dipli,
Yayınlandığı Yer	:Swift, 1958, s. 208, Fig.7

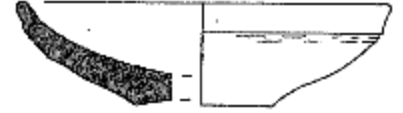
Ek A-Katalog No: 40

Merkez	:Çatal Höyük
Konteks	:Evre M
Dönem	:GTÇ I
Seramik Grubu	:Açık Renkli Keramik Grubu
Form	:Yarı küresel gövdeli çanak
Yüzey İşlemleri	:Bezemesiz
Tanım	:Geniş, yarı küresel gövdeli, halka dipli.
Yayınlandığı Yer	:Swift, 1958, s. 208, Fig.8

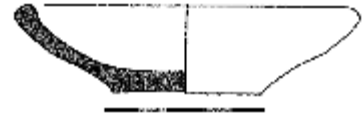

Ek A-Katalog No: 41

Merkez	:Alalakh
Konteks	:Evre 2, C Büyük yuvarlak çukurda
Dönem	:GTÇ
Seramik Grubu	:-----
Form	:Sığ çanak
Hamur	:Çok soluk kahverengi, 10YR 7/3
Yüzey İşlemleri	:Astarlı, bezemesiz
Astar	:Çok soluk kahverengi, 10YR 8/2
Ölçüleri	:Ağız: 10 cm; Dip: 3.8 cm
Tanım	:Dudak altı ince veya hafif olukla belirtilmiş, iç ve dış yüzeyi boya banyo astarlı, düz diplidir.
Yayınlandığı Yer	:Yener-Yazıcıoğlu, 2010b, s. 236, Kat. A04-R685

Ek A-Katalog No: 42

Merkez	:Alalakh
Konteks	:Evre 2,
Dönem	:GTÇ
Seramik Grubu	:-----
Form	:Sığ çanak
Hamur	:Çok soluk kahverengi, 10YR 7/3
Yüzey İşlemleri	:Astarlı, bezemesiz
Astar	:Çok soluk kahverengi, 10YR 8/2
Ölçüleri	:Ağız: 10 cm; Dip: 4.5 cm
Tanım	:Düz dipli olan çanağın iç ve dış yüzeyi boya banyo astarlıdır
Yayınlandığı Yer	:Yener-Yazıcıoğlu, 2010b, s. 236, Kat. A04-R686

Ek A-Katalog No: 43

Merkez	:Alalakh
Konteks	:Evre 2, C binasının kerpiç döküntüsünde
Dönem	:GTÇ
Seramik Grubu	:-----
Form	:Minyatür çanak
Hamur	:Pembe 7.5YR 7/3
Yüzey İşlemleri	:Astarlı, bezemesiz
Astar	:Çok soluk kahverengi, 10YR 8/2
Ölçüleri	:Ağız: 5cm; Dip: 3 cm
Tanım	:Çanağın iç ve dış yüzeyi boya banyo astarlıdır.
Yayınlandığı Yer	:Yener-Yazıcıoğlu, 2010b, s.234, Kat. A04-R640

Ek A-Katalog No: 44

Merkez	:Alalakh
Konteks	:Alan 2/Evre 2, Avlu A/2
Dönem	:GTÇ
Seramik Grubu	:-----
Form	:Minyatür çanak
Hamur	:Çok soluk kahverengi, 10 YR 7/3
Yüzey İşlemleri	:Bezemesiz
Ölçüleri	:Ağız: 7cm; Dip: 4 cm
Tanım	:Çok soluk kahverengi hamurdan yapılmış minyatür çanak.
Yayınlandığı yer	:Yener-Yazıcıoğlu, 2010b, s. 235, Kat. A04-R680

Ek A-Katalog No: 45

Merkez	:Alalakh
Konteks	:Evre 2, Avlu A/2
Dönem	:GTÇ
Seramik Grubu	:-----
Form	:Minyatür çanak
Hamur	:Açık kırmızımsı kahverengi, 5YR 6/4
Yüzey İşlemleri	:Bezemesiz
Ölçüleri	:Ağız: 7 cm; Dip: 3.8 cm
Tanım	:Açık kırmızımsı kahverengi hamurlu, minyatür çanak
Yayınlandığı Yer	:Yener-Yazıcıoğlu, 2010b, s. 236, Kat. A04-R684

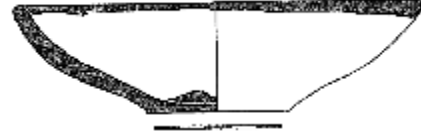
Ek A-Katalog No: 46

Merkez	:Alalakh
Konteks	:Evre 2, Oda A/4
Dönem	:GTÇ
Seramik Grubu	:-----
Form	: Tabak
Hamur	:Pembe, 7.5YR 7/4
Yüzey İşlemleri	:Boya bezemeli
Boyama	:Kırmızımsı kahverengi 2.5 YR 6/5
Bezeme	:Konsantirik daireler
Ölçüleri	:Ağız 38 cm; Dip: 8 cm
Tanım	:Kırmızı konsantrik daireli büyük tabak. Bezemeler yatay düzende tabağın iç yüzeyine uygulanmıştır.
Yayınlandığı Yer	:Yener-Yazıcıoğlu, 2010b, s. 226, Kat. A03-R1851

Ek A-Katalog No: 47

Merkez	:Alalakh
Konteks	:Evre 2, Oda A/3
Dönem	:GTÇ
Seramik Grubu	:-----
Form	: Tabak
Hamur	:Pembe, 5YR 7/4
Yüzey İşlemleri	:Boya bezemeli
Boyama	:Kırmızı, 10R 5/6
Bezeme	:Konsantrik daireli
Ölçüleri	:Ağız: 14 cm; Dip 5.8 cm
Tanım	:Tabağın dip kısmının iç kısmında ve ağız kenarında boyalı konsantrik daireler ile bezenmiştir.
Yayınlandığı Yer	:Yener-Yazıcıoğlu, 2010b, s. 232, Kat. A03-R2081

Ek A-Katalog No: 48

Merkez	:Alalakh
Konteks	:-----
Dönem	:GTÇ
Seramik Grubu	:Nuzi (Nuzi Ware)
Form	:Oval gövdeli çömlek
Yüzey İşlemleri	:Boya bezemeli
Bezeme	:S-spiral bantlar, içi dolu daireler, içi taralı kum saati ve stilize kuş motifleri
Tanım	:İki kulplu, oval gövdeli oval gövdeli çömlek. Bezemeler yatay düzende yapılmıştır.
Yayınlandığı Yer	:Cecchini, 1965; Fig. 234

Ek A-Katalog No: 49

Merkez	: Alalakh
Konteks	: Tabaka II
Dönem	: GTÇ
Seramik Grubu	: Atchana Ware
Form	: Küresel gövdeli şişe
Hamur	: İnce, deve tüyü renkte,
Yüzey İşlemleri	: Boyalı
Boya	: Mat siyah
Bezeme	: İç içe geçmiş spiral bantlar, etrafı noktalı içi boyalı daireler,
Tanım	: Kısa dar boyunlu, küresel gövdeli şişe. Bezemeler yatay düzende yapılmıştır.
Yayınlandığı Yer	: Woolley, 1955, Pl. CIId/ Tip 130a

Ek A-Katalog No: 50

Merkez	: Alalakh
Konteks	: Tabaka II
Dönem	: GTÇ
Seramik Grubu	: Atchana Ware
Form	: Küresel gövdeli kase
Yüzey İşlemleri	: Boya bezemeli
Bezeme	: Üçgen, rozet, noktalı daireler, lotus/rozet, papirüs desenler
Tanım	: Küresel gövdeli, boya bezemeli çanak. Bezemeler yatay düzende yapılmıştır.
Yayınlandığı Yer	: Woolley 1955, Lev. CIIa; Cechini 1965, fig. 235; Kantor, 1945, s. 582; Fig. XV.2; Fink, 2010, s. 104; Photo 15

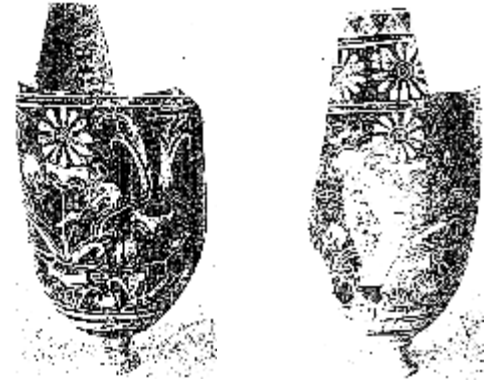

Ek A-Katalog No: 51

Merkez	:Alalakh
Konteks	:Tabaka IV
Dönem	:GÇT
Seramik Grubu	:Nuzi (Nuzi Ware)
Form	:Kadeh
Yüzey İşlemleri	:Boya bezemeli
Bezeme	: Üçgen, stilize papyrus deseni ve sarmal bantlar
Tanım	:İnce,uzun, silindirik kadeh. Bezemeler yatay düzende yapılmıştır.
Yayınlandığı Yer	:Woolley, 1955, Pl. CV:ATP/343; Stein, 1984, Pl.. XI

Ek A-Katalog No: 52

Merkez	:Alalakh
Konteks	:Tabaka II
Dönem	:GTÇ
Seramik Grubu	:Atchana Ware
Form	:Kadeh
Yüzey İşlemleri	:Boya bezemeli
Bezeme	:Rozet, stilize olarak yapılmış papyrus bitkisi
Tanım	:İnce, uzun silindirik ayaklı kadehler. Bezemeler yatay düzende yapılmıştır.
Yayınlandığı Yer	:Woolley, 1955, Pl. CII/a; Akermans-Schwartz 2003, s. 333; Fig. 10.4, Kontor, 1945, s. 582; Fiğ. XV.3-XV.4; Fink, 2010, s.1 04; Photo 14.

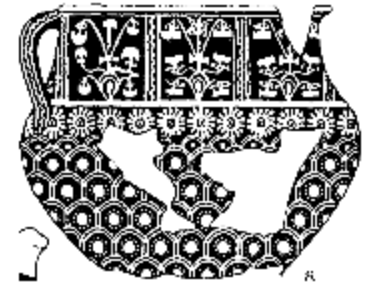

Katalog No: 53

Merkez	:Tell Tainat
Konteks	: Amik O
Dönem	:-----
Seramik Grubu	:Atchana Ware
Form	:Kadeh
Yüzey İşlemleri	:Boya bezemeli
Bezeme	:Rozet, içi boyalı üçgenler, stilize papyrus bitkisi
Tanım	:İnce, uzun silindirik ayaklı kadeh. Bezemeler yatay düzende yapılmıştır.
Yayınlandığı Yer	:Fink, 2010, s. 104, Photo 16

Ek A-Katalog No: 54

Merkez	:Alalakh
Konteks	:Tabaka II
Dönem	:GTÇ
Seramik Grubu	:Atchana Ware
Form	:Krater
Yüzey İşlemleri	:Boya bezemeli
Bezeme	:Papirüs, rozet, Stilize papyrus deseni, iç kısmı daireli balıksırtı pullar.
Tanım	:Geniş ağızlı çömlek, geniş boyunlu, kulplu, dip kısmı kırık kırıktır.
Yayınlandığı Yer	:Woolley, 1955, Lev. CIIIf

Ek A-Katalog No: 55

Merkez	:Alalakh
Konteks	:-----
Dönem	:GTÇ
Seramik Grubu	:Nuzi (Nuzi Ware)
Form	:Bardak
Yüzey İşlemleri	:Boya bezemeli
Bezemeler	:İç kısmı noktalı üçgenler, merkezinde nokta bulunan iç içe geçmiş düzensiz yarım daireler
Tanım	:Omuzlu bardak. Bezemeler koyu zemin üzerine açık renk kullanılarak yapılmıştır
Yayınlandığı Yer	:Woolley, 1955, Pl. CXVI, ATP 47/38

Ek A-Katalog No: 56

Merkez	:Çatal Höyük
Konteks	:Amik M
Dönem	:GTÇ I
Seramik Grubu	:Nuzi (Nuzi Ware)
Form	:Bardak
Yüzey İşlemleri	:Boya bazemeli
Bezeme	:Devamlı spiraller, zikzaklar, içi noktalı üçgenler
Tanım	:Boya bezemeli silindirik bardak .
Yayınlandığı Yer	:Fink, 2010,s.104, Photo 24

Ek A-Katalog No: 57

Merkez	:Alalakh	
Konteks	:Tabaka III	
Dönem	:GTÇ	
Seramik Grubu	:Nuzi (Nuzi Ware)	
Form	:Çaydanlık	
Hamur	:Haki	
Yüzey İşlemleri	:Boyalı	
Bezeme	:Nokta, kesik çizgi, daire, yarım daire	
Tanım	:Sepet kulplu, kısa geniş boyunlu, küresel gövdeli, süzgeçli oluk kulpludur.	
Yayınlandığı Yer	:Woolley, 1955, Pl. CVI /ATP/8/130	

Ek A-Katalog No: 58

Merkez	:Alalakh	
Konteks	:Evre 1, 03-3017 mezarlık (alçı kaplı mezar)	
Dönem	:GTÇ	
Seramik Grubu	:Kırmızı Perdahlı Çark Yapımı (RLW-m Ware)	
Form	:İğ biçimli şişe	
Hamur	:Pembemsi gri 7.5YR 7/3	
Yüzey İşlemleri	:Perdahlı, astarlı, bezemesiz	
Astar	:Açık kırmızı, 10 YR 6/8	
Ölçüleri	:Ağız 2 cm., dip 4 cm	
Tanım	:Uzun, dar silindirik gövdeli, dar boyunlu ve ağızlı şişe. Dış yüzey açık ve astarlı. Dip kısmında karakteristik çömlekçi işareti var.	
Yayınlandığı Yer	:Yener-Yazıcıoğlu, 2010b, s. 229, Kat. A03-R2006	

Ek A-Katalog No: 59

Merkez	:Alalakh
Konteks	:Evre 1, 03-3017 nolu mezar
Dönem	:GTÇ
Seramik Grubu	:Halka Dipli I (BS I Ware)
Form	:Testi,
Hamur	:Pembe, 5YR 7/4
Yüzey İşlemleri	: Astarlı, bezemeli
Astar	:Koyu gri, 5YR 4/1
Bezeme	:Kabartma bezekli
Ölçüleri	:Ağız 8 cm; Dip: 6.5 cm.
Tanım	:Uzun, silindirik boyunlu, küresel gövdeli halka dipli testi.
Yayınlandığı Yer	:Yener-Yazıcıoğlu 2010b, s. 228, Kat. A03-R2006

Ek A-Katalog No: 60

Merkez	:Alalakh
Konteks	:IV. Tabaka/ Niqme-pa sarayı 2. Oda
Dönem	:GTÇ
Seramik Grubu	:Halka Dipli I (BR I Ware)
Form	:Testi
Hamur	:İnce kil, açık kırmızı kahverengi
Yüzey İşlemleri	:Bezemeli, astarlı
Astar	: Siyah, kırmızı, kırmızımsı kahverengi tonlarındadır.
Bezeme	:Kabartma dalga bezekli
Ölçüleri	: Ağız: 9.5cm; Dip:
Tanım	:Silindirik boyunlu, oval gövdeli, halka dipli, kabartma bezekli testi.
Yayınlandığı Yer	:Woolley, 1955, Pl.CXXVe; Bergoffen, 2005, s. 122; Pl. 14a, b

Ek A-Katalog No: 61

Merkez	:Alalakh
Konteks	:IV. Tabaka/G/39/7 nolu mezar
Dönem	:GTÇ
Seramik Grubu	:Halka Dipli I (BR I Ware)
Form	:Akıtacaklı testi
Hamur	:Koyu kırmızı
Yüzey İşlemleri	:Bezemeli
Astar	:Koyu kırmızımsı gri
Bezeme	:Şerit ve sarmal kabartma bezekli
Ölçüleri	:Dip: 5.4 cm
Tanım	:Gaga ağzılı, uzun silindirik boyunlu, omurgalı testi.
Yayınlandığı Yer	:Bergoffen, 2005, s. 123, Lev 15a

Ek A-Katalog No: 62

Merkez	:Alalakh
Konteks	:VI. Tabaka
Dönem	:GTÇ
Seramik Grubu	:Halka Dipli I (BR I Ware)
Form	:Testicik
Hamur	:Açık mavimsi-gri
Yüzey İşlemleri	:Astarlı, açık
Astar	:Koyu kırmızı
Bezeme	: Kabartma bezekli
Tanım	:Dar silindirik boyunlu, küresel gövdeli, halka dipli testi.
Yayınlandığı Yer	:Bergoffen, 2005, s.124, Lev 16b,c

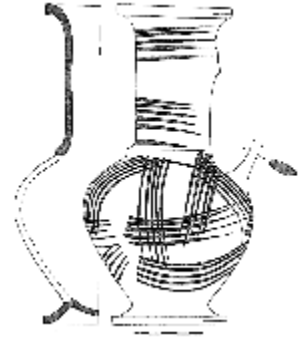

Ek A-Katalog No: 63

Merkez	:Alalakh
Konteks	:Niğme-pa sarayı, oda 2C
Dönem	:GTÇ
Seramik Grubu	:Halka Dip I (BR I Ware)
Form	:Krater
Yüzey İşlemleri	:Açkılı
Bezeme	:Spiral kabartma bezek, balık kılıcı motifi
Ölçüleri	:Ağız kısmı yaklaşık 25.5cm; Dip:15.5 cm
Tanım	: Koni şeklinde, dikey şerit kulpu ve çan ayak şeklindedir.
Yayınlandığı Yer	:Woolley, 1955, Pl. CXXVc; Bergoffen, 2005, s. 121, Pl. 13a,b,c

Ek A-Katalog No: 64

Merkez	:Alalakh
Konteks	:Evre 1a, Gömüt 04-2050
Dönem	:GTÇ
Seramik Grubu	:Halka Dipli II (BR II Ware)
Form	:Testi
Hamur	:Kırmızımsı gri, 2.5YR 5/1
Yüzey İşlemleri	:Astarlı ve boyalı
Astar	:Kırmızımsı gri 2.5YR N4/1
Boya	:Beyaz, 5YR 8/1
Bezeme	: Yatay ve diagonal bantlar
Ölçüleri	: Ağız: 8.5cm; Dip: 8.5 cm
Tanım	:Uzun silindirik boyunlu, küresel gövdeli, boya bezemeli testi.
Yayınlandığı Yer	:Yener-Yazıcıoğlu, 2010b, s. 235, Kat. A04-R643

Ek A-Katalog No: 65

Merkez	:Alalakh
Konteks	:IV. Tabaka/ Niqme-pa sarayı oda 16
Dönem	:GTÇ
Seramik Grubu	:Halka Dipli II (BR II Ware)
Form	:Testicik,
Hamur	:Gri
Yüzey İşlemleri	:Astarlı, boya bezemeli
Astar	:Mat gri
Boyama	:Çok soluk kahverengi
Bezeme	:Yatay bantlar, zikzak, diagonal bantlar
Ölçüleri	:Ağız: 4. 2; Dip: 3.5
Tanım:	: Küçük halka dipli olan testinin ağız kısmı şişeninki gibi disk şeklindedir. Yüksekliği 12.3 cm
Yayınlandığı Yer	:Woolley, 1955, Pl. CXXVI/ATP/38/13; Bergoffen, 2005, s. 136, Pl. 28a

Ek A-Katalog No: 66

Merkez	:Alalakh
Konteks	:IV. Tabaka/ tapınak
Dönem	:GTÇ
Seramik Grubu	:Halka Dipli II (BR II Ware)
Form	:Minyatür testi.
Hamur	:Koyu mavimsi gri
Yüzey İşlemleri	:Çok iyi açkılı.
Astar	:Koyu gri, gri
Ölçüleri	:Ağız: 1.9 cm;
Tanım	:Küçük halka dipli olan testinin ağız kısmı şişeninki gibi disk şeklindedir. Yüksekliği 10.1cm olan testi metalik bir yapıya sahiptir.
Yayınlandığı Yer	:Bergoffen, 2005, s. 136, Pl. 30a

Ek A-Katalog No: 67

Merkez	:Alalakh
Konteks	:IV.tabaka/ Niqme-pa sarayı C2
Dönem	:GTÇ
Seramik Grubu	:Halka Dipli II (BR II Ware)
Form	:Boğa biçiminde kap
Yüzey İşlemleri	:Boya bezemeli
Astar	:Koyu mavimsi gri
Boyama	:Çok soluk kahverengi
Bezeme	:Dikey çizgi
Tanım	:Kap yüzeyine birbirine paralel dikey çizgiler ile bezeme uygulanmıştır
Yayınlandığı Yer	:Woolley, 1953, Pl. 9; Woolley, 1955, Pl. CXXVf ; Bergoffen, 2005, s. 138, Pl. 28b

Ek A-Katalog No: 68

Merkez	:Alalakh
Konteks	:Tabaka V(?)/ G/39/46 nolu mezar
Dönem	:GTÇ
Seramik Grubu	:Beyaz Astarlı I (WS I Ware)
Form	:Testi
Yüzey İşlemleri	:Astarlı ve koyu boya bezemeli
Astar	:Beyaz
Bezeme	:İçi kafes taramalı eşkenar dörtgen(baklava motifi),
Tanım	:Küresel gövdeli, hafif içbükey boyunlu, dışa dönük huni biçiminde ağızlı şişe.
Yayınlandığı Yer	:Woolley, 1955, Lev. CXXVb; Bergoffen, 2005, s. 158, Lev. 50d

Ek A-Katalog No: 69

Merkez	:Alalakh	
Konteks	:Tabaka VI	
Dönem	:GTÇ	
Seramik Grubu	:Beyaz Astarlı I (WS I Ware)	
Form	:Yarı küresel süt çanağı	
Hamur	:Koyu gri, çok az miktarda küçük boyutlu taş katkıdır.	
Yüzey İşlemleri	:Dış yüzeyi astarlı	
Astar	:Beyaz	
Bezeme	:Koyu renkte nokta ve dalga hat bezemeli	
Ölçüleri	:Çapı yaklaşık 19.5cm.	
Tanım	:Yarı küresel gövdeli, lades kemiği şeklinde kulplu, boya bezemeli çanak. Büyük kısmı restore edilmiştir.	
Yayınlandığı Yer	:Bergoffen, 2005, s. 146, Lev. 38c	

Ek A-Katalog No: 70

Merkez	:Alalakh	
Konteks	:Tabaka IV/ Saray oda 3C	
Dönem	:GTÇ	
Seramik Grubu	:Beyaz Astarlı II (WS II Ware)	
Form	:Yarı küresel süt çanağı	
Yüzey İşlemleri	:Dış yüzeyi astarlı ve boya bezemeli	
Astar	:Beyaz mat astarlı.	
Boya	:Koyu kırmızımsı kahverengi	
Bezeme	:İçi kafes bezemeli merdivenli frizler	
Ölçüleri	:Çapı 16.4cm; yükseklik10.5cm.	
Tanım	:Yarı küresel gövdeli, lades kemiği şeklinde kulplu, boya bezemeli çanak. Tamamı restore edilmiş.	
Yayınlandığı Yer:	Bergoffen, 2005, s.151, Lev. 43d	

Ek A-Katalog No: 71

Merkez	:Alalakh	
Dönem	:GTÇ	
Seramik Grubu	:Beyaz Astarlı II (WS II Ware)	
Form	:Oluk akıtacaklı süt çanağı	
Yüzey İşlemleri	:Boyalı ve astarlı	
Astar	:Açık gri	
Boyama	:Koyu kırmızımsı kahverengi	
Bezeme	:Çengelli zincir frizi ve çizgi grupları	
Ölçüleri	:Çapı yaklaşık 18 cm; yükseklik 8.4cm.	
Tanım	:Oluk akıtacaklı, yarı küresel gövdeli, lades kemiği şeklinde kulplu, boya bezemeli çanak.	
Yayınlandığı Yer	:Bergoffen, 2005, s.157, Lev. 49c	

Ek A-Katalog No: 72

Merkez	: Alalakh	
Konteks	:Tabaka V/ Niqma Sarayının alt kısmında	
Dönem	:GTÇ	
Seramik Grubu	:Beyaz Astarlı II (WS II Ware)	
Form	:Yarı küresel süt çanağı	
Yüzey İşlemleri	:Boyalı ve astarlı	
Astar	:Çok soluk kahverengi ile açık gri	
Bezeme	:Kafes, nok ve dikey çizgi grupları	
Ölçüleri	:Ağzın düz en üst kısmının genişliği 0.8 cm, kenar uzunluğu yaklaşık 26 cm ve yüksekliği 16.1 cm. dir.	
Tanım	:Yarı küresel gövdeli, lades kemiği şeklinde kulplu, boya boya bezemeli krater..	
Yayınlandığı Yer	:Bergoffen, 2005, s. 158, Lev. 50c	

Ek A-Katalog No: 73

Merkez	:Alalakh
Konteks	:Tabaka IV
Dönem	:GTÇ
Seramik Grubu	:Beyaz Astarlı II/WS II Ware
Form	:Tankart parçası ?
Yüzey İşlemleri	: Perdahlı, boyalı, astarlı
Astar	: Beyaz 2.5Y8/1
Boyama	:Koyu kırmızımsı kahve 5YR5/3
Bezeme	:Kafes, baklava deseni
Tanım	:Boya bezemeli kırık parça.
Yayınlandığı Yer	:Bergoffen, 2005, s.150, Lev 42b

Ek A-Katalog No: 74

Merkez	:Alalakh
Konteks	:Tabaka VI
Dönem	:GTÇ
Seramik Grubu	:Monokrom
Form	:Çanak
Yüzey İşlemleri	:Astarlı
Astar	:Kırmızı, gri
Ölçüleri	:Ağız çapı 14.4 cm.; Dip çapı 5.4 cm; Yüksekliği 5.4 cm
Tanım	:Yarı küresel gövdeli, lades kemiği şeklinde kulplu çanak
Yayınlandığı Yer	:Woolley, 1955, s. 356, Bergoffen, 2005, s.112; Lev 4c

Ek A-Katalog No:75

Merkez	:Alalakh
Alan 3	:Kare 45.71
Konteks	:Evre 1, 03-3017 nolu gömüt
Dönem	:GTÇ
Seramik Grubu	:Beyaz Parlak Çark Yapımı/WLW-m Ware
Form	:İğ biçimli şişe,
Hamur	:Beyaz, 10YR 8/1
Yüzey İşlemleri	:Astarlı
Astar	:Beyaz, 10YR 8/1
Ölçüleri	:Ağız 4.5 cm; Dip: 8.5 cm
Tanım	:Dar uzun gövdeli, dar boyunlu ve ağızlı testi
Yayınlandığı Yer	:Yener-Yazıcıoğlu, 2010b, s.227;Cat. A03-R1856

Ek A-Katalog No: 76

Merkez	:Alalakh
Dönem	:GTÇ
Seramik Grubu	:White Shaved Ware
Form	:Testicik
Hamur	:Beyaz
Tanım	:Beyaz tıraşlanmış testicik, akıtacağı kırık gövdesinin bir kısmı kayıptır.
Yayınlandığı Yer	:Bergoffen, 2005, s. 144, Lev. 36e

Ek A-Katalog No:77

Merkez	:Alalakh	
Konteks	:IV. Tabaka/ Niqme-pa oda C3	
Dönem	:GTÇ	
Seramik Grubu	:Bucchero	
Form	:Testi	
Yüzey İşlemleri	:Bezemeli	
Astar	:Alacalı koyu gri, parlak kahverengi	
Bezeme	:Kabartma bezek, çapraz tarama, balık kılçığı motifi	
Ölçüleri	:Ağız:4.8cm;Dip: 4.3cm.	
Tanım	:Küresel gövdeli, halka diplidir. Kulp Ağız ile omuz arasına eklenmiştir. Gövde kısmı dikey düzende yerleştirilmiş kabartma şeritlidir.	
Yayınlandığı Yer	: Woolley, 1955, Lev. CXXVI; Bergoffen, 2005, s.145, Lev. 37a	

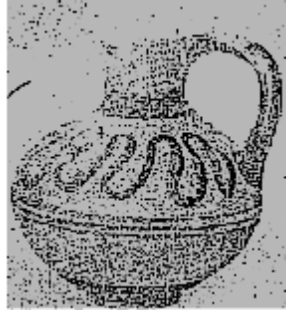
Ek A-Katalog No: 78

Merkez	:Alalakh	
Konteks	:Tabaka V	
Dönem	:GTÇ	
Seramik Grubu	:Siyah-Baskı Bezemeli	
Form	:Ayaklı kadeh	
Yüzey İşlemleri	:Açkılı, bezemeli	
Bezeme	: Kazıma veya baskı bezemelidir	
Yayınlandığı Yer:	:Woolley, 1955, Pl. C/ATP/46/253, Tip 120	

Ek A-Katalog No: 79

Merkez	:Alalakh		
Dönem	:GTÇ		
Seramik Grubu	:Siyah-Baskı bezemeli		
Form	:Krater		
Yüzey İşlemleri	:Açıklı ve bezemeli		
Bezeme	:Kazıma veya baskı bezemelidir		
Tanım	:Geniş boyunlu, iki kuplu krater. Kuplar ağız ile omuz arasına eklenmiştir. Kazıma teknikli veya baskı ile yapılan geometrik desenler beyaz renkli hamurla doldurulmuştur.		
Yayınlandığı Yer	:Woolley, 1955, Pl. C/ATP/39/14, Tip 82		

Ek A-Katalog No: 80

Merkez	:Alalakh		
Konteks	:Tabaka I-II		
Dönem	:GTÇ		
Seramik Grubu	:Miken		
Form	:Testi		
Yüzey İşlemleri	:Boya bezemeli		
Bezeme	:Bant ve çizgi		
Tanım	:Küresel gövdelidir. Kulp Ağız ile omuz arasına eklenmiştir. omuz çevresi kıvrılmış bir yılan şeklini andıran çizgi ve yatay bant motifleriyle bezenmiştir.		
Yayınlandığı Yer	:Woolley, 1955, Pl. CXXVIII/, Tip B.M. 63		

Ek A-Katalog No: 81

Merkez	:Alalakh
Konteks	:Tabaka I
Dönem	:GTÇ
Seramik Grubu	:Miken
Form	:Üzengi kulplu çömlek
Yüzey İşlemleri	:Boya bezemeli
Bezeme	:Stilize çiçek motifi, yatay bantlı
Tanım	:Üzengi kulplu, armut biçimli ve tik emzikli çömlek. Omuz kısmı stilize çiçek motifleriyle gövdesi ise bantlarla süslenmiştir.
Yayınlandığı Yer	:Woolley, 1955, Pl. CXXVIIb/ Tip B.M. 55

Ek A-Katalog No: 82

Merkez	:Alalakh
Konteks	:Tabaka I, ATG/37/21 nolu mezar
Dönem	:GTÇ
Seramik Grubu	:Miken
Form	:Üzengi kulplu çömlek
Yüzey İşlemleri	:Boya bezemeli
Bezeme	:Yatay bantlı, stilize çiçek motifli
Tanım	:Üzengi kulplu, küresel gövdeli ve dik emzikli çömlek.
Yayınlandığı Yer	:Woolley, 1955, Lev. CXXVIIa, Tip B.M. 57

Ek A-Katalog No: 83

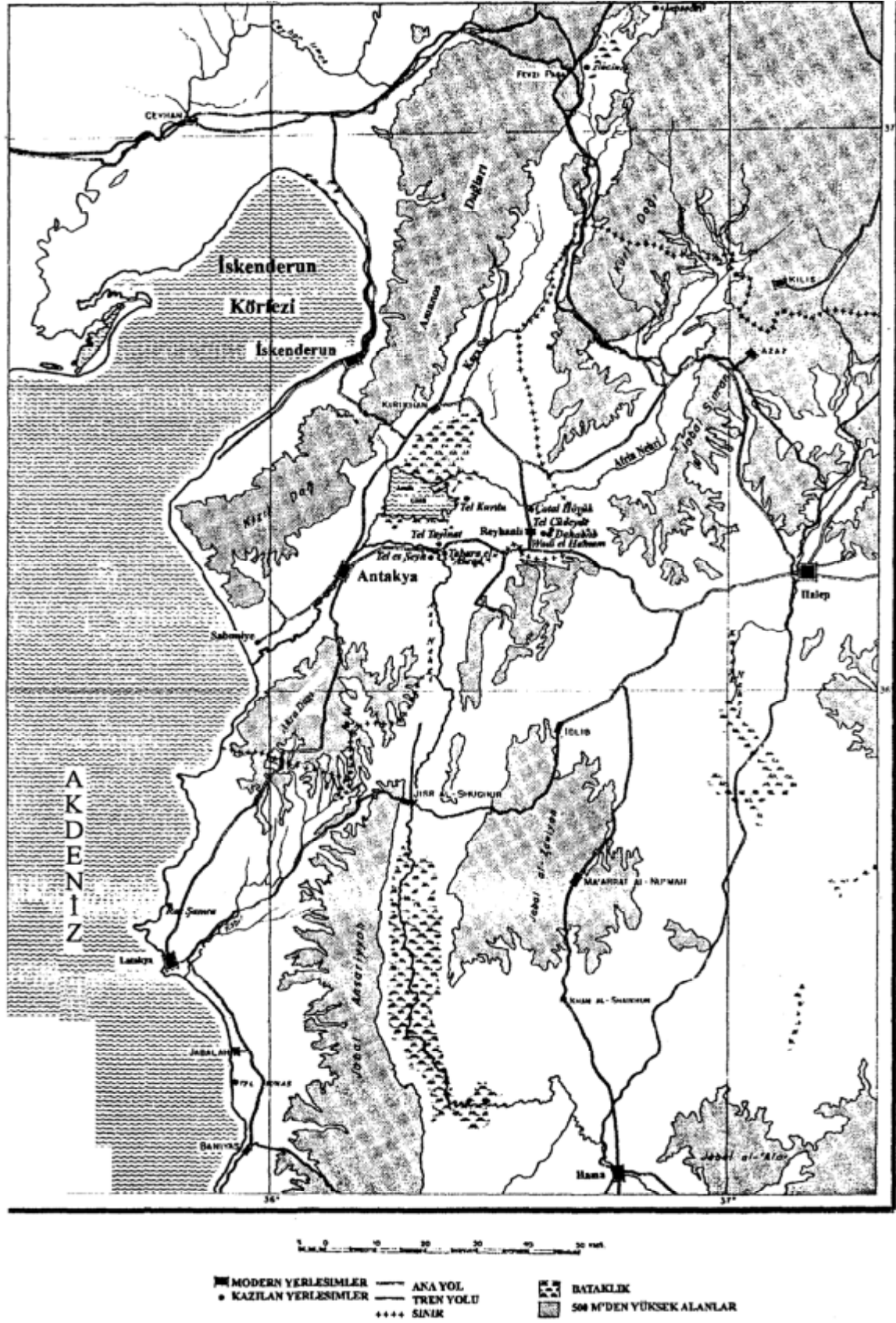
Merkez	:Alalakh
Konteks	:Evre 2
Dönem	:GTÇ
Seramik Grubu	:Miken
Form	:Krater
Yüzey İşlemleri	:Boya bezemeli
Bezeme	:Bull-Leaping
Tanım	:Boya bezemeli krater
Yayınlandığı Yer	:Yener, 2009c, s. 49; Akar, 2012, s. 240.

Ek A-Katalog No:84

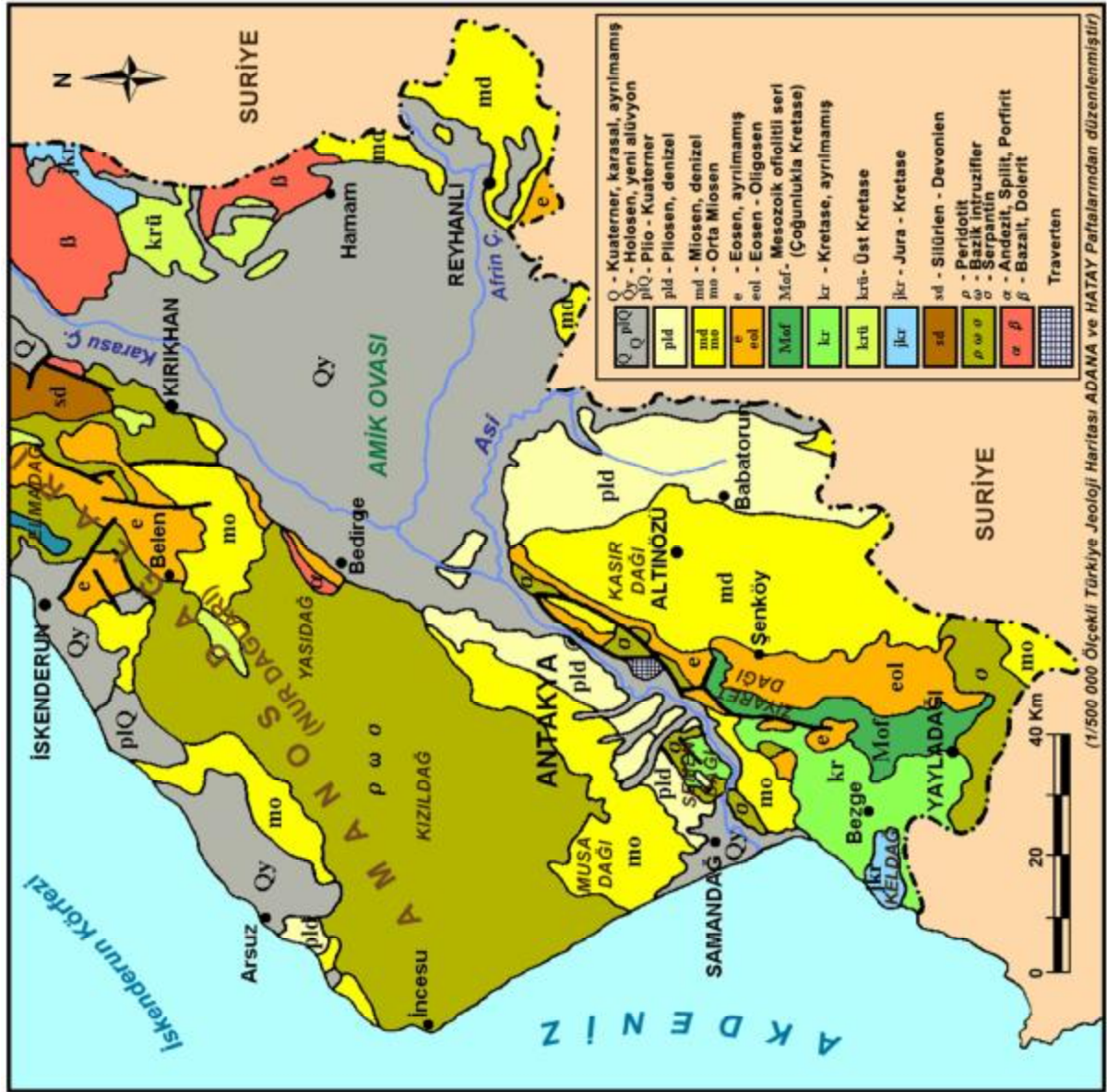
Merkez	:Alalakh
Konteks	:Tabaka Ic , kramasyon mezar
Dönem	:GTÇ
Seramik Grubu	:Miken
Form	:İki kulplu matara biçimli kap
Yüzey İşlemleri	:Boya bezemeli
Bezeme	:Konsantirik daireli
Tanım	:Dar ağızlı, basık gövdeli, iki kuplu, matara biçimli kap
Yayınlandığı Yer	:Woolley, 1955, Pl. CXXVIIIe/, Type B.M. 59

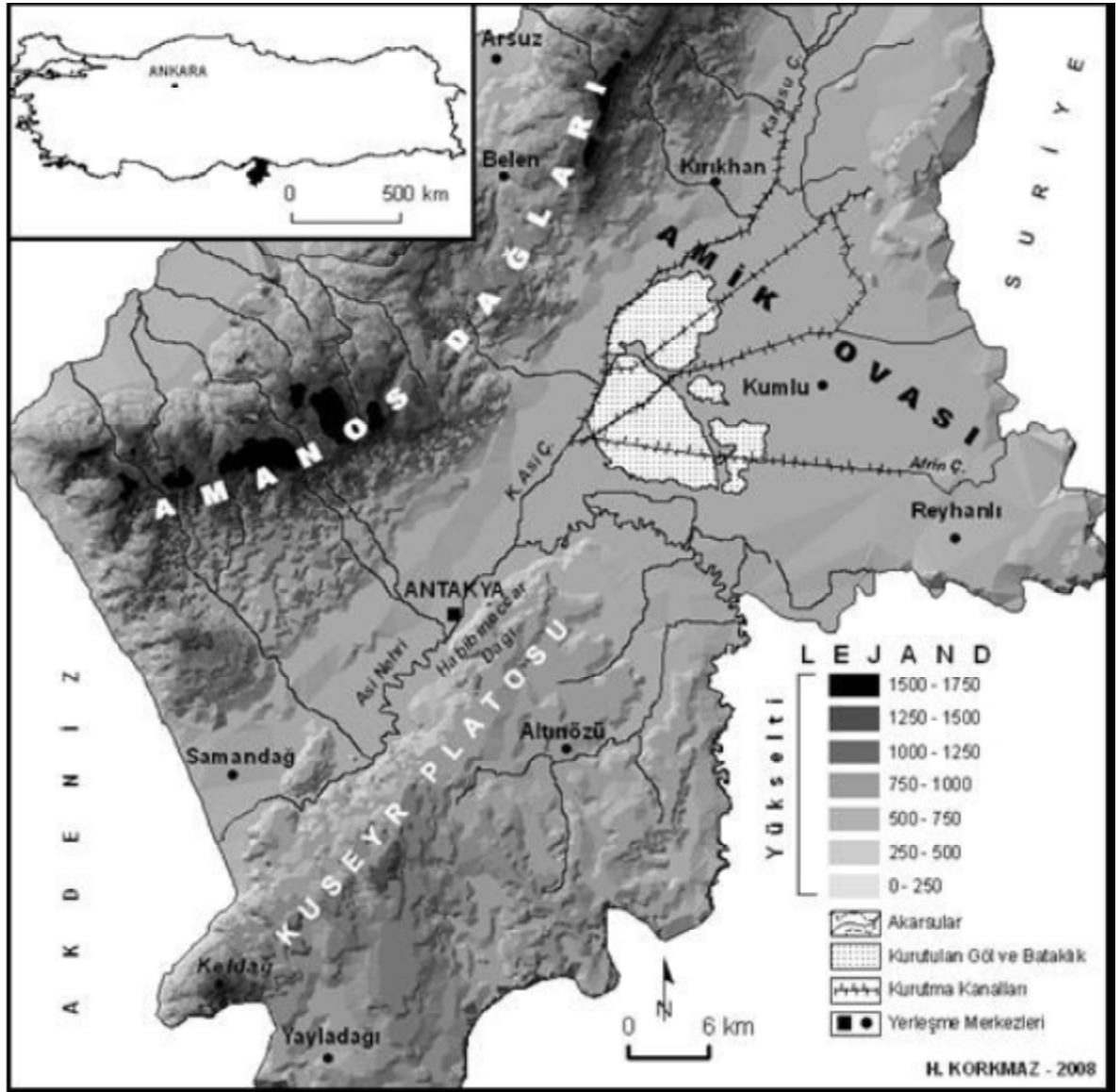
Ek B-Harita I

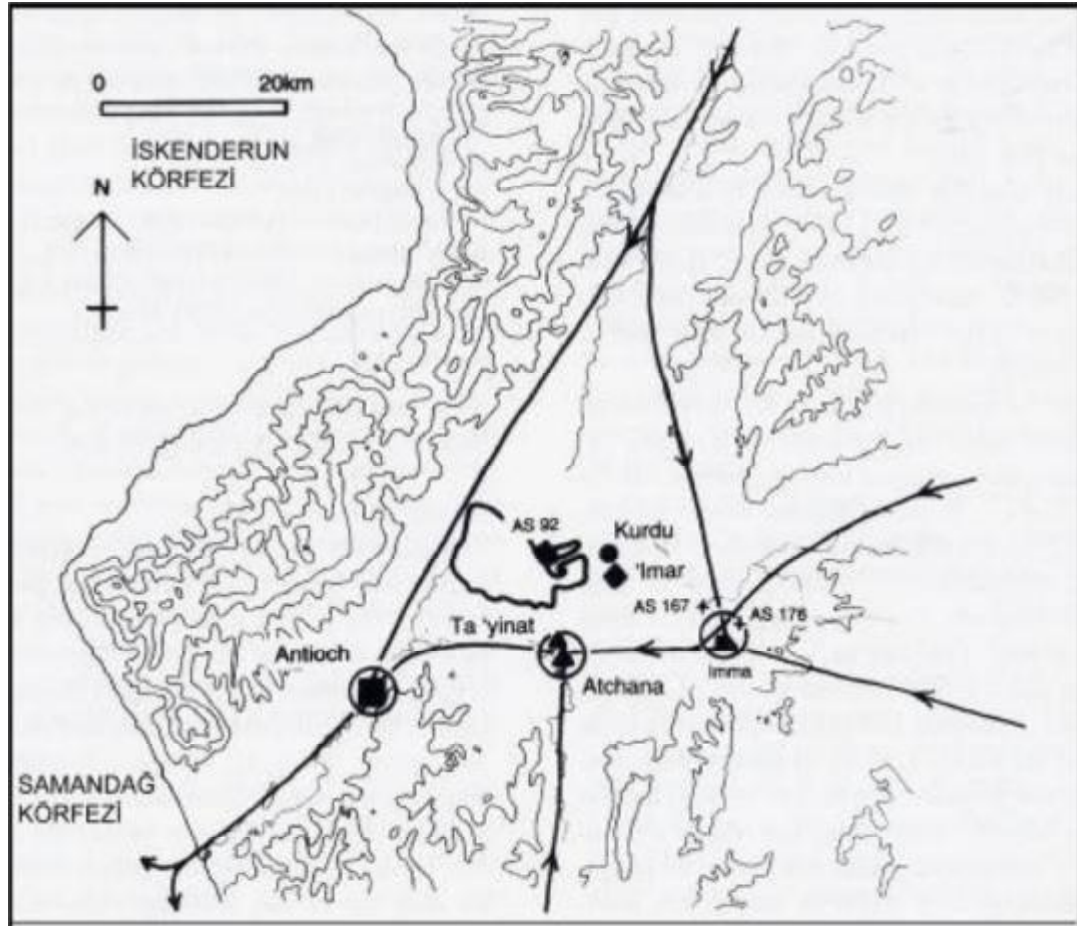
Ek B-Harita II

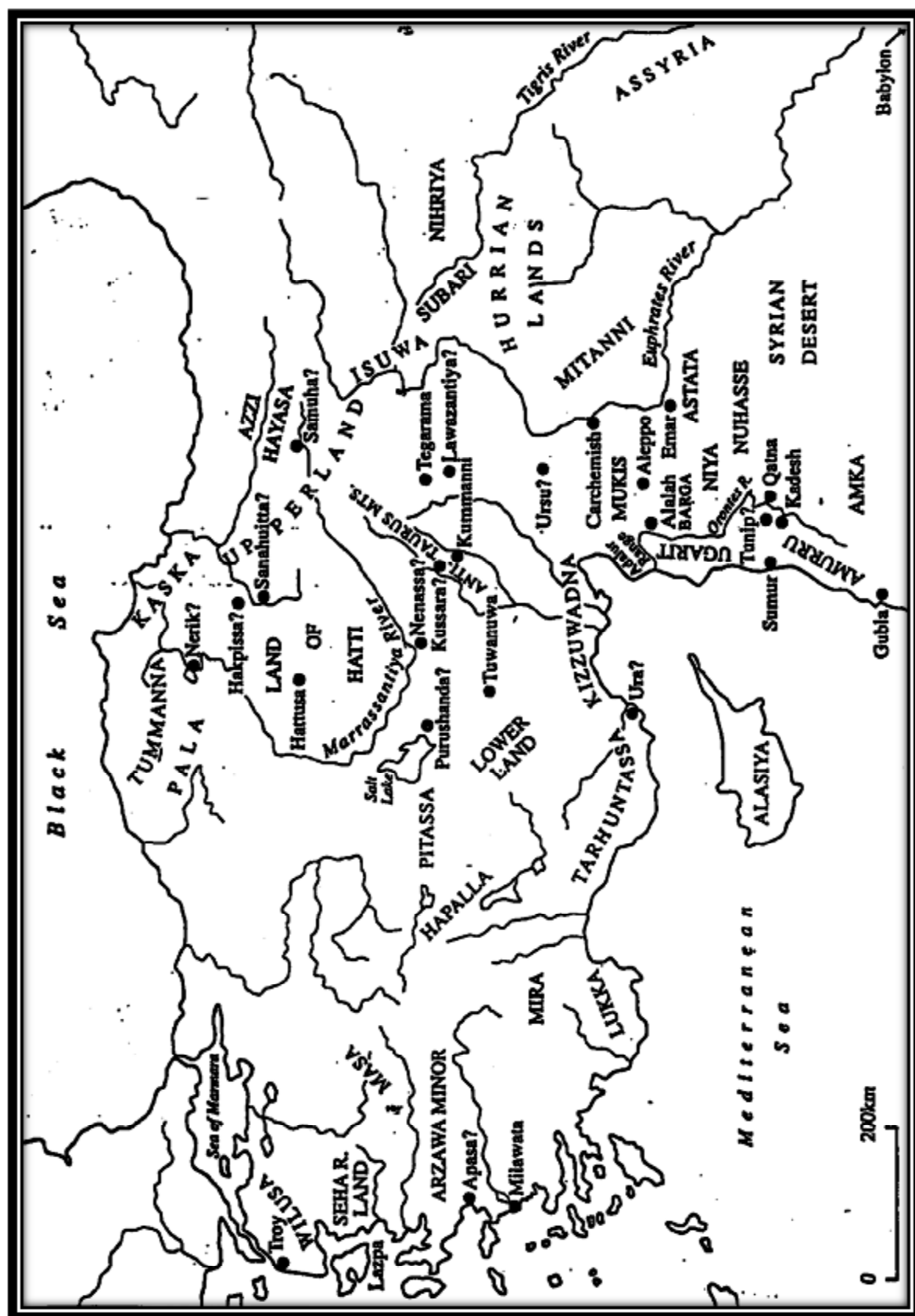
Ek B-Harita III

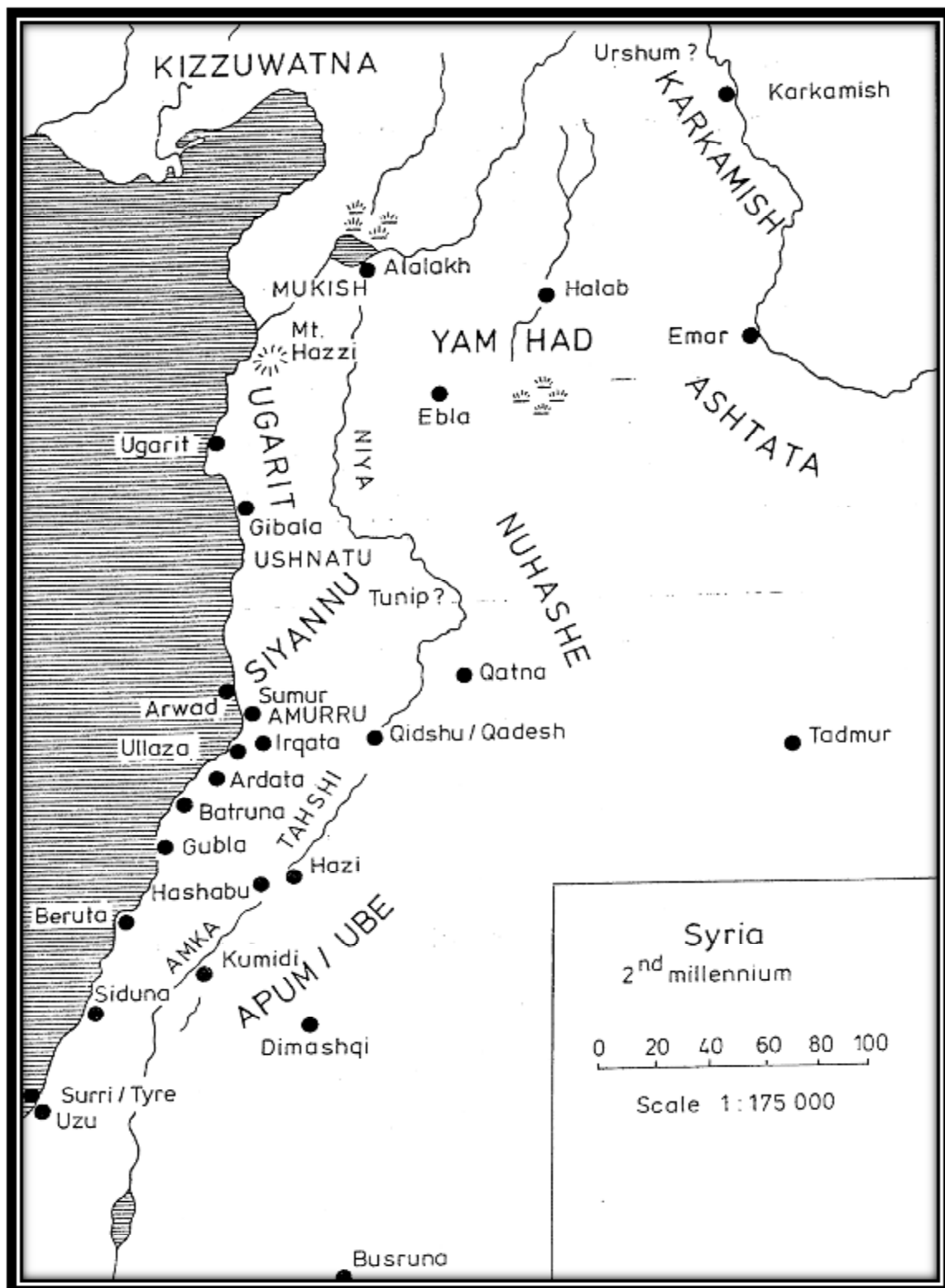
Ek-Harita IV

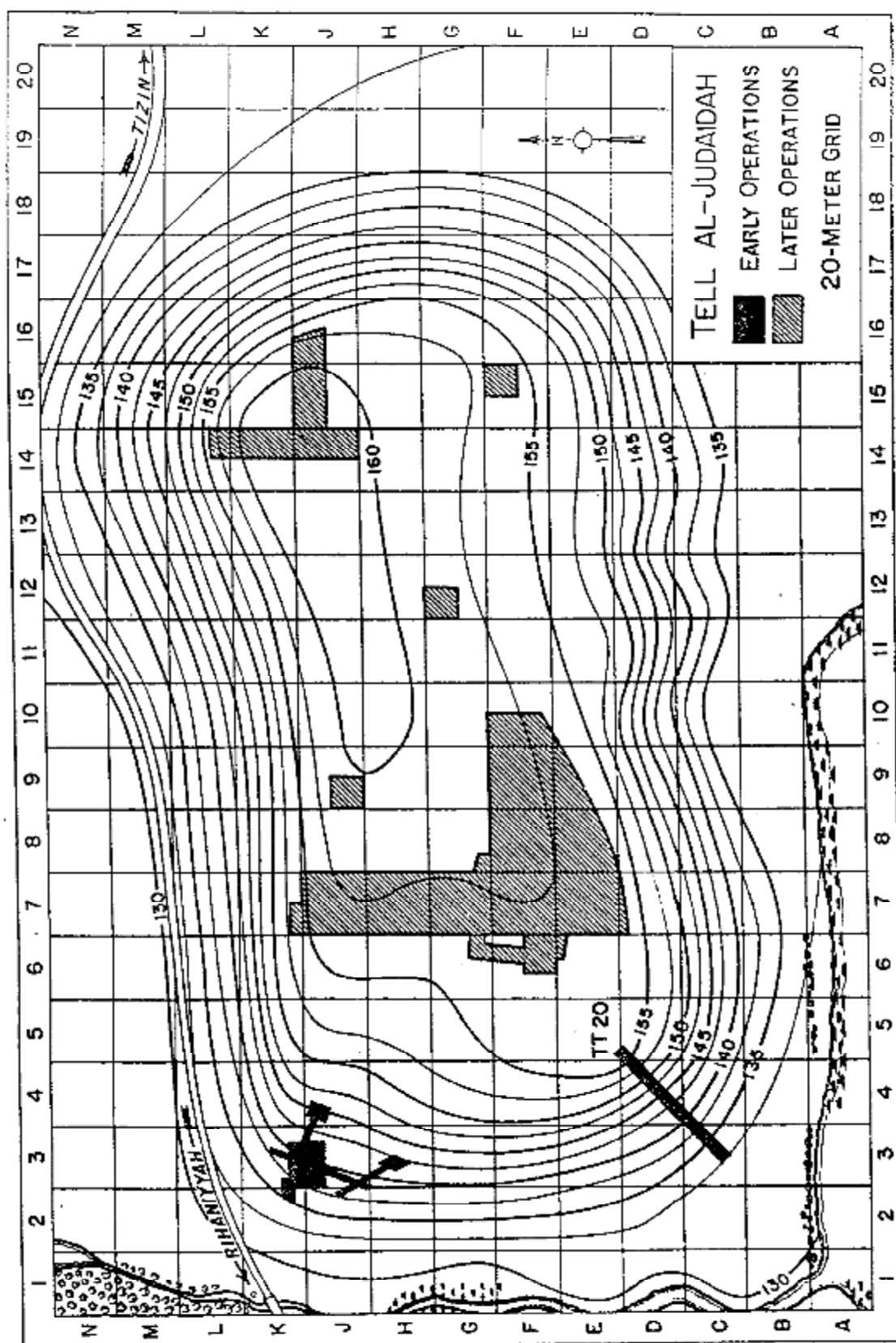
Ek B-Harita V

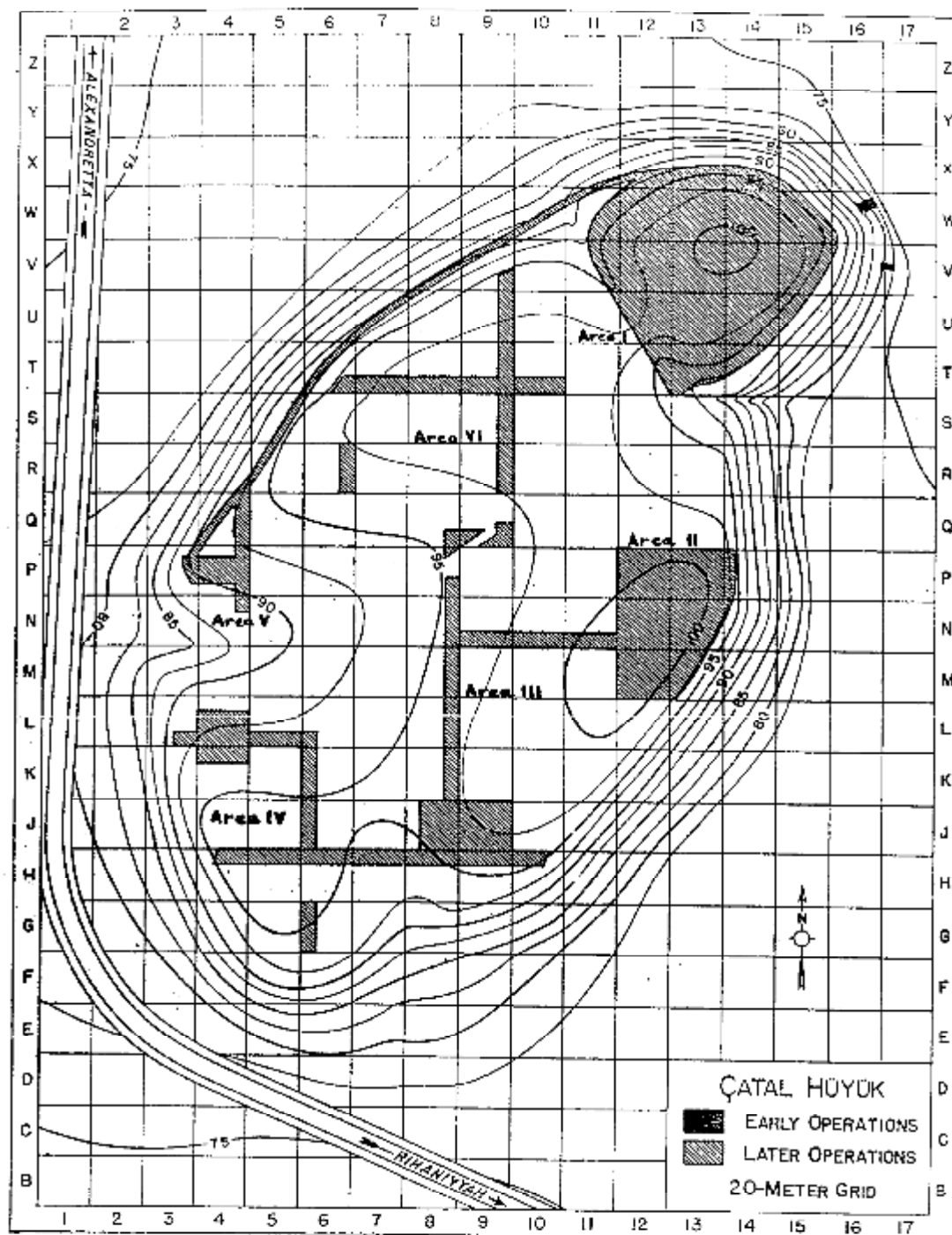
Ek B-Harita VI

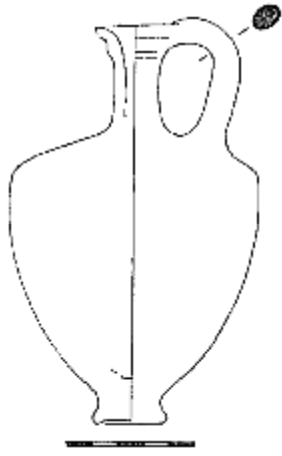
Ek C-Plan II

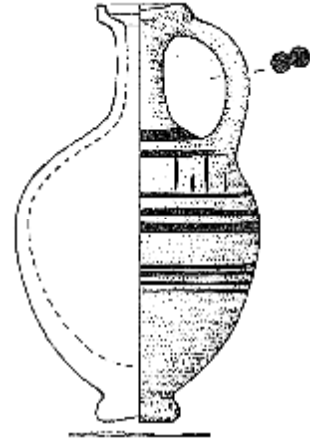
Ek C-Plan III

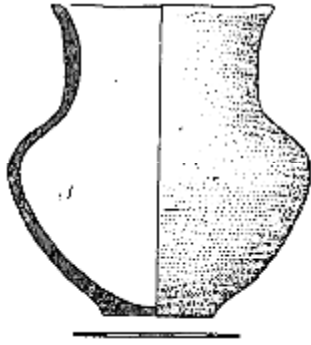
Ek D- Levha I

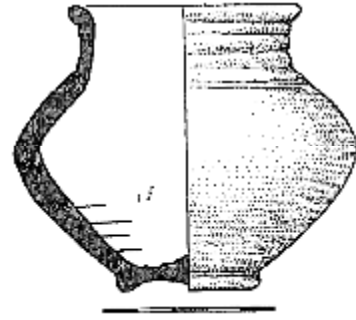
a

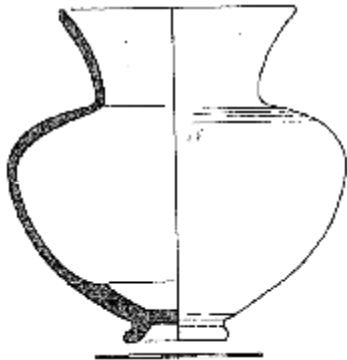
b

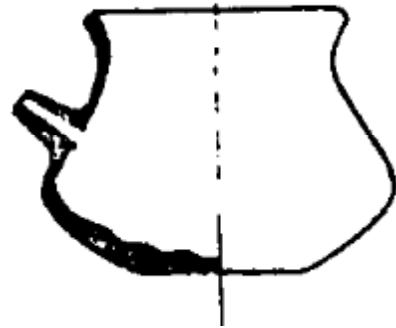
c

d

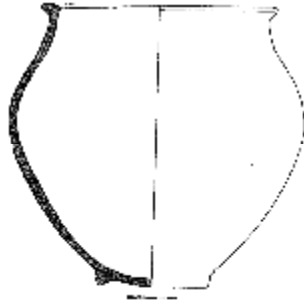
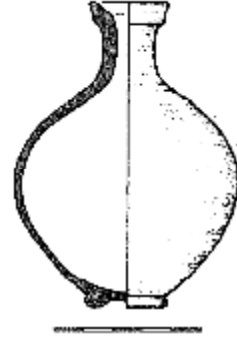
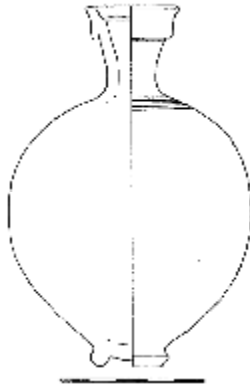
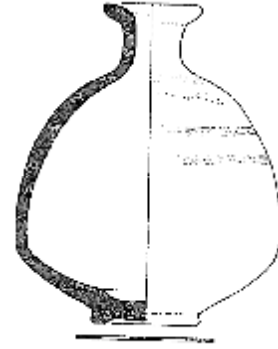
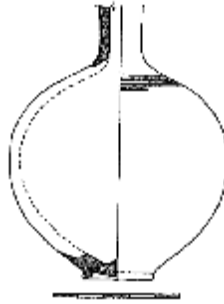

e

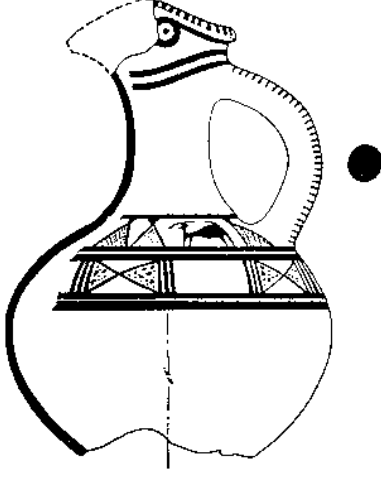
f

Orta Tun Çağı Yerel Seramikleri

Ek D-Levha II**a****b****c****d****e**

Orta Tun Çağı Yerel Seramikleri

Ek D-Levha III

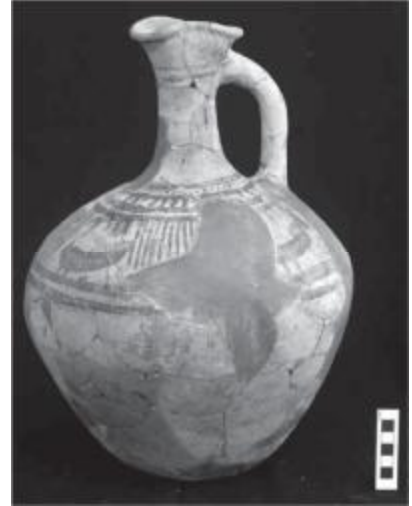
a

b

c

d

Orta Tun Yerel Seramikleri/Amik-Kilikya Boyalı Seramiği

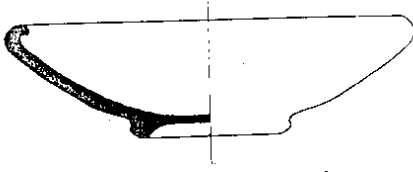
Ek D-Levha IV

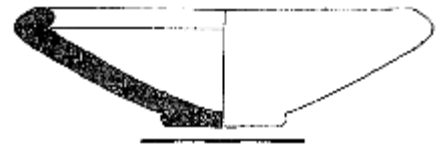
a

b

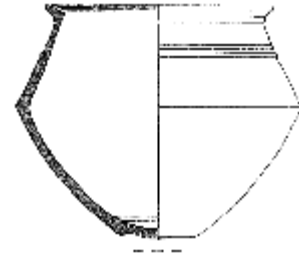
c

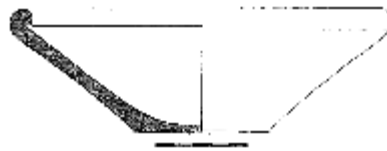
d

e

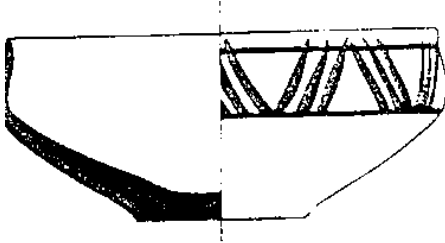
f

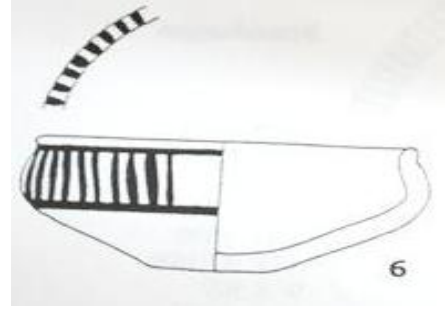
g

Orta Tunç Çağı Yerel Seramikleri

Ek D-Levha V

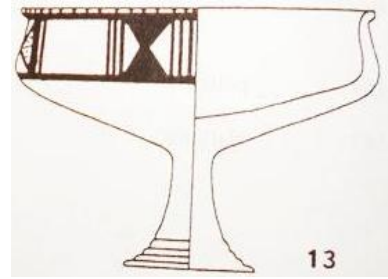
a

b

c

d

Orta Tun Çağı Yerel Seramikleri/Amik-Kilikya Boyalı Seramiği

Ek D-Levha VI

a

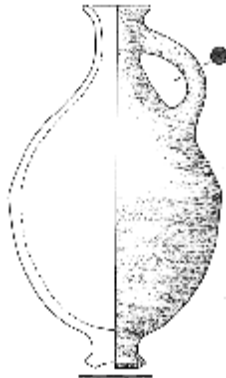
b

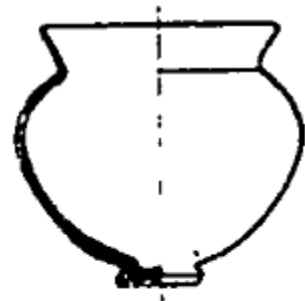
c

d

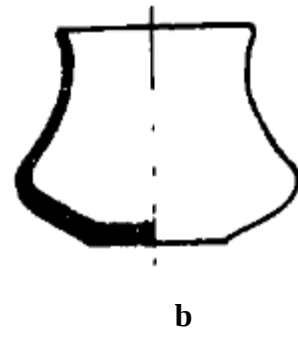
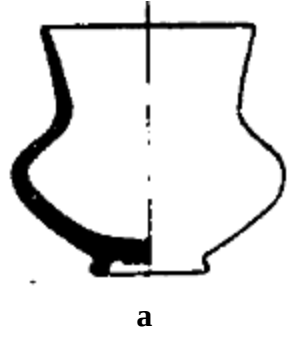
e

f

Geç Tunç Çağı Yerel Seramikleri

Ek D-Levha VII

Geç Tunç Çağı Yerel Seramikleri

Ek D-Levha VIII

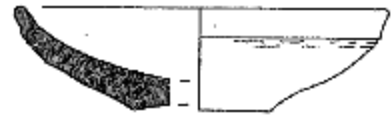
a

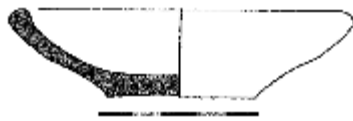
b

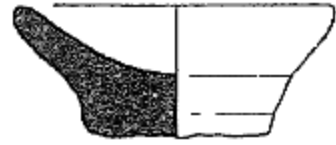
c

d

e

f

g

h

i

j

Geç Tunç Çağı Yerel seramikleri

Ek D-Levha IX

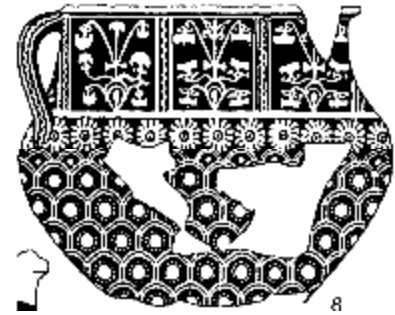
a

b

c

d

Geç Tunç Çağı İthal Seramikleri/Nuzi Seramiği

Ek D-Levha X

a

b

c

d

e

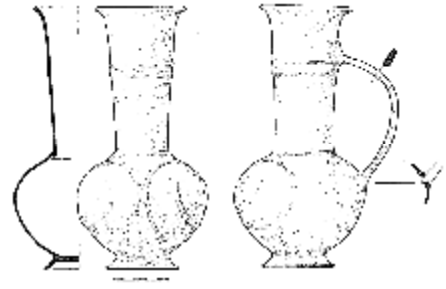
f

Geç Tunç Çağı İthal Seramikleri/ Nuzi Seramiği

Ek D-Levha XI

a

b

c

d

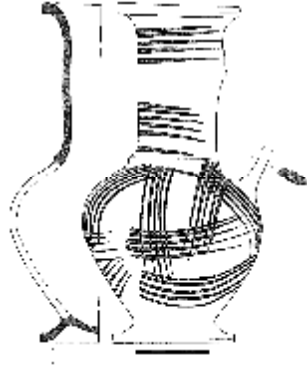
e

f

Geç Tunç Çağı İthal Seramikleri/Kırmızı Parlak Çark Yapımı Seramikler (a)

Halka Dipli I Seramik Grubu (b, c, d, e, f)

Ek D-Levha XII**a****b****c****d****Geç Tunç Çağı İthal Seramikleri/ Halka Dipli II Seramikleri**

Ek D-Levha XIII**a****b****c****d****e****f**

Geç Tunç Çağı İthal Seramikleri/Beyaz Astarlı I (a, b), Beyaz Astarlı II (c, d, e, f)

Ek D-Levha X IV

a

b

c

d

e

f

Geç Tunç Çağı İthal Seramikleri/Tek Renkli Seramik (a), Beyaz Parlak Çark Yapımı Seramik (b), White Shaved Ware (c), Bucchero (d), Siyah-Baskı Bezekli Seramik (e, f).

Ek D-Levha XV

a

b

c

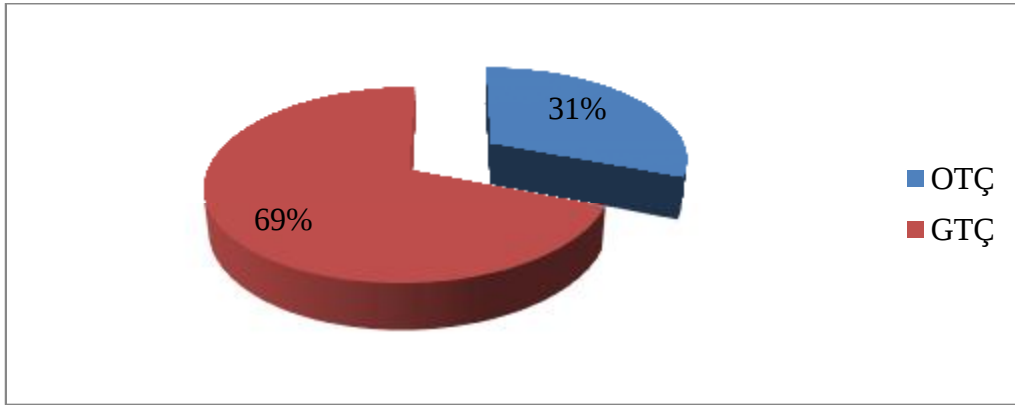

d

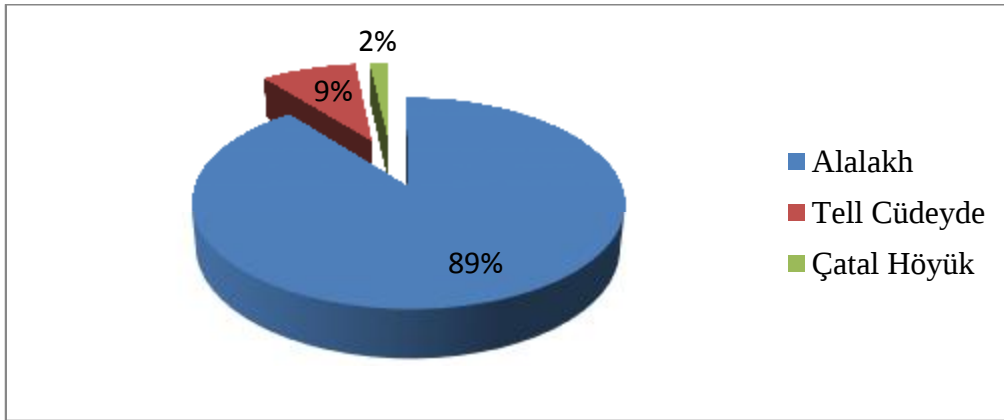

e

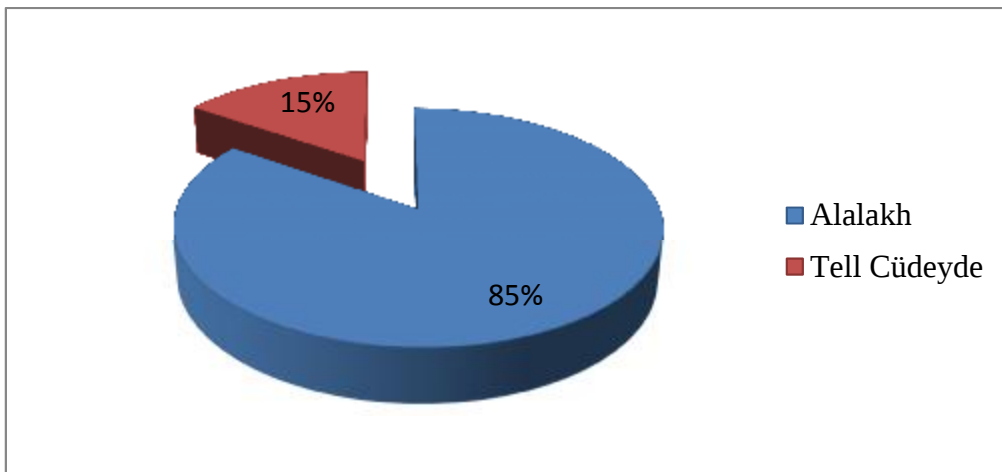
Geç Tunç Çağı İthal Seramikleri/ Miken Seramiği

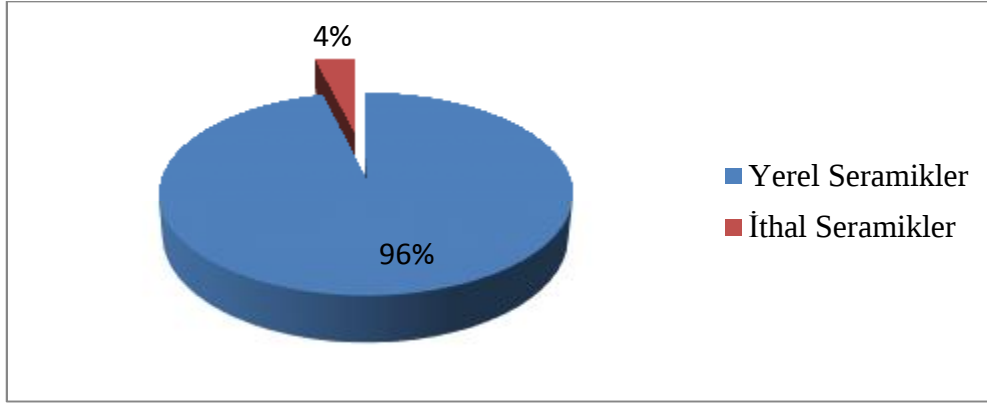
Grafik 1: M.Ö. II. binyıl seramiklerinin dönemlere göre dağılımı.

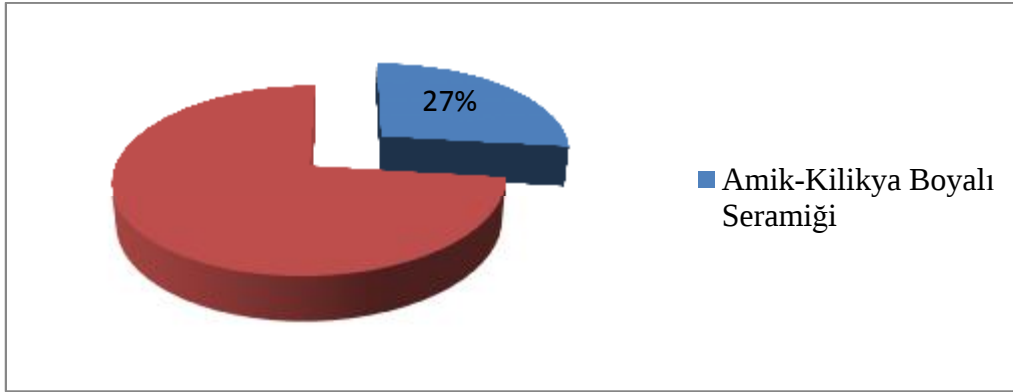
Grafik 2: M.Ö. II. binyıl seramiklerinin merkezlere göre dağılımı.

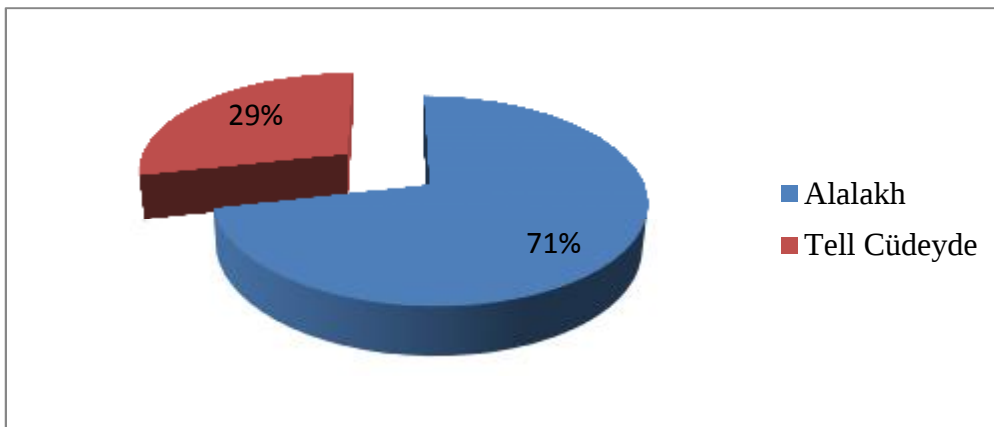
Grafik 3: OTÇ seramiklerinin merkezlere göre dağılımı.

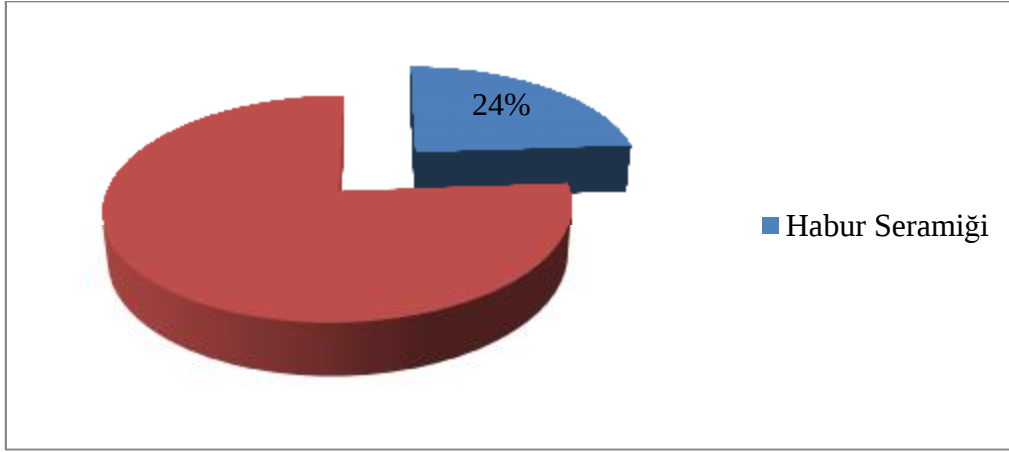
Grafik 4: Yerel ve ithal seramiklerin OTÇ içindeki dağılımı.

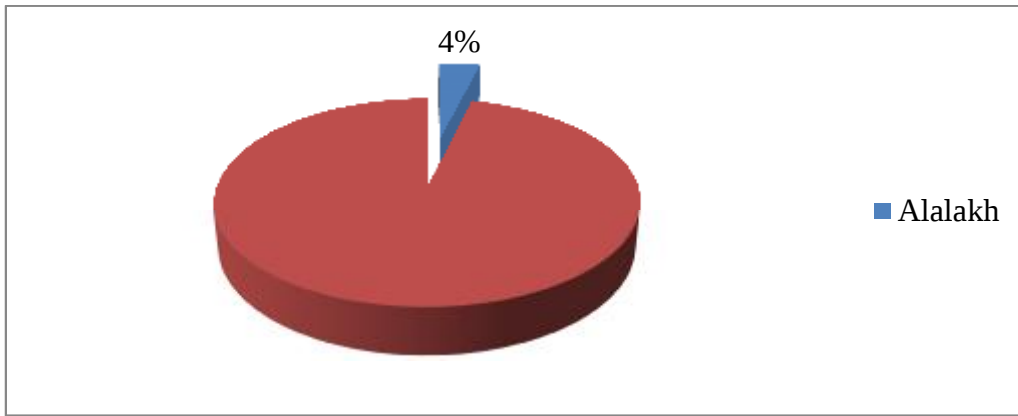
Grafik 5: Amik-Kilikya boyalı seramiğinin OTÇ seramikleri içindeki dağılımı.

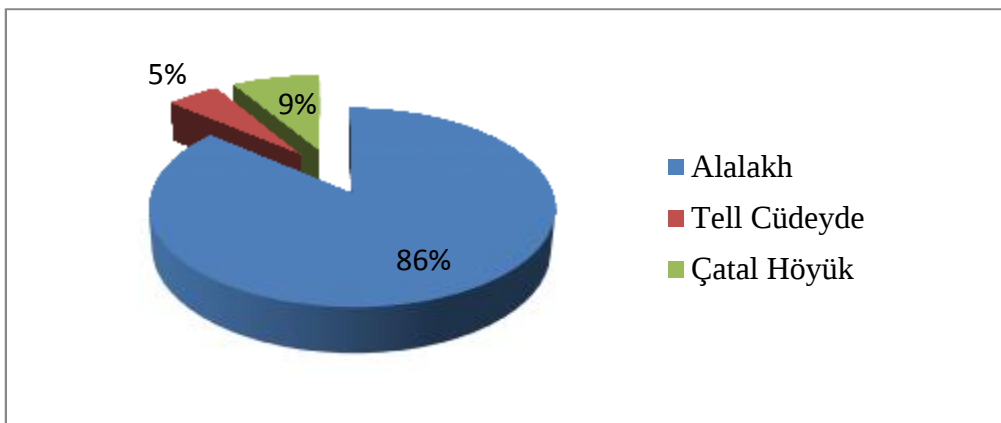
Grafik 6: Amik-Kilikya boyalı seramiğinin merkezlere göre dağılımı.

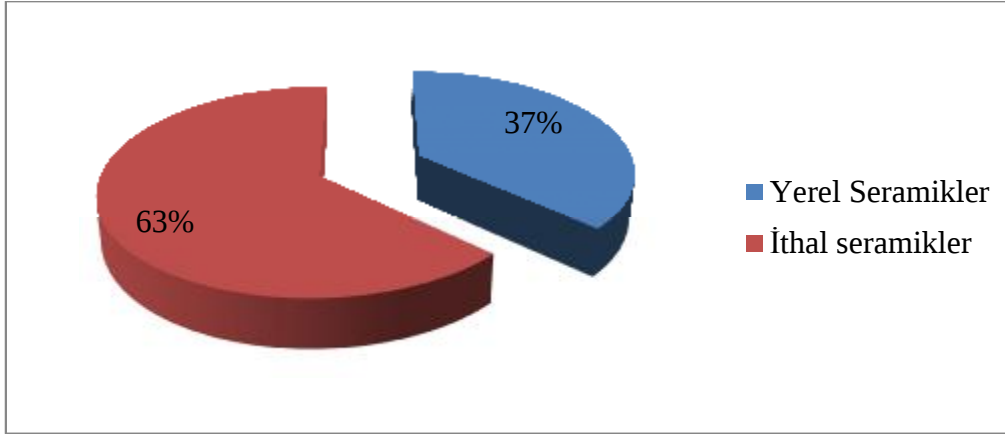
Grafik 7: Habur seramiğinin OTÇ seramikleri içindeki dağılımı.

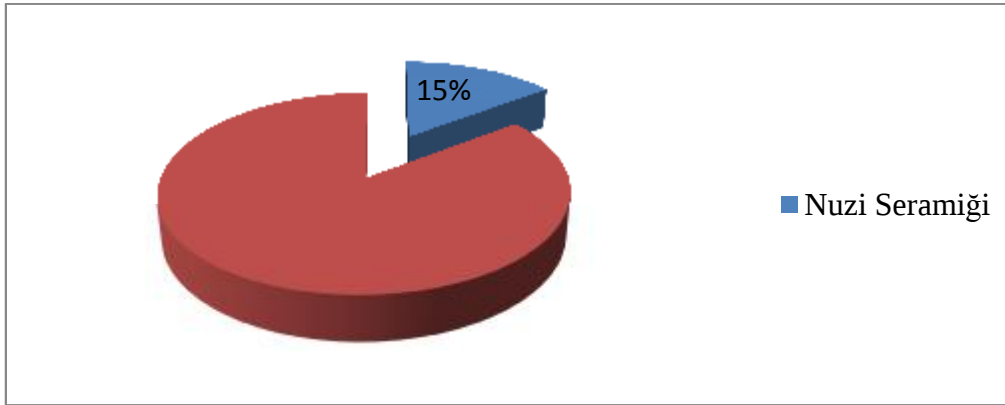
Grafik 8: Habur seramiği merkezlere göre dağılımı.

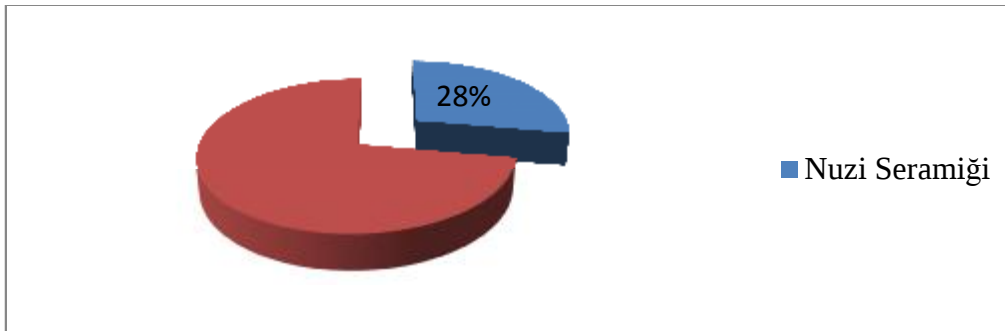
Grafik 9: GTÇ seramiklerinin merkezlere göre dağılımı.

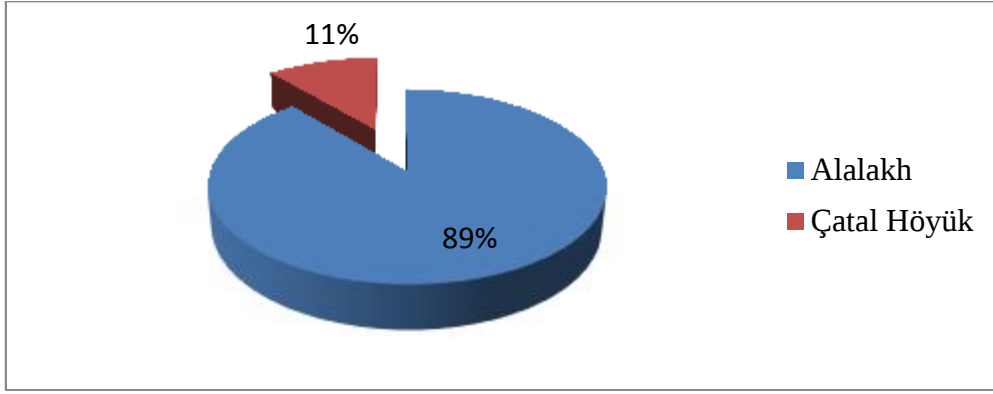
Grafik 10: Yerel ve ithal seramiklerin GTÇ içindeki dağılımı.

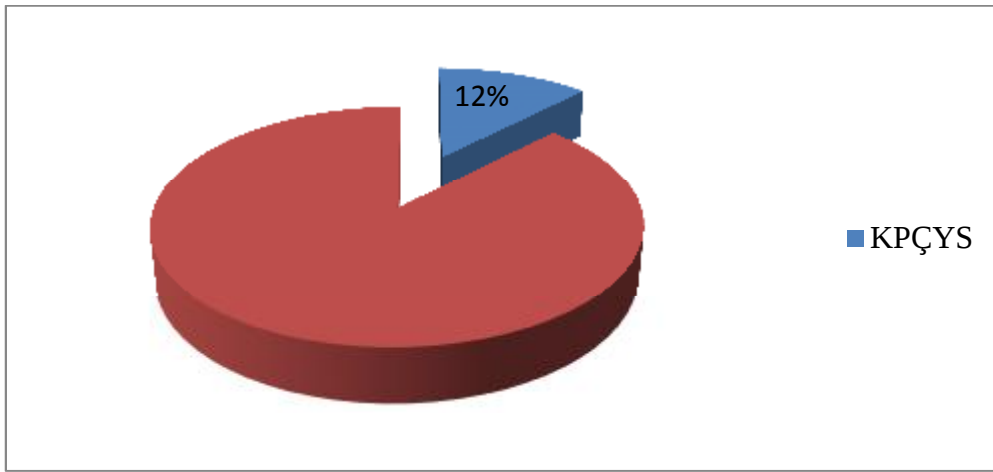
Grafik 11: Nuzi seramiği GTÇ seramikleri içindeki dağılımı.

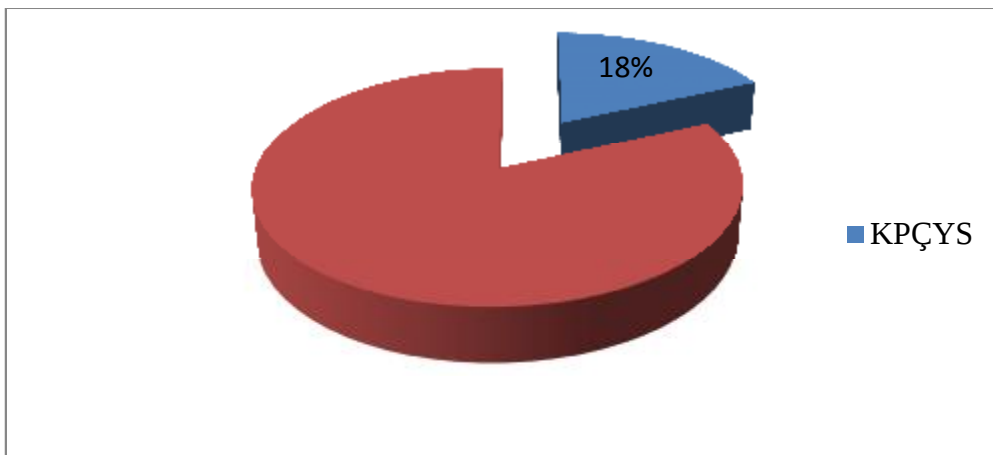
Grafik 12: Nuzi seramiğinin ithal GTÇ seramikleri içindeki dağılımı.

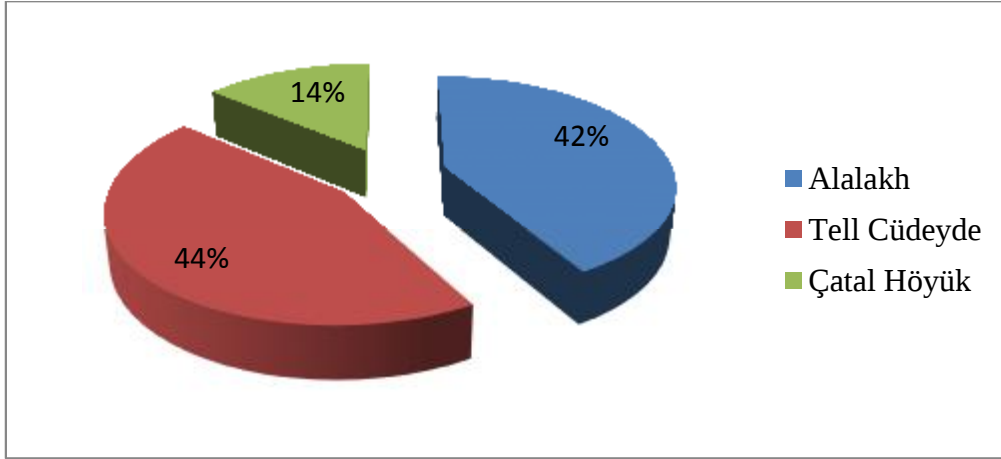
Grafik 13: Nuzi seramiğinin merkezlere göre dağılımı.

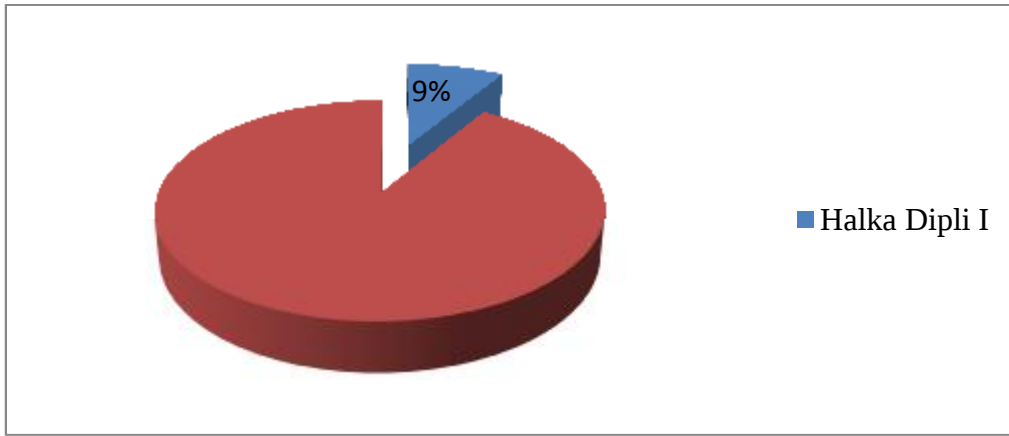
Grafik 14: KPCYS'nin GTÇ seramikleri içindeki dağılımı.

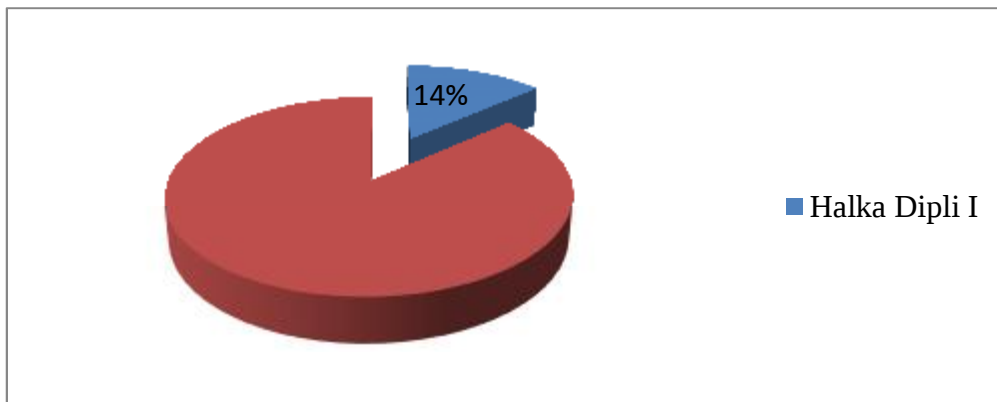
Grafik 15: KPCYS ithal seramikler içindeki dağılımı.

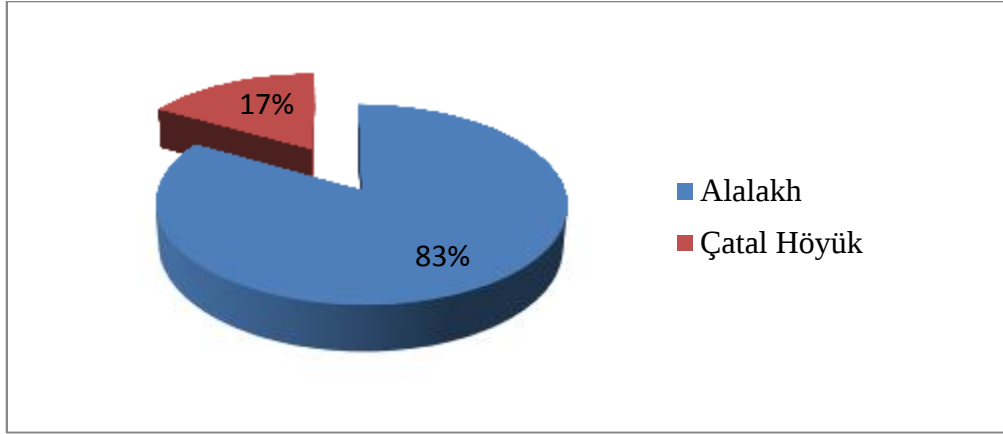
Grafik 16: KPÇYS'nin merkezlere göre dağılımı.

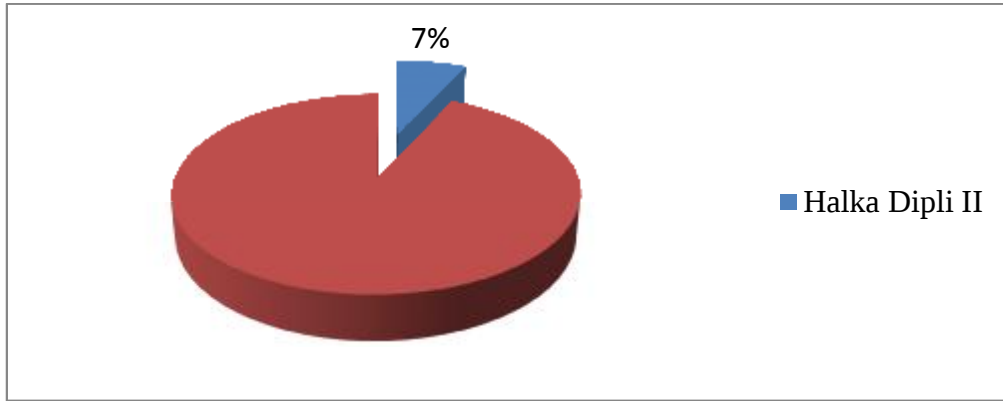
Grafik 17: Halka Dipli I'in GTÇ seramikleri içindeki dağılımı.

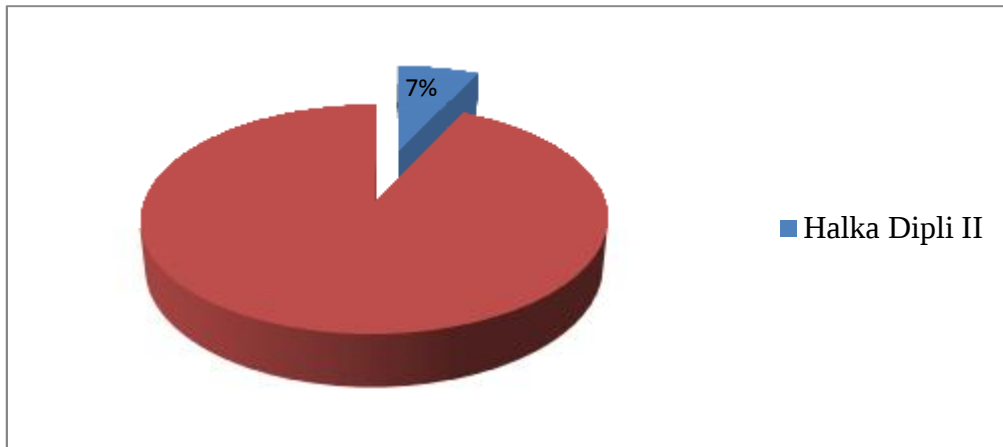
Grafik 18: Halka Dipli I'in ithal seramikler içindeki dağılımı.

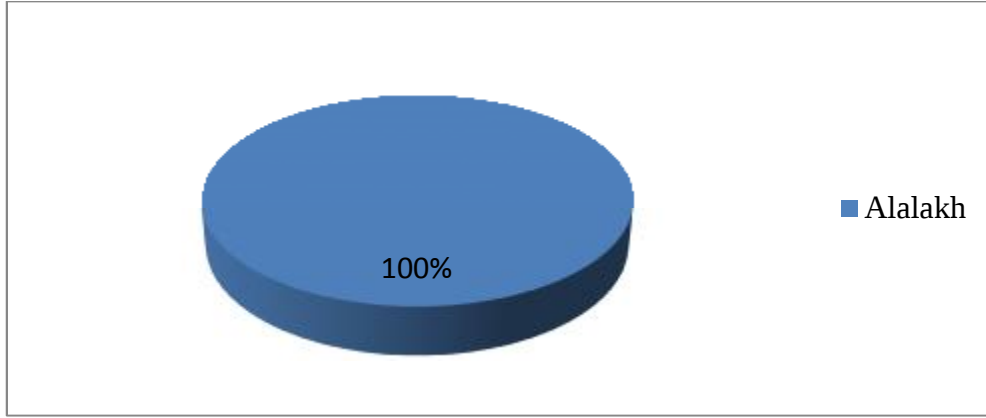
Grafik 19: Halka Dipli I'in merkezler göre dağılımı.

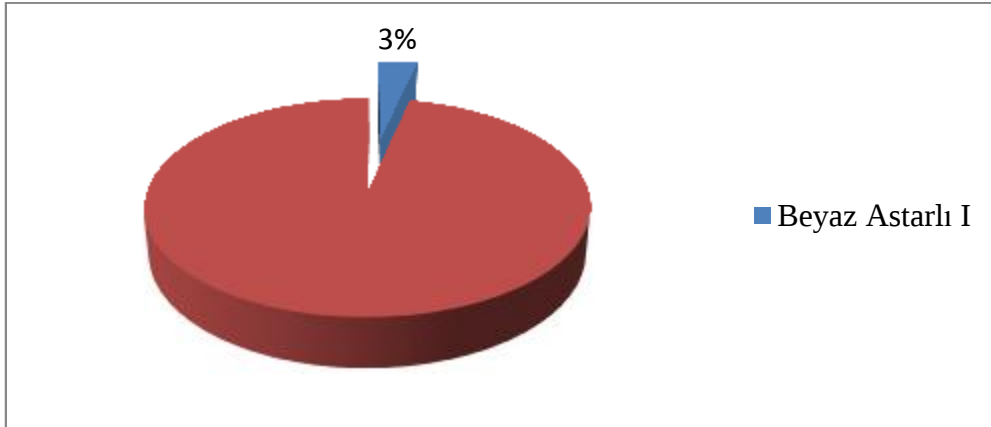
Grafik 20: Halka Dipli II'nin GTÇ seramikleri içindeki dağılımı.

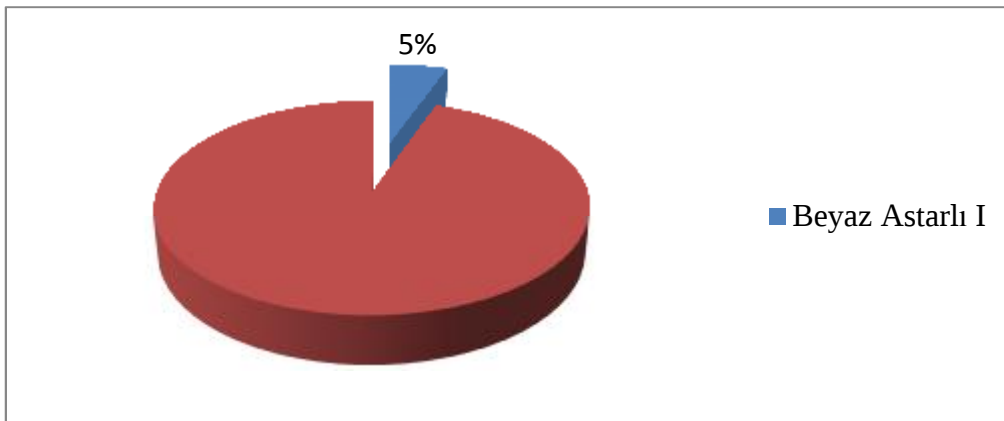
Grafik 21: Halka Dipli II'nin ithal seramikler içindeki dağılımı.

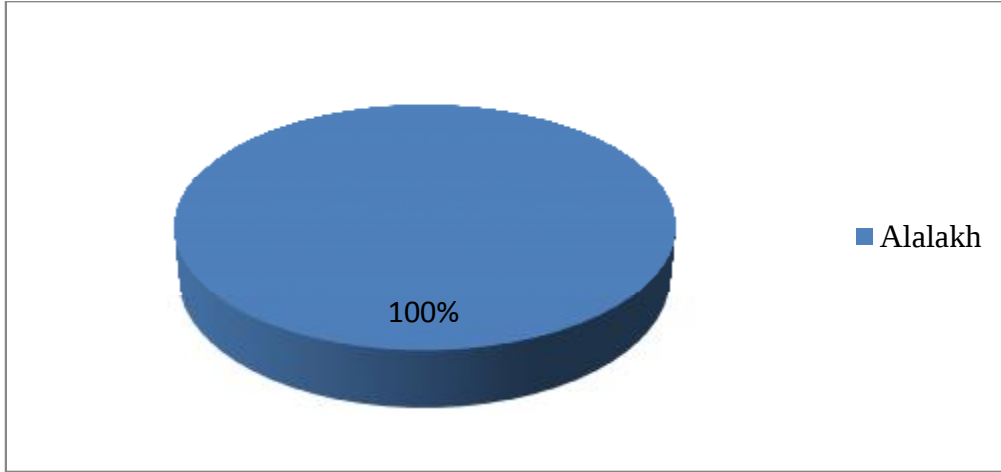
Grafik 22: Halka Dipli II'in merkezlere göre dağılımı.

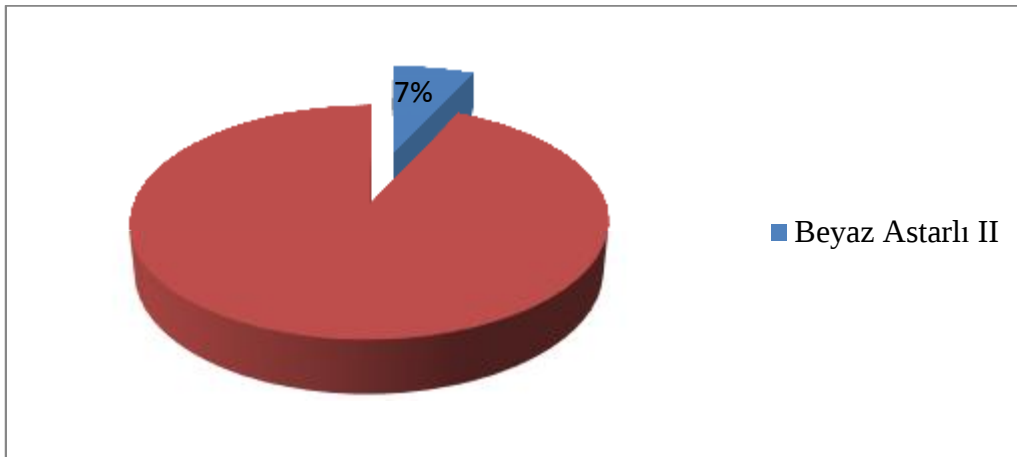
Grafik 23: Beyaz Astarlı I'in GTÇ seramikleri içindeki dağılımı

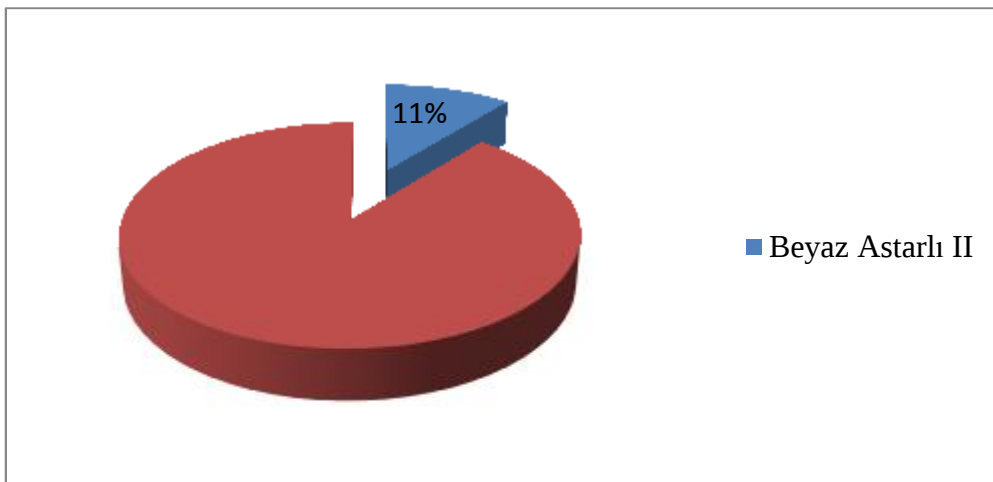
Grafik 24: Beyaz Astarlı I'in ithal seramikler içindeki dağılımı

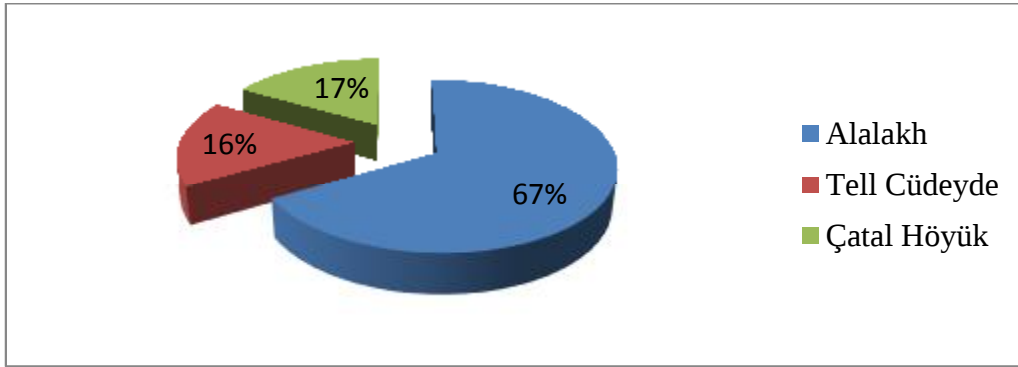
Grafik 25: Beyaz Astarlı I'in merkezlere göre dağılımı

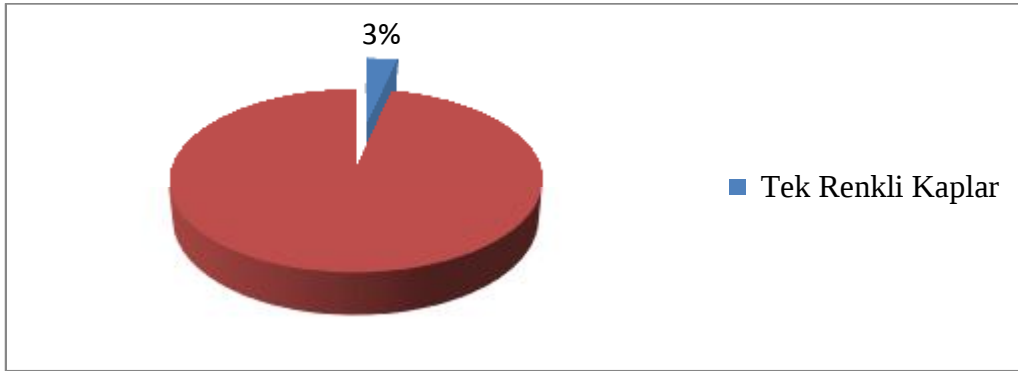
Grafik 26: Beyaz Astarlı II'in GTÇ seramikleri içindeki dağılımı

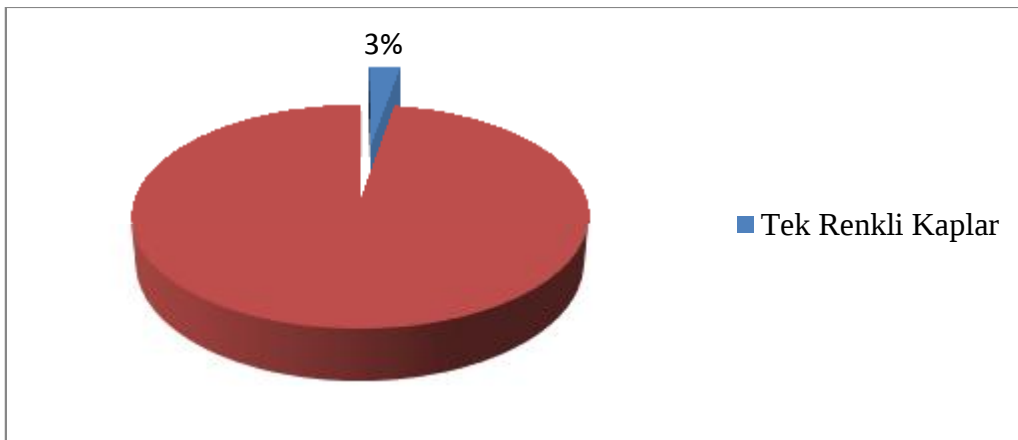
Grafik 27: Beyaz Astarlı II'in ithal seramikler içindeki dağılımı

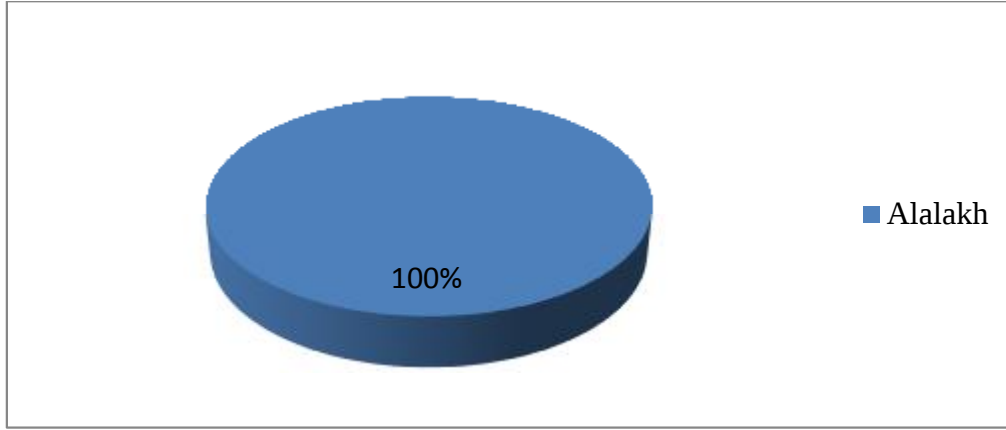
Grafik 28: Beyaz Astarlı II'ın merkezler göre dağılımı

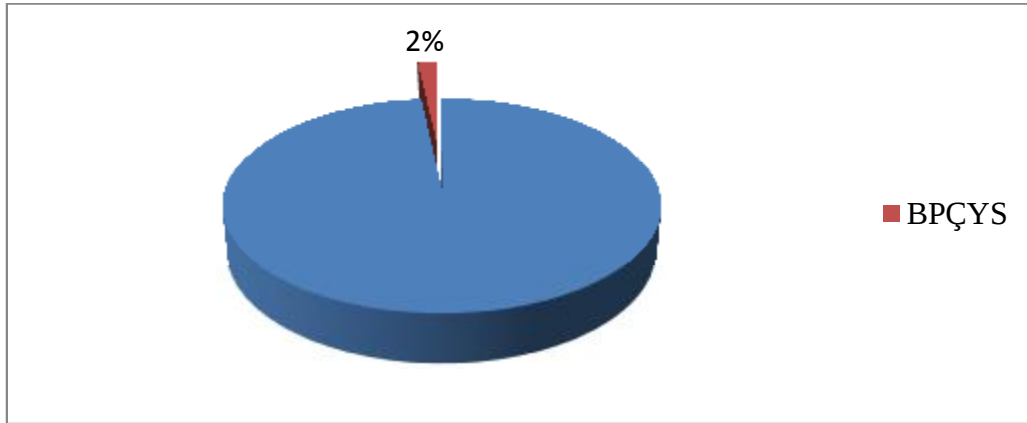
Grafik 29: Tek renkli kapların GTÇ seramikleri içindeki dağılımı

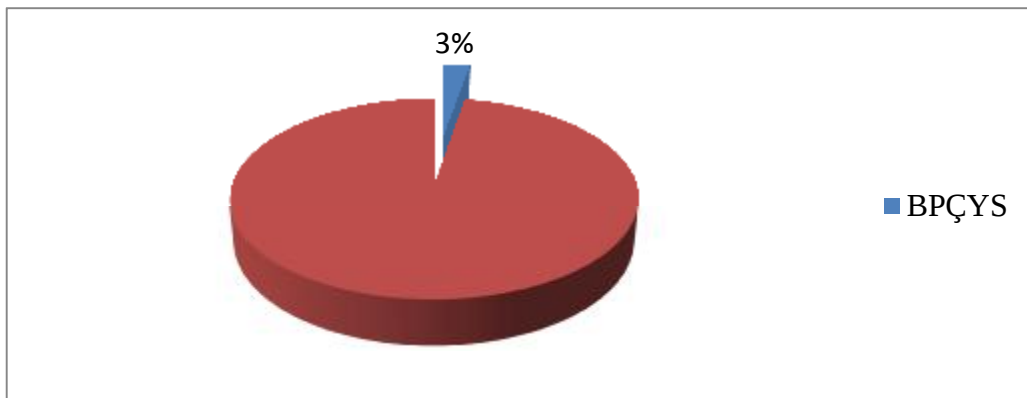
Grafik 30: Tek renkli kapların ithal seramikler içindeki dağılımı

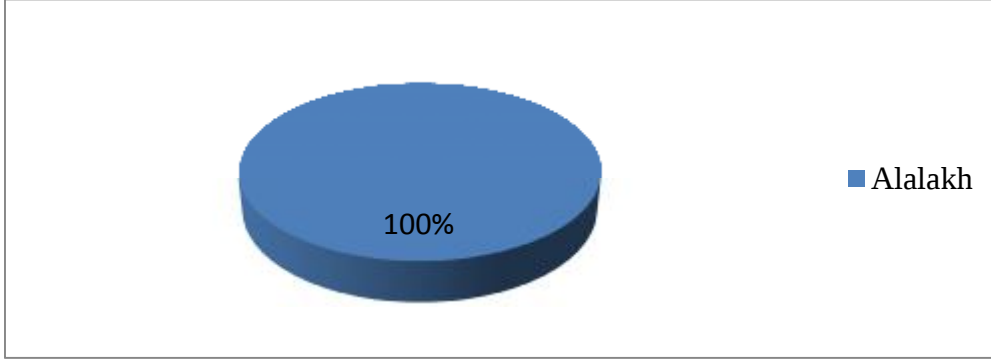
Grafik 31: Tek renkli kapların merkezlere göre dağılımı

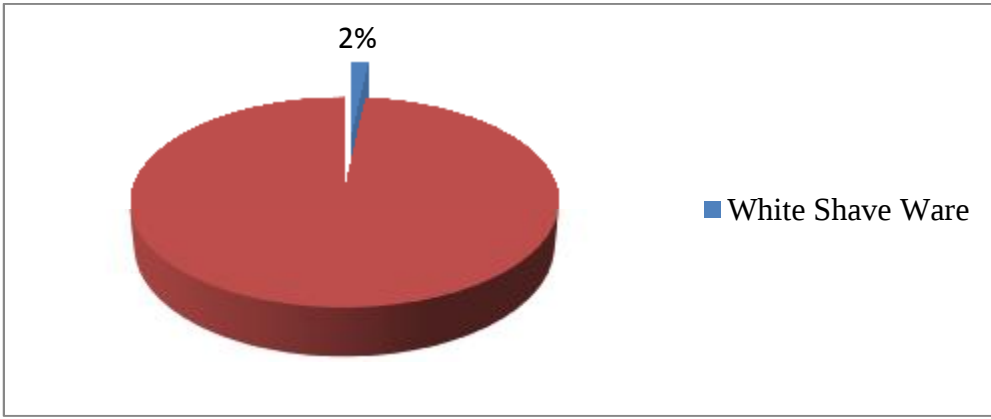
Grafik 32: BPÇYS'nin GTÇ seramikleri içindeki dağılımı

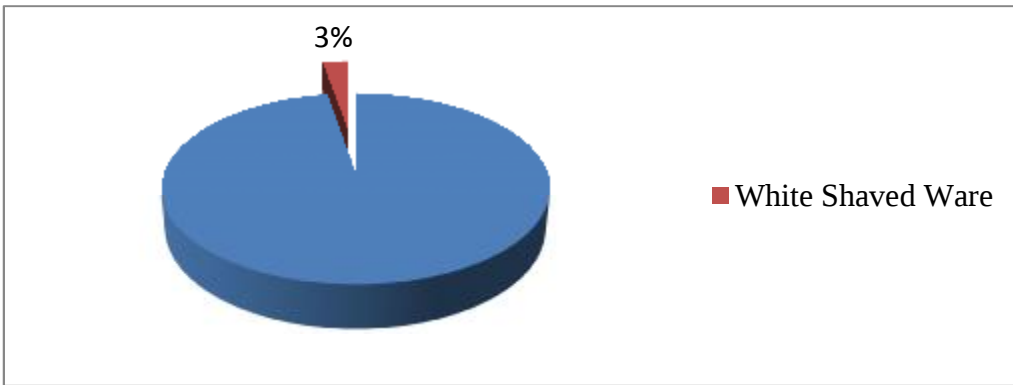
Grafik 33: BPÇYS'nin ithal seramikler içindeki dağılımı

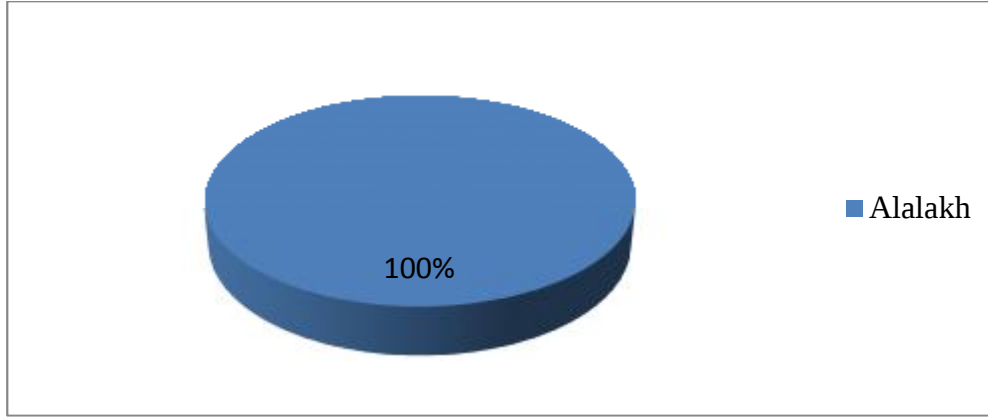
Grafik 34: BPÇYS merkezlere göre dağılımı

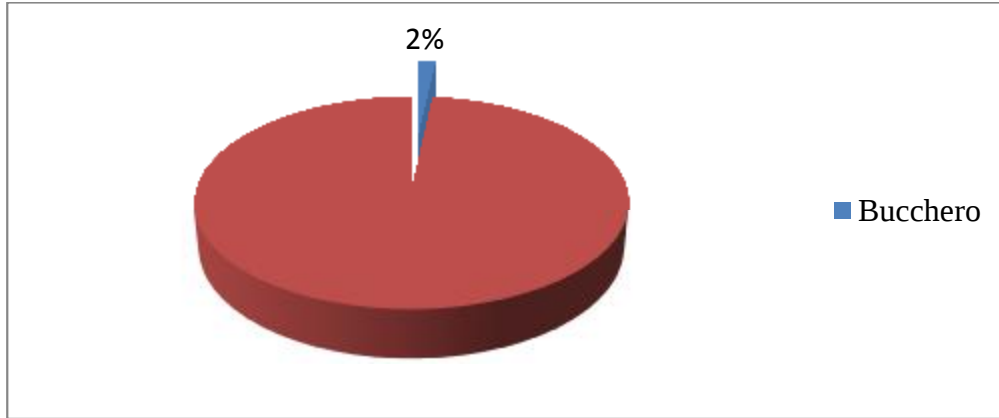
Grafik 35: White Shaved Ware GTÇ seramikleri içindeki dağılımı

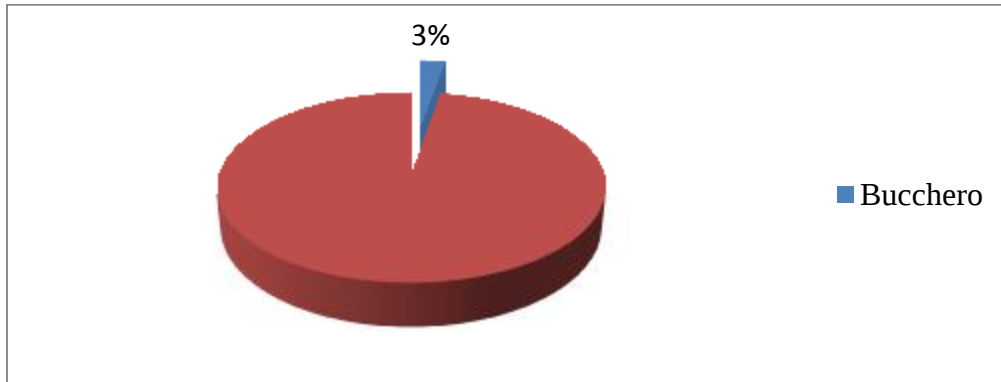
Grafik 36: White Shaved Ware GTÇ ithal seramikleri içindeki dağılımı

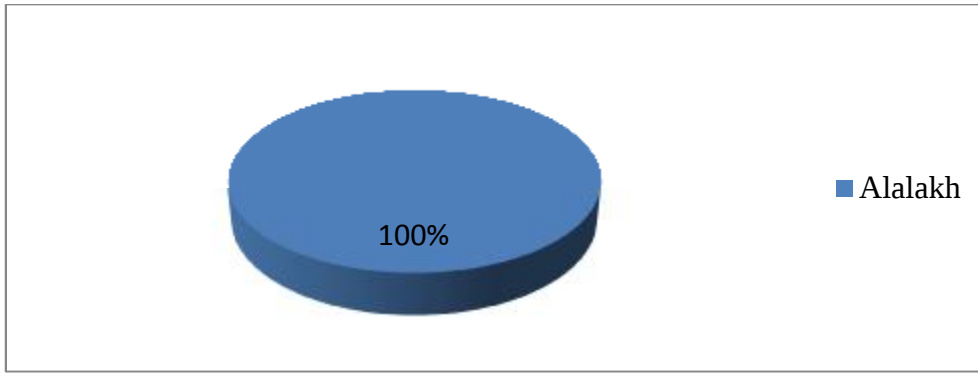
Grafik 37: White Shaved Ware merkezlere göre dağılımı

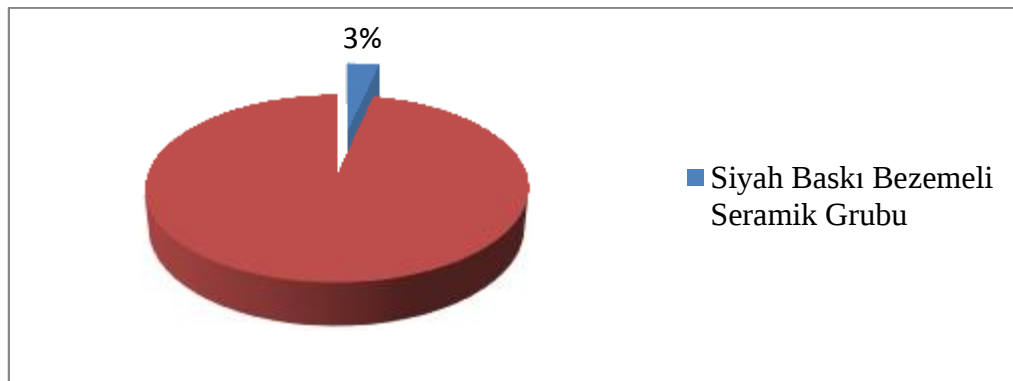
Grafik 38: Bucchero GTÇ seramikleri içindeki dağılımı

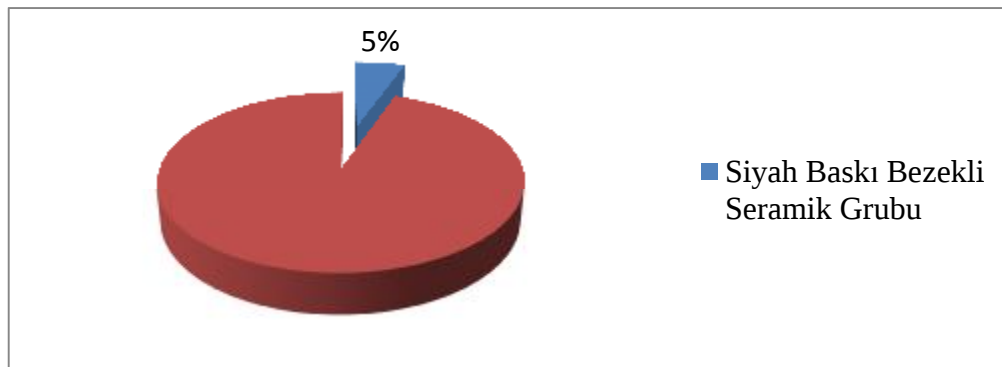
Grafik 39: Bucchero GTÇ ithal seramikleri içindeki dağılımı

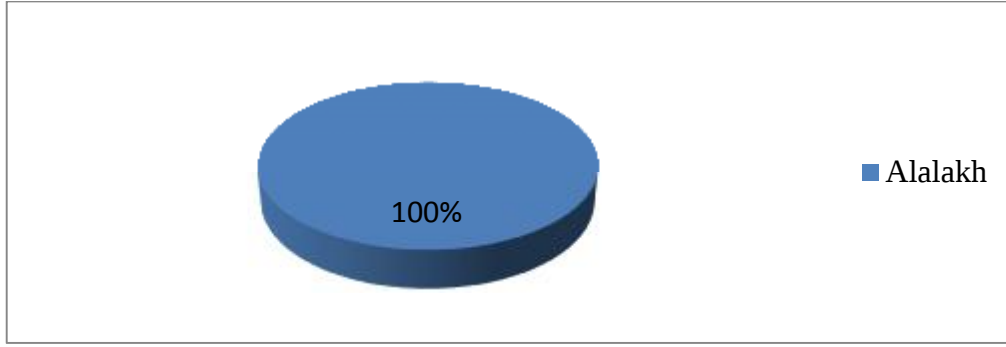
Grafik 40: Buccherio merkezlere göre dağılımı

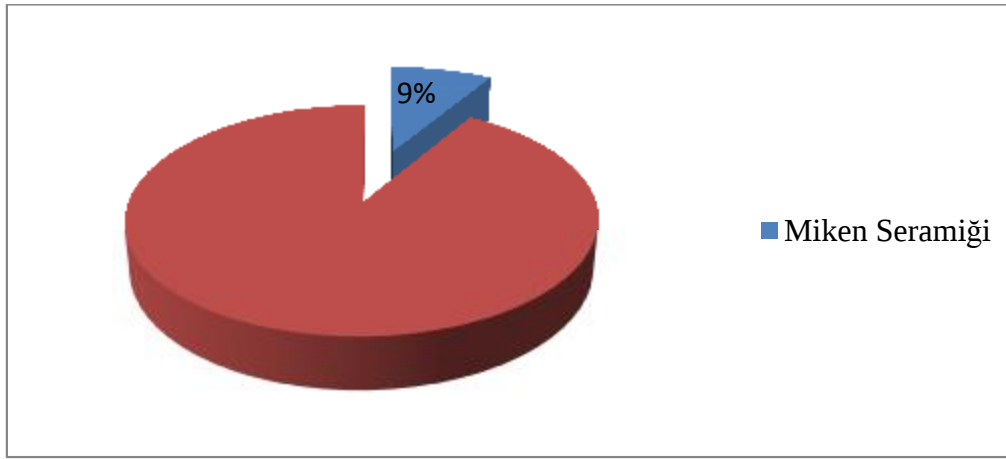
Grafik 41: SBBS'nin GTÇ seramikleri içindeki dağılımı

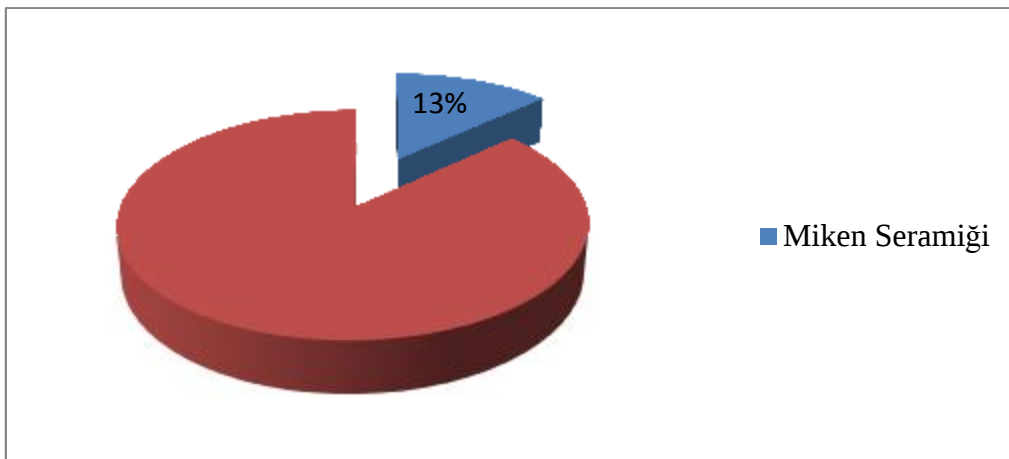
Grafik 42: SBBS'nin GTÇ ithal seramikleri içindeki dağılımı

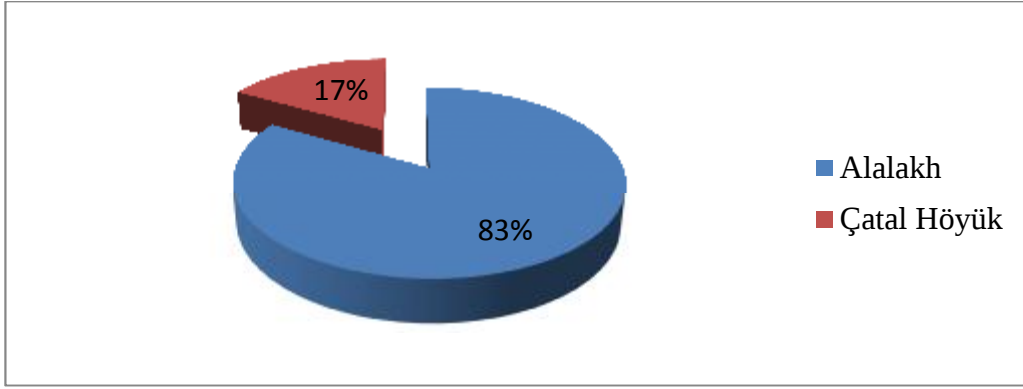
Grafik 43: SBBS'nin merkezlere göre dağılımı

Grafik 44: Miken seramiği GTÇ seramikleri içindeki dağılımı

Grafik 45: Miken seramiğinin GTÇ ithal seramikleri içindeki dağılımı

Grafik 46: Mikén seramiğinin merkezlere göre dağılımı

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı-Soyadı : Zehra ÇAKAN
Doğum Yeri ve Tarihi: Erzincan/25. 03.1972
Uyruğu: T.C.
Medeni Hali: Evli
Adres: Cemalpaşa Mahallesi 63010 Sokak. No:8/Daire10
Seyhan/ADANA
Telefon: 0 535 761 75 36

EĞİTİM DURUMU

2009- 2014: Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü,
Arkeoloji Bölüm, Protohistorya ve Önasya
Arkeolojisi Anabilim Dalı
2001-2005: Mustafa Kemal Üniversitesi, Fen Edebiyat
Fakültesi, Arkeoloji Bölümü, Protohistorya ve
Önasya Arkeolojisi Anabilim Dalı
1995-1998: Açık Öğretim Lisesi/İstanbul
1994: Açık Öğretim Orta Okulu/İstanbul
1979-1984: Küçük Kadahan İlk Öğretim Okulu/Erzincan,

A. MESLEKİ DENEYİMİ

Katıldığı Kazılar

Kazı Başkanı

2005: Diyarbakır/Salat Tepe

Prof. Dr. A. Tuba ÖKSE

2006: Diyarbakır/Salat Tepe

Prof. Dr. A. Tuba ÖKSE

2009: Adana/ Tatarlı Höyük

Yrd. Doç. Dr. K. Serdar GİRGİNER

2010: Adana/ Tatarlı Höyük

Yrd. Doç. Dr. K. Serdar GİRGİNER

2013: Adana/Tepebağ Höyük

Adana Arkeoloji Müzesi Müdürlüğü

2014: Adana/Tepebağ Höyük

Adana Arkeoloji Müzesi Müdürlüğü

B. VASIFLAR

Bilgisayar: Microsoft Office Paket Programları

Dil: İngilizce (Orta Seviye)

C. KATILDIĞI KURSLAR

2004: Bil Dil Özel Eğitim Kursu

2005: Bil Dil Özel Eğitim Kursu